

KNIHOVNA KATECHETSKÁ.

**Sbírka praktických spisů, kterou s povolením nejdůst. kníž. arcib-
konsistoře Pražské ze dne 13. května 1887 č. 2603 a za při-
spění některých bratří duchovních**

vydává

J. J E Ž E K.

- Serie I. č.**
1. Praktická rukověť pro katechety.
 2. Výklad biblické dějeprawy St. a N. Z.
 3. Výklad katechismu.
 4. Biblický zeměpis.
 5. Výklad evangelních perikop.
 6. Výklad evangelních parabol. (Řeči.)
 7. Výbor katechesí sv. Cyrilla Jerusalemského.
 8. Překlad sv. Augustina „De catechizandis rudibus“
a Gersona „De parvulis trahendis ad Christum.“
 9. Příprava k sv. biřmování.
 10. Z dějin českého katechismu.

Ročně vyjdou 2, 3—4 spisy.

V PRAZE.

Nákladem Cyrillo-Methodějského knihkupectví (G. Franci).

1891.

VÝKLAD KATECHISMU.

Příručná kniha pro katechety.

Díl I.

Sestavil

VOJTĚCH PAKOSTA,

katecheta městské vyšší dívčí školy v Praze.

S povolením kníž. arcib. konsistoře Pražské ze dne 25. června 1890
číslo 5422.

KNIHOVNY KATECHETSKÉ

číslo 3.

V PRAZE.

Nákladem Cyrillo-Methodějského knihkupectví (G. Franci).
1891.

Předmluva.

Podávaje knihu tuto veřejnosti, podotýkám již předem, že nebylo úmyslem mým vyhledávati nějakých nových cest a způsobů k vyložení pravd náboženských v katechismu obsažených. Prací a zásluhou mou při díle tomto jest jediné to, že sestavil jsem v celek, co od jiných, mne dovednějších mužů v oboru tom bylo napsáno již před lety i v dobách nejnovějších.

Před několika roky uveřejňoval jsem v „Pastýři duchovním“ výklad některých částí katechismu arcidiecése Pražské a tu byl jsem s mnohých stran vybídnut a dožádán, bych sestavil a tiskem vydal výklad celého katechismu diecése naší. Povzbuzen tímto vybídnutím a maje mimo to na zřeteli, že knihou takou snad dobře posloužím mnohým důst. pp. spolubratrům, zvláště mladším, jakož i těm, jimž pro množství škol a přetížení pracemi v ostatních oborech správy duchovní nemožno často věnovati delší čas k důkladné přípravě na každou hodinu náboženskou, uvázal jsem se v práci tuto.

Vodítkem při spracování výkladu byla mi učebná osnova, vydaná Ordinariatem Pražským r. 1888. Ze-

jména přihlížel jsem k osnově pro třídu IV. školy obecné, ano v té třídě probírá se učivo v rozsahu největším a přiměřenou jest tato osnova i tam, kde není úplné školy pětitřídní.

Základem „výkladu“ našeho byl k a t e c h i s m u s a r c i d i e c é s e P r a ž s k é.

Biblické příklady a výroky uvádějí se v knize této dle biblického dějepisu od Dra. Schustera v překladu Srdínkové, kterážto kniha pro školy v Čechách jest schválena.

Leč i při výkladu katechismu Canisiova možno dobře použiti rukověti této, zvláště v částech, kde v definicích není patrný rozdíl.

Aby se docílilo j a s n o s t i a p ř e h l e d u, použito rozličného tisku. Znění katechismu, otištěno literami, jakých při tisku katechismu použito, vysvětlivky ať věcné nebo slovné uvádějí se tiskem středním, a slovný výklad tištěny stejným tiskem větším, jiné podrobnější, jen pro vyšší na př. měšťanské školy určené vysvětlivky, jakož i výroky z písma svatého, připojeny tiskem drobným. Tím zároveň umožněno katechetovi uspořádati učivo u větším nebo menším rozsahu, jak to právě dovolují okolnosti a poměry.

Spisovatel snažil se pojeti u výklad svůj vše, co potřebno; snažil se zároveň učiniti výklad svůj jednoduchým, snadno srozumitelným a praktickým. Ač nebylo úmyslem jeho psáti hotové katechese, nešetřil práce, by v některých částech podal katechetovi provedení úplné. Spočíváť obtíž v katechisování obyčejně méně v otázce č e m u, ale spíše v otázce, j a k

se má učit. Jak úkolu tomuto dostál, zůstává posouditi jiným.

Ku konci vidí se spisovateli ještě jednou opakovati, že práce své nevydává za dílo původní, ale že jenom z jiných dobrých komentářů snesl a sestavil, co se mu vidělo býti nejlepším, a dobře by posloužilo k vyložení katechismu našeho. Zejména použil výkladů katechismu, jež vydali: M. T o m e k, František O b e r e r, J a k. S c h m i t t, D e h a r b e, K a r e l M ö h l e r a jiné.

Kéž dílo toto prospěje k rozmnožení cti a slávy Boží a blahoslavené Panny Marie!

V P r a z e, v měsíci lednu 1890.

Spisovatel.

Ú v o d.

Ze tří úřadů, jež zastává církev jako zástupkyně Ježíše Krista na zemi, zaujímá bez odporu přední místo úřad učitelský, nebo v jeho řádném zastávání bere počátek svůj veškeré požehnání působnosti kněžské, a hlas pastýřův musí dříve býti slyšen a porozuměn, nežli věřící dle něho řídit se mohou. Úřadu učitelského nejdůležitější část jest vyučování mládeže školní. Křesťanská cvičení i kázání naleznou dobrou půdu jedině tam, kde předcházelo dobré vyučování náboženské ve škole, kde schází tento základ, zůstane pozdější vyučování buď nesrozumitelným, nebo bez účinku.

Jak důležitý jest však úřad katechetský, tak jest i nesnadný. Nazýváť se ode dávna umění katechetské uměním všech umění; nebo katechetovi, dle výkladu svatých otců, činiti jest s věcmi nejtěžšími — s dušemi nesmrtelnými nedospělých, a v tyto duše útlé, nerozvinuté zavštípiti věci největší — učení zjevení Božího.

Z té příčiny stesk mnohých na obtížnou práci ve škole, ano obtížnější ostatních oborů působnosti kněžské, nebývá neoprávněn. Veškerou příčinu obtíží svalovati však na roli vždycky vděčnou a úrodnou, ale dosud málo spracovanou, jež má býti oseta — na dítky totiž — bylo by nespravedливо, jako hledati příčinu obtíží těch v pravdách náboženských samých, jejich abstraktnosti, přílišném rozsahu neb i nepřiměřenosti katechismu. Katecheta nesmí zapomenouti obtíž hledati též v sobě samém. Platí-li v homiletice vzhledem kazatele pravidlo: „Qui ascendit sine

labore, descendit sine honore et fructu“ — platí totéž rovnou měrou o katechetovi, jenž by přicházel do školy nepřipraven, ano platí ještě více: — „In vanum laborabit.“

Prvou povinností katechetovou, má-li bez obtíží a se zdarem pracovati ve škole, jesti: na každou hodinu řádně se připraviti. Nepřemýšlí-li o čem, mnoho-li a jak učití bude, nevpraví-li se před vyučováním v přiměřenou náladu myslí — jest sám a jsou i děti k politování. Pak káže, kde by měl katechisovati, rozumuje, kde by měl vyučovati, horší se na děti, jestliže mu neporozuměly, jest k nim nevlídným, kdežto by se měl horšiti jen na sebe.

Přípravou ke katechesi nemíním však napsání a naučení se z paměti otázek, jež chce klásti dětem. To by bylo právě tak pošetilé, jako učití se na zpaměť katechesím tištěným.

Nech to, o čem pojednati míní, živě si připomene, umí dobře t. j. slovně z paměti látku, ať již z katechismu nebo z biblické dějeprawy a pak přemýšlí, jakým vhodným způsobem by ji krátce vysvětlil — jí naučil. V poslednější příčině pomocná kniha, jako výklad biblické dějeprawy nebo katechismu, poskytne mu výbornou službu. Takou knihu ať nezamítá ani katecheta starší. Dobře jest, poznamenati si krátce látku jakož i celý postup za příčinou přehledu a rozdělení.

Obtíž nalezl by katecheta v sobě samém vzhledem působení svého ve škole, kdyby na dítěti žádal, aby myslo, soudilo a mluvilo jako dospělý muž.

Katecheta musí se dále k dětem snížit i t. j. přispůsobiti se povaze jejich myšlení, názorů a pojmů, musí mezi dětmi i sám státi se dítětem a podávati vše v milé jednoduchosti, potřebné stručnosti a v řeči jim přístupné a srozumitelné. Napodobení mluvy dětské, užívání slov zdrobnělých a různých

kazimluvů ovšem zde nedoporučejeme, ale rozhodně zamítáme.

Zůstává-li učení náboženství, najmě katechismu, v některé škole mrtvým a bezduchým, unavuje-li katechetu a žáky zůstavuje chladny, příčina toho nejedna spočívá mnohdy též v p o c h y b e n é m e t h o d ě vyučovací. Proto zmíniti se několika slovy na tomto místě o způsobu vyučování katechismu nejprůměřenějším, jejž doporučují mužové v odboru tom na slovo vzatí, nezdá se býti věcí zbytečnou.

1. Psáno v listu k Římanům (10, 17.), že víra pochází ze slyšení, tedy z ústního přednesu, nikoli ze čtení ani bible, ani katechismu. Jako náboženské poučování dospělých, tak má býti i náboženské vyučování dítek bezprostředním — z duše do duše, od srdce k srdci — a žádný list papíru nemá rušiti toto bezprostředné spojení duševní. Ta jest dle názoru katolického ř á d n á, Bohem samým stanovená cesta, k poznání pravd spasení. Božský Učitel Ježíš Kristus, vyučuje a vysvětluje pravdy spásenosné ústně, sám označil nám cestu tuto. — Živé slovo katechetovo jest tedy věcí hlavní, a nikoli mrtvá litera katechismu. Tímto nemůže a nechce se nahraditi živé slovo katechetovo: jestli katechismus více k tomu, by podával nejhlavnější nauky, jež má katecheta probrati v náležité formě a byl takto katechetovi vodítkem vzhledem látky, s druhé strany pak, aby žákům dala se do ruky látka katechetova probraná v stručném souboru k opakování a k zavštípení v paměť. Katechismus jest tudíž kniha pro žáky k opakování a memorování, nikoli však učebnicí v přísném toho smyslu slova. Katecheta jest učitelem, nikoli kniha — Jak si má tedy katecheta počínati? Katecheta v y p r a v u j e a zároveň v y k l á d á látku, již probrati chce, a pak ji ukládá k naučení se. Katechismus zůstane

mezi tím zavřen, žáci mají oči obráceny na katechetu a přijímají učení bezprostředně z jeho úst. Vyučování katechetovo musí se však řídit dle slovního znění katechismu, slova katechismu musí obrátiti si jako východiště a konečný cíl, musí k nim připojovati svůj výklad a k nim předneseným učáním dospěti jako k výsledku. Vypravování své oživuje katecheta případnými otázkami, dílem by se stal předmět žákům zajímavým a udržoval je v pozornosti, dílem by věci nové a neznámé spojil již s dříve naučeným a známým a se přesvědčil, zdali žáci tomu, co jim vypravuje, řádně rozuměli. Nemíní se tu nějaká učená přednáška v tonu kazatelském nebo professorském, nýbrž j e d n o d u c h é v y p r a v o v á n í nebo k a t e c h e t s k ý p ř e d n e s látky, již chce probrati za hodinu. Ku konci hodiny poručí katecheta dětem katechismus otevřít, dá probranou část přečísti, klade přiměřené otázky, by se přesvědčil, jak všemu rozumějí a připojuje ještě zde onde potřebnou poznámku nebo vysvětlení.

Učivo probrané ukládá žákům k opakování. Příští hodinu opakováním (zkoušením) hledí se přesvědčiti, jak porozuměli žáci výkladu jeho, kromě toho jest účelem opakování, by pravdy náboženské utkvěly hlouběji v mysli a srdci dítek. Při opakování varuj se katecheta přičiňovati výkladů nových; zkoušej pouze to, co jsi byl vyložil v hodině předcházející.

Nezatlačí-li se však způsobem tímto katechismus nezasloženě do pozadí? Nikoli. Nebo zůstáváme nezvratně při svém tvrzení: slovo katechismu musí býti při vyučování vůdčí hvězdou. Ono musí býti dílem východištěm, k němuž připojuje katecheta výklad, dílem cílem, k němuž směřuje přednáška jeho. Mezi proneseným slovem katechetovým a tištěným slovem katechismu musí panovati harmonický souhlas, spojení organické, jedno musí vyplývati jako samo sebou z druhého,

a to brzy prvnější z poslednějšího, brzy poslednější z prvnějšího. Slova katechismu, bychom užili výroku Meyova jsou „úhelní kameny provedení“. Ovšem, kdyby katecheta krácel dle svého dobrozdání vlastními cestami a slovo katechismu ignoroval, následek toho by byl politování hodný dualismus, jež ani dosti zamítati nelze. Takové počínání bylo by však také proviněním proti přísnému rozkazu ordinariátnímu spravovati se při vyučování náboženství dle diecesního katechismu a předepsané osnovy.

2. Katecheta ve škole obecné vzhledem míry a rozsahu výkladu omezuj se rozumně na věci nejpotřebnější. Varovati jest se přílišné důkladnosti a rozsáhlosti při výkladu. Jakkoli taká přílišná důkladnost může býti dobře míněna, přece jest pochybena. Nebo především nic neprospívá. Učeným vývodům děti neporozumějí. Snad nalezne se ve škole několik vyvolenců, kteří tu a tam něco pochopí, ale jak brzy vymizí z paměti tato troška! Avšak takové počínání působí též škodlivě. Kde není porozumění, tam není též zájmu, bez účastenství sedí tu děti, toužebně očekávající té chvíle, kdy se toto trápení duševní skončí. Katecheta, jenž ku svým otázkám nedostává odpovědi buď žádných nebo zcela převrácených, hledí svaliti vinu na duševní neschopnost a línost dítek, činí žákům příkré a nespravedlivé výčitky, a ty tam jsou posvátný klid a ráz, již ovládati mají každé vyučování, ale zvláště při vyučování náboženství jsou nejpotřebnějšími. (Mey: Theol. Quartalsch. Tubinky 1863.) Jak velice má pravdu Kluge, an dí: „Pro všecko na světě nechtějme z dětí nadělati malých theologů! Náboženské mají býti vzdělávány, nikoli bohoslovky! Jednoduchost, přímost, bodrost světa dětského má dosti nepřátel! Má jím býti i vyučování náboženství? — Nikdy!“ (Katechismus katol. náboženství str. XII.)

3. Katechetské vyučování má býti trvalé. má utkvíti v duši pro život. Platíť především i pro vyučování náboženství zásada: „Non scholae, sed vitae discimus“. Proto dle učební osnovy arcidiecése pražské z r. 1888 má se katechismus na úplných školách obecných pětitřídních třikráte probrati; totiž ve třídě III. v rozsahu menším, ve IV. pak v úplném a v třídě V. má se opakovati zároveň s liturgikou. Jsouť vůbec jisté pravdy v poučování náboženském, které mají pro život praktický zvláštní důležitost. Na tyto pravdy musí dítky opět a opět upozorňovány býti, musí neúnavně o nich býti poučovány a k nim vybízeny; zde platí slova apoštolova: *insta opportune, importune*. Sem náleží v první řadě modlitba, nebo kde není modlitby, co se má dařiti? Pilně třeba též použití každé příležitosti, by dítky povzbuzovány byly k lásce k Bohu. (Catechismus rom. Proëm. art. X.); nutná potřeba, by poučeny byly o podstatě a ceně milosti Boží posvěcující atd.

K těmto pravdám má se tedy katecheta často vraceti. Příležitost k tomu naskytuje se často sama sebou. Ale nesmíme se lekat, začíti v těchto pravdách někdy také *ex abrupto*. Žáci budou tím pozorněji naslouchati, přijde-li předmět, který se nenachází právě „na denním pořádku“. Nečiní-li katecheta příliš obšírných a důkladných výkladů, nalezne vždy nějakou čtvrt hodinku, již vynaložiti může k zmíněnému účelu. Takou čtvrt hodinku vyhradí si katecheta ostatně též k účelům jiným. Přejde totiž k té neb oné otázce o tom, co bylo probráno před několika nedělní, by se přesvědčil, nezapadlo-li to již v moře zapomenutí. Čtvrt hodinka ta musí též dostačiti k zmínce o zvláštních slavnostech o dobách církevních v roce, jakož i ke krátkému, ale přiměřenému, nikoli suchopárnému a rozvláčnému, nýbrž zajímavému nástinu života *známějších* Svatých, jichžto

památka právě připadá. Nechtějme vzácné poklady a tak účinnivé prostředky vychovatelské, jaké chovají v sobě legendy, zcela uzavíratí před našimi katechumeny. Sv. František Xaverský, Šebastian, Jan Nepomucký, Alois, Karel Boromejský, Vojtěch, sv. Alžběta, bl. Anézka česká atd. jsoutě vzory, jichžto obrazy nemají býti vystaveny pouze v našich chrámech, nýbrž hluboce zavštípeny i do srdcí naší mládeže školní.

4. Vyučování katechismu má býti p o u č n é. Pohříchu, že nyní ve škole klade se hlavní váha na vzdělání rozumu, k mysli a vůli pak tak málo se přihlíží; učí se mnoho, ale málo se vychovává. Velký by byl omyl přidávati se k mínění, jakoby působiti na mysl a vůli bylo výhradně věcí kazatelovou, katecheta pak že má jen „učiti“. Nikoli, katecheta, jenž zanedbává probouzeti city náboženské u svých svěřenců, zanedbává úkol důležitý. Budiž si tedy katecheta jasně vědom, jaké city v dítkách probouzeti má pravda, o níž právě jedná, zda bázeň, nebo naději, ošklivost nebo touhu, zármutek nebo radost, vděčnost, oddanost, zahanbení, víru, lásku, lítost...

5. Vyučování katechetské budiž konečně p r a k t i c k é t. j. katecheta má náboženské pravdy, o nichž pojednává, spojovati se skutečným životem; při každé části nauky křesťanské jest dítkám poukázati k tomu, jaké smýšlení vyžaduje od nich zde obsažená pravda, jak se dle ní budou řídití, co mají vzhledem k ní činiti, opomenouti, napravití, čeho litovati, jakých mají používatí prostředků, aby dle ní zařídili své jednání. (Jungmann „Theorie der geistlichen Beredsamkeit II. str. 846.) Opomeneli katecheta z toho, co přednesl, vyvoditi určité výsledky pro mravní jednání, opomenou toho i žáci. Při tom jest šetřiti dvou věcí:

a) Z předneseného učení nemají se odvozovati poučky jen takové, jež plniti by žáci byli s to, teprv po letech, až dorostou, ale tu jde hlavně o to, by

pravdy, jež poznali, ihned v životě uskutečňovali, jak ve svém smýšlení, tak i v jednání. Neboť se nestanou teprv po letech křesťany, nýbrž jsou jimi již dávno. — Kdo však nepřihlíží k této okolnosti a při praktickém upotřebení má na zřeteli jen život pozdější, ten jedná, podotýká dobře Overberg, jako stavitel, jenž snese stavivo ku stavbě, ale nikdy skutečně stavěti nezačne. (Jungmann v. v.)

b) Poučky, jež činíme z předneseného učení, buďte skutečně praktické t. j. toho druhu, že jejich provedení od dětí očekávati lze. Proto není k ničemu, rozprádají-li se naučení mravná do nekonečna, že dítky pak ani nevědí, čeho by se zachytiti měly. Non multa, sed multum! Naučení buď krátké, jadrné!

6. Konečně opakují, co svrchu bylo již pověděno, by katecheta chránil se při výkladu všeliké rozvláčnosti a zbytečné důkladnosti. Často se děti vzhledem jich duševních sil přeceňují. Nechtějme pravdy náboženské dokazovati s takou důkladností, jako se dokazují pravdy mathematické; děti nejsou theology a nechtějme z nich učiniti zbytečně všetečné hloubaly.

Kde tedy slova katechismu jsou jasná a pocho-pitelná a výkladu nepotřebují, nepříčiňujme ho. Pomůcek znázornění pravd abstraktních (jako křídý a tabule, příkladů ze života, různých přirovnání a povídek atd.) užívejme jen kde toho nutně třeba a to se vši opatrností. Chraňme se všeho trivialního, drastického, nepřipadného, čím by při nejlepší vůli katechetově posvátné pravdy mohly býti zlehčeny nebo uvedeny v posměch. Od vážného k směšnému jest nepatrný krok. Katecheta buď toho vždy pamětliv, že koná úřad posvátný a věnuj se úřadu tomu s láskou, trpělivostí a obětavostí; jen tak stane se mu úřad ten snadným a příjemným a přinese hojně ovoce katechumenům péči jeho svěřeným.

Úvod.

Co jest náboženství?

Náboženství jest učení o Bohu.

Čemu nás náboženství učí?

Náboženství nás učí:

1. kdo Bůh jest;
2. jak se k němu chovati máme.

Od koho může pravé náboženství jediné pocházeti?

Pravé náboženství jen **od Boha** pocházeti může; neboť jen Bůh sám zjeviti mohl, kdo jest a co od nás žádá.

Zjeviti znamená zde jako oznámiti, pověděti něco neznámého.

Bůh v skutku se zjevil, t. j. oznámil o sobě, kdo jest a jak se k němu lidé chovati mají, hned prvním lidem v ráji, pak skrze Mojžíše a proroky lidu israelskému, a posléze skrze Syna svého Ježíše Krista celému světu.

Co Bůh zjevil před příštím Ježíše Krista, nazýváme vůbec náboženství **židovské** (Mojžíšovo). Čemu Kristus Pán učil, jmenujeme náboženství **křesťanské**. Náboženství křesťanské se zachovává a hlásá v církvi katolické, pročež je také nazýváme náboženství **katolické**.

Vy se budete učití náboženství **katolickému** t. j. tomu, čemu nás Ježíš Kristus učí církví katolickou.

Kterak nazývá se kniha, která nejdůležitější učení katolického náboženství obsahuje?

Hlavní články katolického náboženství jsou obsaženy v knize, která slove **katechismus**.

Abychom však tomuto učení lépe porozuměli a si je pamatovali, rozděluje se celý katechismus **na čtyři díly** nebo: učení katolického náboženství vykládá se v tomto katechismu **ve čtyrech dílech**.

O čem jednají tyto díly?

První díl jedná o apoštolském vyznání víry;

druhý díl: o svatých svátostech;

třetí díl: o Božích přikázáních;

čtvrtý díl: o modlitbě.

Opakování: Co jest náboženství? — Čemu učí náboženství? — Od koho může pravé náboženství jediné pocházeti? — Kterak nazývá se kniha, která nejdůležitější učení katolického náboženství obsahuje? — Jak se rozděluje katechismus?

Díl první.

O apoštolském vyznání víry.

Kde jest krátce obsaženo, co Bůh zjevil?

Co Bůh zjevil obsahuje apoštolské vyznání víry.

Jak zní apoštolské vyznání víry?

Apoštolské vyznání víry zní takto?

**Věřím v Boha Otce, všemohoucího Stvořitele
nebe i země;**

**I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána
našeho;**

**Jenž se počal z Ducha svatého, narodil se
z Marie Panny;**

**Trpěl pod Pontským Pilátem, ukřižován, umřel
i pohřben jest;**

Sstoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých;

**Vstoupil na nebesa. sedí na pravici Boha, Otce
všemohoucího;**

Odtud přijde soudit živých i mrtvých;

Věřím v Ducha svatého;

Svatou církev obecnou, Svatých obcování;

Odpuštění hříchů;

Těla vzkříšení;

A život věčný. Amen.

Tato modlitba sluje **vyznání víry**, protože, když ji říkáme, vyznáváme, čemu věříme. — Toto vyznání sluje **apoštolské**, protože obsahuje krátce učení sv. apoštolů, a co v něm obsaženo, pochází od apoštolů. — Nazýváme tuto modlitbu též „**Věřím v Boha**“, protože těmi slovy začíná.

Kolik dílů nebo článků má apoštolské vyznání víry?

Apoštolské vyznání víry má dvanáct článků.

Napomenutí k zbožnému modlení se „Věřím v Boha“ a k pevné víře v to, co obsahuje. Křest, první sv. přijímání. K prvnějšímu příklad z dětství a ze smrti sv. Petra z Verony. (Mehlerovy příklady str. 67)

První článek víry.

První článek víry zní:

Věřím v Boha Otce, všemohoucího Stvořitele nebe i země.

První článek víry učí:

1. že jest **jeden** Bůh;
2. že jsou **tři božské** osoby;
3. že Bůh **stvořil nebe i zemi**.

Dle toho budeme se učit nejprve o **Bohu**, pak o **třech božských osobách** a konečně o **stvoření světa**.

O Bohu.

Odkud poznáváme, že Bůh jest?

Na místě „Věřím v Boha“ může se též říci, mám pevně a nezvratně za pravdu, že jest Bůh a jaký jest.

Že jest Bůh, poznáváme již ze stvořených věcí, které samy ze sebe povstati nemohly.

Stvořenými věcmi vyrozumívá se zde obzvláště svět viditelný t. j. země, slunce, měsíc, hvězdy. Možno říci: svět viditelný jest veliká a krásná budova. Vidíte-li dům, myslíte si: Dům tento nepovstal sám od sebe, nýbrž . . . Hle, právě tak má se to s největší stavbou, se světem viditelným; nepovstal sám ze sebe, nýbrž někdo jej učinil. Kdo jest však asi ten mocný stavitel, jenž provedl tuto stavbu? Bůh.

Pozorujme poněkud blíže svět viditelný. Ó jak moudře, jak uměle a dovedně jest vše zařízeno, jak krásně jest vše uspořádáno! Připomeňte si jen byliny! Jaké jest jich množství, jak jsou rozmanité! Nepatrná květina jest takové dílo umělecké, že by je žádný člověk nebyl s to udělati. Podobně zvířata (jak přiměřeně jest zařízeno jejich tělo; některé pro suchou zemi, jiné k létání, jiné k plování)!

Písmo sv. praví: Zeptej se jen hovad a naučí tebe; a ptactva nebeského a oznámí tobě; mluv zemi a odpoví tobě a vypravovati budou tobě ryby mořské: kdož neví, že všechno to ruka Hospodinova učinila? (Job 12, 7—9).

Aby však nikdo dokonce neměl výmluvy, Bůh se kromě toho člověku zjevil. On sám s lidmi obcoval, on k nim mluvil a rozličným způsobem jasně a zřetelně se poznati dával.

Proto nemá ten, kdo v Boha nevěří, žádné omluvy: O takovém praví písmo sv.: „Nesmyslný říká v srdci svém: Není Boha“ (Žalm 13, 1.) t. j., že jest to pošetilá a nerozumná řeč, praví-li kdo, že není Boha. Kdo tak praví, dopouští se hrozného hříchu a jest zcela zpustlý člověk.

Jest-li více než jeden Bůh?

Není více bohů, nýbrž **jeden** toliko jest Bůh.

I to, že toliko jeden jest Bůh, byli by lidé svým rozumem poznati mohli. Bůh však to lidem i zcela zřetelně oznámil slovy:

„Já jsem Hospodin, a není žádného více; mimo mne není Boha.“ (Isai. 45, 5.) A sv. apoštol Pavel výslovně učí: „My máme jen jednoho Boha Otce, skrze něhož všecko, a my v něm.“ (I. Kor. 8, 6.)

Kdo jest Bůh?

Bůh jest **pouhý duch**, jest **sám od sebe nejdokonalejší** bytost.

Bytostí nazýváme to, co něco jest, co vůbec jest. Svrchu přesvědčili jsme se, že Bůh jest, tedy jest **bytost**.

Bůh jest **pouhý duch** t. j. má rozum a vůli, ale těla nemá. Protože Bůh nemá těla, nemůžeme ho viděti, **on jest neviditelný**.

Že jest Bůh pouhý duch, o tom poučuje nás Pán Ježíš slovy, která pronesl k ženě Samaritánce u studnice Jakobovy, když řekl: „Bůh jest duch, a ti, kteří se mu klanějí, v duchu a pravdě mají se mu klaněti.“ (Jan 4, 24.) —

Ale přece mluvíváme někdy o Bohu jako by měl oči, uši, ruce atd. tedy tělo, na př. . . . Avšak tím se nechce říci, jako by Bůh vskutku měl oči, uši, ruce . . . tomu nesmíme rozuměti doslovně, nýbrž obrazně, na př.: oko Boží všecko vidí = Bůh všecko ví; Otče, v ruce tvé poroučím ducha svého = ve tvou ochranu.

Bůh jest **sám od sebe** znamená: Boha nikdo nestvořil, on má život sám ze sebe.

Tvorové a věci stvořené všecko dobré, jež mají, obdrželi od Boha, on jim jejich dobré vlastnosti dal, když je stvořil. — Bůh však svých nesčíslných a ne-

smírně velkých a dobrých vlastností neobdržel od nikoho, nýbrž on je má **sám ze sebe**. On sám jest od věčnosti příčinou své bytosti.

Z něho a skrze něho a v něm jsou všechny věci.“
(K Řím. 11, 36.)

Bůh jest **nejdokonalejší** bytosť.

Dokonalou nazýváme tu věc, které nic neschází z toho, co k ní náleží nebo náležeti má. Schází-li ruce nějaké jeden prst, jest nedokonalá, má-li však pět zdravých prstů, tedy jest dokonalá. — **Zcela dokonalou** jest jen ta bytosť, které zcela nic dobrého neschází, a tak dokonalým jest jedině Bůh sám. Bůh jedině má vše dobré, jemu ničeho neschází, on má všechny dobré vlastnosti v největší míře, v nejvyšším stupni, t. j. on jest bytosť **nejdokonalejší**.

Bůh jest duch nejdokonalejší. Také andělé jsou duchové t. j. mají rozum a vůli, ale těl nemají. Ale Bůh jest mnohem vznešenější, mocnější než každý anděl. Proto praví se v písmě sv.: „Já jsem Bůh a není mně podobného.“ (Is. 46, 9.)

Které jsou nejdůležitější vlastnosti Boží?

Bůh má nesmírně mnoho dobrých vlastností. **Vlastnost** sluje to, co některé bytosti (osobě nebo věci) k rozeznání ode všech jiných náleží, přede všemi jinými vlastní jest. — Mezi nesmírně mnohými vlastnostmi Božími jsou některé pro nás lidi zvláště důležité, ty si tedy máme nejvíce pamatovati; totiž: Bůh jest 1. . . .

Následuje pojmenování jednotlivých vlastností. An výklad vlastností Božích není těžký, dostačí tudíž pouhé naznačení. Při výkladu udá se nejprve krátce a jasně obsah každé vlastnosti a odůvodnění též vhodnými doklady, načež vyvodí se krátce naučení pro život; — v katechismu označeno jest toto obyčejně výrokem písem sv.

1. Bůh jest **věčný**: byl vždy, jest a bude vždy.

„**Věčným**“ nazýváme to, co nikdy nezačalo a co nikdy býti nepřestane. **Bůh jest věčný** znamená tedy, on neměl počátku a nebude mít konce.

„Prvé než učiněny byly hory a než jest způsobena země a okrslek zemský, od věků až na věky jsi ty, Bůh.“
(Žalm 89, 2.)

Duše lidská není věčná, nýbrž jen **nesmrtelná**; ona totiž nikdy nepřestane, ale jednou začala, totiž tehdy, když byla stvořena. Všecko na zemi mělo svůj počátek a jednou skončí, proto nazýváme vše **pomíjící**.

2. Bůh jest **nezměnitelný**: on zůstává tentýž od věčnosti do věčnosti.

Bůh zůstává vždy stejně mocným, stejně svatým, stejně dobrotivým, stejně slavným. (Bůh přikázal: Nezabiješ, nepokradeš atd. To bude mít platnost vždycky.)

O tom poučuje nás Bůh sám, an dí: „Já Hospodin jsem a neměním se.“ (Malach. 3, 6.)

Lidé se mění, dnes jsou veselí zítra smutni, dnes nám naklonění, zítra nepřítel.

3. Bůh jest **všudybytný (všudypřítomný)**: jest všudy, na nebi i na zemi.

„Všudypřítomným“ býti znamená, býti na všech místech, všude býti. — Člověk nemůže býti současně na více místech. Nemůžete býti zároveň ve škole a doma. — Bůh však jest zároveň při nás ve škole i doma a na všech místech tak, že není místa, kde by Pán Bůh nebyl. On jest vždycky a všude zároveň přítomen, na nebi i na zemi. — Že Bůh všude jest ukazuje nám tím, že všude působí t. j. všude všecko zachovává a řídí. — To nám též praví v písmě sv. David těmito slovy:

Kamž bych zašel od ducha tvého a kam bych před tváří tvou utekl? Jestliže bych vstoupil na nebe, tam jsi

ty; pakli bych vstoupil do pekel, přítomen jsi; bych bydlel v končinách moře, i tam by mne ruka tvá provodila a držela by mne pravice tvá.“ (Žalm 138, 7—10.)

Příklady: Jakub na útěku (B. d. str. 32.), Jonáš (B. d. str. 91.).

Ač Bůh všudy jest, přece na některých místech jest nám zvláště blízko svou **milostí** (velebností) = v nebi a v kostele.

Nemusíš se nikde báti; nikde nejsi sám. (Žalm 22, 4.) Ale nesmíš též nikde nic zlého činiti.

4. Bůh jest **vševědoucí**: ví a zná všecko, minulé, přítomné i budoucí věci; zná netoliko skutky, ale i myšlení naše nejtajnější.

Bůh zná věci **minulé** t. j. co již od stvoření světa se stalo a bylo, on ničeho nezapomene. Vy znáte mnohé věci minulé na př. . . . ale Bůh ví, co se stalo před 100 lety, 1000 lety, zná všechny lidi, kteří kdy žili, ví všecko, co činili. — Bůh zná věci **přítomné** t. j. všecko, co nyní všude jest a se děje. Vy víte, co se nyní děje zde, ale víte-li co se děje nyní v N. anebo v Americe? Ale Bůh . . . On zná všechny lidi, kteří žijí nyní, ví všecko co činí. — Bůh zná věci **budoucí** t. j. všecko, co ještě až do skonání světa bude a se stane. — Bůh zná i **nejtajnější myšlenky**, on ví i to, co si člověk v srdci myslí. Člověk nemůže znáti myšlének jiného, leč by mu je tento dal poznati slovy. Takové myšlenky, jež má člověk v srdci a jež nedá nikomu znáti, slují myšlenky nejtajnější a i tyto zná Bůh zcela jasně.

Proto praví žalmista Páně:

„Ejhle, Hospodine, ty znáš všechny věci, nejen nové i staré.“ (Žalm 138, 5.) A Sirach dí: „Nemine ho žádné myšlení a není mu tajno ni žádné slovo.“ (Sir. 42, 20.)

Příklady: Pád prvních lidí. (B. d. str. 15.) Kain (B. d. str. 17.)

Protože jest Bůh vševědoucí, máme jednati dobře i v skrytosti a nedati vzniknouti ani špatné myšlence.

— Protože jest Bůh vševědoucí, nemáme býti malomyslnými, musíme-li snášeti bezpráví a příkoří. Bůh zná naši minulost a jedenkrát ji objeví. — Protože jest Bůh vševědoucí, nemáme nikdy býti malomyslnými a netrpělivými, když nás stíhá utrpení; nebo Bůh, náš nejlepší Otec, zná naše postavení a zjedná nám pomoc v pravý čas.

5. Bůh jest nejvyšš moudrý : má při všem nejlepší úmysly a vše nejlépe pořádá, aby jich dosáhl

Kdo chce něco vykonati nebo něčeho dosíci, o tom říkáme, že má **úmysl**. Kdo jde na př. se džbánem ke studni, má úmysl přinésti vody, a kdo jde s penězi ke kupci, má úmysl něco koupiti. Kdo příkázání Boží a církevní zachovává, má úmysl vůli Boží plniti a přijíti do nebe. — Tak má též Bůh při všech svých skutcích úmysl, aby rozmnožil čest svou a naše časné i věčné blaho. Co k dosažení nebo provedení úmyslu napomáhá, nazývá se **prostředek**. Je-li prostředek takový, že skutečně k dosažení úmyslu napomáhá, sluje prostředkem **dobrým**.

Člověk může míti dobré i špatné úmysly, dle toho, chce-li dosíci něčeho dobrého nebo špatného. Člověk může užiti k dosažení svých úmyslů rovněž prostředků buď dobrých nebo špatných. Toho člověka pak, který má jenom dobré úmysly a užívá jen dobrých prostředků, aby dosáhl úmyslů svých, nazýváme **moudrým**; a kdo to činí v nejvyšší míře, jest **nejvyšš moudrým** — nejmoudřejším.

Slunce má poskytovat zemi světlo a teplo; plodiny země mají sloužiti lidem a zvířatům za potravu, vzduch k dýchání a t. d. Při všem má Bůh úmysl a sice ten nejlepší, poněvadž jest nejvyšš svatý a nejvyšš dobrotivý, poněvadž jest všemohoucí, může užiti k dosažení jich nejlepších prostředků — jest tedy **nejvyšš moudrý**.

Moudrost Boží můžeme poznati z Jeho skutků, z pozorování světa, z podivuhodného střídání se jara, leta, podzimu a zimy a t. d. Moudrost Boží jeví se dále v životě lidí, an Bůh vždycky vše tak zařídí, jak to člověku jest nejprospěšnější. (Josef egyptský. Mojžíšovo narození).

Vlastnost tato poskytuje nám velkou útěchu, neboť víme, že cokoli Bůh činí, jest nejen dobré, nýbrž nejlepší a sesýlá-li na nás utrpení, budou nám jistě prostředkem k dosažení blaženosti věčné. Buďme vždy spokojeni s tím, co Bůh na nás sesýlá.

6. Bůh jest všemohoucí: může všechno učiniti, cokoli chce; nic mu není nemožného.

Lidé mohou učiniti mnohé věci, ale nemohou učiniti všechno, mnohé věci jest jim zcela nemožno učiniti. — Lidé na př. nedovedou učiniti, aby pršelo, aby se bouře utišila, ano ani jedinou travičku, ani kapku vody udělati nedovedou. Bůh učinil nesmírný svět, nebe i zemi se všemi tvory a věcmi a to z něčeho pouhou vůlí svou, on pouze řekl: „**Budiž!**“ Bůh dosud všechny tyto věci zachovává, aby nepřestaly. Pán Ježíš činil skutky, jichž nikdo učiniti nedovede — zázraky. Duch sv. učinil, že apoštolové najednou mluvili všemi jazyky. Následovně Bůh může všechno učiniti — on jest **všemohoucí**.

Proto dí písmo svaté: „Všecko, cokoli chce Hospodin, to činí na nebi, na zemi, v moři a ve všech propastech.“ (Žalm 134, 6.). Archanděl Gabriel řekl k P. Marii: „Nebude u Boha nemožné nižádné slovo;“ (Luk. 1, 37.) t. j. co on řekne, to se stane.

Radujme se z toho, že Bůh všemohoucí jest, nebo poněvadž jest všemohoucí, může nám všechno dáti, může nám v každé bídě a v každém nebezpečení těla i duše pomoci: proto se máme k Němu též horlivě modliti.

7. Bůh jest nejsvětější: chce a miluje všechno dobré a nenávidí všeho zlého.

•

Písmo sv. praví o Bohu: Ty miluješ spravedlnost a nenávidíš nepravost,“ (Žalm 44, 8.). t. j. Bůh miluje to, co jest spravedlivé a dobré, má na tom zálibení a chce, aby lidé jen to činili, co spravedlivé a dobré jest. — On nenávidí nepravost t. j. On co zlého jest, nechce trpěti, On to zamítá, protiví se tomu. Protože Bůh všecko dobré chce a miluje a zlé nenávidí, říkáme, že jest **svatý** a poněvadž v nejvyšší míře dobro tak miluje a zlé nenávidí, že je více milovati i nenáviděti nemůže, říkáme, že jest v nejvyšší míře svatý nebo **nejsvětější**. I na světě byli lidé, kteří dobro milovali a zlo nenáviděli více nežli jiní, a proto, když zemřeli, od Boha do nebe jsou přijati; nazýváme je svatými, ale tak svatými jako Bůh nejsou. — **Andělé** v nebi milují dobro a nenávidí zlo více než nejlepší lidé, ale tak svatými jako Bůh přece nejsou. **Maria**, matka Boží, byla bez velikého hříchu, byla tedy všechna svatá, ale ani její svatost nevyrovná se daleko svatosti Boží.

Že Bůh dobro miluje a zlo nenávidí, osvědčil na Kainu a Abelovi. Abela, že hodný byl, miloval a zjevně mu to znáti dal. Kaina pro jeho zlé skutky nenáviděl a docela jej od sebe zamítl. — Když dával Bůh Israelitům přikázání na hoře Sinai, přikázal jim činiti dobro a varovati se zla „Já jsem Hospodin, Bůh váš! Svatí buďte, nebo já svatý jsem“ (3. Mojž. 11, 44).

Poněvadž Bůh svatý jest, máme i my svatými býti: dobro milovati, zlo nenáviděti; před hříchem máme míti ošklivost a nedopustiti se ho za nic na světě.

8. Bůh jest nejvyšš pravdomluvný a věrný.

Pravdomluvný a věrný jsou dvě vlastnosti sobě velice podobné, proto jsou zde zároveň uvedeny.

Bůh jest nejvyšš **pravdomluvný**: miluje pravdu a nenávidí lži.

„**Pravdomluvným**“ jest ten, kdo **vždycky** mluví pravdu. — Nazýváme-li tedy **Boha pravdomluvným**,

chceme tím říci: Bůh zjevuje jen pravdu, co praví a nám oznamuje, jest vždycky pravda.

Bůh nemůže **lháti** ani **klamati**, protože jest obojí něco zlého, Bůh všecko, i nejmenší zlo nenávidí a zamítá. Proto praví písmo svaté:

„Není Bůh jako člověk, abý klamal, ani jako syn člověka, aby se měnil.“ (4. Mojž. 23, 15).

„**Věrným**“ nazýváme toho, kdo věrně splní, co slíbil.

Bůh jest **nejvýš věrný** znamená tedy, že Bůh **jistě splní, co slíbil, nebo čím hrozil**. Praví-li tedy Bůh, že chce spravedlivého chrániti, odměniti a do nebe vzíti, tedy to jistě učiní. — Poněvadž Bůh věrný jest, splní také vše, čím hrozí. Praví-li tedy Bůh, že chce zlé lidi potrestati, že na ně sešle utrpení a do pekla je zatratí, vyplní to zcela jistě.

Bůh vždycky splnil, co slíbil. On hrozil prvním rodičům v ráji, že zemrou, budou-li jísti se stromu zapovězeného; jedli a museli konečně zemřítí. — Přislíbil Spasitele již v ráji a poslal jej skutečně za 4000 let. — Slíbil potopu světa. Slíbil Simeonovi, že nezemře, dokud by neuzřel Spasitele.

1. Víme-li, že Bůh nejvýš pravdomluvný jest, máme pevně a nezvratně *věřiti* slovům jeho a nikdy ani v nejmenším o nich nepochybovati. Spíše bychom pochybovati mohli o tom, co očima vidíme, než o tom, co Bůh řekl; neboť oči mohou klamati a se mýliti, Bůh však nemůže klamati ani se mýliti.

2. Víme-li, že Bůh v slibech svých jest **nejvýš věrný**, můžeme a máme s důvěrou očekávati, co nám přislíbil. „By mne i Hospodin zabil, v něho doufati nepřestanu.“ (Job.)

3. Buďme **pravdomluvnými** ve všech svých slovech a skutcích.

9. **Bůh jest nejvýš dobrotivý**: miluje všechny tvory, zvláště nás lidi, všecko dobré pochází od něho.

Kdo nám dobré prokazuje, jest k nám dobrotiv. O takém člověku říkáme zároveň, že nás má rád, nebo nás miluje. Všecko dobro, jemuž se jako lidé těšíme a jež veškeré tvory blaží, pochází od Boha, proto o něm pravíme, že jest **nejvýš dobrotivý**.

Všecko dobré pochází od Boha. Od něho máme život, tělo i duši se všemi jejími schopnostmi. Jakým způsobem uděluje nám Bůh dary své?

Některé dary uděluje nám **sám**, jako zdraví a milost svou. Jiné uděluje nám jinými **lidmi** nebo **přírodou**.

Dítky dostávají všecko od Boha rodiči. Pokrm, nápoj, oděv, obydlí uděluje nám Bůh přírodou.

Písmo sv. vzpomínajíc, jak Bůh k nám dobrotiv jest, praví o něm: „Bůh jest láska“ (I. Jan 4, 8.). A jinde se táže: „Co máš, čeho jsi nepřijal? Pakli jsi přijal, proč se chlubíš, jako bys byl nepřijal?“ (I. Kor. 4, 7.)

Protože jest Bůh k nám nejvýš dobrotivý, máme jej nade všecko **milovati**, za všecko dobré jej prositi a jemu **děkovati**. (Modlitba ranní a večerní, před jídlem a po jídle. Viz Dodatek.) — Máme darů Božích dobře užívat i býti dobrotivými čili štědrými k jiným.

Bůh jest nejvýš spravedlivý: dobré odměňuje, zlé tresce.

Věci příjemné, kterých se nám dostává za naše činy dobré, nazýváme odměnou; nepříjemné pak za činy špatné, trestem. Již svým rozumem poznáváme, že jednání dobré zasluhuje odměny, špatné jednání pak trestu. Nejdokonalejší rozum Boží uznává to za jisté tím více a dokonaleji. Proto ustanovuje Bůh dobrým činům dobré následky, zlým pak činům následky zlé. Dokud Adam a Eva zůstali Boha poslušní, byli spokojeni a vedlo se jim dobře; když se však dopustili hříchu, zinocnila se jich úzkost, nikde neměli pokoje. To způsobilo v nich svědomí. Tak se děje i nám. Radość, již pocítujeme po dobrém skutku, jest odměnou, nepokoj, zármutek jest trestem za

špatný skutek. To Bůh již tak zařídil. Noema s jeho rodinou zachránil před potopou světa a nešlechtné lidi nechal ve vlnách zahynouti. Rovněž odměnil **Abrahama, Josefa egyptského**. Naopak jak přísně potrestal nešlechtná města Sodomu a Gomorrhů. Bůh tedy odměňuje dobré a trestá zlé již zde na zemi, a jestliže se zde úplně tak nestane, učiní tak jednou po smrti. Vzpomente si na příběh o Bohatci a Lazarovi.

Protože Bůh dobré odměňuje a zlé tresce, jest **spravedlivý**. Spravedlnost svou provádí Bůh do nejmenších podrobností, protože o každém dobrém i zlém skutku ví, a protože k tomu má svrchovanou moc; proto jest **nejvýš spravedlivý**.

Že Bůh i **nejmenší dobrý skutek** odmění, vidíme na oné chudé vdově, která obětovala jediný penízek. A i že **nejmenší zlo** potrestá, vidíme na ženě Lotově, která pro všetečný pohled byla potrestána smrtí. „Bůh odplatí jednomu každému podle skutků jeho.“ (K Řím. 2, 6.)

— Poněvadž Bůh spravedlivý jest, bojme se i nejmenším hříchem jej urážeti a neustaňme činiti dobře, byť se nám za to na tomto světě hned nedostalo odměny a uznání.

11. Bůh jest nejvýš shovívavý: netrestá hned, ale dává hříšníku času a prostředků, aby se polepšil.

Hřeší-li člověk, hněvá Boha a upadá v nepřízeň Boží. Bůh jsa spravedlivý, nenechá žádný hřích bez trestu. I mohl by každého hříšníka potrestati hned, jakmile zhřešil. Bůh by mohl učiniti, aby taký člověk na př. hned zemřel, nebo jiné nějaké zlo by jej zastihlo. Ale Bůh tak vždycky nečiní. On čeká na hříšníkovo polepšení a dává mu k němu čas, jako čekal lidem před potopou 120 let. Kromě toho poskytuje hříšníkovu pomoc, aby se polepšiti mohl.

Dává mu dobrá vnuknutí, napomíná jej svědomím, andělem strážným, slovem Božím, nebo říkáme jinak: Bůh poskytuje hříšníku prostředků, aby se polepšil. (Podobenství o stromu fíkovém. Ninive.)

. 12. **Bůh jest nejvýš milosrdný**: odpouští nám hříchy, činíme-li pokání.

Milosrdný jest, kdo má **milé** nebo **slitovné** srdce. Slitování nebo milosrdenství míváme s lidmi trpícími a nešťastnými. Nejnešťastnějšími lidmi jsou však **hříšníci**. Oni již zde na zemi mají mnohé tresty k očekávání, a zemrou li ve svých hříších, přijdou ku věčnému zavržení. A právě s těmito velice nešťastnými lidmi má Bůh slitování nebo milosrdenství a proto jest **milosrdný**. Jestliže totiž hříšník hříchy své uzná, jich lituje, z nich se vyzná a polepšení přislíbí, to jest, **činí-li pokání**, Bůh mu hříchy odpouští, odpouští mu i věčný trest, uděluje mu milost svou a přijímá jej za dítě své.

Že Bůh milosrdný jest, sám potvrzuje těmito slovy: „Živť jsem já, že nechci smrti bezbožného, ale aby se obrátil bezbožný od cesty své a živ byl.“ (Ezech. 33, 11.)

Příklady: Ninive (B. d. str. 92.), Magdalena (B. d. str. 143.), Petr (B. d. str. 184.), marnotratný syn (B. d. str. 162.).

An je Bůh milosrdný, nemáme býti malomyslnými, jestliže jsme zhřešili, nýbrž Boha důvěrně za odpuštění prositi a činiti pokání a Bůh nám hříchy naše odpustí. Poněvadž Bůh milosrdný jest, máme i my milosrdnými býti t. j. rádi odpouštěti, když nám lidé ublížili. „Buďte milosrdni, jako Otec váš milosrdný jest.“ (Luk. 6, 36.) (Podobenství o nemilosrdném služebníkovi)

O třech božských osobách.

Kolik božských osob rozeznáváme?

Poznali a přesvědčili jsme se z předešlého výkladu, že jest toliko **jeden** Bůh. Dnes poznáme další učení o Bohu, které zní: jsou **tři božské osoby** a to: Otec, Syn a Duch svatý. —

Osobou nazýváme bytost samostatnou, která má rozum a vůli. Každý člověk jest osoba, poněvadž je bytost samostatná a má rozum a vůli. — Člověk jest však **lidská osoba**, poněvadž má lidský rozum a lidskou vůli, nebo **lidskou přirozenost**. **Lidskou přirozeností** vyrozumíváme všechno to, co k člověku jako k člověku náleží, co člověka činí člověkem.

V Bohu jsou tři osoby znamená tedy: v Bohu jsou tři, kteří mají rozumnou přirozenost t. j. rozum a vůli. — Poněvadž je však jen **jeden** Bůh, mají ty tři osoby jen jednu božskou přirozenost. —

Božskou přirozeností vyrozumíváme vše to, co Bohu nutně náleží, všechny božské dokonalosti.

V Bohu jsou **tři božské osoby** znamená tedy: v Bohu jsou tři, kteří mají rozumnou přirozenost a to **přirozenost božskou**.

Že jest Bůh ve třech osobách, nebo že jsou v božství tři osoby, víme ze dvou věcí:

a) že nám to Pán Ježíš oznámil. Když totiž Pán Ježíš před svým na nebe vstoupením posýlal apoštoly do celého světa, tu jim řekl: „Jdouce do celého světa, učte všechny národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha sv.“ (Mt. 28, 19.) Kolik osob zde jmenoval Pán Ježíš? Tři. Jak by byl musil říci, kdyby byla jen jedna božská osoba? Křtíte je ve jménu Boha.

Že jest Bůh ve třech osobách víme dále:

b) odtud, že se všechny tři zároveň ukázaly. Když byl totiž Pán Ježíš od Jana v řece Jordáně pokřtěn, otevřelo se nebe, a s nebe byl slyšán hlas: „Tentof jest Syn můj milý, v němž jsem sobě zalíbil. Mat. 3, 16. 17. Kdo mluvil s nebe? Bůh Otec. Která božská osoba to byla? To byla první božská osoba. Jak se nazývá druhá božská osoba? Syn nebo Ježíš Kristus. Kde ta byla? Na břehu Jordánském. Duch sv. pak, třetí božská osoba, objevil se viditelně ve způsobě holubice nad P. Ježíšem. Kolik božských osob objevilo se tedy při křtu Pána Ježíše? Tři božské osoby. —

Které bytosti a podstaty jsou ty tři božské osoby?

Ty tři božské osoby jsou **jedné a nerozdílné** podstaty a přirozenosti t. j. každá má tytéž božské vlastnosti.

„Jaký Otec, taký Syn, taký Duch sv. Věčný Otec, věčný Syn, věčný Duch svatý, ale ne tři věční, nýbrž jen jeden věčný. Taktéž Bůh Otec, Bůh Syn, Bůh Duch svatý; avšak ne tři bohové, nýbrž jeden jest Bůh.“
(Vyzn. sv. Athan.)

To jest: protože ty tři božské osoby mají stejné vlastnosti, jednu a tutéž přirozenost, jsou **jedním Bohem** ve třech osobách a nazývají se **nejsvětější Trojicí**.

Jak to možno jest, že jsou tři božské osoby a jen jeden Bůh, nemůžeme ovšem pochopiti, proto nazýváme pravdu tuto **tajemstvím**.

Kterak rozeznávají se božské osoby od sebe?

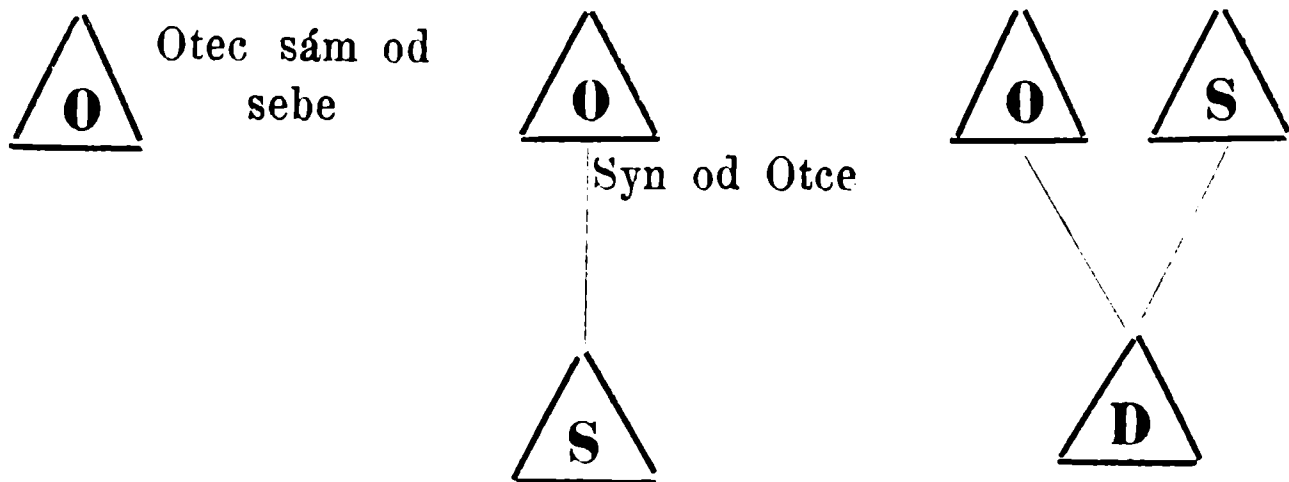
Tři božské osoby se od sebe rozeznávají:

1. Otec jest **sám od sebe** od věčnosti, to jest, má příčinu bytosti své sám v sobě.

2. Syn jest od Otce od věčnosti zplozen t. j. Otec v Bohu jest příčina bytosti Synovy. To řekl Bůh sám: „Syn můj jsi ty, já dnes (od věčnosti) zplodil jsem tebe.“ Žalm 2, 7.

3. Duch svatý od Otce a od Syna od věčnosti vychází t. j. Otec i Syn jsou společnou příčinou bytosti Ducha sv. Neboť Pán Ježíš řekl: „Až přijde Utěšitel (Duch sv.), kterého vám pošlu od Otce, Ducha pravdy, jenž od Otce vychází, ten svědectví vydávati bude o mně.“ Pán Ježíš posílá tedy Ducha sv. od Otce. Duch sv. tedy od Otce vychází, a jest od P. Ježíše poslán, tedy i od P. Ježíše vychází. Od koho vychází tedy Duch sv. zároveň?

Od Otce a od Syna

Duch sv. od Otce a Syna zároveň.

(Tímto způsobem může katecheta abstraktní pravdu žákům znázorniti výkresem na tabuli.)

Která díla připisují se každé božské osobě zvlášť?

Každá z těchto tří božských osob něco pro nás učinila, a sice Bůh Otec nás stvořil, Bůh Syn nás vykoupil, Duch sv. nás posvěcuje.

Tak vás již matka doma učila, vyptávají se vás: Jest více než jeden Bůh? V kolika osobách? Jak se jmenují ty tři božské osoby? Co učinila první božská osoba? co druhá? co třetí? Ale ve škole musíte již toto učení lépe znáti a jemu důkladněji rozuměti. Tedy si nad to ještě pamatujte, že žádná božská osoba nečiní nic bez spolupůsobení druhých dvou. Když tedy pravíme: Bůh Otec (první božská osoba) všechno stvořil, kdo při tom také spolupůsobil? Syn i Duch svatý.

Pravíme-li: Bůh Syn nás vykoupil, kolik božských osob s ním zároveň na našem vykoupení působil? Dvě. Které? Bůh Otec a Duch svatý.

Tolikéž pravíme-li Duch sv. nás posvěcuje, nečiní tak sám, nýbrž zároveň s kým? S Otcem a Synem. Jak se zúčastnil Bůh Otec při vykoupení? Že Syna svého na svět poslal. Jak Duch sv.? Že jeho působením Syn Boží člověkem se stal. Duch sv. rozdává nám pak milost, kterou Kristus Pán na kříži vyzískal.

Kterak jmenují se tři božské osoby dohromady?

Ty tři božské osoby spolu mají jedno jméno, nazývají se totiž Trojice Boží nebo nejsvětější Trojice.

Čím vyznáváme Nejsvětější Trojici?

Jsou lidé dosud na světě, kteří nevědí, co vy již nyní všichni víte, že jest totiž Bůh ve třech oso-

bách (jako: pohané, židé, mohamedané). Kdybychom přišli mezi cizí lidi, kteří by nás neznali, ať by to již byli katoličtí křesťané jako my, nebo pohané, židé nebo mohamedané, můžeme jim dáti znáti, že věříme v Trojici Boží, a nemusíme jim to ani slovy povídati. Máme pro to jisté znamení, totiž znamení sv. kříže. Kdy tedy vyznáváme, že věříme v nejsvětější Trojici?

Vyznáváme nejsvětější Trojici, znamením svého kříže, když dělájíte kříž, každou z těchto tří božských osob jmenujeme.

Proč právě tohoto znamení — kříže užíváme? Protože za nás Pán Ježíš na kříži umřel.

Také končíme modlitby slovy: „Sláva Bohu: Otci, Synu i Duchu svatému, jakož byla na počátku, nyní i vždycky až na věků věkův.“

V letě jest svátek zasvěcený a nazývá se Slavnost nejsvětější Trojice. Tu také vyznáváme veřejně, že věříme v jednoho Boha ve třech osobách a připomínáme si všechno, co jsem vám o nejsvětější Trojici vykládal.

Opakování: Kolik božských osob rozeznáváme? — Které bytosti a podstaty jsou tři božské osoby? — Kterak rozeznávají se božské osoby od sebe? — Která díla připisují se každé božské osobě zvlášť? — Kterak jmenují se tři božské osoby dohromady? — Čím vyznáváme Nejsvětější Trojici?

O stvoření světa.

Co znamená Bůh stvořil nebe a zemi?

Slovo **stvořiti** znamená **z ničeho** učiniti **něco**.

Chceme-li my lidé něco učiniti (zhotoviti), potřebujeme **látky** (= to, z čeho se něco dělá, na př. dříví), **nástroje** (= čím se něco zhotovuje), **namáhání** a kromě toho ještě dlouhého **času** — nežli jest dílo zcela hotovo. — Ne tak jest u Boha. On nepotřebuje látky, ani nástrojů, žádné námahy aniž dlouhé doby, aby něco učinil. — On jenom chce, a všechno, co si přeje, jest zde.

Dříve než Bůh nebe a zemi stvořil, nebylo zde ničeho. Bůh tedy stvořil nebe a zemi **z ničeho**. — On jenom chtěl. a všechno, co chtěl, objevilo se zde. Proto pravíme též: Bůh učinil z ničeho všechny věci pouhou vůlí svou.

Z ničeho, pouhou vůlí něco učiniti sluje **stvořiti**. To může jedině Bůh.

Bůh stvořil **nebe i zemi** t. j. všechny věci viditelné a neviditelné.

Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi. (Mojž. 1. 1, 1).
Opakování o stvoření světa v šesti dnech. B. d. str. 1.).

Proč stvořil Bůh svět?

Bůh svět (= všechny věci) stvořil, aby zjevil svou božskou slávu, moc a lásku.

Aby zjevil svou **božskou slávu a moc** t. j., aby tvorové, andělé a lidé, poznali, jak jest veliký a velebný, jej obdivovali a totéž slovy vyjadřovali (= jej chválili), jej rádi měli a jemu ochotně sloužili.

Celý svět jest jako otevřená kniha, ve které velkými písmeny psáno, jak mocný, jak moudrý, jak vznešený, jak dobrotivý jest Bůh. Pozorujte nádherné slunce — jak

mocný musí býti Bůh, který je stvořil! Pozorujte nesčíslné hvězdy — jak moudrý musí býti ten, jenž je udržuje a řídí! Pozorujte květiny — jak krásný musí býti ten, jenž je šatí! Pozorujte ptactvo nebeské — jak dobrotivý jest ten, jenž je živí!

Bůh stvořil svět, aby ukázal **svou lásku**, totiž k veškerým tvorům, zvláště k nám lidem; aby se nám dobře vedlo, a bychom byli blaženi.

„Nebesa vypravují slávu Boží, a dílo rukou jeho zvěstuje obloha.“ (Žalm 18, 2). — „Miluješ zajisté všecko, cožkoli jest, a nic nemáš v nenávisti z těch věcí, kteréž jsi učinil.“ (Moudr. 11, 25).

Co znamená: Bůh všecko zachovává?

Aby svět, jejž Bůh stvořil, rychle opět nezašel, Bůh jej zachovává a řídí.

Bůh všecko **zachovává**, t. j. co stvořil, také živí, a opatruje, aby proti vůli jeho nezhynulo.

Svět nepovstal sám ze sebe, nemůže také sebou trvati nebo se zachovati. Nebo: „Kterak by mohlo co zůstati, kdybys ty nechtěl? Anebo kterak by mohlo zachováno býti, co by od tebe povoláno nebylo?“ (Moudr. 11, 26.) Aby se svět nezvrátil v ni-
več, musí Bůh působiti svou všemohoucností, aby trval (jej **zachovávati**). I **každý tvor** může jen tak dlouho trvati, jak dlouho Bůh chce. Bůh zachovává i každého z nás, činí, že srdce naše bije, že dýcháme, že vidíme, že nohy naše choditi mohou; bez něho nemohli bychom ani prstem pohnouti.

Podobenství o muži, jenž drží dítě nad hlubokou propastí.

Co znamená: Bůh všecko spravuje?

Bůh všecko **spravuje** t. j. tak řídí, aby všichni tvorové svého cíle dosíci mohli.

Bůh se o všecko stará na př. o bylinstvo,

o zvířata; — zvláště ale o nás lidi (o blaho naše tělesné i duševní.

On všechno **řídí**:

a) **v přírodě**: střídání se dne a noci, jasna a déšť, horka a zima; roční počasí, běh těles nebeských.

b) **v životě lidském**: zdraví a nemoc, bohatství a chudobu, štěstí a neštěstí závisí na Bohu, on všechno řídí od kolébky až do hrobu.

Bůh řídí **všecko**, myslí na **všecko**, i na věci sebe nepatrnější.

Nic se neděje bez jeho vůle a připuštění. **Nic** se tedy neděje **náhodou** (osudem), všechno jest řízení nebo dopuštění Boží.

Pěkně dí v té příčině písmo: „Zdali neprodávají dva vrabce za peníze? (jsou velice nepatrní, nebo tak lacíní) a ani jeden z nich nespadne na zem bez Otce vašeho. Však i vlasové vaši na hlavě všickni sečtení jsou. (Mat. 10. 29. 30).

Kterak se jmenuje tato péče Boží?

Péči, kterou Bůh svět zachovává a spravuje, nazýváme **prozřetelnost Boží**.

Bůh, jenž všemu původ dává,
všecko **řídí, zachovává.**

Prozřetelnost Boží.

O koho pečuje Bůh?

Prozřetelností svou pečuje Bůh **o všechny tvory**. „Malého i velkého učinil Hospodin a jednotejně pečuje o všechny.“ (Moudr. 6, 8.)

Zvláště pak pečuje **o člověka**.

Příklady: Mojžíš (B. d. str. 47.), David (B. d. str. 71.), Šavel (B. d. str. 204.)

Pán Ježíš praví: „Pohledte na ptactvo nebeské, žeť nesejí ani žnou, ani shromažďují do stodol; a Otec váš nebeský krmí je. Nejste-li pak vy mnohem dražší nežli oni? Patřte na kvítí polní, kterak roste: nepracuje ani přede. Pravímť vám, že ani Šalomoun ve vsí slávě své tak odín nebyl, jako jedno z nich. Poněvadž tedy trávu polní, kteráž dnes jest a zítra do peci vhozena bývá, Bůh tak odívá, čím více vás?“ (Mat. 6, 26—30).

Hřích ve světě. Řídí-li Bůh všechno, chce-li též hříchům, jichž se lidé tak často dopouštějí? Nikoli a t. d. Bůh umí i zlem k dobrému vésti. Tak to bylo něco zlého, že bratří prodali Josefa, že Putifarova žena o něm tak šeredně lhala; ale Bůh to obrátil v dobré. Že dal Herodes zavraždití nevinná pacholata, bylo něco zlého; ale Bůh obrátil toto zlo ve prospěch dětí těch; jsouť v nebi, **jinak** byly by bývaly jednou snad mezi těmi, kdož volali: „Ukřižuj ho!“

Utrpení ve světě. Řídí-li Bůh všechno, proč tolik bídy a utrpení ve světě? Zlé lidi chce tím Bůh **polepšiti** (marnotratný syn, bratří Josefovi). Lidi hodné chce Bůh **zkoušeti** (Job): aby se ukázalo, milují-li Boha z celého srdce, je-li ctnost jejich pravá a stálá.

Opakování: Co znamená Bůh stvořil nebe a zemi? — Co znamená: Bůh všechno **stvořil**? — Proč stvořil Bůh svět? Kterak stará se Bůh o věci stvořené? Co znamená: Bůh všechno zachovává? — Co znamená: Bůh všechno spravuje? — Kterak se jmenuje tato péče Boží? — O koho pečuje Bůh? — O koho pečuje Bůh zvlášť? —

a) O andělich.

Všecky tvory Boží, jež očima viděti můžeme, nazýváme **svět viditelný**. Mimo tento svět viditelný stvořil Bůh ještě jiné tvory, jež očima tělesnými viděti nelze, a tito neviditelní tvorové Boží nazývají se dohromady **svět neviditelný**. Tvory světa neviditelného viděti nelze, protože jsou pouzí **duchové**. — Duch jest živá bytost, která má rozum a vůli, ale těla nemá. Takových duchů stvořil Bůh velice mnoho. A tito duchové nazývají se **andělé**.

Kdo jsou andělé?

Andělé jsou pouzí duchové, mají rozum a vůli, ale těla nemají.

Andělé mají **rozum** t. j. oni mohou mysliti, věci poznávati. — Andělé mají **vůli** t. j. oni mohou něco chtíti nebo nechtíti. Slovo „anděl“ jest slovo řecké a znamená tolik co **posel**. Poslové nazývají se duchové tito, poněvadž jich Bůh užívá jako poslů svých, chtěje lidem vůli svou oznámiti, nebo dobrodiní prokázati. (Zvěstování narození Janova B. j. str. 120. — Zvěstování P. Marii str. 121. — Petr v žaláři. Str. 207.)

Andělé se vyobrazují jako **jinoši**, čímž se znázorňuje jejich moc a nesmrtelnost. **S křídly** se zobrazují, ne že by skutečná křídla měli, nýbrž aby se naznačila jich ochotnost, kterou plní vždy vůli Boží. — Jako **hlavy dětské**, čímž se označuje jich nevinnost, jakož i že mají rozum a vůli, ale těl nemají.

Proč stvořil Bůh anděly?

Poněvadž mají andělé rozum velice dokonalý, proto Boha dokonaleji poznávají; z té příčiny si ho též velice váží, o něm co nejuctivěji smýšlejí a tak i zevně k Bohu se chovají t. j. oni jej **ctí**.

Poněvadž poznávají, že jest Bůh svrchovaným pánem nebe i země, prokazují mu proto největší čest t. j. **jemu se klanějí**. — Poněvadž poznávají jak jest Bůh nesmírně slavný a dokonalý, nalézají v Bohu největší zalíbení a snaží se, aby se mu zalíbili t. j. oni **jej milují**. Poněvadž Bůh anděly stvořil, jest pánem jejich a oni činí, co on poroučí t. j. oni **mu slouží**.

Poněvadž andělé blaženosti nebeské požívají a jsou nesmrtelní, pravíme konečně, že Bůh anděly stvořil, aby **věčně blaženi byli**.

Bůh anděly stvořil, aby ho ctili, jemu se klaněli, jej milovali, jemu sloužili a věčně blaženi byli.

V kterém stavu stvořil Bůh anděly a čím je obdařil?

Od Boha, jakožto bytosti nejsvětější, nemůže nic zlého pocházeti, tedy i andělé, když je Bůh stvořil, byli dobří t. j. on jim dal při stvoření milost posvěcující, kterou byli svatými. Bůh stvořil anděly v **milosti své**. On je nad to obdařil **velkou dokonalostí rozumu a vůle** t. j. Bůh učinil, aby více věděli a všechno lépe poznávali, než my lidé, aby vždy též ochotně a rádi konali, co Bůh přikazuje. On jim udělil též **větší moc**, nežli mají lidé.

Ačkoli andělé více vědí a mohou nežli lidé, proto přece nejsou vševědoucí ani všemohoucí, vševědoucí a všemohoucí jest jedině Bůh. To P. Ježíš pověděl, když řekl: „O tom pak dni a hodině (posledního soudu) nižádný neví ani andělé nebeští, jedině sám Otec.“ (Mat. 24, 36.) Tím pověděl P. Ježíš, že andělé vědí více než lidé, ale že nejsou vševědoucí.

Proč zkoušel Bůh anděly?

Bůh anděly zkoušel, zdali obstojí ve svatosti, aby dobrými a blaženými zůstali na věky.

Kterak zachovali se ve zkoušce té?

Mnozí andělé v této **zkoušce obstáli** t. j. zůstali stále tak svatými, jakými byli, když je Bůh stvořil. Kdo přestál zkoušku dobře, tomu se dostává odměny t. j. pochvaly, nebo jiných věcí, které jej těší.

Kam byli přijati Bohu věrní andělé?

Anděly, kteří zůstali stále hodnými, Bůh také odměnil, a sice tím, že jich přijal do věčné slávy své.

Kterak je nazýváme?

Tito andělé jsou dosud u Boha v nebi a nazýváme je **anděly dobrými**, nebo **pouze anděly**.

Čemu učí písmo svaté o těchto dobrých andělech?

O těchto andělech dobrých učí Písmo svaté:

1. Co činí **ohledně Boha**.

a) Poněvadž mají andělé větší rozum, proto vlastnosti a vůli Boží lépe poznávají, než my lidé; oni poznávají Boha tak, jako my jiného poznáváme, když ho často vidáme. Proto se praví o andělech, že **vždycky vidí tváři Boží**. „Andělé jejich (dítek) v nebesích vždycky vidí tvář Otce mého, který v nebesích jest.“ (Mat. 18, 10.)

b) Poněvadž andělé Boha jakožto bytost nejdokonalejší lépe poznávají nežli my lidé, tudíž si o něm jen to nejlepší myslí, a toto myšlení i zjevně k němu na jevo dávají. A to andělé skutečně činí; oni **Boha bez přestání chválí**. Písmo sv. praví: „Andělé volají jeden k druhému a říkají: Svatý, Svatý, Svatý Hospodin Bůh zástupův.“ (Isai. 6, 3.)

c) Poněvadž mají andělé lepší vůli než my lidé, činí vždycky ochotně a rádi, co jim Bůh poroučí = **oni mu slouží**. Písmo sv. opět dí: „Nejsou-li pak všickni andělé služební duchové?“ (K Žid. 1, 14.)

Písmo svaté nás dále poučuje o tom:

2. Co činí andělé **vzhledem nás**:

a) Andělé starají se o to, aby se nám dobře vedlo zde na zemi, abychom jednou do blaženosti nebeské přišli = oni **o naše blaho pečují**.

b) Andělé všemohoucí nejsou, nemohou nám tedy všechno dobré dáti a proto se za nás u Boha,

jenž všemohoucí jest, přimlouvají, aby on nám všecko dobré dal, nebo oni **za nás prosí**. (Tob. 12, 12.)

c) Oni nám dávají zbožné myšlenky, a pobádají nás v duši, abychom vždycky činili, co Bůh přikazuje, t. j. andělé **k dobrému nás povzbuzují**. (I. Mojž. 19, 17.)

d) Člověk v životě tomto vydán jest mnohým nebezpečenstvím jak na **duši**, tak na **těle**. Nebezpečenstvím pro duši jest všecko, co nás k hříchu svádí i hřích sám, jenž může učiniti člověka věčně nešťastným. Nebezpečenstvím tělu jest úraz, nenadálé neštěstí, které by tělo zahubiti mohlo. A tu andělé prokazují nám konečně velkou lásku svou, že **nás na duši i na těle ochraňují** t. j. všelike zlo od nás odstraňují, jež by nám na duši nebo na těle uškoditi mohlo.

Proto je nazýváme **anděly strážnými**.

Že nás andělé ochraňují, dosvědčuje písmo těmito slovy: „Bůh andělům svým přikázal o tobě, aby tě ostríhali na všech cestách tvých; na rukou ponese tě, abys snad neurazil o kámen nohy své.“ (Žalm 90, 11. 12.)

Příklady: Tobiáš B. d. str. 95. — Tři mládenci v peci ohnivé. B. d. str. 160. — Petr v žaláři B. d. str. 207. **Každý člověk** má svého anděla strážce. Nebo P. Ježíš řekl svým učedníkům: „Viztež, abyste nižádného z maličkých těchto (dětí) nepotupovali. Neboť pravím vám, že andělé jejich v nebesích vždycky hledí na tvář Otce mého, kterýž v nebesích jest.“ (Mat. 18, 20.) Ve sk. ap. 12, 15. činí se zmínka o andělu sv. Petra: „**Jeho anděl jest to** — má tudy svého anděla strážce i každý člověk dospělý. Poněvadž nám anděl strážný tak veliká dobrodiní prokazuje, máme jej za to **ctíti**. Hodné dítě ctí svého anděla strážce trojím způsobem: ono si ho váží, (zpomíná, že jest stále při něm) modlí se k němu a poslouchá ho.

Modlívejte se tedy každého dne k andělu strážci, zvláště ráno a večer děkujte mu za všechna dobrodiní a uposlechněte ho, kdy v srdci k vám mluví. Na konci katechismu máte velmi pěknou modlitbu k andělu strážci „Anděle Boží,“ tu se zvláště často modlívejte.

Abychom se na dobrodiní, jež nám andělé prokazují, živě upomatovali, slaví se zvláštní svátek k úctě jejich vždycky první neděle v měsíci září. — Svátek sv. andělů strážných.

Kterak nazýváme anděly, kteří pýchou od Boha odpadli?

Všickni andělé neosvědčili se hodnými milostí a darů od Boha jim udělených. Bůh anděly zkoušel, zůstanou-li ho vždycky poslušnými, a tu někteří po čase poslušnost svou Bohu odepřeli; ve zkoušce té tedy neobstáli. Poněvadž Boha poslouchati déle nechtěli, vyvýšovali se ve svých myšlénkách nad Boha, nebo **stali se pyšnými**. Bůh jsa nejvyšší spravedlivý, nemohl jich nechat bez trestu; **on je zavrhl na věky**.

„Bůh hřešícím andělům neodpustil, ale pekelnými provazy je do pekla strhnuv vydal k mučení.“ (2 Petr 2, 4.)

Tito andělé, kteří se stali zlými a od Boha na věky zavržení jsou, nazývají se **padlí andělé, zlí duchové, nebo ďáblové**.

Kterého smýšlení jsou padlí andělé k nám?

Padlí andělé jsou našimi **nepřátely**. Oni lidi **nenávidí**, poněvadž jsou lidé k obrazu Božímu stvoření; oni lidem **všecko dobré závidí**, poněvadž lidé přijdou do nebe a tam jejich místa zaujmou. Z nenávisti a závisti snaží se lidi ku zlému svěsti, pokoušejí je, vnukajíce jim špatné myšlenky, špatné žádosti nebo jinými zlými lidmi je ku hříchu svěsti usilují. (Eva. — Pán Ježíš na poušti.)

Bůh někdy připouští, že zlí duchové i **tělo** člověka opanují (posednou) a jej všemožným způsobem

trápí, jak toho doklady máme na posedlých v písmě sv. — Zlí duchové mohou nám škoditi na statcích časných, na těle, na zdraví, jestliže to Bůh připouští (Job).

Bůh připouští, aby nás zlí duchové **pokoušeli**, poněvadž pokušení jejich ku své slávě a ku blahu lidí obrátiti umí. Na duši nemohou nám zlí duchové uškoditi, jestliže sami nechceme. Mohou nás sice ku hříchu lákati, ale nemohou nás proti naší vůli k hříchu svést. Proto se jich nemusíme přílišně báti; jestliže nás k hříchu lákají a ponoukají, nesmíme se **jim poddati**, nesmíme svoliti, nýbrž statečně odporovati a prostředků všech proti nim užívat: střídým býti v jídle a v pití, modliti se a dáti si na sebe pozor (bdíti).

„Strážliví buďte a bděte; nebo protivník váš, ďábel, jako lev řvoucí obchází, hledaje, koho by pohltil.“ (1. Petr 5, 8.)

Opakování. Kdo jsou andělé? — K čemu stvořil Bůh anděly? — V kterém stavu stvořil Bůh anděly a čím je obdařil? — Proč zkoušel Bůh anděly? — Kterak zachovali se u zkoušce té? — Kam byli přijati Bohu věrní andělé? Kterak je nazýváme? — Čemu učí písmo svaté o těchto dobrých andělech? — Kterak nazýváme anděly, kteří pýchou od Boha odpadli? — Kterého smýšlení jsou zlí andělé k nám? Na čem snaží se nám uškoditi?

b) O člověku.

Kdo jest nejprzednější tvor Boží na zemi?

Nejprzednější tvor Boží na zemi jest člověk.

Čemu učí písmo sv. o stvoření prvních lidí?

Jako nás Bůh v písmě sv. poučil o sobě, o stvoření světa i o andělech, tak nás poučuje i o člověku. O stvoření prvních lidí učí písmo sv.:

1. že Bůh učinil **tělo** lidské **z hlíny** země a
2. že v to tělo vdechl **nesmrtelnou duši**.

„Učinil tedy Hospodin Bůh člověka z hlíny země a vdechl v tvář jeho dchnutí života i učiněn jest člověk v duši živou.“ (I. Mojž. 2, 7.)

Bůh tedy, když člověka stvořil, spojil tělo a duši a tak povstal první člověk. Člověk sestává ze dvou od sebe rozdílných částí: z těla a z duše. Tělo jest hmotné, proto je vidíme, duše je duch, proto ji nevidíme.

Jak jmenují se první lidé?

Takto stvořeného a zvláštními vlastnostmi obdařeného člověka nazval Bůh **Adam**.

Adam však byl dosud sám na zemi. Tu stvořil mu Bůh též pomocníci. — Stvoření Evy. (Bibl. děj. str. 15.) Adam nazval jméno ženy své **Eva** t. j. matka všech živých.

První lidé byli Adam a Eva. — Bůh jim požehnal a řekl jim: „rostež a množte se.“ A tím Bůh sám manželství ustanovil a posvětil. Adam a Eva jsou první rodiče a proto nazývají se též **prarodiči**, poněvadž od nich pocházejí všickni lidé (celé pokolení lidské.)

Čím vyznamenal Bůh člověka dle těla a čím dle duše?

Bůh člověka vyznamenal dle **těla** i dle **duše**.

Podle těla:

Již to bylo vyznamenáním pro člověka podle těla, že Bůh sám tělo jeho z hlíny země utvořil, avšak kromě toho dal ještě tělu jeho

- a) **přímou postavu**, kterou člověku připomíná,

že v nebi jest jeho pravá vlast a zároveň pánem všeho živočišstva se jeví.

b) **Významnou tvář** t. j. že v tváři člověka možno poznati jeho nitro; je-li vesel nebo zarmoucen, spokojen atd. Zvíře proto dobře nazývá se, nemá tvář.

c) Bůh dal člověku údy, jmenovitě **ruce**, které jsou působily k pracem nejrozmanitějším. (Rozličná řemesla. Psaní, kreslení, malování.)

d) Konečně dal Bůh člověku **jazyk** a jiná mluvidla, pomocí kterých zvuky srozumitelnými (slovy) může s jinými sdělit, co myslí a cítí t. j. **Bůh mu dal působilosť k řeči.**

Dle **duše** vyznamenal Bůh člověka, že učinil duši jeho sobě podobnou, nebo že ji stvořil k **obrazu a podobenství svému**, obdařiv ji takovými dary, které člověka Bohu činí podobným. Člověk tedy není Bohu roven, nýbrž podoben. Jakožto obraz Boží má člověk od Boha:

a) **Rozum** t. j. může poznávati Boha a věci vůkol sebe.

b) **Svobodnou vůli** t. může dobré voliti, zlé pak zavrhnouti.

c) **Svědomí**, kteréž člověka k dobrému vybízí a před zlým varuje; za vykonané dobré chválí, za spáchané zlé kárá.

d) **Nesmrtelnosť duše** t. j. že nikdy nezahyne, nýbrž i po smrti těla dále žije. Že duše nesmrtelná jest, víme z úst samého Krista, jenž řekl: „Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, ale duši nemohou zabít.“ (Mat. 10, 28.) (Bohátec a Lazar.)

e) Člověk učiněn jest **pánem na zemi**, neboť po vůli Boží má panovati především nad svým tělem a pak nad veškerou přírodou zemskou.

Tuto vládu odevzdal Bůh člověku již v ráji, když řekl: „Naplňte zemi a podmaňte ji, a panujte nad rybami mořskými a nad ptactvem nebeským, i nade všemi živočichy, kteříž se hýbají na zemi.“ (I. Mojž. 1, 28.)

Jak se nazývají tyto dary a proč?

Tyto dary nazývají se dary **přirozené**, protože nutně přináležejí k přirozenosti člověka. Těchto přirozených darů nemůže nikdy člověk pozbyti; sice by přestal být člověkem. Tyto dary má tudíž každý člověk bez výjimky. Jimi jest člověk **přirozeným** obrazem Božím.

Kterými dary kromě přirozených obdařil Bůh ještě člověka?

Bůh ve své lásce dal však prvním lidem ještě více, než co nutně k jejich přirozenosti náleželo, co přirozenost jejich převyšovalo; udělil jim totiž dary **nadpřirozené**. Dary tyto nadpřirozené dal Bůh lidem z pouhé lásky své, chtěje je sobě učiniti podobnějšími. Poněvadž tyto dary nutně k přirozenosti lidské nenáležely, mohl je Bůh lidem zase vzíti — aniž by přestali být lidmi. — Tyto nadpřirozené dary, jež prvý člověk od Boha obdržel, byly:

a) **Posvěcující milost**, kterou byl člověk svatým, spravedlivým, synem Božím a dědicem království nebeského.

b) **Nesmrtelnost těla** t. j. člověk neměl nikdy zemřít. Poněvadž tělo bylo nesmrtelné, bylo prosto všech neduhů, nemocí, úrazu a všeliké jiné bídy, která člověka podle těla trápí, jako je hlad, horko, zima atd.

Ráj byl vykázán prvním lidem za příbytek.

Duše prvního člověka byla přirozenými dary přirozený, nadpřirozenými však nadpřirozený obraz Boží.

Člověk jest **přirozeným obrazem** Božím. 1. Bůh jest duch. — Duše lidská jest také duch. — 2. Bůh má nejdokonalejší rozum a nejlepší vůli. — Člověk má také rozum a vůli. — 3. Bůh jsa nejsvětější, miluje dobro a nenávidí zlo — člověk má svědomí, jež jej k dobrému vybízí a před zlým varuje. 4 Bůh nikdy nepřestane — duše jest také nesmrtelná. 5. Bůh je pánem nebe i země — člověk jest též schopen nad viditelnými tvory panovati. Tedy jest člověk přirozeným obrazem Božím a tohoto podobenství nemůže pozbýti.

Dary nadpřirozenými, které Bůh udělil člověku, stal se tento mnohem **krásnějším a dokonalejším** obrazem Božím, podobnějším Bohu a schopnějším přijíti do nebe:

1. Milostí Boží posvěcující byl člověk svatým a spravedlivým — Bůh jest nejvyšší svatý a nejvyšší spravedlivý — 2. Člověk dle těla byl prost smrti, nemocí a utrpení — Bůh jest nejblaženější duch. 3. Ráj, sídlo blaženosti, bylo člověku vykázáno za obydlí — Bůh přebývá v sídle nevýslovné blaženosti.

Na koho měly všechny ty dary také přejíti?

Těmito nadpřirozenými dary jsa obdařen, byl Adam v ráji nevýslovně **šťasten**. Po vůli Boží měly i tyto nadpřirozené dary po prvních rodičích přejíti na všechny jejich potomky.

Všickni jejich potomci měli přicházeti na svět dary nadpřirozenými obdařeni.

Proč Bůh lidi stvořil?

Člověk za své dobrodiní měl se prokázati Bohu vděčným; on jej měl **poznati** t. j. uznati jej jako svého pána a vždy lépe a dokonaleji poznávati jeho

dokonalosti a vlastnosti. Za tou příčinou obdařil jej Bůh rozumem. — Pozná-li člověk Boha jako bytost nejdokonalejší, musí dle toho poznání zaříditi své myšlenky, slova a skutky t. j. jej **ctíti**. (Posvěť se jméno Tvé) a úctu tuto také projevovati životem svým = jemu se **klaněti**. — Bůh nás již zde dobrodiními svými oblažuje a chystá nám mimo to nevyslovitelné radosti po smrti; proto i my máme v něm míti své zalíbení a činiti to, co se jemu líbí t. j. máme jej **milovati**. — Poněvadž Bůh pánem a otcem naším jest, máme jako hodné dítky jeho vždy činiti to, co on poroučí t. j. jej **poslouchati**. Bůh chtěl člověka oblažiti netoliko zde, nýbrž i po smrti v nebi, a proto stvořil jej, aby **spasen byl**.

Bůh tedy lidi stvořil, aby ho poznali, jemu se klaněli, jej milovali, jeho poslouchali a spaseni byli.

Které přikázání dal Bůh prvním lidem?

Blaženosti nebeské měl se člověk státi hodným svou poslušností k Bohu. Aby první lidé svou poslušností k Bohu osvědčiti mohli, dal jim Bůh v ráji přikázání, řka k Adamovi: „Se všelikého stromu rajského jez; se stromu pak vědění dobrého a zlého nejez: nebo v který bys koli den s něho jedl, smrtí umřeš!“ (I. Mojž. 2, 16. 17.)

Kterak zachovali se první lidé vzhledem k tomu přikázání?

Avšak první rodiče Boha neposlechli; ďáblem v podobě hadí svedeni jsouce jedli v ráji ovoce stromu, s kteréhož Bůh jim zapověděl (B. d. str. 15.), a tím **zhřešili**. Nebo činiti to, co Bůh zapovídá, jest hřích.

Jaký hřích to byl dle závažnosti? Proč?

Hřích tento, jakkoli na první pohled by se zdál nepatrným, byl ve své podstatě nebo dle své závažnosti hříchem **těžkým** a to proto, že

a) přikázání bylo **snadné**. Těžší by bylo ono přikázání bývalo, kdyby byl Bůh řekl: smíte jen s jediného stromu jísti, a se všech ostatních jísti nesmíte; ale že jim se všech jísti dovolil a jen s jediného jísti zapověděl, bylo přikázání ono snadné. Čím snáze jest přikázání nějaké zachovati, tím větší má hřích, kdo je přestupuje, poněvadž víc ukazuje svou svévolností a zlobu. — Hřích ten byl těžký dále proto:

b) že **věřili více ďáblu než Bohu**, tím dali ďáblu přednost a Bohem opovrhli. Pohrdati Bohem jest hřích vždycky těžký. — Konečně byl to hřích těžký:

c) že **chtěli samému Bohu rovnými býti** t. j. chtěli se vyvýšiti a povznést nad Boha, jako druhdy zlí andělé. Nesmírné vynášení sebe samého nad jiné jest však pýcha, a ta jest hřích těžký.

Jaké následky měl tento hřích, vypravuje biblická dějeprava (str. 16.).

Následky hříchu nazýváme to, co po hříchu přichází nebo následuje — tedy soužení nebo tresty hříchu. Hřích může míti špatné následky nebo může škoditi **člověku**, který se ho dopustil, může škoditi však i **jiným**. Neblahé následky hříchu jeví se na duši i na těle. Tak to bylo i u prvních lidí.

Komu uškodili první lidé tímto hříchem?

Hříchem tím **uškodili sobě** i veškerým **potomkům svým** a to jak **na duši**, tak i **na těle**.

Hříchem tím ztratili první lidé všecky nadpřirozené dary — dary pak přirozené všecky se zhoršily.

Kterak uškodili sobě a kterak svým potomkům?

1. Uškodili **sobě**.

Na duši uškodil hřích tím, že

a) ztratili **onu milost**, kterouž bývali svatí, spravedliví a Bohu milí, ztratili i naději blaženosti věčné. Nad to dále

b) zatemněn jest **rozum** a ochábla **vůle** jejich; pročez nemohli tak snadno a dokonale, jako dříve Boha poznávati a jeho svatou vůli konati.

Na př. nepoznávali, že se Bohu skryti nelze; čím méně člověk dobro poznává, tím méně je chce činiti; proto první lidé po hříchu nebyli již s to, aby po konání dobra tak toužili, jako před hříchem. Jejich vůle tedy ochabla a klonila se ku zlému.

Na těle spůsobil hřích prvním lidem mnoho zlého (škodlivého, nepříjemného, co bolesti spůsobuje). Nebo

a) pozbyli **nesmrtelnosti těla**, nebo Bůh řekl k Adamovi: „V kterýkoli den bys se stromu toho jedl, smrtí umřeš“;

b) **podrobeno** jest tělo jejich rozličným **neduhům** (strastem, bolestem, utrpení); právě proto, že smrtelným se stalo.

c) Byli **vyhnáni z ráje** a museli napotom **mnohou prací** dobývati sobě potravu, protože i země hříchem tím pozbyla bohaté úrodnosti své.

„Zlořečena bude země v díle tvém; v pracích budeš jísti z ní po všecky dni života svého. Trní a hloží (špatné plodiny) tobě ploditi bude. V potu tváři své chléb jísti budeš (že bude museti těžce pracovati, až pot řinouti se bude s čela jeho) dokavádž se nenavrátíš do země, z kteréž vzat jsi (dokud neumřeš — po celý život); nebo prach jsi a v prach se navrátíš.“ (I. Mojž. 3, 17—19.)

2. Uškodili **veškerým potomkům svým**; neboť hřích, jehož se Adam a Eva v ráji dopustili, přešel se všemi svými následky na **všecky lidi**.

Tím, že Adam a Eva zhřešili, stali se hříšníky a hříšníky zůstali. Jedení se stromu zapovězeného brzy minulo, ale hřích zůstal v duši, nebo duše jejich zůstaly **v stavu hříchu**, který měl zlé následky pro duši i pro tělo.

Tento **hřích** pak a jeho **zlé následky** od Adama **přešly na všechny lidi**, t. j. všichni lidé mají týž hřích a musí snášeti za něj tresty, poněvadž všichni od Adama pocházejí.

Že hřích ten se všemi svými následky na všechny lidi od Adama přešel, víme z Písma sv. Sv. apoštol Pavel učí totiž: „Jako skrze jednoho člověka hřích na tento svět přišel a skrze hřích smrt, tak na všechny lidi smrt přešla, (protože) v něm všickni zhřešili.“ (K Řím. 5, 12.)

Výklad slov těch. Kolika lidmi přišel hřích na tento svět? Skrz jednoho člověka, totiž Adama. — A co přišlo hřichem tímto zároveň na svět? Smrt se všemi zly. — Na koho přišla smrt se všemi zly? Na všechny lidi. — A proč přešla smrt na všechny lidi? **Protože** všickni lidé v tomto jediném člověku (Adamovi), kterým hřích na svět přišel, zhřešili.

Na všechny lidi přešel tedy **hřích a následky jeho**. Tento hřích způsobil **nám všem** mnoho zlého na duši i na těle.

Na duši:

a) každý člověk přichází na svět v **nemilosti Boží**, t. j. on milosti Boží posvěcující nemá, duše jeho není svatá, spravedlivá, on není dítkem Božím a proto také není schopen do nebe přijíti. „My všickni jsme od přirozenosti synové hněvu.“ (K Efes. 2, 3.)

b) Člověk přináší s sebou na svět **slabost rozumu a vůle a náklonnost k hříchu**.

„Smyslové a myšlení lidského srdce ku zlému nakloněna jsou od mladosti.“ (I. Mojž. 8, 21.)

Na těle:

a) tělo všech lidí podrobena jest rozličným **neduhům a nedostatkům**.

„Člověk narozený z ženy, krátkého jest věku a naplněn bývá mnohými bídami.“ (Job 14, 1.)

b) Všichni lidé musí **zemřít**.

„Na všechny lidi smrt přešla, protože všickni v Adamovi zhřešili.“ (K Řím. 5, 12.)

Kterak nazýváme ten hřích?

Hřích tento má dvě jména: nazývá se **prvotný**, protože byl první, jehož se lidé dopustili. — **Prvotný** jest tedy tolik jako první.

Hřích tento nazývá se také **dědičným**, t. j. tolik jako **zděděným**. Jestliže dítky obdrží něco po rodičích po smrti jejich, říká se, že **dědí**, a co zdědily, sluje **dědictví**. Pro Adama a Evu byl hřích ten hříchem osobním, poněvadž se ho sami (osobně) dopustili a od nikoho ho nezdědili. Pro všechny ostatní lidi jest však hřích prvních lidí hříchem **dědičným**, poněvadž se ho nedopustili sami osobně, nýbrž jen ve svém praotci Adamovi, od něhož jej dědí.

Čeho nemohl člověk v hříšném tom stavu dosíci?

V hříšném tomto stavu nemůže žádný blaženosti věčné dojíti. Proč? Protože mu schází milost Boží posvěcující, bez které do nebe přijíti nelze.

Kdo smiloval se nad prvními lidmi hned po hříchu?

Adam a Eva a s nimi všickni lidé byli by právě tak, jako pyšní andělé zasloužili, aby od Boha byli zavrženi na věky.

Ale Bůh měl s nešťastnými lidmi smilování a uzavřel, aby opět od hříchu sprostěni byli a schopnými se stali do nebe přijíti.

Koho přislíbil Bůh poslati?

On totiž hned na počátku (= v ráji) slíbil, že pošle **Vykupitele**, kterýž by hříchem pokažené pokolení lidské **napravil, posvětil a spasil**.

Slovo **Vykupitel** pochází od vykoupiti, t. j. za cenu nějakou vysvoboditi, vyprostiti. Otrok neb zajatec nenabude svobody, dokud jej někdo nevykoupí. Všickni lidé upadli hříchem v otroctví ďáblovo, t. j. věčné zahynutí, z kterého si sami pomoci nemohli. Proto Bůh ve svém milosrdenství již prvním rodičům slíbil, že na svět pošle toho, kdo by je z moci ďáblovy vyprostil, vykoupil — Vykupitele.

Vykupitel měl lidstvo pokažené **napraviti** učení svým, **posvětiti** je milostí, které jim dobude a **spasiti** je, t. j. zjednati jim blaženost věčnou.

Vykupitele přislíbil Bůh již prvním lidem v ráji, hned jak byli zhřešili, když řekl k hadovi: „Nepřátelství položím mezi tebou a ženou a mezi semenem tvým a semenem jejím, onať potře hlavu tvou a ty úklady činiti budeš patě její.“ (1. Mojž. 3, 15.) — Bůh chtěl těmito slovy říci: „Já učiním, že na svět přijde žena, která tě bude nenáviděti a pronásledovati a kterou ty taktéž nenáviděti budeš, poněvadž bude svatou, nemajíc žádného hříchu. A tato žena

bude matkou Syna, který tě taktéž nenáviděti bude, jakož všecky, kdo tobě slouží. — A tato žena skrze Syna svého **potře hlavu tvou**, t. j. zničí tvou moc, (již máš nad lidmi pro hřích jejich), tak že nebudeš moci lidem škoditi (leč by sami chtěli). „Ty úklady činiti budeš patě její“, t. j. ty ji budeš pronásledovati, abys jí způsobil bolesti. (Bolesti P. Marie.)

Tato žena jest P. Maria, která bez hříchu dědičného počata a všech jiných hříchů prosta byla a z které se narodil Vykupitel. (Obraz neposkvrněného početí: Marie stojíc nohou na hlavě hadově.)

Adam a Eva v toto přislíbení Vykupitele uvěřili, Boha pro svůj hřích pokorně odprosili, zaslíbení Vykupitele toužebně čekali, všecka utrpení trpělivě za pokání snášeli a jsou nyní jako svatí u Boha v nebesích. (Jejich památka před Narozením Páně.)

Kterak připravoval Bůh lidi na toho zaslíbeného Vykupitele?

Bůh neposlal zaslíbeného Vykupitele hned, nýbrž až za čtyry tisíce let, aby lidé tím více po něm toužili a poznali svou duševní bídu, do které je uvrhl hřích. Aby pak lidé přislíbeného Vykupitele poznali, až by přišel, připravoval je Bůh po celou tu dobu na příští jeho.

Jakkoli první lidé Adam a Eva, za přislíbení Vykupitele byli Bohu velmi vděčnými a tuto vděčnost osvědčovali zbožným životem, jejich všecky děti nezůstaly již tak hodnými. Adamův prvorozený syn Kain odvrátil se od Boha a zabil bratra svého Abela. — Také potomci Kainovi žili bezbožně jako jejich otec a svedli znenáhla jiné lidi hodné, tak že posléze skoro všickni lidé stali se zlými a bezbožnými. Proto poslal Bůh **potopu světa**, kterou všickni lidé až na bohabojného **Noe** a rodinu jeho zahynuli.

Když se lidé po potopě světa opět rozmnožili, odpadli znova od Boha a klaněli se věcem stvořeným, slunci,

měsíci, hvězdám a zvířatům, ano někteří i sochám zhotoveným ze dřeva, hlíny a kovu božskou počtu prokazovali (Modlářství . . .) Tu vyvolil sobě Bůh, aby se **pravá víra a naděje** v příštího Vykupitele zachovala, **jediný národ**, s kterým uzavřel zvláštní úmluvu. Jednoho muže, který uprostřed bezbožného lidu zůstal zbožným, vyvolil s praotcem národa toho; muž ten byl **Abraham**. Národ ten, jehož praotcem Abraham se stal, sluje národ vyvolený, nebo israelský (dle Jakuba), nebo židovský dle Judy, syna Jakubova. Bůh uzavřel zvláštní úmluvu s Abrahamem a potomky jeho Isakem a Jakubem, kterou na hoře Sinai opakoval, dav Israelitům desatero přikázání. Na příští Vykupitele měly je památovati i slavnosti i oběti, které jim ustanovil. Vzbuzoval mezi nimi nábožné muže, soudce, kněze a krále, kteří bděli nad pravou bohoslužbou. Aby se víra pravá a naděje ve Vykupitele stále udržovala a oživovala, posýlal k nim čas od času proroky, kteří jim zvěštovali vůli Boží, a o budoucím Mesiáši předpovídali.

Prorokovati znamená určitě a jistě předpovídati takové věci, které může předvídati toliko Bůh nebo ten člověk, jemuž je Bůh oznámil.

Která jsou nejdůležitější Messianská proroctví?

Nejznamenitější **proroctví** o Mesiáši jsou:

1. že přijde **v době**, kdy bude berla odňata od Judy.

Juda byl jeden z dvanácti synů Jakobových. Jakob, dávaje před smrtí synům svým požehnání, předpověděl z vnuknutí Božího Judovi: „**Nebude odjata berla od Judy, dokavadž nepřijde, kterýž má poslán býti, a on bude očekávání národů.**“ (Bibl. děj. str. 44.) Berla (žezlo) je znakem panování. Odníti někomu berlu neb žezlo, znamená tolik, jako vzíti mu vládu. Slovy těmi pověděl tedy Jakob, že rod Judův bude panovati nad Israelity a až jednou rod ten vlády pozbude, tu že se narodí Spasitel (ten

který má poslán býti a na kterého národové čekati budou).

2. Že se narodí v **Betlémě z Panny**. Tak předpověděl prorok Micheáš, když řekl, že Betlém je sice město malé, ale jednou bude slavným, an z něho vyjde vévoda, jehož východ jest od věčnosti (který jest věčný) (B. d. str. 99.). Že bude P. Maria matkou Spasitelovou předpověděl **Isaiáš**, když řekl: „Aj **panna** počne a porodí Syna, a nazváno bude jméno jeho **Emanuel**“ (Bůh s námi) (B. d. str. 100.).

3. Že bude **prorokem, knězem a králem**.

„**Proroka** jako mne vzbudí vám Hospodin, Bůh váš, toho poslouvejte“, řekl Mojžíš o Vykupiteli. (B. d. str. 63.) — „Ty jsi **knězem** na věky podle řádu Melchisedechova“, řekl David (B. d. str. 78.). — „Plesej, dcero Jerusalemská! Aj **král tvůj** přijde tobě spravedlivý a spasitel; sám jest chudý a sedí na oslátku mladém“, předpověděl prorok Zachariáš, prorokuje o slavném vjezdu Vykupitelově do Jerusalema (B. d. str. 111.).

4. **Že bude činiti mnoho zázraků**: „Bůh sám přijde a spasí vás. Tehdáž otevrou se oči slepých i uši hluchých otevřeny budou.“ (B. d. str. 100.)

5. Že bude **za třicet stříbrných prodán**, rozličně **mučen**, na nohou a rukou **zboden** a **usmrcen**, pak že bude **o roucho jeho metán los**. — „I odvážili mzdu mou **třiceti stříbrných**, předpověděl prorok Zachariáš (B. d. str. 111.). — „Zbodli ruce i nohy má, a sčetli všecky kosti mé (= na žádnou nezapomněli, aby bolesti nepocítila); rozdělili sobě roucha má a o můj oděv metali los,“ předpověděl David. (B. d. str. 78.)

6. **Že vstane z mrtvých, vstoupí na nebesa**, a **sešle Ducha svatého**. — David mluví na místě P. Ježíše a předpovídá takto jeho z mrtvých vstání: „Ty, ó Pane, nezanecháš duše mé v hrobě, aniž dáš

svatému viděti porušení.“ (B. d. str. 78.) — „Zpívejte Bohu, kterýž vstupuje na nebesa nebes, k východu“. (B. d. str. 78.) — „I bude potom v posledních dnech, že vyleji Ducha Svého na všelike tělo“, dí prorok Joël. (B. d. str. 98.)

Vykupitel byl v zákoně starém netoliko předpovídán proroky, nýbrž i rozličným způsobem **předobrazován**.

Předobrazení rozumí se věc, osoba nebo událost (děj), která slouží k tomu, aby na něco budoucího poukazovala a to takorika napřed představovala, ku př. měděný had na poušti.

Které jsou nejdůležitější Messiánské obrazy ?

Nejznamenitější **předobrazení** Mesiáše jsou :

1. **Mojžíš** obrazem úřadu jeho **prorockého**. Mojžíš byl jako prorok od Boha poslán. — Spasitel též ; Mojžíš poučoval lid. — P. Ježíš též. Mojžíš dokazoval své božské poslání zázraky a předpovídáním budoucích věcí a P. Ježíš dotvrzoval též zázraky a předpověďmi, že jest pravý Bůh.

2. **Melchisedech** byl obrazem úřadu jeho **kněžského**, an obětoval Bohu pravému chléb a víno (B. d. str. 24.) i **královského**, nebo byl zároveň králem sálemským.

3. **Obrazy jeho utrpení a smrti** byli :

Abel, od svého bratra usmrcen, a P. Ježíš od židů, z kterých pocházel, tedy od svých bratrů. —

Isák musil si nésti sám dříví, na němž měl obětován býti na horu Moria a P. Ježíš musil nésti kříž na horu Kalvarii. —

Josef od svých bratrů nenáviděn. — P. Ježíš od židů. Josef byl prodán za dvacet stříbrných. — P. Ježíš za třicet stříbrných zrazen. — Josef se nehájil, jsa nevinne obžalován. — P. Ježíš mlčel před svými soudci.

— Josef vyšel ze žaláře byl povýšen. — P. Ježíš vstav z hrobu, vstoupil na nebesa, má všelikou moc na nebi i na zemi. — Josef vysvobodil mnoho lidí od smrti hladu. — P. Ježíš celý svět od smrti věčné. — Josef odpustil bratřím svým. — P. Ježíš na kříži vrahům svým. — (B. d. str. 49.) —

Beránek velikonoční byl bez poskvrny (bezvadný). — P. Ježíš byl bez poskvrny hříchu. V beránku neměly kosti býti zlámány. — P. Ježíši též kosti zlámány nebyly. — Krví beránkovou byli Israelité zachráněni před smrtí časnou; krví Ježíše Krista byli jsme zachráněni před smrtí věčnou (věčným zahynutím.). — Když byl beránek velikonoční obětován, vyšli Israelité z otroctví egyptského — když se Ježíš Kristus za nás obětoval na kříži, vyšli jsme z otroctví ďáblová. Beránek sloužil Israelitům za pokrm tělesný; — Ježíš Kristus podává se nám za pokrm duše ve sv. přijímání. —

Měděný had na sloupě zachránil Israelské před smrtí, když od jedovatého hada uštknutí byli. — Kristem na kříži povýšeným zachráněni jsme před smrtí věčnou a zbaveni býváme uštknutí hada pekelného t. j. hříchem.

4. Jonáš obrazem jeho z mrtvých vstání. Jako byl Jonáš, tři dni v útrokách veliké ryby a po třech dnech živ vyšel — tak byl P. Ježíš tři dni v hrobě a třetího dne vstal z mrtvých.

Tuto dobu čtyř tisíc let od pádu prvních lidí do příchodu Spasitelova připomínáme si každoročně čtyřmi nedělemi před svátky vánočními, kterážto doba sluje **Advent**, tolik co přístí. Tu máme i my vzbuditi vroucí touhu po Spasiteli a srdce svá mu připraviti pokáním, aby zavítal do nich milostí svou.

Kterak jmenujeme toho zaslíbeného Vykupitele?

Tohoto přislíbeného Vykupitele nazýváme Mesiášem, kterýž jest Syn Boží **Ježíš Kristus**.

Opakování. Kdo je nejpřednější tvor na zemi? — Čemu učí písmo svaté o stvoření prvních lidí? — Jak jmenují se první lidé? — Čím vyznamenal Bůh člověka dle těla, a čím dle duše? — Které z těchto darů jsou přirozené a které nadpřirozené? — Proč se tak nazývají? — Na koho měly všechny ty dary také přejíti? — K čemu stvořil Bůh lidi? — Které přikázání dal Bůh prvním lidem? — Proč jim dal Bůh to přikázání? — Kterak zachovali se první lidé vzhledem k tomu přikázání? — Kdo svedl je k neposlušnosti? — Z čeho jedli? — Čeho se tím dopustili? — Jaký hřích to byl dle závažnosti? — Proč? — Komu uškodili první lidé tímto hříchem? — Kterak uškodili sobě? — Kterak svým potomkům? — Kterak nazýváme ten hřích? — Čeho nemohl člověk v hříšném stavu tam dosíci? — Proč? — Kdo smiloval se nad prvními lidmi hned po hříchu? — Koho přislíbil Bůh poslati? — Co měl ten Vykupitel učiniti? — Kterak připravoval Bůh lidi na toho zaslíbeného Vykupitele? — Které jsou nejdůležitější Messiášské proroctví? — Které jsou nejdůležitější Messiášské obrazy? — Kterak jmenujeme toho zaslíbeného Vykupitele? — A kdo jest ten zaslíbený Vykupitel?

Druhý článek víry.

Druhý článek víry zní takto:

I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho (totiž věřím).

Druhý článek víry učí, kdo jest Ježíš Kristus. Ježíš Kristus jest:

1. **jednorozený Syn Boha Otce;**
2. **pravý Bůh;**
3. **Pán náš;**

Odkud víme, že Ježíš Kristus jest Syn Boží ?

Nejdříve jsme řekli, že jest Ježíš Kristus **jednorozený Syn Boha Otce**. Jest **jednorozený** t. j. Ježíš Kristus jest Syn Boží jediný. A tím jest Ježíš Kristus od věčnosti, bez začátku. Bůh řekl k Pánu Ježíši: (Žalm 2, 7.) „Syn můj jsi Ty a já dnes (od věčnosti) zplodil jsem Tebe.“ O kolika Synech zde mluví Bůh? O jediném. A ke komu to praví Bůh, že jest Syn jeho? k Pánu Ježíši. Pán Ježíš jest tedy jednorozený, nebo jediný Syn Boží. Odkud to ale víme, kdo nám to pověděl, že jest Ježíš Kristus Syn Boží?

To dosvědčil:

a) **sám Bůh Otec** při křtu Pána Ježíše v řece Jordáně a při jeho oslavení na hoře Tábor. Když byl totiž Pán Ježíš od Jana pokřtěn, vystoupil na břeh, aby se modlil. Tu otevřelo se nad ním nebe a s nebe zazněl hlas: „Tentoť jest **Syn můj** milý, v němž jsem si zalíbil.“ (Mat. 3, 17.) Čí to byl hlas, jenž s nebe se ozval? Hlas Boha Otce. A jak zvolal ten hlas? — O kom tu praví Bůh, že jest Synem jeho? O Pánu Ježíši. Kdo jest tedy Pán Ježíš? — A ještě jednou zvolal Bůh s nebe, že Pán Ježíš jest Synem jeho. Jednou vzal totiž Pán Ježíš s sebou tři apoštoly: Petra, Jakoba a Jana a vyšel s nimi na horu, která sluje Tábor. A když se modlil, proměnil se před nimi. I zaskvěla se tvář jeho jako slunce, a roucho jeho učiněno jest bílé jako sníh. A tu bylo slyšeti s oblaku hlas: „Tento jest **Syn můj** milý, v němž jsem si dobře zalíbil; toho poslouvejte.“ (Mat. 17, 5.) Bůh tedy dvakráte dosvědčil, že Pán Ježíš jest jeho Synem. To dosvědčil o sobě.

b) **Pán Ježíš sám** slavnou přísahou Když by l totiž Pán Ježíš v zahradě Getsemanské jat a ke Kaifášovi, nejvyššímu knězi židovskému, odveden,

otázal se ho Kaifáš: „Zaklínám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, jsi-li ty Kristus, Syn Boží?“ A Pán Ježíš odpověděl: „Ty jsi řekl,“ t. j. takť jest, jako jsi řekl — jsem. (Mat. 26, 63.) Pán Ježíš mluvil vždycky pravdu, neboť jest jako Bůh nejvýš pravdomluvný, pověděl čirou pravdu i tuto před Kaifášem. A co řekl, když se ho Kaifáš tázal, je-li Syn Boží? Že jest. Kdo jest tedy Ježíš Kristus? — Syn Boží.

Totéž o něm

c) věřili a vyznávali **sv. apoštolové**. Jednou přišel Pán Ježíš se svými učenníky do krajiny, která se nazývala Cesarea Filipova, (protože náležela Filipovi synu Herodovu), a otázal se učenníků svých: „Kým praví býti lidé Syna člověka“ t. j. tolik, jakoby řekl: „Za koho mne lidé považují? — Co o mně soudí, že jsem?“ A učenníci mu odpověděli: „Někteří tě mají za Jana Křtitele, jiní za Eliáše, jiní za Jeremiáše nebo za některého jiného z proroků.“ I řekl jim Ježíš: „Vy pak kým mne býti pravíte?“ Jak to řekneme jinak? „Za koho vy mne máte?“ A Šimon Petr odpověděl: „Ty jsi Kristus, Syn Boha živého.“ (Mat. 16, 13—16.) Kdyby byl sv. Petr nesprávně odpověděl, byl by zajisté Pán Ježíš tento výrok jeho opravil a jej poučil. A hle, P. Ježíš výrok tento stvrzuje, nebo Petra pro tuto víru jeho chválí (blahoslaví) a vyznamenává, neboť jej ustanovuje hlavou Církve své.

Také my lidé jsme milostí **synové Boží**, ale nikoli vlastní synové, nýbrž jenom **přijati**. Bůh nás z milosti a slitování svého za syny své přijal. — Ježíš Kristus jest však Syn Boží dle své přirozenosti od věčnosti.

Proč jest Ježíš Kristus pravý Bůh?

Je-li však Kristus pravý Syn Boží, tedy jest i také:

Pravý Bůh, druhá osoba v nejsvětější Trojici.

Pán Ježíš jest pravý Bůh a jako Bůh jest Otci nebeskému ve všem roven; neboť má **tytéž božské vlastnosti**.

Které vlastnosti Boží má?

On jest:

a) **věčný**. Sv. Jan začíná své evangelium těmito slovy: „Na počátku bylo Slovo, a Slovo bylo u Boha, a Bůh byl Slovo.“ (Jan 1, 1.) „Na počátku“ znamená: od věčnosti; byl-li Ježíš Kristus od věčnosti, jest věčný.

Katecheta může napsati tento výrok písma sv. na tabuli: Napsal jsem zde „Slovo“ velkou písmenou, poněvadž znamená Ježíše Krista. Na počátku pak znamená: od věčnosti. Dejme si do té věty pravý význam slov, totiž místo Slovo = Ježíš Kristus a na místo na počátku = od věčnosti. Přečti nyní tu větu jak zní. „**Od věčnosti** byl Ježíš Kr. a Ježíš Kr. byl u Boha a Bůh byl Ježíš Kr.“. Poněvadž byl tedy Ježíš Kr. od věčnosti, jaký jest? Jest věčný.

Před svým utrpením modlil se Pán Ježíš takto: „Otče, oslaviž mne a sebe samého slávou, **kterou jsem měl u tebe, prvé než byl svět**.“ (Jan 17, 5.) Poněvadž měl P. Ježíš slávu u Otce, prvé nežli byl svět, tedy jest věčný.

b) **všemohoucí**. Co jest to: Bůh jest všemohoucí? ... A Ježíš Kr. může také činiti, cokoliv chce a není mu nic nemožného, neboť praví o něm sv. Jan dále: „Všecky věci skrze něho učiněny jsou a bez něho nic učiněno není, co učiněno jest.“ (Jan 1, 3.)

Jestliže skrze Ježíše Krista všecky věci učiněny jsou a bez něho nic učiněno není, jest zajisté všemohoucí. Ano, on sám to řekl svým apoštolům dříve než na hoře Olivetské na nebesa vstoupil. Řekl jim takto: „Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi.“ (Mat. 28, 18.) Míti všelikou moc na nebi i na zemi značí tolik, jako býti všemohoucím.

Kterak dokázal Pán Ježíš svou všemohoucnost a vševědoucnost?

Svou všemohoucnost prokázal Ježíš Kristus neobyčejnými skutky, které dovede vykonati toliko Bůh, anebo člověk, jemuž dal Bůh k tomu moc a které **zázraky** se nazývají. Mojžíš, Eliáš a jiní sv. mužové činili také zázraky, ale z moci Boží t. j. že jim Bůh k tomu dal moc. Ježíš Kristus činil zázraky z moci vlastní, čímž dokázal, že jest všemohoucí a pravý Bůh. — Zázraky, jež P. Ježíš činil, rozvrhují se na čtyři druhy:

1. uzdravoval nemocné, 2. křísil mrtvé, 3. vymýtal ďábelství, 4. ukazoval se býti neobmezeným pánem přírody.

Ježíš Kr. byl dále:

c) **vševědoucí**. Co jest to: Bůh jest vševědoucí? Také Ježíš Kristus věděl všecky věci minulé, přítomné i budoucí, ano znal i smýšlení lidská nejtajnější. Tak znal minulý život ženy Samaritánky, věděl její tajnosti; znal smýšlení fariseů; předpověděl, že ho Jidáš zradí. Při poslední večeři řekl k apoštolům: „Amen, amen pravím vám, že jeden z vás mne zradí.“ (Jan 13, 21.) A když se apoštolové tázali, který by byl, naznačil zcela určitě Jidáše Iskariotského. Předpověděl, že ho Petr zapře: „Dříve nežli kohout této noci dvakráte zazpívá, třikráte mne zapřeš.“ (Mat. 26, 34.) Předpověděl umučení, smrt svou a vzkříšení své; též zkázu města Jerusalema.

d) Má **všecky ostatní božské vlastnosti**. Proto praví sv. apoštol Pavel: „V něm přebývá všecka plnost Božství.“ (Kolos. 2, 9.)

Komu jest Ježíš Kristus jako Bůh roven?

Ježíš Kristus jako Bůh jest ve všem Otci nebeskému roven. Proto také sám o sobě řekl: „Já a

Otec jedno jsme.“ (Jan 10, 30.) „Kdo vidí mne, vidí i Otce.“ (Jan 14, 9.)

Která úcta mu proto náleží?

Víme-li, že Ježíš Kristus jest pravý Bůh, vzdávejme jemu čest a chválu, kteráž Bohu náleží.

Pročež také sluší Ježíši Kristu vzdávati tutéž božskou úctu jako Otci.

„Kdo nectí Syna, nectí Otce, kterýž ho poslal.“ (Jan 5, 23) Blažení duchové v nebi se mu klanějí, chválu jeho prozpěvují a jemu slouží. Ctěme netoliko jeho osobu Božskou, nýbrž i to nejsvětější jméno jeho Ježíš v uctivosti mějme. „Jestliž to jméno, jak praví sv. apoštol Pavel, „kteréž jest nad všelike jméno, před nímž klekati má každé koleno; nebeských, zemských i pekelných.“ (Filip. 2, 9—10.) Proto se také slaví zvláštní slavnost k uctění toho jména: Slavnost nejsvětějšího jména Ježíš (Druhou neděli po Zjevení Páně.)

Proč jest Ježíš Kristus naším pánem?

Ježíš Kristus jest Pán náš:

a) Bůh jest pánem všech lidí, poněvadž mu všickni náležíme; a protože jest Ježíš Kr. pravý Bůh, tedy jest také On pánem všech lidí, pánem naším. „Vy mne nazýváte Mistrem a Pánem a dobře pravíte; jsemť já zajisté,“ řekl P. J. sám.“ (Jan 13, 13.)

Pán Ježíš jest pánem naším

b) i proto, že nás krví svou vykoupil. Hříchem Adama a Evy upadli jsme v moc ďáblovu. Pán Ježíš nás z této moci ďáblovy svou smrtí vyprostil. sobě nás získal. Náležíme tedy P. Ježíši, jsme jeho a on jest tudíž naším pánem.

Co znamená Jméno Ježíš?

Jméno Ježíš jest slovo hebrejské a znamená tolik co **Spasitel** nebo Vykupitel. Bůh sám nariádl, aby se Mesiáš tak nazýval, když sv. Josefovi

oznamil andělem: „Nazveš jméno jeho Ježíš; onť zajiště vysvobodí lid svůj od hříchů jejich.“ (Mat. 1, 21.)

Jméno Ježíš jest jméno **nejsvětější**, poněvadž od Boha samého Synu Božímu dáno bylo, proto je máme ctíti. — Jméno Ježíš jest jméno **nejsladší a nejmilejší**, poněvadž je to jméno našeho Spasitele a Vykupitele; proto je máme milovati. — Jméno Ježíš jest jméno **nejmocnější**, poněvadž je to jméno Syna Božího, vítěze nad světem a ďáblem, proto je máme často vzývati, zvláště v čas pokušení

Ježíš, nazývá se Spasitelem naším, protože nás od viny hřichu a věčné smrti vysvobodil. Jím můžeme opět přijíti do nebe k spasení. Jest náš Vykupitel, že nás vykoupil z moci ďáblovy za předrahou cenu krve své.

Co znamená slovo **Kristus**?

Ježíš nazývá se také **Kristus**, což jest jméno řecké a znamená tolik co Pomazaný Páně (= Messiáš). Ve starém zákoně bývali olejem sv. pomazáni nebo posvěceni: proroci, kněži a králové. Poněvadž Pán Ježíš tento trojí úřad zastával — byl prorokem, knězem i králem — proto též Pomazaným Páně nebo Kristem se nazývá.

Proč jest Ježíš Kristus v pravdě ten Bohem zaslíbený Vykupitel?

Ježíš Kristus jest v skutku Bohem přislíbený Spasitel; protože se na něm vyplnilo všecko, co bylo o Messiáši předpověděno a předobrazeno.

Aby mohl P. Ježíš jakožto Bůh od věčnosti za nás trpěti a umříti, vzal na sebe tělo lidské, neboť jako Bůh by trpěti nebyl mohl. Proto budeme hned v následujícím článku pojednávat o tom, jak se Ježíš Kr. člověkem stal.

Opakování. Kdo jest Ježíš Kristus? — Odkud víme, že Ježíš Kristus jest Syn Boží? — Proč sluje Ježíš Kristus jednorozený Syn Boží? — Proč jest Ježíš Kristus pravý Bůh? — Které vlastnosti Boží má? — Kterak dokázal P. Ježíš svou všemohoucnost a vševedoucnost? — Komu jest Ježíš Kristus jako Bůh roven? — Která úcta mu proto náleží? — Proč jest Ježíš Kristus naším Pánem? — Co znamená slovo Ježíš? — Jaké jest to jméno? — Co znamená slovo Kristus? — Proč se nazývá Pomazaný Páně? — Proč jest Ježíš Kristus ten Bohem zaslíbený Vykupitel? —

O třetím článku víry.

Třetí článek víry zní:

Jenž se počal z Ducha svatého, narodil se z Marie Panny.

Archanděl Gabriel od Boha poslán přišel k zbožné panně, která slula Marie, a byla zasnoubena muži zbožnému Josefovi a řekl jí: „Zdrávas Maria, milosti plná, Pán s tebou; požehnaná ty mezi ženami.“ Maria se ulekla, když anděla spatřila a jeho pozdravení slyšela. Ale archanděl Gabriel ji těšil hned a řekl jí: „Neboj se, Maria, neboť jsi našla milost u Boha. Ty budeš míti Syna a nazveš jméno jeho Ježíš.“ Maria divila se těmito slovy a nevěděla si je jak vyložit.

Tu řekl archanděl k ní: „Duch sv. vstoupí v tě a moc Nejvyššího zastíní Tebe a proto bude dítě tvé Synem Božím.“ Maria Panna uvěřila andělovi. Právilať: „Hle, já dívka Páně, staniž se mi podle slova tvého.“

Když se toto stalo, nacházela se Panna Maria s Josefem v Nazaretě, městečku galilejském. Římský císař dal rozkaz, aby se dal každý zapsati v tom místě, odkud jeho rodiče nebo předkové (děd, pra-

děd) pocházeli. Maria a Josef byli z rodu Davida krále a musili se tedy odebrati do Betléma, protože David pocházel z Betléma.

Co Bůh přislíbil, to také brzy vyplnil: Pán Ježíš se narodil a sice v Betlémě v chlévě, kde Maria a Josef museli přes noc zůstat, že v žádném domě v Betlémě pro ně již nebylo místa.

Kdo jest Ježíš Kristus, protože se z Marie Panny narodil?

Protože se Ježíš Kristus z Marie Panny narodil, jest pravý člověk.

Kým jest Ježíš Kristus od věčnosti, kým stal se v čase?

Ježíš Kristus jest tedy netoliko **pravý Bůh**, jímž jest od věčnosti, nýbrž také **pravý člověk**, kterým se stal, když se narodil.

Co má Ježíš Kristus jako člověk?

Poněvadž každý člověk záleží z těla a z duše, měl také Ježíš Kristus tělo a duši jako my lidé (ale mnohem dokonalejší tělo a mnohem dokonalejší duši).

Ano Ježíš Kr. měl:

a) **lidské tělo**. Pán Ježíš měl pravé lidské tělo, jako je máme my. — On se narodil, cítil hlad, žízeň, unavenost po práci, spal, plakal . . . Všecko tedy, co se nalézá při člověku, bylo i při něm, toliko s tím rozdílem, že byl prost všelikého i nejmenšího hříchu. Kdyby byl neměl pravého lidského těla, nebyl by mohl trpěti. Proto praví o Něm písmo sv.: „Hříchy naše sám na svém těle vnesl na dřevo kříže.“ (I. Petr 2, 24.) —

Že byl Pán Ježíš člověkem, měl také

b) lidskou duši. On sám o své duši mluví. Řekl v zahradě getsemanské: „Smutná jest duše má až k smrti.“ (Mat. 26, 38.) Pán Ježíš sám sebe často synem člověka t. j. člověkem nazývá.

Kdo jest Ježíš Kristus zároveň?

Syn Boží nepřestal vtělením svým býti Bohem, nýbrž Syn Boží tělo lidské a duši lidskou **přijal** a tak se stal člověkem. Proto jest Ježíš Kristus **Bůh a člověk zároveň.**

V kolika osobách jest Ježíš Kristus jako Bůh a člověk zároveň?

Ježíš Kristus jest Bůh a člověk zároveň **v jedné osobě.**

Kolikerá jest přirozenost v Pánu Ježíši?

V Pánu Ježíši jest **dvoji přirozenost**, poněvadž jest pravý Bůh (přirozenost božská) i pravý člověk (přirozenost lidská). Přirozenost božskou má od věčnosti, přirozenost lidskou teprve od té chvíle, kdy se počal z Ducha svatého.

Obě přirozenosti jsou nerozlučně spojeny v jediné osobě a to božské t. j. Ježíš Kristus jest jen jedna osoba, kterou obě přirozenosti tak jsou spojeny, že je rozdělití nelze, a tato jediná osoba jest druhá Božská osoba. — Jest tedy v Ježíši Kristu jen **jedna božská osoba**, jest jenom jeden Vykupitel a tento jest Bůh a spolu člověk.

Koho má Ježíš Kristus jako Bůh za otce?

Poněvadž Pán Ježíš jakožto Bůh od věčnosti od Otce nebeského jest splozen, má **jako Bůh** Boha (první božskou osobu) za Otce.

Kým toliko byl svatý Josef?

Jako **člověk** nemá J. Kristus **otce lidského**, od něhož by pocházel. Sv. Josef se toliko o P. Ježíše staral, jej živil a opatroval a proto jest jeho pěstounem.

Koho měl Ježíš Kristus jako člověk za svou matku?

Ježíš **jako Bůh** neměl **matky**; **jako člověk** měl **matku**: Marii, nejblahoslavenější Pannu.

Proč nazýváme Marii Pannu matkou Boží?

Maria se **matkou Boží** jmenuje, protože porodila Ježíše, který jest **Bůh i člověk** (Bohočlověka). Ona noc, kterou se Spasitel narodil, nazývá se vánoce. (Štědrý večer. — Jesličky. — Vánoční stromek.)

Kdo spůsobil, že Maria stala se matkou Ježíše Krista?

Duch svatý spůsobil, že se Panna Maria stala matkou Ježíše Krista. To víme z písma svatého, nebo anděl řekl svatému Josefovi ve snách: „Josefe, synu Davidův, vezmi Marii k sobě. **Stalof se působením** (všemohoucností) **Ducha svatého** matkou Syna Božího B. d. str. 124.

Od čeho zachránil proto Bůh Marii Pannu?

Pro tuto vznešenou důstojnost Bůh Marii Pannu vyznamenal, že byla zachráněna od poskvrny hříchu dědičného a udělil jí milost, že i beze všeho jiného hříchu na světě žila. Proto ji nazval archanděl **milosti plnou**. Nebyl by tak mohl učiniti, kdyby Marie Panna hřích nějaký byla měla. I ten, kdo má hřích dědičný, nemá milosti, není milosti pln.

Kterak proto nazýváme Marii Pannu?

Proto nazýváme Pannu Marii pannou neporušenou, bez poskvrny hříchu prvotného počatou.

My také hříchu dědičného nemáme, neboť jsme byli od něho očistěni na křtu svatém. Panna Maria nebyla od hříchu toho očistěna, nýbrž před ním uchráněna, a na již při svém početí toho hříchu prosta byla. K upamátování se na to slavíme svátek Marianský dne 8. prosince: „Neposkvrněného početí Panny Marie.“

Proč vtělil se Syn Boží?

Syn Boží se stal člověkem (se vtělil), aby mohl za nás trpěti a umříti, nebo jako Bůh by byl nemohl trpěti ani zemříti.

Co učinil Pán Ježíš dříve než trpěl a umřel?

Pán Ježíš počal veřejně působiti jako Messiáš ve 30. roce věku svého. Chodil totiž ve své vlasti z místa na místo, zvěstoval zákon nový, ohlašuje nová přikázání. Kázal pravdy, kterým máme věřiti; učil o sobě, že jest zaslíbený Vykupitel, kterého Bůh na svět poslal, aby spasení došli, kdož by v něho uvěřili; učil Boha a vůli jeho znáti, ji plniti, a všechno zachovávat, což k našemu spasení ustanovil Bůh.

Učil ctnostem, které máme konati. Hlavním obsahem učení Jeho bylo: „Milovati budeš Pána Boha svého nade všecko a bližního jako sebe samého.“ Potvrzoval pak své učení zázraky a svým svatým životem. On jest proto nejvyšším učitelem lidstva.

Opakování. Kdo jest Ježíš Kristus, protože se z Marie Panny narodil? — Kým jest Ježíš Kristus od věčnosti, kým se stal v čase? — Co má Ježíš Kristus jako člověk? — Kdo jest Ježíš Kristus zároveň? — V kolika osobách jest Ježíš Kristus jako Bůh a člověk zároveň? Kolikrá jest přirozenost v Pánu Ježíši? Která dvojí přirozenost jest v Pánu Ježíši? — V kolik osob jest božská a lidská přirozenost v Pánu Ježíši spojena? — Koho má Ježíš Kristus jako Bůh za Otce? — Kým toliko byl svatý Josef? — Kdo spůsobil, že Maria stala se matkou Ježíše Krista? — Proč nazýváme Marii Pannu matkou Boží? — Od čeho zachránil proto Bůh Marii Pannu? — Proč vtělil se Syn Boží? — Co činil Pán Ježíš dříve než trpěl a umřel? —

Čtvrtý článek víry.

Čtvrtý článek víry zní:

Trpěl pod Pontským Pilátem, ukřižován, umřel i pohřben jest.

Ve čtvrtém článku víry učíme se třem věcem:

a) že Ježíš Kristus **trpěl**; b) na kříži **umřel** a c) **v hrob položen** byl.

a) Jako kdo trpěl Ježíš Kristus?

Ježíš trpěl toliko jako **člověk**, ne pak jako Bůh. Bůh nemůže trpěti, poněvadž jest nesmírně blažen a nezměnitelný. — Bůh také nemůže zemřít, protože jest věčný; proto nemohl Ježíš trpěti jako Bůh. — Ježíš byl však spolu pravý člověk; a jako člověk mohl skutečně trpěti.

Lidské tělo Kristovo a lidská duše Ježíšova trpěly. Poněvadž toto lidské tělo a tato lidská duše Ježíšova

byly tělo a duše Syna Božího (ona přirozenost božská a lidská v jedné osobě Božské nerozlučně spojeny byly) proto: Syn Boží za nás trpěl dle své lidské přirozenosti. — A poněvadž Syn Boží jest pravý Bůh, můžeme také říci: Bůh za nás trpěl, totiž Syn Boží, a to nikoliv dle své Božské, nýbrž dle své lidské přirozenosti, kterou přijal.

Dle své lidské přirozenosti záležel Pán Ježíš z duše a z těla a proto trpěl **na duši i na těle**. Utrpení Páně dle Bibl. děj. str. 177—190.

Svatý týden. — Křížová cesta. Tajemství růžence bolestného. — Zvonění ve čtvrtek večer na Památku úzkosti Kristovy. — Zvonění ve 3 hodiny v pátek.

Co trpěl Pán Ježíš na duši?

Na duši trpěl **tesknost** a **zármutek**, nebo v zahradě getsemanské pravil: **Smutná jest duše má až k smrti** a rovněž velkou tesknost a zármutek přetrpěl, když pněl na kříži.

Co trpěl Pán Ježíš na těle?

Na **těle** trpěl mnoho strasti a bídy, byl bičován, trním korunován a ukřižován.

Ježíš trpěl mnoho **strastí** t. j. všechno, co nepřátelé jeho tělu činili, působilo mu utrpení nebo strasti.

Ježíš trpěl mnoho **bídy** t. j. byl bolestmi a utrpením sklíčen, svízele nebo bídy dorážely se všech stran na jeho tělo i duši.

Byl **bičován**, t. j. byl bičíky řemennými (důtkami) šlehán. Tyto bičíky řemenné byly bolestná mučidla, bylo to obyčejně více řeménků na rukojeti upevněných, na jichž koncích nalezaly se železné, ostré hroty (hřebíky) nebo háčky, které udeřením tělo bolestně rozdíraly.

Byl **trním korunován** t. j. spletli korunu (věnec) z ostrých trnů a Pánu Ježíši ji vtiskli hluboko na hlavu.

Byl **ukřižován** t. j. tupými hřeby přibit na rukou i na nohou ku dřevu kříže a s ním vyzdvižen.

Co trpěl Pán Ježíš ještě?

Mimo to trpěl mnoho potupy, posměchu, rouhání, pomluvy a jiných nesnází.

Potupa jest tolik jako pohrdání; židé o Pánu Ježíši pohrdavě a špatně smýšleli a tak též se k němu chovali.

Posměch t. j. činili jej směšným; chovali se k němu tak, že ti, kdož to viděli, se mu vysmívali; ku př. na posměch chovali se k němu, jak se zachází ve skutečnosti s králem.

Rouhání t. j. potupně o něm mluvili a tak se k němu i chovali.

Pomluva t. j. oni vypovídali o něm špatné věci, o nichž věděli, že nejsou pravdivy, ku př. že zapovídá dávat daň císaři.

Jiné **nesnáze** t. j. mnoho jiných věcí, které byly nesnadny a Kristu působily bolesti a těžkosti.

Za kterého vladaře trpěl Ježíš Kristus?

Slovy: **Pod Pontským Pilátem** udává se čas, kdy trpěl Pán Ježíš, tedy za času, když Pontský Pilát byl vladařem, nebo náměstkem císaře římského Tiberia v Judsku t. j. jižní části Palestiny. Pilát odsoudil Ježíše k mukám a smrti kříže. Místo utrpení Ježíšova bylo hlavní město Judska — Jerusaleým.

Co znamená: Ježíš Kristus skutečně zemřel?

b) Pán Ježíš na kříži **zemřel** t. j. duše oddělila se od těla. Tak souhlasně vypovídají jeho svatí evangelistové: „A nakloniv hlavu vypustil duši.“ Luk. 23, 47. Mat. 27, 54.

Kde bylo božství Pána Ježíše, když se duše od těla oddělila?

Ježíšovo božství bylo ustavičně i za utrpení jeho spojeno s člověčenstvím. Člověk sestává z duše a těla; bylo tedy božství spojeno s tělem i s duší, a když se ve smrti duše oddělila od těla, i tu zůstalo božství s tělem i s duší spojeno.

Pán Ježíš zemřel na hoře Kalvarii, nebo hebrejsky Golgotě nazvané, zcela blízko u Jerusalema se nacházející. Smrt jeho provázely veliké divy: **Slunce se zatmělo** t. j. ačkoli slunce bylo na obloze (byloť poledne) a oblaky je nepřikrývaly, nevydalo žádného světla. Od 12 hodin až do 3 byla noc a tma, tak že hvězdy na nebi viděti bylo. — **Země se třásla** t. j. chvěla se, byla otřesena tak, že se zdálo, že domy i vše, co na ní jest, se sřítiti musí. — **Skály se pukaly** t. j. mohutné skály a kameny na Kalvarii se rozstupovaly a povstávaly v nich trhliny. **Hrobové se otvírali** t. j. do skal vytesané jeskyně hrobové, ve kterých ležely mrtvoly a kameny pevnými byly zavřeny, byly rázem otevřeny, tak že v nich mrtvoly viděti bylo. **Mnohá těla svatých vstala** t. j. duše lidí, kdož byli v předpekli, spojily se na krátkou dobu s těly, vyšli z hrobu a ukázali se v Jerusalemě.

Z těchto divů měli lidé poznati, že jest Ježíš Kristus skutečně Syn Boží, jak to i setník pod kří

žem doznal, dosvědčili i vojáci, řkouce: „Zajisté byl tento Syn Boží.“ (B. d. str. 189.)

Při smrti Kristově oddělila se duše od těla, pravili jsme. Co se s duší stalo, dovíme se v článku pátém. Čtvrtý článek víry nás učí dále, že

c) tělo položeno bylo do hrobu.

P. Ježíš zemřel v pátek. Den na to byl velký svátek židovský a proto nesměla těla mrtvých zůstat na kříži. Večer přišel na horu Kalvarii Josef z Arimathie, muž bohatý a zbožný a znamenitý člen rady židovské.

Ten si tělo Kristovo vyžádal, přinesl s sebou bílé plátno (kment), aby jím tělo Kristovo ovinul; jej provázel věrný učenník Páně Nikodem. On a Nikodem sňali s velikou uctivostí svaté tělo Ježíšovo s kříže a obvinuli je čistým plátnem a vonnými věcmi. Josef měl blízko místa, kde byl Ježíš ukřižován, zahradu; v té byl hrob nový, ve skále vytesaný. Tu položili Ježíše. Ku dveřím pak hrobovým přivalili veliký kámen. Pilát dal ke hrobu postavit stráž a kámen zapečetil. (Provazec připečetili ke hrobu a ke skále. Katecheia může znázorniti výkresem.)

Že Pán Ježíš zemřel a v hrob položen byl, připomínáme si každého roku na Velký pátek. Tu koná kněz dojemné obřady v rouchu barvy černé, kteréž nám živě připomíná smrt Kristovu. Zpívají se **pašije**, t. j. vypsání utrpení Pána Ježíše; kněz **modlí se za všechny lidi a stavy**, za židy i za pohány, poněvadž P. Ježíš za všechny zemřel; **odhaluje kříž** černou rouškou zastřený a ukazuje Krista ukřižovaného. Pak donáší kříž do prostřed kostela a uloživ jej na černý koberec, **líbá rány** Kristovy (pět ran) sám a lid po něm. V kostele jest upraveno místo nebo oltář **jako hrob** ve skále, jenž nám připomíná onen hrob, do kterého Josef a Nikodem Pána Ježíše pochovali. Tento na způsob hrobu upravený oltář neb místo v kostele nazývá se **Boží hrob**. Po obřadech donáší kněz do Božího hrobu Tělo Páně v monstranci bílou rouškou zastřené a tam je k veřejnému uctění vy-

stavuje. Donášení Těla Páně nám připomíná pohřeb Kristův a výstav v Božím hrobě, jak P. Ježíš se svým Božským tělem odpočíval v hrobě, přátely mu upraveném.

Proč trpěl a umřel Ježíš Kristus?

Pán Ježíš trpěl zcela dobrovolně. On trpěti a umříti nemusil, kdyby byl nechtěl; nebo žádný člověk by jej k tomu byl nemohl přinutiti. Vícekráte chtěli Jej židé usmrtiti; on toho nepřipustil; teprv až Otcem ustanovená hodina přišla, dopustil, aby se tak stalo.

„Obětován jest, proto že sám chtěl,“ řekl již prorok Isaiáš o Spasiteli. (Is. 53, 7.)

On tedy dobrovolně sebe samého přinesl za nás Otcí nebeskému v dar. Dar dobrovolný Bohu přinesený sluje oběť. Kristus tedy umřel, aby se za nás Otcí nebeskému obětoval. On byl obětujícím a obětí zároveň.

Co spůsobil Ježíš Kristus tou obětí?

Protože tak vznešenou oběť přinesl, jest **nejvyšším knězem lidstva.** Ježíš Kristus chtěl trpěti a umříti, aby **za nás dostiučinil** spravedlnosti božské a nás **vykoupil a spasil.**

Co znamená: Ježíš Kristus za nás dostiučinil?

Ježíš Kristus za nás **dostiučinil.** **Dostiučiniti** znamená činiti tolik, kolik potřebí jest něco napravit nebo nějaké věci dosíci. —

Za hříchy zadostučiniti znamená, učiniti tolik, co dostačitelno jest, aby se napravila urážka, která se hříchy stala Bohu. — Nikdo nebyl s to, aby na-

pravil, čím lidé Boha urazili, nebo urážka ta byla nesmírná a vyžadovala tedy dostiučinění nesmírného. Nesmírnou urážku mohl napravit jedině Ježíš Kristus, nebo byl Bohem, a všechny činy jeho měly cenu nekonečnou. Jsa spolu člověkem **vytrpěl tresty**, kterých jsme zasloužili.

Ježíš Kristus za nás **dostiučinil** znamená tedy: On napravit, čím lidé Boha urazili, a vytrpěl tresty, kterých lidé zasloužili.

Co znamená: Ježíš Kristus nás vykoupil?

Ježíš Kristus **nás vykoupil a spasil**. Hříchem povstalo nepřátelství mezi Bohem a lidmi. Toto nepřátelství napravil Kristus smrtí svou, že nás má Bůh zase rád jako otec hodné dívky. — **On nás smířil s Bohem**. Kromě toho zjednal nám milost smrtí svou, kterou nám **bývají odpuštěny hříchy a tresty věčné** a stáváme se schopnými **přijíti do nebe**.

Opakování. Jako kdo trpěl Ježíš Kristus? — Co trpěl na duši? — Co na těle? — Za času kterého vladaře trpěl Ježíš Kristus? — Co znamená, Ježíš Kristus skutečně zemřel? — Proč trpěl a umřel Ježíš Kristus? — Co spůsobil Ježíš Kristus tou obětí? — Co znamená, Ježíš Kristus za nás dostiučinil? — Co znamená: Ježíš Kristus nás vykoupil?

Pátý článek víry.

Pátý článek víry zní:

Sstoupil do pekel, třetího dne vstal z mrtvých.

V pátém článku víry učíme se dvěma věcem, a to:

1. že Ježíš Kristus **sstoupil do pekel**;
2. že třetího dne vstal **z mrtvých**.

Kam sestoupila duše Ježíše Krista, když jeho tělo v hrobě odpočívalo?

Ve čtvrtém článku jsme poznali, že tělo Ježíše Krista, když na kříži umřel, bylo položeno do hrobu. Pátý článek v první části své pak nás poučuje, co se stalo s duší Kristovou, že totiž **sstoupil do pekel**.

Ne tedy s tělem a s duší sstoupil Kristus do pekel, nýbrž jen **duše** jeho vstoupila do pekel, když jeho svaté tělo odpočívalo v hrobě.

Co se rozumí slovem **peklo**?

Když Adam zhřešil, bylo nebe netoliko zavřeno jemu, nýbrž i všem potomkům jeho. Zemřel-li ve Starém zákoně některý člověk spravedlivý, by sebe svatěji byl žil, nemohl do nebe přijíti, nebo Bůh jest nejvyšší spravedlivý a do nebe nepřijde nic nečistého. By tedy člověk před Kristem byl i v zaslíbení Vykupitele věřil, v něho doufal, a dle jeho svatých přikázání živ byl, přece musila duše jeho očekávati po smrti v jistém místě neb stavu vykoupení svého, a místo toto se nazývalo **předpeklí**, nebo **lůno Abrahamovo**. — Duše v předpeklí, poněvadž to byly duše spravedlivé, nemusely snášeti žádných bolestí, nýbrž naopak byly blaženy. Jestliže něco milého a příjemného očekáváme, míváme radost; duše ty očekávaly věci velice příjemné: vykoupení a blaženost nebeskou, byly tedy již touto předtuchou blaženy.

Slovem **peklo** rozumí se zde tedy **předpeklí** t. j. místo, v kterém duše lidí spravedlivých bez bolesti očekávaly zaslíbeného vykoupení.

Proč sstoupil Ježíš Kristus do předpeklí?

Ježíš Kristus vykoupil smrtí svou všechny lidi, kteří před ním žili a žítí budou; tedy i duše spravedlivých v předpeklí.

Sstoupil tedy Ježíš Kristus do předpekli proto, aby duším tam dříve přinesl **radostnou zvěst** o vykoupení, aby je přítomností svou oblažil, **odtud vysvobodil a do kralovství nebeského uvedl.**

Od té doby, co Pán Ježíš na nebesa vstoupil, nepřichází již žádná duše spravedlivá do předpekli, poněvadž nyní duše lidí spravedlivých přímo do nebe vejíti mohou a čekati nemusí.

Co učinil Ježíš Kristus třetího dne po své smrti?

Pán Ježíš zemřel ve 3 hodiny v pátek. Tělo jeho odpočívalo v hrobě v pátek, v sobotu a v neděli ráno, tedy tři dni, nebo do třetího dne.

Tělo Ježíše Krista však nezůstalo v hrobě, nýbrž třetího dne ráno spojila se duše Kristova zase s tělem a on **svou mocí, nesmrtelný a slavný vstal z mrtvých jako vítěz nad smrtí a nad ďáblem.** (Ježíšovo z mrtvých vstání. Bibl. děj. str. 191.)

Kterak vstal Ježíš Kristus z mrtvých?

Ježíš Kristus **svou vlastní mocí** vstal z mrtvých, t. j. jemu nebylo potřebí, aby mu někdo při tom pomáhal, on nebyl nikým jiným vzkřísen (jako Lazar), nýbrž on sám přivedl duši svou opět do těla a živý vyšel z hrobu.

Co druhdy sám o sobě řekl, to zde vyplnil: „Nižádný nebere život můj ode mne; ale já jej dávám sám od sebe (že zemře dobrovolně) a mám moc dáti jej, a mám moc jej zase vzíti“ (sebe vzkřísiti) (Jan 10, 18.).

Nesmrtelný vstal Kristus t. j. nemůže již nikdy trpěti a zemřítí.

Slavný vstal Kristus z mrtvých, t. j. s nebeskou slávou a velebností, s tělem oslaveným vyšel z hrobu.

Písmo sv. uvádí čtyry známky tohoto těla oslaveného; byloť:

a) **nesmrtelné** t. j. nepodlehlo poranění, utrpení, ani smrti.

„Víme, že Kristus, vstav z mrtvých, již neumírá, smrt nad ním nebude více panovati.“ (K Řím. 6, 9.)

b) Bylo **jemnější** nežli obyčejné tělo lidské t. j. vše pronikalo tak, že jej nic zdržeti nemohlo. Vyšel z hrobu kamenem uzavřeného, aniž by kámen mu v tom byl překážel, přišel k apoštolům zavřenými dveřmi.

c) Bylo **jasné** t. j. stkvoucí se krásou, jaká převyšuje všelikou krásu světa.

d) Bylo **rychlé**, tak že jako myšlenka nebo blesk z místa na místě jiném okamžitě octnouti se mohlo. Tak se ku př. Pán Ježíš zjevil apoštolům hned zde, hned jinde, jak by to obyčejnou chůzí lidskou možno nebylo.

Jestliže Pán Ježíš po svém z mrtvých vstání před zraky svých apoštolů pojedl, neučinil tak, že by pokrmu byl měl zapotřebí, nýbrž jen proto, aby je o pravdě a skutečnosti svého z mrtvých vstalého těla přesvědčil. Tělo oslavené jest schopno pokrmu, avšak nemá ho zapotřebí. — Taktéž, aby své učenníky přesvědčil, že s tímž tělem, s kterým trpěl, z mrtvých vstal, podržel rány své na rukou a na nohou i probodený bok svůj. — Tyto rány mají zároveň býti ustavičným znamením jeho vítězství nad smrtí a nad ďáblem, a mají v den soudný býti spravedlivým k útěše, bezbožným však k hrůze.

Ježíš Kristus vstal **jako vítěz nad smrtí** t. j. Ježíš tělo s duší, jež rozloučila smrt, opět spojil, on živý a nesmrtelný z hrobu vyšel a tím ukázal, že smrt přemohl, nebo nad ní zvítězil, tak že smrt jako jej tak i lidi jím vykoupené v hrobě zdržeti nemůže.

Jako **vítěz nad ďáblem** vstal Kristus t. j. svým z mrtvých vstáním dílo vykoupení svého učinil dokonalým, tak že ďábel moci nad naší duší nemá a my se hříchu uchrániti můžeme.

Poznámka. Poněvadž P. Ježíš svým z mrtvých vstáním nad smrtí a ďáblem zvítězil, bývá z mrtvých vstalý Vykupitel vyobrazen s korouhví v ruce. Korouhev neb prapor jest odznakem vítězství.

Proč vstal Pán Ježíš z mrtvých?

Již David, jak nám písmo sv. oznamuje, předpověděl, že Messiáš vstane z mrtvých, nebo mluvě v osobě Messiášově dí:

„Nezanecháš duše mé v hrobě, aniž dáš svatému svému viděti porušení.“ (Žalm 15, 10.)

Také Pán Ježíš to předpověděl. Řekl druhdy k židům:

„Zrušte chrám tento a ve třech dnech jej zase vzdělám . . . ale on to pravil o chrámu těla svého“ (Jan 2, 19. 21.). A jindy řekl: „Jako byl Jonáš v břiše velryby tři dni a tři noci: takť bude Syn člověka v srdci země tři dni a tři noci“ (Mat. 12, 40.). Vstal tedy Pán Ježíš z mrtvých.

a) **aby naplnil** co bylo v **Písmě sv.** o něm předpověděno i co **sám** předpověděl.

Uvésti dostatečné důvody pro nějakou věc, které stvrzují, že jest pravdivou, nazývá se **dokazovati**. Je-li důkaz takový, že jej každý musí uznati, sluje **patrný**, a nemůže-li jej nikdo vyvrátiti, **neomylný**. Ve z mrtvých vstání Pána Ježíše máme **patrný a neomylný** důkaz, že jest Ježíš poslanec Boží a tedy učení jeho právě býti musí. Vstal tedy

b) **aby světu patrně a neomylně dokázal**, že byl **od Boha poslán**, a že jest **právě učení jeho**.

Pouhý člověk nemůže sám od sebe, svou vlastní mocí, z mrtvých vstáti: k tomu náleží božská moc, božská všemohoucnost, poněvadž však Kristus svou vlastní mocí vstal, musí býti všemohoucí, pravý Bůh a skutečně od Boha poslán a proto musí i učení jeho býti právě. — V zmrtvých vstání Kristovo jest největší důkaz pro jeho

božství; tak že sv. Pavel praví: „Nevstal-li Kristus z mrtvých, marné jest tehda kázání naše, marná jest i víra naše.“ (I. Kor. 15, 14.)

Pán Ježíš předpověděl, že jedenkrát všichni vstaneme z mrtvých. Proto tomu věříme a očekáváme to jistě; věříme a doufáme ve své z mrtvých vstání. Poněvadž však Ježíš sám z mrtvých vstal, můžeme v přípověď jeho tím pevněji věřit a ji tím jistěji očekávat. Pán Ježíš vstal:

c) aby utvrdil víru a naději naši a ujistil nás o budoucím z mrtvých vstání.

Víme-li zcela bezpečně, že vstal Kristus z mrtvých? To víme zcela jistě, poněvadž ho učenníci jeho po jeho z mrtvých vstání častěji viděli, jeho se dotýkali, s ním mluvili, jedli a na potvrzení víry v jeho z mrtvých vstání smrt podstoupili.

Pán Ježíš se zjevil po svém z mrtvých vstání Marii Magdaleně, která jej měla za zahradníka (B. d. str. 192.); — sv. Petrovi a dvěma učedníkům na cestě do Emaus (B. d. str. 192.); — všem apoštolům večer po svém z mrtvých vstání, ustanoviv tu svátost pokání. (B. d. str. 193.); apoštolům, když byl Tomáš s nimi, jenž se rukama svýma dotekl ran jeho (B. d. str. 194.); pak se zjevil na jezeře Genezaretském apoštolům a odevzdal Petrovi nejvyšší úřad pastýřský. (B. d. str. 194.) Apoštolové vždycky a všude z mrtvých vstání Kristovo hlásali a pro tuto pravdu dali se mučiti. Proto též církev svatá teto pravdě vždy učila a ji zvěštovala.

Opakování. Kam sestoupila duše Kristova, když jeho tělo v hrobě odpočívalo? — Co jest předpekli? — Proč sestoupil Ježíš Kristus do předpekli? — Co učinil Ježíš Kristus třetího dne po své smrti? — Kterak vstal Ježíš Kristus z mrtvých? — Proč vstal Ježíš Kristus z mrtvých?

Šestý článek víry.

Šestý článek víry zní:

Vstoupil na nebesa, sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího;

Opět dvěma věcem učíme se v šestém článku víry a to:

1. že Ježíš Kristus čtyřicátého dne po svém vzkříšení **svou vlastní mocí s tělem i s duší na nebesa vstoupil;**

2. že **sedí na pravici Otce svého nebeského.**

Slavnost Nanebevstoupení Páně.

Co učinil Ježíš Kristus čtyřicátého dne po svém vzkříšení?

Po svém vzkříšení zůstal Pán Ježíš ještě čtyřicet dní na zemi. Za toho času se často apoštolům, učedníkům i jiným lidem zjevoval. Apoštoly zvláště poučoval, co by činiti měli, až se od nich odeběře. Jednou řekl apoštolům na jedné hoře v Galilei, při čemž více než pět set lidí bylo přítomno: „Dána jest mi všeliká moc na nebi i na zemi! Jdouce do celého světa, uče všecky národy a křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha sv., uče je zachovávatí všecko, cokoliv jsem přikázal vám. Aj, já s vámi jsem po všecky dni až do skonání světa.“ (Mat. 28, 18—20.)

Čtyřicátého dne vzal Pán Ježíš své apoštoly a šel s nimi na horu Olivetskou. Zde se s nimi loučil jako laskavý otec, když odchází od dítek svých a udělil jim požehnání. Na to před jejich očima od země se vznesl, vystupoval výš a výše, až jej jasný oblak pojal a zrakům jejich zmizel.

Ježíš Kristus tedy čtyřicátého dne po svém vzkříšení **svou vlastní mocí, s tělem i s duší na nebesa vstoupil.**

Ježíš vstoupil na nebesa t. j. Ježíš se viditelně se svým tělem k nebi povznesl a tak s tělem a duší do nebe vešel.

Ježíš vstoupil **vlastní mocí** na nebesa t. j. ne za cizí pomoci, nýbrž sám svou všemohoucností. Nebyl tedy do nebe vzat jako Eliáš nebo P. Maria, nýbrž sám že chtěl, tam vešel.

Na hoře **Olivetské** vstoupil P. Ježíš na nebesa, kde jeho bolestné utrpení započalo, aby nám ukázal, že utrpení, zármutek a potupa, jestliže je snášíme z lásky k Bohu, vedou nás k radosti, blaženosti a oslavení. —

Za **přítomnosti a před očima svých učenníků** chtěl na nebesa se odebrati, aby je utvrdil ve víře a posilnil v budoucím jejich utrpení.

Proč vstoupil Pán Ježíš na nebesa?

Pán Ježíš vstoupil na nebesa:

a) Aby po vykonaném díle našeho vykoupení navrátil se do slávy Otce nebeského.

Pán Ježíš přišel na svět, aby nám pravé učení o Bohu zvěstoval, nás svou smrtí vykoupil a spasil. To všecko se již stalo. Po tři leta lidi vyučoval, trpěl a umřel, že jest od Boha poslán a že pravé jest učení jeho dokázal svým z mrtvých vstáním. Po svém z mrtvých vstání poslal apoštoly, aby na místě jeho lidi učili, a milost, již na kříži vyzískal, jím rozdávali.

I vykonal tedy Kristus Pán vše, co na zemi vykonal chtěl a tudíž navrátil se opět na nebesa, odkud byl přišel na svět, nebo vstoupil na nebesa. On sám praví: „Vyšel jsem od Otce a přišel jsem na svět; opět opouštím svět a jdu k Otci.“ (Jan 61, 28.)

Božský Spasitel po svém z mrtvých vstání často svým učenníkům oznamoval, že je opustí a do nebe se odebere. Když se nad tím rmoutili, řekl jim. „Užitečno jest vám, abych já odešel; nebo neodejdu-li, nepřijde Utěšitel k vám, pakli odejdu, pošlu ho k vám.“ (Jan 16, 7.) Na svém odchodu do nebe činí tedy Pán Ježíš seslání Ducha sv. závislým. I odebral se do nebe, aby Ducha sv. apoštolům a věřícím seslal, což se také devátého dne po jeho na nebe vstoupení stalo. Vstoupil na nebesa:

b) aby poslal věřícím Utěšitele Ducha svatého.

Pán Ježíš svým na nebe vstoupením nám ukázal, kde jest pravý náš domov, a kam i my jednou přijíti máme. On se tam odebral první, a my máme přijíti za ním. Jako když se má rodina přestěhovati do jiné krajiny nebo do jiného domu, otec napřed tam jde, a když byl všecko připravil, manželku i děti tam vezme, tak Pán Ježíš dříve do nebe se odebral, abychom i my za ním následovali; nebo vstoupil na nebesa:

c) aby nám připravil místo v království svém.

On sám tak praví: „V domě Otce mého (v nebi) jsou příbytkové mnozí, a já jdu, abych vám připravil místo.“ (Jan 14, 2.)

Kdo nám u jiného místo nás něco vyjednává a nám k něčemu dopomáhá, nazývá se naším prostředníkem. Pán Ježíš jest jako Bůh a člověk v nebi. Bůh jej vidí, vidí jeho rány, což mu ustavičně představuje, že nás vykoupil a pro Ježíše Krista nám odpouští hříchy. Proto praví sv. Jan: „Přímluvce máme u Boha. Ježíše Krista spravedlivého.“ (I. Jan 2, 1.) Proto nás pohled k nebi naplňuje neskonale radostí a důvěrou. Dlíř tam náš Spasitel jako Bůh a člověk, jenž zná všechny naše slabosti lidské, jsa nám jako člověk ve všem roven kromě hříchu a za nás ustavičně oroduje; vstoupil na nebesa:

d) aby byl u Otce naším prostředníkem.

Co znamená: **Ježíš sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího.**“

Ježíš **sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího** znamená: došel nejvyššího oslavení své lidské přirozenosti a nejvyšší moci, kterou sobě zasloužil za velikou oběť svou na zemi.

Chce-li nějaký král někoho přede všemi jinými poctíti a vyznamenati, vykáže mu místo po pravici své, poněvadž jest to místo čestné. — Praví-li se tedy: **někdo sedí na pravici**, chce se tím říci, že obdržel zvláštní místo vyznamenání, jest nad jiné povýšen, obdržel zvláště velikou moc.

Bůh nemá však ani pravé ani levé ruky; nebo jest pouhý duch. — Pravíme-li tedy: **Ježíš sedí na pravici Boží**, chceme tím říci pouze tolik: Kristus má i **jako člověk** přednost přede všemi tvory, on obdržel od Boha nejvyšší moc a panování.

„Vzkřísiv jej z mrtvých a posadiv na pravici své v nebesích . . . všecky věci poddal pod nohy jeho.“ (K Efes. 1, 20. 22.) Tuto moc a slávu obdržel Kristus **jako člověk**; nebo jako Bůh jest věčně nesmírně blažený a všemohoucí a nemůže na moci a slávě své ani získať ani ztratiti.

Ježíš obdržel tuto moc a slávu jako **odměnu** za své snížení až k nejpotupnější smrti kříže.

„Ponížilť sebe samého, učiněn jsa poslušný až k smrti a to smrti kříže; protož i Bůh povýšil ho a dal jemu jméno, kteréž jest nad všelike jméno, aby ve jménu Ježíše každé koleno klekalo a každý jazyk vyznával, že Pán Ježíš Kristus jest v slávě Boha Otce.“ (K Filip. 2, 8—11.). „Vzkřísiv jej z mrtvých a posadiv na pravici své na nebesích . . . všecky věci poddal pod nohy jeho.“ (K Efes. 1, 20. 22.)

Opakování. Co učinil Ježíš Kristus čtyřicátého dne po svém vzkříšení? — Proč vstoupil Ježíš Kristus na nebesa? — Co znamenají slova: **Sedí na pravici Boha, Otce všemohoucího?**

Sedmý článek víry.

Sedmý článek víry zní:

Odtud přijde soudit živých i mrtvých.

Když Pán Ježíš na nebesa vstupoval, hleděli apoštolové s velikou touhou za ním, a když konečně v nebesích jejich zraku zmizel, tu byli velice zarmoucení a nechtěli ani z místa toho odejít, domnívajíce se, že se Pán Ježíš opět vrátí. Bylo jim jak dítkám, jež doprovázejí otce do ciziny se ubírajícího. Dítka ještě dlouho za odcházejícím otcem pohlížívají a když konečně zraku jejich zmizí, tu jim bývá smutno. Právě tak bylo apoštolům. Než tu stáli najednou dva andělé v rouše bílém vedle nich a řekli jim: „Muži galilejští, co stojíte hledíce do nebe? Tento Ježíš, kterýž vzat jest od vás do nebe, tak přijde, jak jste jej viděli jdoucího do nebe.“ (B. d. str. 197.)

Těmi slovy andělé oznámili, čemu nás sedmý článek víry učí slovy: „Odtud přijde soudit živých i mrtvých. Že totiž Pán Ježíš opět s nebe přijde na zemi, aby všechny lidi živé i mrtvé soudil a že tu nejvyšší moc a sláva jeho zjevena bude.

Ježíš opět přijde t. j. po druhé s nebe na zemi sestoupí. Po prvé přišel jako malé, slabé dítě, když se narodil v Betlémě, po druhé přijde na konci světa.

Odtud t. j. z místa kde se nyní nalézá Pán Ježíš přijde, tedy s nebe, kam vstoupil.

Kdy přijde Pán Ježíš jako Bůh a člověk zase?

Ježíš přijde zase s nebe v **poslední den soudný**.

Poslední den bude ten, v který svět přestane býti, tak jak nyní jest. **Soudný** sluje proto, že se v něm konati bude soud. — Kdy tento den přijde, neví nikdo.

„O tom pak dni a té hodině neví nikdo, ani andělé nebesť, jedině sám Otec.“ (Mat. 24, 36.)

Že Ježíš opět přijde, pověděl nám sám, když předpověděl konec světa. (B. d. str. 174. a 175.)

Ježíš přijde **viditelně** s nebe, jako viditelně se tam odebral. On přijde netoliko jako Bůh, nýbrž také jako **člověk**, aby soudil svět.

Pán Ježíš přijde **s velkou mocí a velebností**. Tak nám oznámil on sám, když řekl: „Všecka pokolení země uzří Syna člověka, an přichází v oblacích nebeských s mocí velkou a velebností.“ (Mat. 24, 30.)

S velkou mocí t. j. ne jako slabé dítě, jako po prvé, nýbrž jako mocný soudce, před jehož trůn všickni lidé předstoupiti musí, aby vzali odměnu nebo trest.

S velkou velebností t. j. on opět přijde v záři nebeské, obklopen nesčíslnými sbory nebeských duchů.

Proč Pán Ježíš v poslední den zase přijde?

P. Ježíš v poslední den zase přijde, aby všechny lidi, živé i mrtvé soudil.

Proč jest Ježíš Kristus od Boha ustanoven soudcem všech lidí?

Ustanoven jest od Boha **soudcem** živých i mrtvých, protože **všecky lidi** smrtí svou **vykoupil** a jich **sobě dobyl**.

Pán Ježíš nám řekl, že od svého nebeského Otce soudcem ustanoven jest: „Otec nesoudí nikoho, ale všecken soud dal Synu, aby všickni ctili Syna, jako ctí Otce.“ (Jan 5, 22.)

Souditi znamená vyšetřovati a rozhodnouti, co spravedливо jest.

Ježíš bude lidi soudit t. j. on rozhodne, zdali činili dobře nebo zle, zasluhují-li odměnu nebo trest a jim také hned, co zasluhují, určí a dá.

Koho vyrozumíváme živými a koho mrtvými?

Ježíš bude soudit **živé** t. j. ony lidi, kteří zemřeli v milosti Boží, kteří jsou živými pro nebe a proto do něho přijíti mohou. (Spravedliví.)

Ježíš bude soudit **mrtvé** t. j. ony lidi, kteří umřeli v hříchu těžkém, kteří jsou pro nebe mrtví a tudý do něho přijíti nemohou. (Hříšníci.)

Živými možno rozuměti též ty lidi, kteří v soudný den ještě na živě budou, ale zemrou dříve nežli souzeni budou; mrtvými pak ty, kteří zemřeli před soudným dnem.

Ježíš bude **všecky lidi** souditi bez vyjímky. „Všickni my zajisté ukázati se musíme před soudnou stolicí Kristovou, aby přijal jedenkaždý vlastní věci těla, jakož činil, buďto dobré nebo zlé.“ (2. Kor. 5, 10.) Proto sluje soud tento **obecný**.

Podle čeho bude Kristus lidi souditi?

Kristus bude lidi podle toho souditi, co dobrého nebo zlého činili.

Kde odplatí spravedlivým a kde bude trestati hříšníky?

Po soudu následovati bude vykonání rozsudku. K spravedlivým řekne Pán Ježíš: „Pojďte požehnání Otce mého a vládněte královstvím, vám připraveným od ustanovení světa.“ (Mat. 25, 34.) — K hříšníkům pak (kteří v těžkém hříchu zemřeli) řekne: „Odejděte

ode mne, zlořečení, do ohně věčného, který jest připraven ďáblu a andělům jeho.“ (Mat. 25, 41.)

Po tomto výroku půjdeu tito (hříšníci) do trápení věčného (do pekla), spravedliví však do života věčného (do nebe).

Opakování. Kdy přijde Pán Ježíš jako Bůh a člověk zase? — Proč Pán Ježíš v poslední den zase přijde? — Proč jest Ježíš Kristus od Boha ustanoven soudcem všech lidí? — Koho vyrozumíváme živými a koho mrtvými? — Podle čeho bude Kristus lidi souditi? — Kde odplatí spravedlivým a kde bude trestati hříšníky? —

Osmý článek víry.

Osmý článek víry zní:

Věřím v Ducha svatého.

V prvním článku víry byla řeč o Bohu Otci, v následujících šesti člancích o Bohu a Synu a v osmém článku učíme se věcem nejpotřebnějším o Duchu svatém. V učení tom totiž poznáváme:

1. že Duch svatý jest **třetí božská osoba, pravý Bůh**;
2. že nám **uděluje milost Boží.**

Proč jest Duch svatý pravý Bůh?

Duch svatý je **pravý Bůh**, protože má tytéž božské vlastnosti jako Bůh Otec i Bůh Syn.

Které božské vlastnosti má Duch svatý?

Písmo svaté nás poučuje, že jest Duch svatý:

a) **věčný**, neboť čteme v Písmě svatém:

„Na počátku Duch Boží vznášel se nad vodami.“

(1. Mojž. 1, 2.)

Na počátku t. j. na počátku času, (když čas začínal) Duch Boží = Duch svatý;

b) všemohoucí.

„Všecko působí jeden a týž Duch, rozděluje jednomu každému, jak chce“ (uděluje dar, předvídati věci budoucí a činiti divy). I. Kor. 12, 11.

c) všudypřítomný.

„Duch Páně naplňuje okršlek země.“ (Moudr. 1, 7.)

d) vševedoucí: Duch zpytuje všecky věci, také i hluboké věci božské; a těch věcí, které jsou Boží, žádný nepoznal, leč jen Duch Boží.“ (I. Kor. 2, 10, 11.) t. j.: on ví všecko, i co v hlubokostech (v nitru) Božím jest, co jedině Bůh ví, tedy je vševedoucí.

e) nejvýš pravdivý; Pán Ježíš řekl apoštolům: „Já prositi budu Otce a jiného Utěšitele dá vám, aby s vámi zůstal na věky, Ducha pravdy.“ (Jan 14, 16.) Jestliže Pán Ježíš nazval Ducha svatého Duchem pravdy, tedy Duch svatý všecku pravdu zná a ji vždycky zjevuje — jest nejvýš pravdivý.

Kterak nazývá se Duch svatý v písmě sv. výslovně?

Písmo svaté zřejmě ho nazývá **Bohem**. Když byl Ananiáš před svatým Petrem (jakožto nejvyšší hlavou církve) selhal, řekl jemu Petr: „Ananiáši, proč pokoušel ďábel srdce tvého, abys lhal Duchu svatému? Neselhal jsi lidem, ale **Bohu**.“ (Skutk. 5, 3. 4.) B. d. str. 199. Petr řekl tedy, že Ananiáš přelhav Ducha svatého, jímž apoštolé naplnění byli, **Boha samého** přelhal; proto jest Duch svatý sám pravý Bůh.

Která pocta náleží Duchu svatému?

Poněvadž jest Duch svatý pravý Bůh, náleží mu táž **božská pocta** jako Otcí i Synu.

O tom Pán Ježíš sám nás poučil, nebo postavil Ducha svatého na roveň druhým dvěma osobám Božským, když posílaje apoštoly do celého světa učiti a křtíti jim řekl: „Křtěte je (národy) ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“ Dělajíce kříž svatý říkáme: Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Modlitby své pak končíme slovy: „Sláva Bohu Otci, Synu i Duchu svatému“, čímž stejnou úctu prokazujeme Duchu svatému jako osobě první i druhé. Jako k počtě první Božské osoby slavíme hod Boží vánoční, k počtě druhé hod Boží velikonoční, tak i k počtě Ducha svatého **hod Boží svatodušní** ustanoven jest.

Kolikátá božská osoba jest Duch svatý a od které božské osoby rozdílná?

Duch svatý jest **třetí božská osoba**, poněvadž od Otce a od Syna vychází zároveň od věčnosti. Duch svatý vychází od Otce a od Syna jako od svého původu od věčnosti.

Duch svatý jest **božská osoba** jako Otec a Syn; od Otce a od Syna osoba **rozdílná**. O tom nás poučuje Kristus slovy: „Budu prositi Otce a jiného Utěšitele dá vám, Ducha pravdy (Jan 14, 18.).

Zde rozeznávati sluší tři osoby: **Syn** prosí — **Otec** jest prosen — **Duch svatý** jakožto vyprošený Utěšitel jest poslán. — Tyto tři osoby objevily se rozdílně při Křtu Páně v řece Jordáně. (B. d. str. 129.)

(Opakování viz na str. 18.)

Co uděluje nám Duch svatý?

Duch svatý poněvadž jest věčný, od věčnosti na světě působil. Jako působení stalo se pro lidstvo nejblahodárnějším od té doby, kdy v den letnic vi-

ditelně sestoupil na apoštoly. Působení Ducha svatého záleží v tom, že nám **uděluje milost**, kterou nám Ježíš Kristus utrpením a smrtí svou vyzískal. On totiž zásluhy Kristovy nám přivlastňuje a s duší je spojuje.

Co jest milost?

Každý dar nebo dobrodiní, kterého jsme skutky svými sobě nezasloužili, nazývá se **milost**.

Pán udělil žebrákovi almužnu; můžeme říci jinak, že pán žebrákovi prokázal milost. Někdo by si dal pracovat v zahradě, nebo na poli a večer dělníkovi zaplatí. Neudělil dělníkovi tomu milost, nýbrž dal mu, co si zasloužil, totiž mzdu.

Dostává-li se nám dobrodiní nějakého z přírody t. j. ze stvořených věcí, jest to milost **přírozená**. Přichází-li dar přímo od Boha, t. j. není-li z přírody, nýbrž ze světa nad přírodou, jest to milost **nadpřírozená**. Přírozené milosti, jako jsou: zdraví, pokrm, nápoj, oděv, obydlí . . . uděluje nám Bůh pro tělo a život vezdejší. Milost nadpřírozenou uděluje nám však pro duši, pro vnitřní život v nás, proto sluje též **vnitřní**. My si té milosti nezasloužili svými skutky, nýbrž Ježíš Kristus nám ji zasloužil svým utrpením a smrtí svou, a proto se nám uděluje **pro zásluhy Ježíše Krista**. A proč se nám uděluje? Aby duše jí byla posvěcena a mohla přijíti do nebe nebo k **spasení**. Milost Boží jest **vnitřní nadpřírozený** dar, kterýž člověku **skrze zásluhy Ježíše Krista** se uděluje k **posvěcení duše** a k **spasení věčnému**.

Kolikerá jest milost?

Milost Boží jest dvojí:

- a) **posvěcující;**
- b) **napomáhající.**

Co jest milost' posvěcující?

Milost' **posvěcující** jest vnitřní nadpřirozený dar, kterým býváme od hříchů očistěni a posvěceni, stáváme se schopnými dobrých skutků, kterými života věčného sobě zasloužiti můžeme, a stáváme se syny Božími a dědici království nebeského.

Milost' **posvěcující** sluje tato milost' proto, že nás posvěcuje, t. j. činí nás spravedlivými, svatými a bohumilými.

Jest dar **vnitřní**, protože nám ji Bůh uděluje pro duši a nelze ji viděti.

Jest dar **nadpřirozený**, t. j. dobrodiní, které nikoli z přírody, nýbrž s jiného světa nadpřirozeného, — s nebe jest (a k nebi vede).

Býváme od **hříchů očistěni**, t. j. Bůh nám odpouští milostí tou hříchy, když nám ji uděluje. To se děje ve křtu svatém, a jestliže jsme se dopustili těžkých hříchů po křtu, ve svátosti pokání.

Jestli duše od hříchů očistěna, stává se bohumilou, spravedlivou, svatou a proto: býváme milostí tou **posvěceni**.

Stáváme se schopnými dobrých skutků. Jestliže člověk milostí posvěcující nemá (t. j. je-li v hříchu těžkém) tu jeho dobré skutky, jako jsou modlitba, půst a almužna, nemají před Bohem platnosti t. j. Bůh na nich nemá zalíbení a člověku jich nepočítá k zásluze. Jakmile milostí té člověk nabyt, stávají se dobré skutky jeho Bohu milými a prospívají mu, by sobě jimi zasloužil život věčný (= jimiž života věčného zasloužiti můžeme).

Stáváme se syny Božími t. j. Bůh přijímá nás za své dítky, má radost a zalíbení na nás, jako otec na svých hodných dítkách.

Dědici království nebeského. Jsme-li dítkami Božími, jsme také dědici jeho; za dědictví dostane se nám nebe (království nebeské).

Čím uděluje se a jak rozmáhá se v nás milost posvěcující?

Milost Boží posvěcující uděluje se nám vnějšími, účinnými znameními (slovy neb úkony), které Pán Ježíš ustanovil a jež slovou svátosti. Poněvadž to Pán Ježíš tak zařídil, aby těmito vnějšími znameními účinnými (svátostmi) milost posvěcující se nám udělovala, jsou svátosti řádné prostředky, kterými milosti Boží posvěcující dosíci můžeme.

Kdo má ještě hřích dědičný, nebo se nalezá v hříchu těžkém, jehož se dopustil, sám ten milosti posvěcující nemá. **Uděluje** se nám tedy milost posvěcující křtem svatým a svátostí pokání. Přijímáme-li hodně jiné svaté svátosti, tu milost Boží posvěcující již míti musíme, a protože znova těmito svátostmi se nám jí dostává, dostáváme ji více, nebo ona se v nás **rozmáhá**. Milosti Boží tedy **nabýváme**, nebo ji v sobě **rozmnožujeme**, kdykoli **svaté svátosti hodně přijímáme**.

Co jest milost napomáhající?

V podobenství o vinném keři řekl Pán Ježíš svým učenníkům: „Beze mne nemůžete ničeho učiniti“ — t. j. bez pomoci mé nemůžete vykonati žádný dobrý skutek. Dle těchto slov Kristových jest každému člověku ke konání dobrých skutků zvláštní pomoci od Boha potřebí. Tuto pomoc uděluje nám skutečně Duch svatý, a pomoc ta sluje milost Boží **napomáhající**. Napomáhající proto, že nám k dobrým skutkům napomáhá. Jest tedy milost **napomáhající** vnitřní napřirozená pomoc Ducha svatého k vykonávání dobrých skutků.

Co působí Duch svatý touto milostí?

Duch svatý působí v nás, abychom dobré lépe poznali. Poznání děje se rozumem; on tedy **osvěcuje**

rozum náš. Máme-li dobro, jež jsme rozumem poznali, také konati, potřebí, aby se vůle naše, která slabá jest a více ku zlému se kloní, pro dobro rozhodla, aby je chtěla.

A tu Duch svatý též **naši vůli posiluje**, bychom dobré též **chtěli a konali**. — Nepostačilo by člověku, kdyby jen na čas dobré konal a po čase ustal. Nebo praví Pán Ježíš: „Kdo setrvá až do konce, ten spasen bude.“ Duch svatý milostí napomáhající nás konečně sílí, abychom v dobrém **až do konce setrvali**.

Duch svatý milostí napomáhající **osvěcuje náš rozum**, abychom dobré poznali, **a posiluje naši vůli**, abychom dobré též konali a v dobrém až do konce setrvati mohli.

Kterak jest milosti Boží k spasení třeba?

Milosti Boží jest nám **k spasení nevyhnutelně třeba**, a to jak milosti **posvěcující**, tak i **napomáhající**.

Milosti **posvěcující** jest nám třeba, nebo bez ní nelze nabyti řádným způsobem svatosti duše, kterou míti musíme, chceme-li do nebe přijíti.

O tom poučil nás P. Ježíš podobenstvím **o rouchu svatebním**. (B. d. str. 173). — Královskou svatbou rozumí se blaženost věčná. Tu předchází soud, při němž král (Ježíš Kristus) skoumati bude, má-li každý roucho svatební t. j. **milost posvěcující**. Kdo bude nalezen bez této milosti, nebude do království Božího přijat, ale bez pomoci i naděje (svázán na rukou a nohou, že se nebude moci vyprostiti) uvržen do pekla, kam žádný paprslek milosti a slávy nevniká (temnota zevnitřní) a kde je pláč a skřípění zubů (bolest a zoufání).

Milosti **napomáhající** jest nám třeba, poněvadž bez ní, co dobrého jest poznávati, chtíti a činiti nemůžeme. Jest jí třeba **hříšníkům**, aby z hříšnosti své povstali; jest jí třeba i **spravedlivým**, aby konati mohli dobré a v dobrém setrvali. —

„Bůh zajisté jest, kterýž působí v nás chtění i vykonání podle dobré vůle své!“ (Filip. 2, 13.)

Pán Ježíš řekl: „Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti: kdo zůstává ve mně, a já v něm, (kdo zůstává milostí s Kristem spojen), ten nese ovoce mnohé (koná dobré skutky): nebo beze mne nemůžete ničeho učiniti. (Bez pomoci mé t. j. milosti napomáhající nemůžete žádný dobrý skutek vykonati. Nemáte-li milosti posvěcující, skutky dobré vám neprospívají pro život věčný). (Jan 15, 5.)

Po čem má se člověk snažiti vzhledem milosti Boží?

Jestliže člověk nabyl milosti Boží **posvěcující**, ať již na křtu svatém nebo ve svátosti pokání, má se přičiniti, aby jí obdržel ještě více, t. j. aby ji v sobě **rozmnožil** a tak svatějším a bohumilejším se stal. K tomu nás vybízí Duch svatý v písmě svatém, an dí: „Kdo jest spravedlivý, (bez hříchu těžkého) ospravedlniž se ještě (hleď se ještě i hříchů všedních zbaviti) a svatý (kdo má svatost duše) posvětiž se ještě“ (hleď svatosti té více získati). (Zjev. 22, 11.)

Milost Boží v sobě **rozmnožujeme**:

a) **častým a hodným přijímáním svatých svátostí.**

Kdykoli některou svátost hodně přijímáme, uděluje nám Bůh milost posvěcující. Ve dvou svátostech: ve křtu svatém a ve svátosti pokání uděluje nebo vlévá nám ji, že jsme ji dříve neměli. Chceme-li některou jinou svátost kromě křtu a pokání přijati, musíme milost posvěcující míti; a poněvadž se nám znova uděluje, přijímáme ji více, proto rozmnožuje se v nás ostatními pěti svátostmi. Zvláště svatým přijímáním. — Milost dále se rozmnožuje.

b) **horlivou modlitbou.** Jako pokrm vezdejší tělo občerstvuje a sílí, tak i modlitba dodává života duši naší t. j. milostí posvěcující, dostává se duši síly a podpory, ona činí nás svatějšími a bohumilejšími,

čili modlitbou se milost v nás rozmnožuje. Rozmnožuje se konečně milost

c) **konáním dobrých skutků.** Kdo milost posvěcující má, líbí se Bohu a jest schopen přijíti do nebe. Čím více dobrých skutků konáme, tím většího zalíbení docházíme u Boha a tím větší odměny v nebesích stáváme se hodnými, nebo: konáním dobrých skutků se milost rozmnožuje.

Co však může se člověku v příčině milosti Boží přihoditi?

Jako můžeme milost Boží posvěcující v sobě **rozmnožiti**, tak ji možno též **umensšiti**, ano docela **ztratiti**.

Čím umenšuje se působení milosti Boží?

Milost Boží v sobě **umenšuje**:

a) **Kdo si všedních hříchů nevšimá** t. j. lehkovážně se jich dopouští. Hřích všední jest malé přestoupení zákona Božího. Poněvadž Bůh každý hřích, i také všední, nenávidí, umenšuje se hříchy všedními přátelství mezi Bohem a člověkem, a poněvadž se toto přátelství zakládá na milosti, umenšuje se milost Boží.

Přátelství mezi lidmi neruší se každou urážkou, podobně přátelství s Bohem, na milosti Boží založené, nebývá hříchem všedním zničeno. I sebe větším množstvím hříchů všedních nepozbývá člověk sice milosti posvěcující, ale zeslabuje v sobě milost tu víc a více, a vždy ve větší ubíhá nebezpečení, dopustiti se hříchu těžkého a milosti té pozbyti.

„Kdo pohrdá malými věcmi, pomálu zhyne“.
(Sir. 19, 1.)

b) **Kdo modlitbu zanedbává.** Modlitba jest pokrm duše. Jako člověk, jenž by tělu svému nedodával potřebné výživy, sil by pozbýval a chřádl, tak i zanedbáváním modlitby oslabuje a umenšuje se život duševní v nás, totiž milost Boží posvěcující.

c) **Kdo v dobrých skutcích ochabuje.** Poněvadž konáním dobrých skutků stáváme se Bohu milejšími a milost Boží se v nás rozmáhá, umenšuje v sobě lásku Boží a milost posvěcující ten, kdo je činiti zanedbává!

Čím pozbýváme milosti Boží?

Milosti posvěcující může člověk **pozbyti**, a sice pozbývá ji ten, kdo se dopouští **těžkého** nebo **smrtelného hříchu**. Jediný těžký hřích dostačuje, by člověk milosti Boží pozbyl. Jakmile se člověk hříchu těžkého dopustil, stává se otrokem ďábla a Duch svatý opouští duši jeho, nebo nemůže setrvati tam, kde sobě přibyték zvolil duch zlý. Hřích těžký odnímá duši milost posvěcující a věčného trestu nebo věčné smrti činí ji hodnou, a proto se nazývá též smrtelný.

Komu uděluje Duch svatý milost k spasení potřebnou?

Bůh uděluje **každému člověku** milostí k životu věčnému potřebných.

„Bůh chce, aby všickni lidé spaseni byli a ku poznání pravdy přišli“. (I. Tim. 2, 4.)

Uděluje milost svou spravedlivým, aby v spravedlnosti setrvali, hříšníkům, aby se obrátiti mohli. Kdo tedy věčně zahyne, zahyne svou vlastní vinou.

(Podobenství o **hřivnách** B. d. str. 176.) Člověkem, jenž odevzdal služebníkům statek svůj, rozumí se Ježíš Kristus. Statek jeho jsou **milosti** přirozené i nadpřirozené, které nám Bůh uděluje. — Podobenství o **fíku neúrodném** (B. d. str. 167.). Fíkem rozumí se člověk, vinařem Bůh, který i hříšníkovi, neresoucimu ovoce, (dobrých skutků) poskytuje milost.

Co musíme činiti, abychom dosáhli milosti k spasení potřebné?

Chceme-li jakéhokoli dobrodiní od Boha dosíci, musíme ho za ně prositi. Tím více musíme **prositi** za milost, která tak vzácná a nám tak potřebná jest. Při prosbě za milost máme však zároveň uvážiti, že sami ze sebe ničeho nemůžeme, máme si připomenouti svou slabost a nedostatečnost, nebo prositi pokorně. Abychom tedy milosti dosáhli, musíme:

a) za ni **pokorně prositi**.

„Otec váš nebeský dá Ducha dobrého těm, kteří ho prosí“. (Luk. 11, 13.)

Sv. Pavel na cestě do Damašku nezavřel srdce svého milosti Boží, nýbrž uvěřil a podrobil se vůli Boží, tázaje se: „Co chceš, Pane, abych činil?“ On litoval hříchů svých, postil a modlil se a připravoval se ke křtu svatému. A když se stal křesťanem, nestrachoval se výsměchu a nenávisti židů, nýbrž vyznával a hlásal všude víru Kristovu.

On se nespolehal tedy jen na milost od Boha mu propůjčenou, nýbrž s ní i sám se přičiňoval, s ní spolupůsobil. Totéž musíme činiti i my, chceme-li milosti dosíci:

b) musíme s ní **věrně působiti**.

Proto doznává sv. Pavel o sobě: „Milostí Boží jsem, což jsem, a milost Boží ve mně marná nebyla“. (I. Kor. 15, 10.)

Podobenství o hřivnách. Hřivny jsou milosti Boží. Služebníci, kteří s hřivnami těžili a vyzískali jiných, jsou lidé, kteří obdrževše milost, s ní spolupůsobil t. j. konají dobré skutky a proto od Boha nových dostává se jim milostí. Služebník líný jest člověk, jenž máje milost Boží, s ní nepůsobil. Tomu nejen že nových milostí se nedostane, nýbrž pozbude i té, již má.

Zajisté by dárce neudělil dobrodiní tomu, kdo by jím pohrdal, je nechtěl a dobročinnosti se na

odpor stavěl. Právě tak se to má s darem milosti, jež nám Bůh nabízí. Chceme-li milosti obdržeti,

c) nesmíme ji nikdy v ničem **odpíratí**.

Židům nedostalo se milosti, Kristem jim nabízené, protože nechtěli, jak Pán Ježíš sám řekl: „Jerusaleme, Jerusaleme, kolikrát jsem chtěl shromáždit syny tvé, jako slepice shromažďuje pod křídla kuřátka svá, a nechtěl jsi“. (Mat. 23, 37.)

Opakování. Kdo jest Duch svatý? — Proč jest Duch svatý pravý Bůh? — Které božské vlastnosti má Duch svatý? — Kterak nazývá se Duch svatý v písmě sv. výslovně? — Která pocta náleží Duchu svatému? — Kolikátá božská osoba jest Duch svatý a od které božské osoby rozdílná? — Co uděluje nám Duch svatý? — Co jest milost? — Kolikrá jest milost? — Co jest milost posvěcující? — Čím uděluje se nebo rozmáhá v nás milost posvěcující? — Co jest milost napomáhající? — Co působí Duch svatý touto milostí? Kterak jest milosti Boží k spasení třeba? — Po čem má se člověk snažiti vzhledem milosti Boží? Co však může se člověku v příčině milosti Boží přihoditi? Čím rozmnožuje se milost Boží? — Čím umenšuje se působení milosti Boží? — Čím pozbýváme milosti Boží. — Komu uděluje Duch svatý milost k spasení potřebnou? — Co musíme činiti, abychom dosáhli milosti k spasení potřebné?

Devátý článek víry.

Devátý článek víry zní:

Svatou církev obecnou. Svatých obcování.

Učení, které nám Ježíš Kristus s nebe přinesl, a milosti, které nám vyzískal, sdělují se nám skrze Ducha svatého v církvi katolické. Proto přichází po člancích víry, poučujících nás o Spasiteli a Duchu svatém, článek devátý, v kterém se učíme nejpotřebnějšímu o církvi.

V devátém článku víry učíme se dvěma věcem, a to :

1. Že Pán Ježíš zřídil **církev svatou obecnou**,
2. že v té církvi jest **obcování Svatých**.

Budeme tedy nejdřív jednati **o církvi** a pak **o obcování Svatých**.

O církvi.

Kterak založil Pán Ježíš církev svou?

Pán Ježíš maje věku třiceti let, jal se učení svoje lidem zvěstovati. Lidé, kteří učení jeho poslouchali, a v ně uvěřili, nazývali se **věřícími**. Pán Ježíš shromáždil kolem sebe věřící. S počátku jich bylo málo, ale počet jich stále se rozmnožoval a vzrůstal. Více lidí tvoří dohromady **společnost**. Poněvadž lidé tito v náboženství Pánem Ježíšem hlásané uvěřili a náboženstvím tím od jiných lidí se rozeznávali, založil Pán Ježíš **společnost náboženskou**. Pán Ježíš sám společnosti této dal jméno; nazval ji totiž **církvi** svou, nebo ji také nazýval **královstvím Božím** na zemi.

Slovo „církev“ odvozuje se od řeckého „kyriaké“, totiž jako „Páně“, ku př. společnost, dům Páně.

„Podobno jest království nebeské (Boží) zrnu horčičnému — kvasu — pokladu skrytému v poli atd.... mluví Pán Ježíš o církvi, nazýváje ji královstvím Božím (B. d. str. 147.)

Králem jest ten, kdo má říši (království) a v ní má lidi sobě podrobené (poddané), kterým dává zákony, je chrání, řídí, (spravuje) a soudí. Pán Ježíš smrtí svou sobě získal duše naše. Má tedy království duševní, v kterém dal zákony, je chrání, řídí, spravuje a bude konati soud, on jest **nejvyšším králem** lidstva.

Pán Ježíš chtěl, aby všickni lidé spaseni byli; tedy i ti, kteří po něm živi budou za sto, za tisíc, za mnoho tisíc let — lidé všech věků. K spasení však vede pravé učení Kristovo a posvěcení duše milostí, kterou nám Kristus získal smrtí svou.

Chtěl-li tedy Pán Ježíš, aby všickni lidé spasení došli, musil se postarati o to, aby se někde učení jeho pravé lidem zvěštovalo a posvěcení udělovalo. A to se právě děje v církvi Kristem založené.

Založil tedy Pán Ježíš církev, aby lidé všech věků v ní mohli dojíti **pravého učení a posvěcení** k životu věčnému.

Kterak zařídil Pán Ježíš církev svou?

1. Z počtu věřících vyvolil Pán Ježíš **dvanácte** mužů, **apoštolů** totiž, za představené své církve.

K apoštolům totiž řekl Pán Ježíš: „Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás“. (Jan 20, 21.)

Jim svěřil trojí duchovní úřad:

Pán Ježíš bezprostředně před svým na nebe vstoupením dal apoštolům tento rozkaz:

„Jdouce do celého světa učte všechny národy, učte je zachovávatí všecko, což jsem koli přikázal vám“. (Mat. 28, 19.) Těmito slovy nařídil Pán Ježíš apoštolům, aby učení jeho, které nazýváme též slovem Božím, lidem zvěštovali; a poněvadž je měli stále tak zvěstovati, jak on jim přikázal, měli je chrániti též proti učení jinému, nepravému nebo proti bludům. Kdo učí neb učení zvěstuje, koná úřad učitelský.

Dal tedy Pán Ježíš apoštolům:

1. **Úřad učitelský**, aby slovo Boží zvěštovali a proti bludům chránili.

Při poslední večeři, když byl Pán Ježíš proměnil chléb v tělo své a víno v krev svou, řekl apoštolům: „To číňte na mou památku“.

Jen k apoštolům řekl: „Křtěte všechny národy.“ A jindy: „Kterýmž odpustíte hříchy, odpouštějí se jim: a kterým je zadržíte, zadržány jsou“. — Jen apoštolům dal tedy Pán Ježíš moc, proměňovati chléb ve své pravé a živé tělo a víno v krev svou a přinášeli obě v oběť Bohu, nebo konati oběť Nového zákona — mši sv.; jen jim dal moc, svatými svátostmi přisluhovati.

V moci, sloužiti mši sv. a přisluhovati svatými svátostmi, záleží úřad kněžský. Odevzdal tedy Pán Ježíš apoštolům:

2. **Úřad kněžský**, aby oběť Nového zákona konali a svaté svátosti udělovali.

Proto praví sv. apoštol Pavel: „Tak o nás (o apoštolích) smýšlej člověk, jako o služebnících Kristových a rozdávacích tajemství Božích“ (sv. svátostí) (I. Kor. 4, 1.)

Ještě dříve než trpěl, řekl Pán Ježíš k apoštolům: „Zajisté pravím vám, cožkoli svážete na zemi, bude svázáno i na nebi, a cožkoliv rozvázete na zemi, bude rozvázáno i na nebi“. (Mat. 18, 18.) Těmi slovy chtěl říci: které zákony (závazky) lidem dáte, ty budou schváleny i v nebi; a které zákony zrušíte (závazky rušiti = rozvázati), budou zrušeny též v nebi. Směli tedy apoštolé dávat **zákony**. Kdo má právo dávat zákony, musí míti též moc, odměňovati plnitele těch zákonů a trestati přestupníky, což se nazývá kázeň. Zákony dává a kázeň provádí král nad poddanými, jako pastýř nad stádem svým, sluje tedy tento úřad **královský** čili **pastýřský**. Zákony, jež dává král, a kázeň, již provádí, vedou k blahu časnému; apoštolové zákony a kázní měli věřící vésti k blahu věčnému.

Dal tedy Kristus apoštolům:

3. **Úřad královský** čili **pastýřský**, aby věřící zákonem a kázní církevní spravovali k spasení.

Apoštolům na pomoc povolal Kristus Pán ještě jiných dva a sedmdesát učenníků.

Kristus Pán řekl druhdy k apoštolům:

„Já s vámi jsem po všechny dny, až do skonání světa“. (Mat. 28, 20.) Chtěl tedy Pán Ježíš, aby tento trojí úřad apoštolský v církvi trval **ustavičně**, až do skonání světa. Apoštolové byli však lidé smrtelní, t. j. bylo jim jednou zemřít. A proto, neměl-li úřad apoštolský zároveň zaniknouti s nimi, bylo třeba, aby jej mohli a směli přenést na jiné lidi. K tomu dal jim Kristus Pán skutečně rozkaz a moc, když jim řekl: „Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás.“

2. Věřící se svými představenými, apoštoly, tvořili společnost. V každé společnosti, má-li panovati pořádek a jednota t. j., aby jeden nechtěl to, jiný ono, musí býti představený nebo správce, který dává rozkazy všem a jehož poslouchati musí všickni. Tak jest představeným v obci, kdo ji spravuje, představeným v rodině otec, ve škole učitel. Hlava jest nejvyšší, nejpřednější a nejdůležitější část těla; hlavou bývá řízeno celé tělo; proto nazývá se nejvyšší správce neb představený obce neb společnosti vůbec též **hlavou**. Nejvyšším představeným neb hlavou církve ustanovil Pán Ježíš svatého Petra.

Pro zachování jednoty ustanovil Pán Ježíš svatého Petra **viditelnou hlavou církve**, t. j. za nejvyššího správce apoštolův i věřících.

Pán Ježíš řekl k svatému Petru: „Ty jsi Petr, a na té skále vzdělám církev svou, a brány pekelné neodolají proti ní (Mat. 16, 18). Petr t. j. skála. Brány pekelné (ani útoky největší zloby.) Těmito slovy přirovnává Kristus všechny věřící k stavení. Jako jest skála neb základní kámen nejdůležitější věci při domě, protože na něm spočívá celý dům, tak měl i sv. Petr mezi všemi věřícími a jich představenými býti osobou nejdůležitější, nebo jejich představeným. Při tom dal Pán Ježíš Petrovi též nejvyšší moc věřící **říditi a spravovati**, když mu řekl: „Tobě dám klíče království nebeského, a cožkoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi; a cožkoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ (Mat. 16, 18.) Zde se při-

rovnává církev opět k domu nebo k městu. — Království nebeské znamená zde církev. Odevzdati někomu klíče od domu neb od města znamená tolik, jako učiniti ho pánem nebo správcem toho domu neb města; dáti mu nejvyšší správu a moc v domě nebo v městě. Význam slov Kristových k Petrovi; „Tobě dám klíče království nebeského“ jest tedy: tebe ustanovuji nejvyšším správcem církve. — „Cokoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi“ atd. — znamená: cokoli ve prospěch věřících a představených církve ustanovíš, ať jsou to zákony nebo tresty, to bude schváleno v nebi; a cokoli zrušíš, ať jsou to zákony nebo tresty, to bude zrušeno i v nebi. — Po svém z mrtvých vstání odevzdal Kristus Pán Petrovi nejvyšší dohled nad věřícími, když mu třikráte řekl: „Pasiž ovce mé, pasíž beránky mé.“ (Jan 21, 15—17). Ovcemi a beránky rozumí se celé stádce Kristovo, tedy **věřící** i jejich **představení**. — Kristus ukládá Petrovi, aby všechny katolické křesťany, bez výminky, **pásl**, t. j. aby byl jejich nejvyšším **pastýřem** nebo představeným. Jako pastýř stádo hlídá a opatruje, tak že on má nade všemi křesťany nejvyšší dozor a správu, a jako všechny ovečky pastýře poslouchají a poslouchati musí, tak mají všickni křesťané poslouchati sv. Petra.

Jako ostatní apoštolové byli smrtelní lidé, tak i sv. Petr nemohl zůstatí vždycky na živu, nýbrž i jemu bylo zemřítí; církev má však trvati ustavičně, až do skonání světa. — Dokud nějaký dům stojí, potřebuje základu, a dokud stádce nějaké trvá, potřebuje pastýře. Proto dle zařízení Kristova měl se státi po smrti sv. Petra, někdo jiný nejvyšší hlavou, nebo nejvyšším pastýřem církve, a po smrti toho opět jiný a tak stále, až do skonání světa. Nebo tato moc Petrova musí v církvi trvati **ustavičně**, protože náleží podstatně k jejímu zřízení.

3. Co Kristus ustanovil, **vykonali** apoštolové s pomocí učenníků pod nejvyšší správou svatého Petra.

Poněvadž jim odevzdal Pán Ježíš úřad učitelský, rozešli se po seslání Ducha svatého do celé Palestiny (Judska a Galileje i Samařska) a kázali.

Poněvadž jim udělil Kristus úřad kněžský, jenž zahrnoval v sobě moc svatými svátostmi přisluhovati, **křtili** a jinými svátostmi přisluhovali, nebo **posvěcovali** ty, kteří uvěřili.

Poněvadž jim udělil Kristus úřad královský nebo pastýřský, **spravovali** věřící t. j. dávali jim zákony a nad jejich zachováváním bděli. Ti, kteří uvěřili a pokřtěni byli, nazývali se věřící, a poněvadž pravému učení uvěřili, **pravověřící**, a tvořili znenáhla osady. V Antiochii nazváni jsou prvně **křesťany**.

Apoštolové neměli dle rozkazu Kristova zůstatí na jednom místě, nýbrž rozejítí se do celého světa. (Mar. 16, 15.) Proto dokud v některé křesťanské osadě dleli, spravovali ji sami, majíce však dále se odebrati, vybrali z věřících schopné, ve víře a ctnosti osvědčené muže, většinou muže starší, a ustanovili je skládáním rukou a modlitbou svými nástupci.

Z těch některým udělili veškerou moc, již od Krista sami měli, **úplnou moc apoštolskou**, totiž: učiti, obětovati, svátosti udělovati, osady věřících spravovati i jiné zakládati a zároveň i jiné ve víře osvědčené muže světiti, a ty nazýváme **biskupy**. Tak učinil ku př. Petr v Antiochii a v Římě, Pavel v Efesu, ustanoviv tam biskupa Timothea, a na Kretě Tita. — Jiným odevzdali jen **část té moci**, že nesměli ku př. všemi svátostmi přisluhovati, jiných světiti, a ty nazýváme **kněze a jáhny**.

Totéž činili biskupové od apoštolů zřízení a tak se děje až podnes.

Poněvadž sv. Petr dle svědectví nejstarších křesťanských učitelů byl biskupem v Římě a tam smrtí mučennickou zemřel: zdědil nejvyšší právomocnost v církvi řádný jeho nástupce, **biskup římský**, a ten jest vždy nejvyšší hlavou církve. Po Petrovi byl sv. **Linus** biskupem v Římě a proto i nejvyšší hlavou církve; po Linovi byl sv. **Klétus** biskupem v Římě,

a tak to šlo dále až na naše časy. **Biskup římský jest nejvyšším správcem celé katolické církve.**

Biskup římský, jakožto nejvyšší hlava církve nazývá se též **papež** (od latinského slova papa = otec), poněvadž je otcem všeho křesťanstva; nebo sluje též **svatý otec**.

Nynější papež má jméno Lev XIII.; třináctý proto, poněvadž už bylo jiných dvanáct papežů před ním, kteří měli jméno „Lev“. Jest po sv. Petru papežem 256.

Tak trvá a trvati bude až do skonání světa ustanovený od Krista **úřad apoštolský**, na kterém založena jest svatá církev obecná čili **katolická**. Dle toho, co jsme doposud vyložili, můžeme již nyní říci, co jest sv. církev katolická.

Co jest sv. církev katolická?

Svatá církev obecná čili katolická jest společnost všech pravověřících křesťanů, kteří jedno učení Kristovo vyznávají, svátostí od Krista ustanovených užívají a za svou duchovní vrchnost biskupy pod nejvyšší správou papežovou uznávají.

Známky neb vlastnosti pravé církve.

Podle kterých znaků pozná se pravá církev?

Ježíš Kristus založil a spořádal církev svou **ku spasení všech lidí**, t. j. netoliko těch, kteří živi byli za něho, nýbrž i těch, kteří za všech dob a časů přijíti měli na svět po něm. — Za tou příčinou bylo třeba, aby lidé všech věků církev Kristovu jakožto jednu pravdu poznati a od jiných nepravých rozeznati mohli. Poznati můžeme věc nějakou a rozeznati od jiných dle jistých známek nebo vlastností. Ku př. pravé zlato má jisté vlastnosti, dle kterých je můžeme rozeznati od mosazu a jako zlato poznati.

Proto i církev Kristova obdařena jest jistými **známkami** čili **vlastnostmi**, aby ji lidé všech věků jako **pravou církev** poznati mohli.

Tyto vlastnosti neb známky jsou čtyry. Ona jest: 1. **jedna**; 2. **svatá**; 3. **obecná** nebo **katolická**; 4. **apoštolská**.

1. Pravá církev jest **jedna**.

Když Pán Ježíš Petrovi řekl: „Ty jsi Petr, a na té skále vzdělám církev svou“, mluvil jenom o jedné církvi; nepravil: církve své. Pravá církev jest tedy jedna neboť:

a) Kristus ustanovil jen **jednu církev**.

Jindy řekl Pán Ježíš: „Bude jeden ovčinec a jeden pastýř (Jan 10, 16.). Ovčincem rozuměl Kristus církev, pastýřem nejvyšší její viditelnou hlavu. Kristus mluví jen o jednom pastýři. Jest tedy církev Kristova jedna, nebo

b) Kristus dal jí **jednu správu** pod **jednou nejvyšší hlavou**.

Před svým na nebevstoupením řekl Pán Ježíš k apoštolům: „Jdouce po všem světě kaďte **evangelium** všemu stvoření“! (Mar. 16, 15.) Zde praví **evangelium**, a nikoli **evangelia**, t. j. jedno a totéž učení. — Při poslední večeři ustanovil Pán Ježíš **jednu** oběť Nového zákona, jakož i za jiných příležitostí **jedny** svátosti.

Církev pravá jest jedna, nebo Kristus

c) dal jí **jedno učení, jednu oběť a jedny svátosti**.

Proto píše sv. apoštol Pavel: „Jeden jest Bůh, jedna víra, jeden křest“ k Efes. (4, 5.); a proto též jedna pravá církev.

2. Pravá církev jest **svatá**.

Ježíš Kristus, Bůh a člověk zároveň, nejvyšší svatý, jest zakladatelem nebo původcem církve; co

od něho pochází, musí býti svato. Pravá církev jest svatá, nebo:

a) **původce** její. Kristus, jest **nejvýš svatý**.

„Kristus miloval církev a vydal sebe samého za ni, aby ji posvětil a byla svatá a neposkvrněná“. (K Efes. 5, 25—27.) Těmito slovy pověděl svatý Pavel, že Kristus smrtí svou na kříži zjednal a zůstavil církvi své prostředky, kterými se členové její svatými státi mohou.

Prostředky ty jsou: učení Kristovo, oběť mše sv. a sv. svátosti. Pravá církev jest svatá, nebo

b) Kristovým **učením, obětí a svátostmi** mají věřící k svatosti vedeni býti.

Sv. Petr dí: „Jako ten, který vás poslal (Kristus do církve) svatý jest, i vy ve všem obcování svatí buďte“. I. Petr 1, 15. Dle tohoto rozkazu apoštolova mnozí údové církve se řídí, a užívajíce věrně prostředků k svatosti vedoucích, svatými se stali.

Církev jest svatá:

c) **ani mnozí z jejích členů svatosti již skutečně došli.**

3. Pravá církev jest **obecná** neb **katolická**.

Poněvadž Pán Ježíš apoštolům řekl: „Jdouce do **celého** světa učte **všecky** národy; učte je zachovávatí všecko, cokoli jsem přikázal vám“ (Mat. 28, 19. 20.) nařídil, aby se církev jeho rozšířila do všech míst, ke všem lidem a všickni aby v ní našli, čeho jim pro duše k spasení třeba. Nebo Kristus Pán ustanovil církev **pro všecky lidi a pro všecky duševní potřeby jejich**; protož i všickni povinni jsou, státi se údy jejími.

4. Pravá církev jest **apoštolská**.

Pán Ježíš ustanovil apoštoly prvními představenými církve, odevzdav jim trojí úřad, který sám vykonával. Apoštolové byli jako sloupové, na nichž bu-

dova církve byla vystavena. Pravá církev ješt apoštolská, nebo

a) Kristus Pán ji vzdělal na **základě apoštolů**. — Její představení musejí býti nástupci svatých apoštolů a od nich míti svou moc.

b) Kristus ustanovil, **aby biskupové** svůj úřad v nepřetržité posloupnosti **od apoštolů** dědili.

Proto píše sv. Pavel ku křesťanům v Efesu: „Protož již nejste cizinci a příchozí, ale jste spoluobčané Svatých a domácí Boží, vzděláni na základě apoštolů a proroků, kdež jest nejhlubší úhelní kámen sám Kristus Ježíš“. (K Efes. 2, 19. 20.)

Která jediná církev má tyto znaky?

Tyto vlastnosti shledáváme jedině v církvi **římsko-katolické**.

Církev římsko-katolická jest vskutku **jedna** nebo **jednotná**, poněvadž měla po všecky časy a má jednu nejvyšší viditelnou hlavu, totéž stejné učení, touž jedinou oběť a tytéž svátosti. —

U jinověrců, ku př. u protestantů, Lutheránů, Calvinistů není tomu tak. Oni nemají společně jednu, viditelnou nejvyšší hlavu, nýbrž v každé zemi svého panovníka, císaře nebo krále. Nemají též jednoho učení; Lutheráni věří něčemu jinému než Calvinisté atd.; nemají též týchž sedmero svátostí. Proto nemůže církev jejich býti pravou církví.

Církev římsko-katolická jest vskutku **svatá**, poněvadž zakladatel její Ježíš Kristus jest nejvyšší svatý. Ona má prostředky, kterými vede k svatosti, totiž: pravé učení Kristovo, oběť mše sv. a všecky svaté svátosti. Ona též svaté skutečně má.

Jiné náboženské společnosti křesťanské, jako náboženská společnost protestantů, nejsou svaty; — její zakladatel byl Martin Luther, a ten nebyl svatým, nebo svatě nežil, ano pohoršlivý vedl život. Také učení její není pravé, nýbrž porušené, nebo učí něčemu jinému,

čemu Kristus ani apoštolové neučili. Ku př. učí, že jediné víra vede k spasení a dělají že může člověk co chce. Hřeš statečně a pevně věř! bylo zásadou Lutherovou. — Nemají též pravé oběti Nového zákona, aniž všech svátostí, poněvadž nemají kněžstva platně svěceného. — Společnost jejich náboženská po celou dobu svého trvání ani jediným svatým, jenž by se jím byl stal učením jejím, vykázati se nemůže.

Církev římsko-katolická jest vskutku **obecná**. Ona trvá po všecky časy, co ji Kristus založil; ona je pro všecky **časy**. Ona jest rozšířena do **všech dílů světa** a má členy své všude, kteří mají pravou víru a papeži a biskupům se podřizují. Ona chce všecky lidi přijati do svého lůna a stále víc a více se šíří.

Společnost náboženská protestantská není obecná; netrvalá od Krista, nýbrž byla teprv asi před 370 lety založena; také není po celém světě rozšířena.

Církev římsko-katolická jest vskutku **apoštolská**, poněvadž původ svůj odvozuje od samého Krista a její představení jsou skutečně pravými nástupci svatých apoštolů.

Protestantská společnost náboženská není apoštolská, poněvadž nemá původ svůj od Krista, nýbrž od svého zakladatele Martina Luthera. Představení její nejsou nástupci svatých apoštolů, poněvadž na ně od pravých biskupů moc apoštolská ani kněžská nebyla přenesena.

Poněvadž církev římsko-katolická jediné tyto čtyry známky nebo vlastnosti má, jest ona pravá církev Kristova.

Proč se nazývá církev římsko-katolická?

Nazýváme ji **římskou**, poněvadž její viditelnou nejvyšší hlavou jest římský biskup-papež. Místo toho můžeme též říci, církev římská jest hlavou všech ostatních církví. Církev římská jest **střed jednoty**, to jest všichni křesťané na zemi a všichni bi-

skupové se svými církvemi musí s papežem v Římě nebo církví v Římě býti spojeni, chtějí-li k pravé církvi náležeti. Církev Římská, papež drží takoruka všechny členy církve dohromady, s ním musí všickni spojeni býti, jej jako svého představeného uznávati, aby náleželi k církvi.

Na čem zakládá církev římsko - katolická své učení?

Pán Ježíš založil církev svou pro všechny časy a chtěl, aby se v ní zvěštovalo pravé učení Božské. Za tou příčinou postaral se Bůh o to, by se pravé učení jeho na všechny časy dochovalo a to **v Písmě svatém a v ústním podání**. Církev svatá učí tedy těm Božským pravdám, které jsou obsaženy v Písmě sv. a v ústním podání, nebo:

Církev katolická zakládá učení své **na Písmě svatém a na ústním podání**.

Co jest Písmo svaté?

Písmem svatým, nebo Biblií, rozumíme sbírku knih, které z vnuknutí Ducha svatého od svatých mužů sepsány a co takové od církve uznány jsou.

Bible znamená totéž co „kniha“. Poněvadž jest to kniha, vedle níž není podobné aniž bude.

Sbírka knih; jednotlivý oddíl písma sv. nazývá se kniha. Tak máme 1. 2.—5. knihu Mojžíšovu. Jiný oddíl sluje kniha Job, jiný kniha Tobiáš. Některý oddíl nebo kniha je delší, jiný kratší.

Které od svatých mužů sepsány byly t. j. od proroků, evangelistů, apoštolů a jiných.

Z vnuknutí Ducha svatého t. j. Duch svatý je při psaní vedl a řídil, co by psáti měli, a církev sv. prohlásila o nich, že vnuknutím Ducha sv. sepsány byly.

Jak se rozděluje písmo svaté? Na Starý zákon a Nový, nebo na Písmo svaté Starého a Nového zákona.

Které knihy nazýváme Písmo sv. starého zákona a které knihy Písmo sv. nového zákona?

Knihy, které před narozením Pána Ježíše od proroků a jiných svatých mužů sepsány byly, nazýváme: **Písmo svaté Starého zákona**. Toto sestává ze 45 oddílů nebo knih.

Knihy, kteréž svatí apoštolé a učenníci po smrti Pána Ježíše sepsali, jmenujeme: **Písmo svaté Nového zákona**. Toto sestává ze 27 oddílů nebo knih.

Celá bible jest tedy kniha velká. Z ní by se vám bylo těžko učit; mnohému byste v ní ani nerozuměli. Proto vám dává církev sv. jinou knihu do ruky, a to jest: **Biblický dějepis**. Tento krátce a srozumitelně vypravuje celé zjevení Boží, které v Písmě sv. zevrubněji a obsírněji se vypisuje. Biblický dějepis je tedy výťah z bible, nebo z Písma svatého, a proto obsahuje rovněž slovo Boží. Máte knihu tu míti v uctivosti a v ní pilně čítati. (Katecheta může Bibli i rozdělení její v Starý a Nový Zákon, jakož i jak jsou jednotlivé knihy rozděleny, žákům ukázati.)

Co rozumíme ústním podáním?

Ne všechno bylo napsáno, čemu Ježíš Kristus a svatí apoštolé učili. Pán Ježíš a svatí apoštolé učili pravdám, kterým máme věřiti = články víry; jakož i co máme konati = články mravů. Ty články víry a mravů pak, které Ježíš Kristus a svatí apoštolé ústně sice hlásali, ale nenapsali, nazýváme **ústním podáním** nebo tradicí.

Ústní podání sluje toto učení, poněvadž ústním kázáním bylo dále sdělováno a sdílením nebo vypravováním se

udrželo. Tradice jest ze slova latinského tradere totiž co podání.

Mnohé z těchto pravd, které Kristus a apoštolé jen ústně hlásali, byly též později od nábožných a svatých mužů sepsány. Tyto svaté muže, kteří pravdy ony sepsali, nazýváme **svaté otce**; ty pak z nich, kteří vynikli zvláštní učeností, nazývá církev svatá **učiteli církevními**. Ku př. sv. Augustin, Ambrož, Jeronym.

Kterak postaral se Pán Ježíš, aby se učení jeho neporušené zachovalo?

Poněvadž učení Kristovo lidi všech věků má ku spasení vésti, jest potřebí, aby učení to stále tak zvěstováno bylo, jak je zvěstoval Kristus a svatí apoštolé t. j. aby do něho nic nepravdivého se nepřidalo, aniž něco z něho ubralo, nebo aby se **neporušilo**. Porušení to by se mohlo státi, kdyby učení to zvěstoval a vykládal kdokoli z věřících. Proto odevzdal Pán Ježíš učení to **apoštolům** a jejich **nástupcům**, biskupům a kněžím, aby oni jedině učení to lidem zvěstovali a vykládali, nebo ustanovil zvláštní úřad učitelský.

Čím obdařil proto učitelský úřad v církvi?

Aby však ani nástupcové svatých apoštolů při zvěstování a vykládání pravd Bohem zjevených mýliti se nemohli, propůjčil jim Kristus Pán **dar neomylnosti** t. j. on chtěl, aby se mýliti nemohli, jestliže nám na místě Kristově pověděti mají, čemu věřiti a co činiti máme, bychom do nebe přišli.

Kterak to učinil?

Že Pán Ježíš nástupcům svatých apoštolů, kteří se též církví učící nazývají, dar neomylnosti propůjčil, můžeme poznati z následujících zaslíbení:

Pán Ježíš řekl apoštolům: „Aj já s vámi jsem po všechny dny až do skonání světa“ (Mat. 28, 30.). Těmito slovy

1. přislíbil apoštolům a jejich nástupcům t. j. církvi učící **ustavičnou pomoc svou**.

Jestliže jest Kristus stále s nástupci svatých apoštolů, je vede a řídí, zajisté nepřipustí, aby učení jeho se porušilo, jako by nepřipustil učitel, aby žák v jeho přítomnosti něco jiného, chybného, odpovídal, čemu on, učitel, neučil.

Pán Ježíš slíbil dále apoštolům: „Já prositi budu Otce, a jiného Utěšitele dá vám, aby s vámi zůstával na věky, Ducha pravdy“. (Jan 14, 16.) — „Tenť vás naučí všem věcem a připomene vám všechno, cožkoli mluviti budu vám“. (Jan 14, 26.) Těmi slovy slíbil Kristus apoštolům

2. **pomoc Ducha svatého.**

Zůstává-li Důch sv. s církví na věky, zůstává s nástupci svatých apoštolů, a poněvadž Duchem pravdy jest, nepřipustí, aby učila církev něčemu nepravému nebo lži. Vševědoucí Duch svatý osvěcuje představené církve, aby jasně poznali, co jest pravé a pravdivé učení Kristovo.

Kristus řekl: „Brány pekelné nepřemohou církev“ (Mat. 16, 18.)

Tím ujišťuje nás

3. že ani **brány pekelné neodolají proti církvi jeho**.

Branami pekelnými rozumí se všeliká zloba, která by církev podvrátiti chtěla.

Jestliže jest církev proti všeliké i pekelné zlobě nepřemožitelnou, musí býti nepřemožitelnou zvláště proti bludu a lži, nebo těmi by nejsnáze mohla býti podvrácena.

Proto nazývá sv. Pavel církev **sloup a utvrzení pravdy**. (I. Tím. 3, 15.)

Církev jest **sloup pravdy** t. j. ona podpírá pravdu, jí jest pravda udržována na světě až do jeho skonání. — Církev jest **utvrzení pravdy** t. j. na ní spočívá pravda, jako stavení na svém základu, jí pravda nabývá své pevnosti.

Co rozumí se neomylností církve?

Darem neomylnosti rozumíme tedy **zvláštní pomoc** Ducha svatého, aby **učitelský úřad v církvi** u věcech víry a mravů nic neprohlásil za **zjevenou pravdu Boží**, co by **v Písmě svatém neb v ústním podání obsaženo nebylo**.

Slovo neomylnost pochází od neomýliti se (neblouditi).

Učitelský úřad jsou: papež a biskupové, kteří si světí kněze za své pomocníky. Učitelský úřad nemůže se mýliti ve věcech víry a mravů. — **U věcech víry** t. j. jestliže učí: Tomu mají všickni katoličtí křesťané věřit, to Bůh zjevil. — **Ve věcech mravů** t. j. jestliže učí: To mají všickni katoličtí křesťané činiti, tak se musí chovati, chtějí-li přijíti do nebe, nebo to jest vůle Boží. Mýlila by se církev tenkrát, kdyby něčemu nepravému učila neb něco nepravdivého k věření předkládala aneb něco hříšného jako vůli Boží poroučela; to však církev nemůže.

Kterak děje se neomylné prohlášení učení církve?

Církev prohlašuje učení nějaké na základě písma svatého a ústního podání, v čemž jest neomylnou, dvojím způsobem:

a) Svolá-li papež všechny biskupy celého světa v shromáždění a za jeho nejvyššího vedení všickni se radí o tom, co Bůh zjevil a čemu církev vždycky učila, anebo některá zjevená pravda zřejměji se vysvětluje, nazývá se toto shromáždění **sněm církevní obecný**. Co

takovéto shromáždění se schválením nebo potvrzením papežovým za pravdivé prohlásí, jest pravdivo a co jako nepravdivé zavrhne, jest skutečně nepravdivo. Prohlašuje se tedy neomylné učení církve **společným** výrokem papeže s biskupy celého světa na sněmích obecných. — Nebo se může papež s biskupy celého světa dorozuměti písemně, a jejich souhlas si vyžádati, aniž by je k sněmu svolal, a pak se děje takové společné prohlášení nějakého neomylného učení papeže a biskupů **mimo sněmy**.

b) Není však vždycky možno sněm církevní svolati. Tu se postaral Ježíš Kristus o to, aby někdo v církvi byl, který by, když by toho potřeba žádala, katolickým křesťanům neomylně říci mohl, čemu věřit a co činiti mají. K tomu ustanovil Pán Ježíš svatého Petra a jeho nástupce, papeže, a propůjčil mu proto dar neomylnosti.

Může se tedy neomylné prohlášení učení víry a mravů státi též toliko výrokem **papežovým**, když on jakožto **nejvyšší pastýř a učitel církve** některé učení za zjevené prohlašuje.

Papež jest neomylný t. j. papež za zvláštního přispění Ducha svatého, jestliže jako nejvyšší pastýř a učitel církve mluví, nemůže se ve věcech víry a mravů mýliti, něčemu nepravdivému učit.

Učení: papež jest neomylný nesmí se rozuměti, jako by papež ve svém soukromém životě se mýliti, pochybiti, anebo jako by hřešiti nemohl. Neomylným jest papež zvláštním přičiněním Ducha svatého jedině ve věcech víry a mravů, když jako nejvyšší pastýř a učitel víry na základě písma svatého a ústního podání nějakou pravdu za zjevenou prohlašuje. —

K čemu jsou věřící zavázáni vzhledem k neomylnému učení církve?

Víme-li, že církev ve věcech víry a mravů mýliti se nemůže, jsme povinni neomylnému učení je-

jímu se podrobiti. Nenechme se nikým svést, abychom tuto jediné pravou cestu, která do nebe vede, opustili.

„Kdo vás slyší, mne slyší“, řekl Pán Ježíš k apoštolům a to platí i o jejich nástupcích; „a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá; kdo pak pohrdá mnou, pohrdá tím, kdož mne poslal“ (Bohem). (Luk. 10, 16.). — „Jestliže kdo církve neuposlechne, budiž tobě jako pohan a publikán“ (Mat. 18, 17.).

„Publikán“ = veřejný hříšník, který přikázání Boží veřejně, přede všemi lidmi, přestupuje. Takový, dokud setrvává v hříchu, nemůže do nebe přijíti.

Církev katolická jest samospasitelná.

Poněvadž jediné na církvi katolické čtyři ony známky nebo vlastnosti shledáváme, kterými Kristus označil církev svou, jest církev katolická **pravá** církev Kristova. Kdo k církvi katolické náleží, nalezá se na pravé cestě k nebi a může řádným způsobem dojíti spasení. Nebo: církev katolická, jakožto **pravá** církev Kristova, jest **samospasitelná**.

Samospasitelná jest církev katolická, znamená tedy: ona samojediná řádným způsobem k spasení, do nebe lidi vede.

Katolická církev sama (jedině), a žádná jiná, tak zvaná, církev (jako Lutherova atd.) může spasiti, poněvadž ona **samojediná** skutečně od Krista byla založena a má **všecky prostředky** od Krista k spasení věřících udělené.

Které jsou ty prostředky?

Prostředky tyto jsou:

a) neomylné učení Kristovo t. j. ona stále zvěstuje totéž neporušené učení, kterému učil Kristus

a učili svatí apoštolové, a o němž Pán Ježíš řekl, že kdo v ně uvěří a pokřtěn bude, bude spasen;

b) pravá oběť a všecky od Krista ustanovené svátosti. Pravou oběť, totiž mši sv., nalazáme jedině v církvi katolické.

Mají-li jiné náboženské společnosti křesťanské, vyjmouc rozkolníky, obrady naší mši svaté podobné, nejsou obrady ty pravou obětí Kristem ustanovenou, nebo se při nich neděje proměnění chleba v tělo Kristovo a vína v krev Kristovu, ježto slova proměnění nepronášejí kněží, na které by moc kněžská od Krista a apoštolů byla přešla. —

Všech sedm Kristem Pánem ustanovených svátostí nalazáme též jen v církvi katolické a jedině v ní platně se udělují nebo v ní nalazá se

c) duchovní moc Krista jí udělena t. j. biskupové její jsou pravými nástupci sv. apoštolů a platně světí jiných za své pomocníky, jimž svěcením udělují moc kněžskou, aby pravou oběť mše sv. konali a svatými svátostmi přisluhovali.

Kde není pravého svěcení kněžstva, není moci duchovní.

Pravíme-li: „Církev katolická jest samospasitelná“, tedy to není odpovědí k otázce: Kdo bude spasen? —

Nechce se tedy učením tímto říci, že již každý spasení dojde, poněvadž v církvi jest. nebo chce-li kdo spasen býti, musí také všech prostředků k spasení věrně užívat. —

Církev sv. činí a poskytuje vše, čeho potřebí, aby lidé spasení býti mohli; člověk musí však též církve dbáti, jí poslouchati a prostředků milosti užívat. Kdo toho nečiní, byť i k církvi náležel, nemůže spasen býti.

„Ne každý, kdo mi říká Pane, Pane, vejde do království nebeského; ale kdo činí vůli Otce mého,

jenž v nebesích jest, ten vejde do království nebeského“. (Mat. 7, 21.)

Podobenstvím o **koukolu a pšenici** poučuje nás Pán Ježíš, že v církvi jeho **zlo vedle dobra** stále se nalezati bude a rozdělení zlých lidí od dobrých teprve v den posledního soudu se stane.

Podobenství o **síti**, plné dobrých a špatných ryb, má tutéž základní myšlenku jako předešlé o koukolu a pšenici. Stali jsme se údy církve, kdy jsme (podobně jako ryby z hlubiny) z vody křtu sv. pro nebe se zrodili. Ale tím naše přijetí do nebe není ještě zajištěno, nebo nezachováme-li svátosti (slibu svého křestního nedodržíme), jako ryby neužitečné budeme zavrženi do pekla.

Pravíme-li: „Církev katolická jest samospasitelná“, nezavrhujeme nikterak ty, kteří beze vší vlastní viny církve neznají a protož její údové nejsou. O nich doufáme, že jinou cestou dojíti mohou milosti Boží, pokud Boha upřímně hledají a vůli jeho svědomitě zachovávají. —

Přijdou-li k spasení, tedy ho nedosáhnou svou tak zvanou církví (svým bludem), nýbrž jen církví katolickou, ku které náležejí dle duše.

Co k spasení vede, víme, protože to Bůh zjevil; **kdo** však spasen bude, nevíme, to jedině Bohu jest povědomo.

Opakování. Kterak založil Pán Ježíš církev svou? — Koho vyvolil Ježíš Kristus za představené církve své? — Koliký úřad odevzdal jim? — K čemu odevzdal jim úřad učitelský — kněžský — pastýřský? — Jak dlouho měl tento trojí úřad v církvi trvati? — Kterak postaral se Pán Ježíš o zachování jednoty církve? — Jak dlouho měl ten nejvyšší úřad sv. Petra v církvi trvati? — Kterak prováděli apoštolové, co Pán Ježíš ustanovil? — Co jest církev obecná čili katolická? — K čemu založil Ježíš Kristus církev? — Podle kterých znaků pozná se pravá církev? — Proč jest církev pravá —: jedna — svatá — obecná a apoštolská? — Která jediná církev má tyto znaky? — Proč se nazývá církev římsko-katolická? — Na čem zakládá církev římsko-katolická své učení? — Co jest písmo svaté? — Které knihy nazý-

váme písmo svaté starého zákona a které knihy písmo sv. nového zákona? — Co rozumíme ústním podáním? — Kterak se postaral Pán Ježíš, aby se učení jeho neporušené zachovalo? — Čím obdařil proto učitelský úřad v církvi? — Kterak to učinil? — Co rozumí se neomylností církve? — Kterak děje se neomylné prohlášení učení církve? — K čemu jsou věřící zavázáni vzhledem k neomylnému učení církve? — Proč jest církev katolická samospasitelná? — Které jsou ty prostředky? —

Obcování Svatých.

Modlíme-li se v devátém článku víry: „Věřím v obcování Svatých“, tedy tím chceme říci: „Já věřím, že jest sjednocení nebo spojení Svatých“.

Pravověrní křesťané na zemi tvoří ve svém spojení svatou církev katolickou.

Umře-li pravověrný křesťan v hříchu smrtelném, tedy jest pro nebe na věky mrtev a nenáleží již k církvi katolické. Umře-li pravověrný křesťan v milosti Boží, tedy přichází buď do nebe nebo do očistce a nepřestává býti katolickým křesťanem a k církvi katolické náleží; on nás jen předešel tam, kam my všichni jednou přijíti máme. Nenáleží sice již tělesně nebo viditelně k církvi katolické, ale dle duše, **duševně**, náleží k ní a jest s ní spojen.

Katoličtí křesťané na zemi jsou nejen duševně, nýbrž i **tělesně** nebo **viditelně** spolu spojeni. Nebo možno viděti a smysly chápati, že tutéž víru vyznávají, na téže svaté oběti podíl berou, tytéž sv. svátosti přijímají, tutéž nejvyšší viditelnou hlavu mají atd.

Blažení v nebi a duše v očistci nemají již těla, nejsou viditelní a proto nemohou viditelně, nýbrž jen **duševně** s námi spojeni býti. Toto spojení nemůžeme očima viděti, nebo jinak zevně pozorovati, že k nám náleží, ale poznáváme to vírou.

Duševně jsou svatí v nebi a duše v očistci s námi spojeni t. j. oni myslí na nás a my na ně, oni nás milují a chtějí naše spasení, a my je milujeme a radujeme se, že jsou Svatí tak oslaveni. Oni za nás prosí, a my je za přimluvu vzýváme a přejeme si a prosíme, aby duše trpící vysvobozeny byly.

Všickni věřící, jak v katechismu je, jsou tedy pravověrní katoličtí křesťané na zemi, svatí v nebi a duše v očistci.

S kým jsou všickni věřící v duchovním spojení?

Všickni věřící jsou v duchovním (duševním) spojení s Ježíšem Kristem, jakožto nejvyšší hlavou i mezi sebou vespolek jako údové jednoho těla.

Těmito slovy chce katechismus říci: Věřící na zemi, duše v očistci a svatí v nebi náležejí dohromady jako údové jednoho a téhož těla.

Ježíš Kristus jest hlavou tohoto těla t. j. všickni věřící (na zemi, v očistci i v nebi) jsou s Kristem tak spojeni jako údové těla s hlavou.

Všickni věřící tvoří dohromady **duchovní tělo**, jehož hlavou jest Kristus. O tom nás poučuje sv. apoštol Pavel, an dí:

„Jako v jednom těle mnohé údy máme, tak jsme mnozí jedno tělo v Kristu, všickni pak zvlášť jeden druhého údové“. (Řím 12, 4. 5.)

Tím chce apoštol říci: Všickni věřící tvoří jedno **tělo**; — **hlavou** tohoto těla jest Kristus; — **údy** tohoto těla jsou věřící. — Všickni věřící náležejí tedy dohromady, jsou spolu v spojení, jako jeden úd těla s druhým a s celým tělem.

Údy jednoho těla náležejí dohromady, tvoří celek; tak náležejí i všickni katoličtí křesťané dohromady, tvoří **jednu jedinou církev**.

Hlavou bývá celé tělo ovládáno a řízeno, hlavy poslouchají všickni údové, tak ovládá a řídí Kristus všechny

katolické křesťany, všickni ho vzývají jako svého Pána a Boha; všickni ho poslouchají a jsou mu podrobeni. — Od hlavy dostávají všechny údy život, všechny berou podíl na jejím životě; oddělí-li se některý úd těla, jest mrtev; tak i Kristus jest to, jenž všem katolickým křesťanům život nadpřirozený poskytuje: křesťanům na zemi milost posvěcující, duším v očistci očistění od hříchů a trestů, svatým v nebi život věčné blaženosti.

Údové jednoho těla sobě **slouží a prospívají**, a co jednomu užitečno, prospívá všem. — Tak i všickni věřící sobě pomáhají, co jeden dobrého koná nebo má, prospívá všem.

Jak nazývá se toto spojení?

Toto spojení věřících s a Ježíšem Kristem vespolek jmenujeme **obcování Svatých**.

Proč nazývá se obcování Svatých?

Jmenuje se spojení to obcování **Svatých** z tří příčin.

- a) protože hlava jeho Ježíš Kristus **svatý** jest;
- b) protože všickni údové jeho na křtu svatém jsou **posvěceni** a všickni **svatými** býti mohou a mají (milostí, křtem, k posvěcení jim zůstavenou). „To jest zajisté vůle Boží, posvěcení vaše.“ (I. Thess. 4, 3.)
- c) protože mnozí již k dokonalé **svatosti** dospěli. (Svatí v nebi.)

Kdo jsou členové obcování Svatých?

Údové obcování Svatých jsou:

Svatí v nebi, jež nazýváme též církví **vítěznou**, poněvadž již nad tělem, světem a ďáblem zvítězili a ze svého vítězství nyní věčně se těší a radují.

Duše v očistci, které nazývají se též církví **trpící**, poněvadž nemusí již sice bojovati, ale ještě trpěti

musí pro hříchy nebo tresty časné, které měli na zemi pokáním napravit.

Věřící na zemi jsou všickni katoličtí křesťané, kteří jsou dosud na živě. Nazývají se církví **bojující**, poněvadž ještě bojovati jim jest proti nepřátelům spasení: tělu, světu a ďáblu.

Mluvíme-li o církvi vítězné, trpící a bojující, tedy tím nikterak nesmíme rozuměti tři na sobě nezávislé, zcela oddělené a rozličné církve, nýbrž jen **jednu církev**, jejíž členové se pouze nacházejí v rozličném stavu. —

Případný obraz toho jest národ israelský při svém přechodu Rudým mořem. — Jeden oddíl musil ještě bojovati proti Egypťanům — jeden oddíl byl na souši u moře, ale nedošel ještě cíle, nýbrž musel snášet obtíže cesty — třetí oddíl byl již v bezpečnosti na druhém břehu.

V čem záleží obcování Svatých vůbec?

Obcování Svatých **vůbec** záleží tedy v tom:

a) že všickni údové účastni jsou zásluh utrpení a smrti **Pána Ježíše**.

Utrpení a smrt Ježíše Krista všem prospívají. Jimi svatí vešli do blaženosti věčné; my jimi docházíme odpuštění hříchů a milostí, a jimi bývá i duším v očištění spomoženo;

b) že jeden každý úd účasten jest i zásluh z dobrých skutků **všech ostatních údů**.

Poněvadž všickni věřící na zemi jsou v spojení, tedy má každý **jednotlivý katolický křesťan** též užitek nebo podíl na všem dobrém, jež každý úd církve koná. — Všecky skutky pobožnosti, sebezapření a křesťanské lásky k bližnímu, které po celé církvi každodenně tak hojně se konají, slouží každému jednotlivému křesťanu, tedy i nám k duševnímu užitku. — Proč? — Právě z té příčiny, že jak apoštol dí, jsme údové jednoho těla, proto prospívá činnost všech jednotlivci, a činnost jednotlivcova všem.

— „Oučastníkem jsem já všech bojících se tebe a ostříhajících příkázání tvých“. (Žalm 118, 63.)

Každý dobrý skutek v stavu milosti Boží vykonaný, přináší **trojí užitek**: 1. Získá odměnu v nebi. 2. Shlazuje tresty časné, které bychom snášeti musili buď v životě tomto nebo v očistci. 3. Dobývá od Boha rozličných milostí a darů.

První užitek přináší dobrý skutek celý a v plné míře tomu, kdo jej vykonal, nebo nikdy nemůže jeden pro druhého získati nebe. **Druhý a třetí** užitek neprospívá však jen tomu, kdo dobrý skutek vykonal, nýbrž i jiným; dostává se jim totiž od Boha pro dobré skutky jiných katolických křesťanů (rozumí se, jsou-li v stavu milosti) odpuštění časných trestů za hříchy a rozličných jiných milostí a darů, právě proto, že jsme údové jednoho těla.

Ačkoli však každý, kdo dobré skutky koná, k duševnímu prospěchu všech přispívá, může přes to **jednotlivcům větší díl** zásluh přivlastniti; nebo Bůh, který nám zvláštní lásku uložil k jistým osobám, připouští též, abychom lásku tu zvláštním způsobem, vyprošením totiž zvláštních dober, osvědčovati mohli. Proto doporučuje se též sv. Pavel modlitbám křesťanů: „Bratři, modlete se za nás“! (I. Thess. 5, 25.) — A když byl sv. Petr v žaláři držán, modlila se církev bez přestání za něho. (B. děj. str. 207.)

Všickni údové církve nemají stejného podílu na dobrých skutcích jednotlivců; ti, kdož se nacházejí v hříchu těžkém, jsou **mrtvými údy** církve a nemají daleko tak velkého podílu jako ti, kdož jsou v stavu milosti t. j. **živí údové** církve.

Avšak přes to mohou i onino podíl bráti na oběti mše sv., na kázání, na všech modlitbách církve a dosahují tím od Boha, za příčinou spravedlivých, kteří se v církvi nacházejí, mnohé milosti ku svému obrácení a života polepšení.

V čem záleží obcování věřících na zemi se Svatými v nebi?

Věřící na zemi mají obcování se Svatými v nebi:

a) že věřící na zemi Svaté ctí, příkladu jejich následují a jich za přímluvu žádají.

Svatí na zemi vedli zbožný a svatý život a těší se nyní, jsouce všech hříchů prosti, největšímu zalíbení Božímu; jsou tedy mnohem více a mají mnohem větší cenu nežli my. Pro tuto jejich zvláštní důstojnost máme o nich uctivě smýšleti a tuto úctu k nim i zevně projevovati, nebo je **ctíti**. —

Každý svatý zde na zemi vynikal v životě nějakou ctností; jeden velkou zbožností, jiný účinnou láskou k bližnímu, velkým sebezapřením, stálostí ve víře atd. Křesťan má se přičiniti, by v té neb oné ctnosti svatým se stal podobným, nebo má následovati příkladu jejich.

Praví-li písmo sv.: že mnoho již zmůže modlitba spravedlivého u Boha (Jak. 5, 16.), soudíme z toho, že modlitba svatých ještě více u Boha pomáhá. Proto Svaté za **přímluvu žádáme**.

b) Svátí v nebi pak za nás u Boha se přimlouvají.

Svatí nás milují a přejí nám všecko dobré; nebo láska jejich, kterou zde na zemi měli k lidem a pro kterou od Boha byli odměněni, ani v nebi nepřestala. Sami však, poněvadž nejsou všemohoucí, nám pomoci nemohou; tedy za nás v nebi Boha prosí, nebo **se přimlouvají**. — Tak ku př. celému národu israel-skému dostalo se často hojných milostí pro přímluvu a zásluhy Abrahamovy, Isakovy, Jakubovy a Mojžíšovy. — Maria matka naše!

Jak potěšitelno jest pro nás, že všickni bydlitelé nebeští na našem spasení pracují a nám naše namáhání usnadňují. Tuto utěšenou pravdu o spojení neb obcování Svatých připomínáme si každého roku slavností **Všech Svatých**, dne 1. listopadu.

V čem záleží obcování věřících na zemi s dušemi v očistci?

Obcování věřících na zemi s dušemi v **očistci** záleží v tom:

a) že věřící na zemi duším v očistci pomáhají modlitbami, obětováním mše svaté a dobrými skutky.

Duším v očistci **modlitbou** a jinými dobrými skutky pomáhati můžeme. O tom nás poučuje písmo sv., kde čteme: „Svaté a spasitelné jest myšlení, za mrtvé se modliti, aby hříchů byli zproštěni“. (Bibl. děj. str. 118.) — Bůh má však zalíbení netoliko na **modlitbě**, nýbrž na každém dobrém skutku; mohou tedy věřící i jinými **dobrymi skutky** duším v očistci pomáhati. Písmo sv. vypravuje (II. Mak. 12.), že Judas Makabejský dvanáct tisíc drachem stříbra (asi 2100 zl. r. m.) poslal do Jerusalema, aby za zemřelé přinášeny byly oběti; tím dává nám na srozuměnou, že duším v očistci můžeme pomáhati oběťmi. V zákoně Novém máme však jedinou, a to nejvýbornější oběť, totiž mši sv.; mohou tedy věřící duším v očistci pomáhati obětováním za ně **mše svaté**.

b) Duše zemřelých pak jednou v nebi za věřící na zemi prositi budou.

Tuto utěšenou pravdu připomínáme si každého roku památkou **Všech věrných zemřelých** (Dušiček) 2. listopadu.

Jak potěšitelno jest pro nás, že svým rodičů, příbuzným a svým dobrodincům prokázané dobro, za které, dokud žili, vděčnými jsme se jim osvědčiti nemohli, i ještě v onom životě odplatiti můžeme modlitbou a jinými dobrými skutky! Čiňme to se vsí horlivostí!

V čem záleží obcování věřících mezi sebou?

Obcování věřících **na zemi** záleží v tom, že

a) všickni mají stejné účastenství ve všech duchovních pokladech, které v církvi složeny jsou, jako oběť mše svaté, svátosti, učení Pána Ježíše atd.

Duchovní poklady jsou dobra pro duši, která jí pomáhají a prospívají k spasení.

Údové církve **mají účastenství** na duchovních pokladech t. j. mají na nich podíl, mají z nich užitek.

b) Že modlitbou a zásluhami dobrých skutků svých vespolek sobě napomáhají k spasení.

„Modlete se za sebe vespolek, abyste spaseni byli; mnohoť zajisté může modlitba spravedlivého ustavičná“. (Jak. 5, 16.)

Pravdu tuto připomínáme si slavností: **Posvěcení chrámu.**

Jaké štěstí, býti údem církve katolické a k obcování Svatých náležeti! Přičiňujte se, byste vždy byli živými údy této církve! — Konejte pilně dobré skutky! — Přispívejte duším v očistci ku pomoci! — Odporučujte se ochraně a přímluvě svatých!

Opakování. S kým jsou všickni věřící v duchovním spojení? — Jak nazývá se toto spojení? — Proč nazývá se obcování Svatých? — Kdo jsou členové obcování Svatých? — V čem záleží obcování Svatých vůbec? — V čem záleží obcování věřících na zemi se Svatými v nebi? — V čem záleží obcování věřících na zemi s dušemi v očistci? — V čem záleží obcování věřících mezi sebou?

Desátý článek víry.

Desátý článek víry zní:

Odpuštění hříchů. (Věřím).

Církev katolická má všecky lidi k nebi vésti; to může činiti však jen tehdy, má-li též moc hříchy odpouštět. Že církev skutečně tuto moc má, učí nás desátý článek víry.

Pán Ježíš smrtí svou na kříži zasloužil nám milost posvěcující, kterou když získáme, bývají nám

hříchy odpuštěny. Desátý článek učí tedy: že každý člověk pro **zásluhy** Pána Ježíše Krista **odpuštění hříchů** dojíti může.

Co rozumíme odpuštěním hříchů?

Kdo nekoná to, co Bůh přikazuje, nebo koná, co Bůh zapovídá, hřeší a má na duši vinu hříchu. Za každý hřích zasluhuje člověk trest; za hřích malý (všední) trest časný, který trvá pouze na čas, a za hřích těžký, trest časný i věčný (= jenž trvá věčně). Kromě toho pozbývá hříchy duše svatosti t. j. není spravedlivá a Bohu milá. Odpuštěním od Boha se vše toto napravuje. Tudíž:

Odpuštěním hříchů rozumíme, že nám Bůh promíjí **hříchy** a **tresty** jimi zaviněné a nás milostí svou posvěcuje.

Kde lze jedině odpuštění hříchu dosíci?

Odpuštění hříchu lze **řádným** způsobem dojíti toliko v církvi **katolické**, nebo ona jediná od Krista obdržela **moc**, odpouštěti hříchy a tresty hříchů.

Aby církev hříchy odpouštěti mohla, odevzdal jí Pán Ježíš svátost křtu a pokání.

O křtu praví Pán Ježíš sám: „Nenarodí-li se kdo znovu z vody a z Ducha svatého, nemůže vjíti do království Božího“. (B. d. str. 133.) — Jest-li tedy někdo pokřtěn, může vejíti do nebe, jsou mu tedy odpuštěny všechny hříchy a všechny tresty. — „Čiňte pokání a pokřtíte se dej jeden každý ve jménu Ježíše Krista na odpuštění hříchů“, pravil sv. Petr o Letnicích. (B. d. str. 198.)

Když Pán Ježíš ustanovoval svátost **pokání**, řekl k apoštolům: „Přijměte Ducha svatého.“ Pak na ně dechl a řekl: „Kterýmž odpustíte hříchy, odpou-

štějí se jim, a kterýmž zadržíte, zadržány jsou“.
(Jan 20. B. děj. str. 194)

Kristus tedy apoštolům a jejich nástupcům odevzdal výslovně moc, hříchy odpouštěti.

Mocí výroku Kristova: „Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás, přenesli apoštolové tuto moc na své nástupce, biskupy a kněze, svátostí svěcení.

Odpuštění hříchů lze tudy dojíti toliko **v církvi katolické**, nebo ona jediná od Krista obdržela **moc**, odpouštěti hříchy a tresty hříchů.

Kdo jediné má moc hříchy odpouštěti?

Toliko **biskupové** a **kněží** mají moc hříchy odpouštěti.

V kterých svátostech odpouštějí se hříchy?

Hříchy se odpouštějí na **křtu** svatém a v svátosti **pokání**.

Opakování. Co rozumíme odpuštěním hříchů? — Kde lze jediné odpuštění hříchů dosíci? — Kdo jediné má moc hříchy odpouštěti? — V kterých svátostech odpouštějí se hříchy? —

Jedenáctý a dvanáctý článek víry.

Jedenáctý a dvanáctý článek víry znějí:

Těla vzkříšení. — A život věčný.

Člověk může pro spasení své působiti jen v životě tomto. Život lidský končí se smrtí. Po smrti následuje soud duše samotné — soud soukromý. Bůh vzkřísí i tělo, aby všickni lidé souzeni byli veřejně.

na soudě obecném a po něm odplatí spravedlivým v nebi a hříšníky potrestá v pekle, nebo rozhodne trvale o lidském osudu na věčnosti. Jedenáctý a dvanáctý článek tedy učí, že se dílo našeho vykoupení skončí: smrtí, soudem soukromým, těla vzkříšením, soudem obecným a osudem člověka na věčnosti.

O smrti.

Smrt jest **oddělení duše od těla.**

Když Bůh člověka stvořil, spojil tělo s duší; dle vůle Boží mělo spojení toto navždy potrvati. Jenom jako trestem za neposlušnost pohrozil Bůh rozdvojením těla a duše. A poněvadž první člověk Boha neposlechl a v něm všickni zhřešili, přišel trest ten na něho a na všechny jeho potomky; tělo a duše musí se opět rozdělit, duše musí na čas tělo opustiti, nebo od něho se odloučiti.

„Navrátí se prach do země své, odkud byl, a duch navrátí se k Bohu, kterýž jej dal“. (Kaz. 12, 7.)

Která doba skončí se smrtí?

Člověk může o spasení své se přičiňovati tak dlouho, dokud spojena jest duše s tělem, nebo dokud je živ. Tělo je hmota, a opustí-li je duše, stává se nehybným, mrtvým a rozpadá se v prach. Duše zůstává živa; bez těla také nemůže ničeho činiti, co by jí prospívalo k spasení. Proto se praví:

Smrtí **skončí se doba**, kteráž od Boha člověku vyměřena byla, aby si spásy dobýval.

„Nyní (dokud jsme živi) jest čas příjemný — nyní den spasení“. (2. Kor. 6, 2.) Pán Ježíš sám nás napomíná, říká:

„Přijde noc, (doba po smrti) kdežto žádný nemůže dělati“. (Jan 9, 4.)

Čeho tedy po smrti nelze dobytí?

V podobenství o „Bohatci a Lazarovi“ odpověděl Abraham bohatci: „Mezi námi (v lůně Abrahamově) a vámi (v pekle) jest veliká propašť, tak že nemůžeme ani my odtud k vám jíti, ani vy odonud sem přijíti“, (B. děj. str. 164.) z čehož následuje, že duše po smrti nemůže nic více pro spasení své činiti t. j. žádné dobré skutky konati, kterými by získala spásu, aniž pozbyti svých zásluh, kterých si dobyla. Duše po smrti zůstává nezměněna v témž stavu, jak na věčnost se odebrala. Nebo po smrti nelze člověku dobytí, čeho si za živa nezasloužil, aniž možno jemu ztratiti, co si dobrého na zemi vyzískal.

„Padne-li strom na poledne aneb na půlnoc, na kteréžkoli místo padne, tam bude“. (Kazat. 11, 3.)

Co nevíme o smrti?

Smrt jest jistá t. j. zemřítí musíme všickni, ale žádný neví **kdy, kde a jak** zemře.

Nikdo neví **kdy** zemře t. j. nezná času, kdy Bůh rozkáže, aby se duše jeho oddělila od těla. Bude-li to za deset, dvacet, nebo ještě za více let, zdali dnes nebo zítra, zdali v mládí nebo v stáří.

Nikdo neví **kde** zemře t. j. bude-li to na zemi nebo na moři, doma nebo na ulici, ve vodě nebo v ohni, ve vlasti nebo v cizině.

Jak zemře neví nikdo t. j. zdali zdlouhavou nemocí nebo náhle, smrtí přirozenou nebo násilnou, pádem nebo bleskem.

Bůh **skryl čas** smrti naší před námi, abychom 1. se jeho jako nejvyššího Pána života i smrti tím více **báli**, 2. abychom tím více **každé chvíle** na smrt byli připraveni.

Bdětež tedy; nebo nevíte dne ani hodiny. (Podobenství o desíti pannách.) Mat. 25.

Smrt spravedlivých jest blažená, nebo: „Drahá jest před očima Hospodinovými smrt svatých jeho“. (Žalm 115, 15.)

Na nejvyšš nešťastná je **smrt hříšníků**: „Nejhorší je smrt hříšníků.“ (Žalm 33, 22.)

Aby nám smrt nebyla strašnou, často již nyní na ni vzpomínejme a činme vždycky to, co si v hodině smrti přáti budeme, bychom byli činili!

Opakování. Co jest smrt? — Která doba s končí se smrti? — Čeho tedy po smrti nelze dobytí? — Co nevíme o smrti? Co z toho následuje? —

O soudu soukromém.

Chudý a zbožný Lazar byl hned po smrti odměněn v nebi, bohatec potrestán v pekle. Luk. 16. Má-li někdo býti odměněn nebo potrestán, musí věděti, proč má odměněn nebo potrestán býti. — Lidé však nevědí o všem dobrém a zlém, jež vykonali; tedy toho nevěděl také Lazar a bohatc. Bůh dal tedy dříve Lazarovi dobré poznati, proč má býti odměněn a pak mu odměnu oznámil; bohatci dal poznati jeho zlé skutky a pak mu oznámil jeho trest. Někomu dobré nebo zlé, jež vykonal, oznámiti a dáti mu za to odměnu nebo trest, nazývá se **souditi, konati soud**. Bůh tedy duši Lazarovu a bohatcovu hned po smrti **soudil**. Právě tak dostaví se duše každého člověka hned po smrti **k soudu**. To dotvrzuje sv. Pavel, když dí: „Uloženo jest lidem, jednou umříti, potom jest soud“. (K Židům 9, 27.) Poněvadž duše člověka hned po smrti sama nebo soukromě souzena bývá, nazývá se soud ten **soukromým**.

Poněvadž Pán Ježíš všecky lidi vykoupil a milost potřebnou ku spasení všem vyzískal, bude on sám duši každého člověka souditi t. j. stanoviti, jak s milostí tou každý se přičinil o spasení své.

„Všickni my zajisté ukázati se musíme před soudnou stolicí Kristovou, aby přijal jeden každý vlastní věci těla, jak činil, buďto dobré nebo zlé“. (2. Kor. 5, 10.) —

Při soudu soukromém souzena bývá jen duše, ano tělo. do země bývá uloženo. Tu se duši hned oznámí, co zasluhuje: zdali blaženost věčnou, (nebe) nebo věčné zavržení (peklo). Jeli úplně čista, t. j. prosta všech hříchů i trestů, přichází do nebe hned, pakli má na sobě hříchy všední, nebo má-li přetrpěti ještě tresty časné, (na čas trvající), přichází do očistce.

Opakování. Ku kterému soudu přijde duše člověka po smrti? O čem rozhodne se při tom soudu? —

O očistci.

Co jest očistec?

Očistec je místo, kde trpí duše lidské **časné tresty** za hříchy, za které **v tomto** životě **dostatečného** pokání neučinily.

Očistec jest. To poznáváme již svým **rozumem** a ujišťuje nás o tom **písmo sv.**

Jedni odcházejí odsud na věčnost s Bohem úplně smířeni a ode všech poskvrn hříchů očištěni; ti přicházejí do nebe. Jiní zase umírají v hříších smrtelných, pokání ani před smrtí nevykonavše; ti do pekla bývají odsouzeni. Umírají však také lidé, kteří nejsou ani úplně zlí, ani zcela dobří, majíce jen hříchy všední, nebo mají snášeti ještě tresty časné za hříchy své. Kam odsoudí a dá Bůh tyto lidi? Do nebe je vzítí nemůže, nebo tam nevejde nic poskvrněného (Zjev. 21, 27.); do pekla jako velké hříšníky je také odsouditi nemůže, nebo jest nejvyšš spravedlivý a nepřipustí, jsa spravedlivý, a připustiti nemůže, aby hříšník malý měl týž osud, jako hříšník velký. Tak již zdravý rozum

učí nás a přesvědčuje, že na věčnosti kromě nebe a pekla musí ještě jiné místo býti, kde by se hříšníci od svých všedních hříchů očistiti, za své hříchy zadost učiniti mohli, a místo to je očistec. —

Písmo sv. praví výslovně: „Svaté a spasitelné jest myšlení, za mrtvé se modliti, aby od svých hříchů očistěni byli“. (2. Mach. 12, 46.) Z těchto slov patrně vysvítá, že jsou i tací zemřelí, kteří hříchy na sobě mají, od nichž vykoupení nebo sprostěni býti mohou. Zemřelí, kteří jsou v nebi, to býti nemohou; nebo tam nepřijde nic poskvrněného. Zemřelí v pekle to také býti nemohou; nebo z pekla není žádného vykoupení; nebo Pán Ježíš nazývá peklo ohněm, který „neuhasíná“ a mukou „věčnou“. To patrně vidíme na bohatci. Proto jsou zajisté též zemřelí, kteří se nalézají v jiném, třetím místě, kteří od svých hříchů, všedních totiž, očistěni, nebo sprostěni býti mohou. Místo toto sluje **očistec**.

Které duše přicházejí do očístce?

Do očístce přicházejí duše spravedlivých, kteří buď hříchy všedními obtíženi jsouce zemřeli, anebo přiměřených trestů za hříchy ve svém živobytí nevytrpěli.

Nevytrpěli **přiměřených trestů** t. j. takových, jež Bůh již zde na zemi sesílá na hříšníka, jako jsou: chudoba, nemoc, opovržení atd.

„Nevejdeť do království nebeského nic poskvrněného“. (Zjev. 12, 27.)

V čem záleží utrpení duší v očistci?

Duše člověka pro Boha jest stvořena a nenalezá pokoje dokud nespočine v Bohu (sv. Augustin) t. j. dokud není účastna jeho blaženosti a nevidí ho tváří v tvář. Duše v očistci jsou si toho vědomy, že k Bohu

přijíti mohly hned, ale svou vlastní vinou dosud od něho jsou vzdáleny, a to je trápí. Utrpení duší v očistci záleží tedy v tom:

a) že jejich vroucí touha, spatřiti Boha tváří, není dosud ukojena.

Bůh jsa nejvyšš spravedlivý, nemůže žádný hřích nechat bez trestu. Nepotrestal-li člověka v životě tomto, tresce jej na věčnosti. Proto záleží muky duší v očistci tom:

b) že snášejí zvláštní tresty, kteréž jim spravedlnost Boží přisoudila.

Co toliko víme o těchto zvláštních trestech?

Jaké tyto tresty jsou, nevíme; ale to víme, že nejsou při všech **stejně velké** a že při všech **stejně dlouho** netrývají. Velikost a délka trestů těch řídí se dle toho, zdali Boha více neb méně hněvaly, více neb méně pokání v životě tomto za hříchy činily a zdali jim lidé na zemi více neb méně modlitbou a jinými dobrými skutky pomáhají. Jisto jest, že tam zůstatí musí tak dlouho, **dokud úplně očistěny nejsou.**

Kam přijdou duše, až budou dokonale očistěny?

Jakmile duše úplně očistěny jsou, vcházejí do království nebeského.

Duše v očistci nemohou pro sebe nic více učiniti, nežli trpěti. **My** však, kteří jsme dosud na zemi, **můžeme duším těm ku pomoci přispěti** obětí mše sv, modlitbou, odpustky a jinými dobrými skutky. Víme-li o někom, že trpí, máme mu ku pomoci přispěti. Tak toho vyžaduje láska křesťanská. O duších našich spolubratří v očistci víme, že snášeti musí veliká muka, a byla by to od nás necitelnost a zatvrzelost veliká, kdybychom, kdy nám to jinak možná, nic pro ně nečinili. Zvláště

máme pomáhati těm, s kterými úzkými svazky příbuzenství spojeni jsme, jako rodičům a dobrodincům, nebo toho vymáhá vděčnost.

Den všech věrných zemřelých. — Průvod na hřbitov v den po posvěcení chrámu. — Návštěva hřbitova.

Opakování. Co jest očištec? — Které duše přijdou do očištců? — V čem záleží utrpení duší v očištcích? — Co toliko víme o těchto zvláštních trestech? Kam přijdou duše, až budou dokonale očištěny?

O vzkříšení těla.

Slovy: **Věřím v těla vzkříšení**, vyznáváme: Já věřím, že tělo, které bylo do země pochováno a spráchnivělo, opět z hrobu vyjde a s duší v bytost živou se spojí.

Co rozumíme vzkříšením těla?

Vzkříšením těla rozumíme, že v poslední den vzkřísí Bůh těla lidská z mrtvých a spojí duši každého člověka na věky s tím tělem, kteréž za živa měl.

V poslední den t. j. v onen den, kdy svět přestane býti, jak nyní jest, a Pán Ježíš přijde s nebe všecky lidi soudit.

Bůh vzkřísí těla lidská z mrtvých t. j. on svou všemohoucí vůlí způsobí, že všecka těla z hrobu, anebo kdekoli se nacházejí, opět živá vyjdou, že rozpadnuté částky se znova spojí a povstane totéž tělo, které duše zde na zemi měla a s nímž se opět spojí. — Duše každého člověka spojí se zase **s tímž** tělem, které za živa měl.

S tímž tělem, které jsme za živa měli, vstaneme z mrtvých. — To pověděl už trpělivý Job, když řekl: „Vím, že Vykupitel můj živ jest, a že poslední den ze země vstanu, a zase oblečen budu v kůži svou

a **v těle svém** uzřím Boha svého; kteréhož uzřím já sám a oči mé spatří jej a ne jiný“. (Job 19, 25. 27.)

Pán Ježíš sám nás poučuje o vzkříšení těl našich, když praví: „Přichází hodina, v kterouž všickni, kteříž v hrobích jsou, uslyší hlas Syna Božího, i půjdou, kteříž dobře činili, na vzkříšení života, kteří pak zle činili, na vzkříšení soudu“. (Jan 5, 28. 29.)

Při vzkříšení bude tělo s duší spojeno **na věky** t. j. nikdy již nebude duše od těla oddělena, člověk už nikdy nezemře.

Proč budou lidé vzkříšeni se svými těly?

Jestliže poklekneme, ruce sepneme, oči k nebi pozdvihneme, z upřímného srdce Bohu se modlíme, tu bere na tomto dobrém skutku podíl netoliko duše, nýbrž i tělo. Právě tak má se to při jiných dobrých skutečích. Proto zasluhuje také tělo, aby odměněno bylo. Tělo překáží nám často v konání dobrého, jako ku př. apoštolům v bdění a modlitbě v zahradě getsemanské; často nás láká ku zlému, k zapovězenému požitku, jako ku př. Evu v ráji; tělo bere podíl na zlých skutečích; tedy musí i tělo s duší potrestáno býti. Proto vstanou lidé se **svými** těly:

1. aby každý i **na těle** vzal **odplatu** nebo **trest**, jak toho zasloužil.

„Aby přijal jedenkaždý vlastní věci těla, jakž činil, buďto dobré nebo zlé“. (2. Kor. 5, 10.)

Pán Ježíš při svém vzkříšení svou vlastní mocí spojil duši s tělem, které smrt rozdělila; on živý a nesmrtelný vyšel z hrobu a tím dokázal, že smrt přemohl nebo nad ní zvítězil, — že jest vítězem nad smrtí. Tuto moc nad smrtí ukáže též v poslední den, až všechny lidi vzkřísí: on spojí duši opět s týmž tělem, které za živa měla a smrtí byly rozděleny.

Lidé vstanou z mrtvých:

2. aby celému světu zjevno bylo, že Kristus Ježíš jest **vítěz nad smrtí**.

Proto praví sv. apoštol Pavel: „Když toto smrtelné (tělo) obleče nesmrtelnost (= vstane z mrtvých)“, tedy se naplní řeč, kteráž napsána jest (Is. 25, 8. — Os. 13, 14.): „Pohlčena jest smrt u vítězství. Kde jest, ó smrti vítězství tvé? Kde jest, ó smrti, osten tvůj“? (I. Kor. 15, 54. 55.)

Jaká budou těla po vzkříšení?

Všickni sice vstaneme z mrtvých a těla všech budou po z mrtvých vstání nesmrtelná, ale nebudou těla všech **stejna**. To dosvědčuje sv. Pavel, an dí: „Všickni zajisté vstaneme z mrtvých, ale ne všickni budeme proměnění“ (oslaveni). (I. Kor. 15, 51.) — Jenom těla spravedlivých budou **oslavena**, podobně jako bylo oslaveno tělo Ježíše Krista po jeho z mrtvých vstání. O tom poučuje nás týž apoštol slovy: „Ale naše obcování v nebesích jest: odkudž i Špasitele očekáváme, Pána našeho Ježíše Krista, kterýž promění tělo ponížení našeho, aby **přípodobněno** bylo k tělu jasnosti jeho“. (K Filip. 3, 20. 21.)

Tělo z mrtvých vstalé bude míti **čtyry zvláštní vlastnosti**. Tak učí sv. Pavel.

1. Bude **neporušitelné** t. j. nebude moci již trpěti, zemříti, porušení vzíti.

„Rozsívá se v porušení, vstane v neporušitelnosti“. (I. Kor. 15, 42.)

2. Bude **oslaveno** t. j. bude netoliko prosto velké vady, nýbrž i ozdobeno zvláštní nebeskou skvělostí a krásou.

„Rozsívá se v nesličnosti, vstane v slávě“. (I. Kor. 15, 43.) —

Pán Ježíš sám praví: „Spravedliví jako slunce skvíti se budou v slávě Otce jejich“. (Mat. 13, 43.)

3. Bude **hbitě** t. j. rychlé jako blesk, jako světlo, myšlénka.

„Rozsívá se v nemoci, vstane v moci“. (I. Kor. 15, 44.)

4. Bude **zjemnělé**, útlé, vše pronikající t. j., ačkoli tělem lidským zůstane, bude takorůžka oduševnělé, jemné, že snadněji nežli vzduch a oheň vše bude moci proniknouti a nic je nebude moci prostorem upoutati.

„Rozsívá se hmotné, vstane duchovní“ (I. Kor. 15, 45.)

Místo, kde těla zemřelých křesťanů pochovávají, jest místo posvátné. Dobře nazývá se „**polem svatým**“, poněvadž těla spravedlivých jako símě do země se ukládají, aby jedenkrát nesmrtelná vypučela k slávě Boží

Zpomínejme často na vznešené určení těl našich a učiňme předsevzetí, že těla, jakožto chrámu Ducha svatého, nikdy neposkvrníme hříchy. — Snášejme trpělivě utrpení, bolesti a nemoci tělesné! — Potěšme se při smrti svých milých, že se s nimi opět shledáme v den vzkříšení.

Opakování. Kdy vzkřísí Bůh těla lidí? Proč budou lidé vzkříšení se svými těly? Jaká budou těla po vzkříšení?

O soudu obecném.

Kdo přijde po vzkříšení lidí?

Po vzkříšení mrtvých přijde **Pán Ježíš v oblacích nebeských, v slávě a velebnosti své s anděly svými soudit živých i mrtvých.** (Viz výklad 7. článku víry.)

Pán Ježíš bude **všecky lidi** soudit bez výjimky. „Všickni my zajisté ukázati se musíme před soudnou stolicí Kristovou, aby přijal jedenkaždý vlastní věci těla, jakž byl činil, buďto dobré nebo zlé“. (2. Kor. 5, 10.)

Poněvadž tu všickni lidé souzeni budou, nazývá se soud ten **obecný**. Nazývá se též soud **poslední**, poněvadž v poslední den konati se bude, a poněvadž že po něm již následovati nebude žádný jiný.

Kristus bude lidi souditi dle toho, co myslili, mluvili a činili i co činiti obmeškali.

Dle **myšlének svých** bude člověk souzen. Soudce Božský, který zpytuje srdce i ledví lidské, zná i naše nejtajnější myšlenky a u něho jsou i nejtajnější špatné myšlenky a žádosti opovržení a odsouzení hodny. — „Nebo na myšlení bezbožníka tázáno bude: a hlas řečí jeho přijde před Boha, k trestání nepravostí jeho“. (Moudr. 1, 9.)

Dle **každého slova** svého bude člověk souzen; nebo Pán Ježíš sám praví: „Ale pravím vám, z každého slova prázdného (marného, neužitečného), kteréž mluviti budou lidé, vydají počet v den soudný“. (Mat. 12, 36.)

Kterak bude Pán Ježíš soud konati?

Jak bude Pán Ježíš konati soud, o tom nás poučuje písmo sv.: „Shromáždění budou před něj všickni národové. I rozdělí je od sebe jako pastýř odděluje ovce od kozlů, a postaví ovce (t. j. spravedlivé) na pravici své, kozly pak (t. j. hříšníky) na levici. Tehdy řekne Ježíš těm, kteří na pravici jeho budou: „Pojďte, požehnání Otce mého, a vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa“. (Mat. 25, 34.) — Potom řekne i těm, kteří na levici jeho budou: „Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného, kterýž jest připraven ďáblu a andělům jeho“. (Mat. 25, 41.) — Po tomto výroku půjdou tito (hříšníci) do trápení věčného, oni, (spravedliví), do života věčného“.

Jaký bude osud náš? — Toho nevíme, to však víme, že to závisí na nás; zvolme si tedy, bychom do nebe přišli a nikoli do pekla. Na tento soud častěji zpomínejme a sudme samy sebe, zpytující svědomí, na kterou stranu by nás již nyní postavil Pán Ježíš.

Soudem obecným přestane očištec, nebo Spasitel dí, že hříšníci půjdou do trápení věčného, ale spravedliví do života věčného.

Opakování. Kdo přijde po vzkříšení lidí? Kterak bude Pán Ježíš soud konati? — Kam přijdou dobří, kam zlí? —

Po tomto soudu nastane

Stav člověka věčný.

Stav tento bude buď **věčně blažený** v nebi, anebo **věčně nešťastný** v pekle.

Zbývá nám tedy ještě pojednati o nebi a o pekle.

O nebi.

Co jest nebe?

Nebe jest místo, kde **Svatí věčné blaženosti** požívají.

Kdo přijde do nebe?

V den soudu řekne Pán Ježíš k spravedlivým: „Pojďte, požehnání Otce mého, a vládněte královstvím vám připraveným od ustanovení světa (do nebe) (Mat. 25, 34.). Kdo má na sobě hříchy, o tom nemůžeme říci, že je **spravedlivý**. Do nebe se dostane jen ten, kdo jest prost všelikých hříchů, nebo zemřel v milosti Boží. Dopustil-li se hříchů, musí činiti opravdové pokání a za ně buď v životě tomto, nebo v očištcí zadost učiniti. Proto praví katechismus:

Do nebe se dostane, kdo v **milosti Boží** zemřel, a kdo za své hříchy buď na zemi anebo v očištcí dosti učinil.

V čem záleží blaženost nebeská?

Blaženost nebeská jest **nevýslovná** t. j. radosti v nebi jsou tak velké, že je řečí popsati nemůžeme. O nich praví slova svatého apoštola Pavla: „Čeho oko nevidalo aniž ucho slýchalo aniž na srdce vstoupilo, co jest připravil Bůh těm, kteříž ho milují“ (I. Kor. 2, 9.) t. j. blaženost ta je taková, že ji smysly postihnouti nemůžeme.

V čem záleží blaženost Svatých?

Lidé na zemi musejí trpěti a snášeti rozličná soužení. A když se člověku vede dobře a chce Bohu věrně sloužiti, bývá ku zlému lákán, pokoušen, což mu radosti života ustavičně ztrpčuje. Ale tam v nebi nebude žádného soužení, a poněvadž jen Svatí tam jsou, neláká nikdo ku zlému, nebo blaženost Svatých záleží v tom:

1. že jsou prosti všeho **soužení a pokušení**.

„Setře Bůh všelikou slzu s očí jejich; a smrti již více nebude, ani kvílení ani křiku ani bolesti nebude více; nebo první věci pomínuly“. (Zjev. 21, 4.)

Zde na zemi míváme radost, jestliže jsme něco dobrého vykonali a dostane se nám za to odměny. Radost též míváme, můžeme-li žíti ve společnosti s hodnými a zbožnými lidmi. Svaté v nebi blaží vědomí, že zde na zemi dobré konali a nyní za to ve společnosti Boží, andělů a jiných sobě rovných, šlechtných lidí se nalézají, což jim působí velikou radost, čest nebo slávu; nebo jejich blaženost záleží v tom že

2. velikou **radostí a slávou** oplývají.

„Obdrží království slavné a korunu ozdobnou z ruky Páně“. (Moudr. 5, 17.)

Zde na zemi nevidíme Boha jak jest, nýbrž poznáváme jej pouze částečně ze zjevení a z věcí stvo-

řených; ano my vidíme jenom věci stvořené a poznáváme, jak velkolepě, jak moudře a krásně jsou zařízeny a rozum náš praví nám při tom, jak neskonalně vznešený, moudrý a slavný musí býti Bůh, jenž to vše tak zařídil. — Svatí v nebi však Boží moc, moudrost a dobrotu poznávají a vidí dokonale, jako my vidíme jeden druhého, nebo jinými slovy: **na Boha tváří v tvář patří.**

Pro tyto jeho neskonalé dokonalosti jej **velebí** a berou účastenství na jeho **blaženosti**; nebo blaženost Svátých v nebi záleží v tom:

3. že se všemi anděly a vyvolenými na **Boha tváří v tvář patří**, jeho **velebí** a blahoslavenství jeho **účastní** jsou.

„Nyní vidíme skrze zrcadlo v podobenství, ale tehdaž tváří v tvář“. (1. Kor. 13, 12.) Rozdíl mezi poznáním Boha zde a poznáním v nebi jest jako mezi obrazem věci v zrcadle, a věcí skutečnou.

Jak dlouho bude blaženost ta trvati?

Každou radost zde na zemi ztrpčuje pomýšlení, že bychom o ni přijíti mohli, nebo že se změnití může. Ne tak se to má s blažeností nebeskou.

Svatí v nebi nemusí se báti, že by blaženosti své někdy pozbyti mohli, nebo že by se změnití mohla. Blaženost nebeská **věčně** t. j. bez konce trvati bude. Proto ji písmo sv. nazývá také životem **věčným**.

Čím řídí se míra blaženosti nebeské?

Svatý apoštol Pavel praví: „Jeden každý zvláštní vezme platu podle práce své.“ (1. Kor. 3, 8.) — Dle toho zasluhuje ten, kdo vykonal více dobrého, aby více, kdo však méně konal, aby méně odměněn byl. Poněvadž však Bůh odplatí každému podle skutků

jeho: tedy obdrží v nebi jedni větší, jiní menší odměnu, nebo jinak pověděno:

Blaženost v nebi **není** u všech **stejná**.

„Kdo skoupě rozsívá, skoupě i žíti bude; a kdož rozsívá v požehnání, v požehnání žíti bude“. (2. Kor. 9, 6.)

Avšak přece nebude nikdo v nebi druhému větší jeho blaženost záviděti, nýbrž každý se bude radovati blaženosti ostatních a bude dokonale blažen.

Jestliže nás na zemi nějaké soužení trápí, máme pamatovati na to, že přestojíme-li soužení to trpělivě, očekávají nás v nebi nevýslovné radosti. „Mám za to, že utrpení tohoto času nejsou rovná budoucí slávě, která se zjeví na nás“. (K Řím 8. 18.) Pohlížejme často k nebi, abychom se znova pohledem tím posilnili proti všelikým pokušením a ku konání dobrého povzbuzeni byli. Tak napomínala matka Makabejská nejmladšího syna svého, řkouc: „Synu můj, popatr k nebi, tam tě očekává odplata věčná“. —

Opakování. Co jest nebe? — V čem záleží blaženost Svatých? — Jak dlouho bude blaženost ta trvati? — Čím řídí se míra blaženosti nebeské? —

O pekle.

Co jest peklo?

Peklo jest místo, kde zavržení **věčné tresty** trpí.

Ty duše, které do pekla přicházejí, nazývají se k věčným trestům odsouzení nebo **zavržení**. — Zavržení **trpí věčně** t. j. musí snášeti veliká muka bez přestání, bez konce, jako ku př. bohatec (B. d. str. 163.).

Kdo přijde do pekla?

Hříchem smrtelným vypovídá člověk své přátelství Bohu, odvrací se od něho docela a uráží jej neskončeně těžce. Ztrácí milost Boží a nároky na nebe, stává se nepřítelem Božím a jestliže v takovém

stavu před Bohem se objeví, musí ho Bůh, jsa nejvyšš spravedliv, na věky zavrći.

Do pekla bude zavržen, kdo v **smrtném hřích** zemřel.

V čem záležejí tresty v pekle?

1. Poněvadž Bůh praví: „Odejďte ode mne do ohně věčného“: tedy je vyloučí ze své společnosti, a to navždy; to pak stane se proto, že toho sami zavinili; odsouzení jsou od **tváře Boží** vlastní vinou **zavržení**.

2. Pán Ježíš poučuje nás při mnohých příležitostech, co zavržení v pekle snášeti budou. Tak praví, že hříšníci přijdou do místa, kde je **tma** zevnitřní, **pláč a skřipění zubů** (Mat. 19, 42.); že přijdou do **ohně**, který nikdy neuhasíná. Job nazývá místo to zemí tmavou, přikrytou mrákotou smrti, zemí bídy a temnosti, kdežto žádný řád, ale věčná hrůza přebývá (Job 10, 21. 22.).

To působí zavrženým veliké bolesti a strasti, jak to bohatec potvrzuje řka: „Nebo se mučím v tomto plameni“. (Luk. 16, 24.) To vše snášeti budou zavržení na duši i na těle. Tresty v pekle záležejí tedy v tom:

že na těle i na duši **nevýslovné bolesti a strasti** snášeti musí.

3. Trpíme-li velké bolesti a při tom od lékaře uslyšíme, že po čase uleví a pak zcela přestanou, stává se nám snášení jich snadnějším. Zavržení v pekle nemají však naděje, že by trápení jejich někdy přestalo, nebo jen na den ulevilo, a to muka jejich rozmnožuje, neboť tresty jejich záležejí v tom:

že jsou **bez naděje** vykoupení a jakéhokoli ulehčení.

Tresty zavržených jsou **věčné**, protože peklo nazýváme také **smrtí věčnou**.

„Červ jejich neumírá a oheň neuhasíná“. (Mar. 9, 47.)

Tresty pekelné jsou pro jednotlivé zavržence **rozličny**; to řídí se dle množství a velikosti hříchů; nebo Bůh jest spravedliv a odmění a potrestá každého dle zasloužení, dle jeho skutkův.

Smrť, soud, nebo a peklo: nazývají se **poslední věci člověka**. Tyto čtyry věci v písmě sv. výslovně jako poslední věci jsou označeny, nebo se tam praví: „Ve všech skutcích svých pamětliv buď na **poslední věci své**, a na věky nezhřešíš“! (Sir. 7, 40.) — Nazývají se **posledními**, poněvadž mezi všemi věcmi, jež nás očekávají, posledními jsou a po nich osud náš věčně zůstane stejným.

Kterým slovem končí apoštolské vyznání víry?

Čemu nás Ježíš Kr. učil a co církve sv. nám k věření předkládá, jest vše pravdivo a nemáme nejmenší příčiny domnívati nebo obávati se (pochybovati), že by něco bylo nepravdivo. Apoštolské vyznání víry obsahuje učení Kristovo od církve hlásané; nemůžeme tedy o ničem, co se v něm obsahuje, pochybovati, nýbrž můžeme a máme vše za pravdu míti. To vyjádřujeme na konci slovem **Amen**, kterým se obyčejně něco potvrzuje.

Co potvrzujeme tím slovem?

Potvrzujeme tedy slovem **Amen**, že všecko za pravdu máme, co se v apoštolském vyznání víry obsahuje.

Modlíme-li se tedy na konci apoštolského vyznání víry slovo Amen, chceme tím říci: „Ano, tak jest; co jsem se právě modlil, jest má pevná, nezvratná víra; v této víře chci žíti a zemříti“!

Opakování. Co jest peklo? — Kdo přijde do pekla? — Jak dlouho budou trvati tresty zavržených? — Čím řídí se tresty v pekle? — Kterak nazýváme smrt, soud, nebe a peklo? — Kterým slovem končí apoštolské vyznání víry? — Co potvrzujeme tím slovem? —

Díl druhý.

O svátostech.

Na světě jsme proto, bychom Boha víc a více **poznávali**, Jej **ctili**, **milovali** a jednou **blaženosti nebeské** došli. Proto stvořil Bůh člověka a dal mu zvláštní dary (rozum a vůli), kterými by jistě byl dosáhl tohoto určení svého, kdyby byl nezhřešil. Člověk však, jak známo, zhřešil a hříchem se **rozum** jeho zatemnil, že již nemohl Boha tak dokonale poznávati jako dříve, **vůle** jeho byla oslabena t. j. klonila se více ku zlému nežli k dobrému. Mimo to byla duše člověka hříchem tím poskvrněna a pozbyla naděje na život věčný. —

Bůh se nad námi smiloval a v plnosti času poslal Syna svého na svět, aby nás vykoupil a k blaženosti nebeské nám znova dopomohl. Syn Boží, Ježíš Kristus, zatemnělý rozum náš osvítil učením svým, vůli naši naklonil k dobrému svým příkladem, on i od **hříchu** a od **věčného zahynutí** nás vysvobodil, a to smrtí svou na kříži.

Tato smrt Pána Ježíše na kříži, poněvadž byl **Bůh a člověk**, má **nesmírnou, nekonečnou cenu**. Povím příklad. Někdo by mně byl dlužen deset krejcarů, a on mi pracuje celý týden; tu si svůj dluh netoliko odpracoval, nýbrž nad to ještě vydělal peníze. Právě tak Pán Ježíš svým utrpením a svou smrtí odčinil

hříchy a tresty naše u Boha — on nás od hříchů a věčných trestů vykoupil — a nad to nám ještě vyzískal nesmírně mnoho. Co nám vyzískal, nazývá se **milost**.

P o z n á m k a. O milosti Boží jednali jsme v osmém článku víry, kde jste poznali, co milost Boží jest a jak se rozděluje. Katecheta opakuje krátce o milosti, zejména posvěcující.

Pán Ježíš chce, by se této milosti dostalo všem lidem. Jak se to může státi? On ustanovil sedm **viditelných znamení**, kterými se nám tato milost uděluje. Tato viditelná, od Ježíše Krista ustanovená znamení k našemu posvěcení, nazývají se **sv. svátostmi**.

Co jest svátost?

Svátost jest zevnější od Krista Pána ustanovené znamení, kterýmž se milost Boží k našemu posvěcení uděluje.

Co náleží k podstatě svátosti?

Ke každé svátosti náleží podstatně **tři částky**, t. j. kdyby jedna z těchto částek scházela, nebyla by to svátost. Tyto tři částky jsou:

1. ustanovení Ježíše Krista;
2. zevnější znamení;
3. udílení milosti Boží.

Tato zevnější znamení, jimiž se milost Boží uděluje, jsou **ustanovena od Ježíše Krista**, to jest Pán Ježíš tato znamení ustanovil a slíbil, že jimi milost svou udíleti chce. Sama od sebe nemají tato viditelná znamení žádné moci, aby milost Boží udělila. Ani církve, aniž kdo jiný byl by jim mohl tuto moc uděliti. Toliko Bůh jediný může s viditelným znamením spojití moc, aby působilo milost; proto jen Ježíš Kristus mohl svátosti ustanoviti.

Kolik svátostí ustanovil Ježíš Kristus?

Ježíš Kristus ustanovil sedmero svátostí.

Které jsou to?

1. **Křest.**
2. **Biřmování.**
3. **Svátost oltářní.**
4. **Pokání.**
5. **Poslední pomazání.**
6. **Svěcení kněžstva.**
7. **Stav manželský.**

Toliko sedm viditelných znamení, jimiž se milost Boží uděluje, Ježíš Kristus ustanovil; proto nemůže nikdy býti více svátostí ani méně než sedm. V písmě sv. o všech sedmi se dočítáme, že je buď Pán Ježíš ustanovil, nebo apoštolové udělovali z rozkazu Jeho.

Ku svátosti, řekli jsme, náleží dále **zevnější znamení**, kterým se milost Boží uděluje, t. j. při každé svátosti musí se něco díti, co vidíme, nebo zevně smysly svými chápeme a co milost Boží naznačuje a působí; ku př. při křtu sv. lití vody a pronesení slov: „Já tě křtím“ ... Lití vody vidíme, slova slyšíme. Zevnější znamení bývá obyčejně jistý úkon spojený s předepsanými slovy.

Zevnější znamení **milost Boží**, již viděti nemůžeme, označuje a ji zároveň **působí**. Bůh s těmito znameními milost spojil, tak že v tom okamžiku, kdy se znamení to stane, milost Boží duši se uděluje. Lití vody na dítě při křtu sv. a při tom pronášená slova: „Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha sv.“ působí, že Bůh v tom okamžiku dítěti hřích dědičný odpouští a duši jeho posvěcuje.

Proč ustanovil Pán Ježíš zevnější znamení při svátostech?

Pán Ježíš mohl sice ustanoviti, aby se nám milost prostě i bez těchto znamení udílela, avšak, jako sám, dokud na zemi dlel, často zevnějších znamení užíval (ku př. slov: „Doufej, synu, odpouštějí se ti hříchy tvoji“, anebo jiných úkonů), aby lidem udílel milost, tak zůstavil i církvi své zevnější znamení k udílení milosti. To pak učinil z velemoudrých příčin k našemu upokojení a užitku:

Člověk vždycky více věří tomu, co vlastníma očima vidí, na své vlastní uši slyší, vůbec co smysly svými chápe, nežli tomu, co se mu pouze vypravuje. Uděluje-li se nám tedy ve svatých svátostech milost znamením zevnějším, jež viděti a slyšeti můžeme, **býváme tím zcela ujištěni, že se nám milost skutečně uděluje.** Kdyby nebylo těchto zevnějších znamení, která milost označují a působí, tu bychom nikdy nemohli věděti, kdy a zdali opravdu neviditelná milost se nám udílí a byli bychom trápeni ustavičnými pochybnostmi. Pán Ježíš ustanovil zevnější znamení:

1. abychom jistě věděli, že se nám skutečně uděluje milost Boží.

Kdyby se milost Boží udělovala neviditelně, nevěděli bychom, kdo ji přijímá a kdo ne, a nevěděli tudíž také, kdo k církvi naší náleží a kdo nenáleží. Zevnější znamení ustanovil Kristus Pán dále:

2. bychom užíváním jedné svátosti osvědčovali, že jsme spojeni s církvi a vespolek jako údové jednoho těla.

K čemu ustanovil Pán Ježíš svátosti?

Svátosti ustanovil Pán Ježíš **k našemu posvěcení** t. j. aby milostí, které se nám jimi dostává,

učinil nás svatými, spravedlivými, tak abychom se stali jeho dítkami a dědici království nebeského.

Co uděluje se nám nebo co rozmáhá se v nás svátostmi?

Poněvadž Pán Ježíš ustanovil svátosti k našemu **posvěcení**, uděluje se nám ve svátostech **milost Boží posvěcující**, kterou býváme od hříchů očistěni a posvěceni, stáváme se schopnými dobrých skutků, syny Božími a dědici království nebeského. Některé svátosti ustanovil Pán Ježíš, aby nám jimi milost Boží udělena byla, když ji nemáme, jiné pak, aby jejich přijetím ještě více milosti posvěcující se nám dostalo, když ji máme. Proto pravíme: milost Boží se svátostmi buď **uděluje**, nebo **rozmnožuje**. Milosti Boží nemá, kdo má jeden nebo více hříchů těžkých. Kdo není pokřtěn, má hřích dědičný (těžký), nemá tedy milosti. Přijme-li křest svatý, milost Boží se mu uděluje, že ji před tím neměl. Kdo jde k sv. zpovědi a má hřích těžký nebo hříchy těžké, nemá milosti. Svátostí pokání se mu milost Boží uděluje. **Uděluje** se tedy milost Boží ve dvou svátostech lidem, kteří jí nemají: ve **křtu sv.** a ve svátosti **pokání**. Přijímajíce kteroukoli z ostatních pěti svátostí, milost Boží již míti musíme; a poněvadž v každé svátosti milost Boží posvěcující se uděluje, dostáváme jí k té, kterou již máme, ještě více, nebo říkáme, že se **rozmnožuje**.

Čeho nabýváme zvlášť každou svátostí?

Sv. svátosti milost Boží posvěcující netoliko udělují a rozmnožují, nýbrž každá svátost nad to uděluje ještě **zvláštní** milost, kterou nazýváme milost **svátostnou**, t. j. onu milost, pro kterou svátost ta

ustanovena byla. Nebo kdyby všechny svátosti udělovaly jen stejnou milost, dostačila by svátost jedna. Milost svátostná je v každé svátosti **jiná**.

Co vtiskuje se duši při některých svátostech zvlášť?

Třemi svátostmi totiž: **křtem, bířmováním a svěcením kněžstva** Bůh člověka zvláště k službě své zasvěcuje. Na křtu přijímá nás za dítky, svátostí sv. bířmování za své bojovníky a svěcením kněžstva za své služebníky. Kdo jednou pokřtěn byl, nemůže se státi nepokřtěným; kdo jednou bířmován byl, nemůže se státi nebířmovaným; a kdo jednou na kněze posvěcen byl, knězem zůstává na vždy. Duše člověka, jenž přijal buď křest, nebo bířmování nebo svěcení kněžstva, jest **označena** milostí zvláštní (svátostnou) pro celý život a pro celou věčnost a toho označení nikterak zahladiti nelze. Proto pravíme, že křest, bířmování a svěcení kněžstva **vtiskují duši nezrušitelný znak**. Duše člověka pokřtěného rozeznává se navždy od duše, která křtu sv. nepřijala, bířmovaného od duše nebířmované, duše kněze od duše nekněze. Poněvadž tato milost duši označující dostačuje pro celý život i věčnost, kdo by ji přijímal ještě jednou, **užíval** by jí více nežli potřebuje, nebo on by milosti té nadužíval, čili **zneužíval**. Zneužívati milosti Boží jest hřešiti — on by tedy těžce hřešil. Proto smíme **křest, bířmování a svěcení kněžstva** jen jednou v životě platně přijati. — Ostatní sv. svátosti můžeme přijati vícekrát.

Komu náleží sv. svátostmi přisluhovati?

Pán Ježíš udělil moc sv. svátostmi přisluhovati apoštolům a učedníkům svým. Řekl k nim: „**Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás**“. (Jan 20, 21.)

Sv. apoštol Pavel pak praví: „**Tak o nás smýšlej člověk, jako o služebnících Kristových a rozdávacích tajemství (svátostí) Božích**“ (I. Kor. 4, 1.)

Moc apoštolů a učedníků Kristových přešla na biskupy a kněze, proto náleží sv. svátostmi **přisluhovat biskupům a kněžím**.

Biskupové, jakožto nástupci sv. apoštolů, přislужují **všemi** svátostmi; kněži **pěti**; nepřislужujíť biřmованиеm a svěcením kněžstva. Křtem v čas nutné potřeby smí přisluhovati každý člověk.

Z čí moci svátosti účinkují?

Ježíš Kristus nám milost Boží vyzískal; on sv. svátosti, kterými se nám milost ta uděluje, ustanovil a jim posvětivou moc udělil; Pán Ježíš jest tedy původcem svátostí a od něho mají svou účinnou moc; — **svátosti účinkují z moci Ježíše Krista**.

P o z n á m k a. Stejný účinek má svátost, ať nám ji udělil kněz nižší nebo vyšší důstojnosti, v milosti Boží se nalézající nebo bez ní, poněvadž neuděluje milosti své, nýbrž uděluje milost Boží a sv. svátosti nikoli od kněze, nýbrž od Ježíše Krista mají moc svou.

Příklad: Téhož pokrmu stejně se člověk nají, ať jej požívá z misky hliněné, nebo zlaté. Peníz podaný rukou chudásovou platí právě tolik, jako z ruky bohatcovy.

Kdo přisluhuje svátostí platně?

Kdo svátostí přisluhuje, musí **chtít** svátost udělit, nebo mít **úmysl** svátost udělit a činit to tak, jak Pán Ježíš **ustanovil** a jak církev **činí**, a pak uděluje svátost **platně**, t. j. svátost skutečně je člověku udělena, má platnost. Jestliže tedy kněz křtí, má **úmysl** dítě pokřtiti; přisluhuje-li svátostí pokání, má úmysl kajcníka rozhřešiti. Musí však také všechno činiti, co Pán Ježíš přikázal, ať je to již úkon nebo to jsou slova. —

Kdo přijímá svátost platně?

Kdo svátost některou přijímá, musí všechno vyplnit, čeho Ježíš Kristus a církve k svátosti vyžadují, aby byla svátostí, a pak ji přijímá **platně**. **Neplatná** jest svátost tehdy, jestliže něco schází (buď se strany udělovatelovy, přijímačovy nebo posvátného úkonu), co nutně náleží ku svátosti.

Kdo přijímá svátost hodně?

K přijetí sv. svátostí máme se náležitě připravit, aby nám Bůh skutečně milost svou udělil, nebo ji v nás rozmnožil. Kdo tedy k přijetí sv. svátostí náležitě se připraví, t. j. všechno vykoná, co od něho Bůh žádá, přijímá svátost **hodně**. — Kdo by onu přípravu, kterou Bůh vyžaduje k přijetí té neb oné svátosti, opomenul, přijímá svátost **nehodně** a dopouští se těžkého hříchu, jež nazýváme **svatokrádež**.

Opakování. Co rozumíme slovem svátost? — Co náleží k podstatě svátosti? — Kolik svátostí ustanovil Pán Ježíš? — Která jsou to? — Proč přidal Pán Ježíš ku každé svátosti vnější znamení? — K čemu ustanovil Pán Ježíš svátosti? — Co uděluje se nám nebo co rozmáhá se v nás svátostmi? — Čeho nazýváme zvlášť každou svátostí? — Jak nazývá se ta milost? — Co vtiskuje se duši při některých svátostech zvlášť? — Kdo jsou řádní rozdavatelé svátostí? — Od koho mají svátosti svou působivost? — Kdo přísluhuje svátostí platně? — Kdo přijímá svátost platně? — Kdo přijímá svátost hodně?

O svátosti křtu.

Všickni lidé v Adamovi, praotci svém, zhřešili. Proto přichází každý člověk s hříchem dědičným na svět; duše člověka narozeného jest před Bohem nepěkná a opovržení hodna; narozený člověk jest v nelásce u Boha a v tomto stavu nemůže přijíti do nebe.

Aby se stal člověk Bohu milým a příjemným a do nebe mohl přijíti, musí přede vším očistěn býti od hříchu dědičného a musí mu udělena býti milost, což se děje křtem sv.

Co jest křest?

Křest jest svátost, ve které člověk **vodou a slovem Božím** od hříchu prvotného a všech jiných hříchů očistěn, a v Kristu jako nové stvoření k životu věčnému znovu zrozen a posvěcen bývá.

Pán Ježíš chtěl, aby lidem hned na počátku života jejich **milosti Boží** se dostalo a proto **ustanovil**, aby se na dítě lila **voda** a při tom říkala **slova**: „Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha sv.“, což se nazývá křest sv. Lití vody můžeme viděti, slova slyšeti, jest to tedy zevnější znamení. P. Ježíš **ustanovil zevnější znamení**, kterým se uděluje **milost**, nebo ustanovil svátost. Křest svatý jest tudíž **svátost**. Proč? Poněvadž při něm všechny tři částky nalézáme, jež náležejí ke svátosti.

Dítě má pouze hřích prvotný, který mu odpuštěn bývá; křtem svatým proto se praví, že křest očisťuje od **hříchu prvotného**.

Nekřtěný člověk dospělý má hřích prvotný a hříchy, kterých se dopustil sám. Dá-li se pokřtiti, odpouští se mu hřích prvotný a zároveň odpouštějí se mu i ostatní hříchy, kterých se sám dopustil; proto se praví, že křest **očisťuje i ode všech jiných hříchů**.

Přede křtem byl člověk, jsa v hříchu, pro život věčný **mrtev**. Mrtvý, aby znova žil, musí k životu probuzen, nebo znova **zrozen býti**. Po křtu sv. jest člověk schopen života věčného, jak Spasitel řekl: „Kdo uvěří a pokřtěn bude, bude spasen“. (Mar.

16, 10.) Proto se praví, že člověk křtem **k životu věčnému znovu zrozen bývá.**

Ve křtu svatém obdrží člověk milost Boží, která nás činí spravedlivými, svatými, Bohu milými; proto se praví, že člověk křtem sv. **posvěcen bývá.**

Proč jest křest svátost nejprvnější?

Kdo má hřích prvotný, nenáleží ke království Božímu na zemi t. j. k církvi a není schopen přijíti do království Božího po smrti t. j. do nebe. Proto musí člověk nejprve tohoto zla sprostěn býti, by se stal **údem** církve a měl naději života věčného. Proto sluje křest svátost **nejprvnější**. Svátostí pokání se odpouštějí jen hříchové skuteční. Kdyby tedy člověk nekřtěný svátost pokání přijal, nesmířil by se jí s Bohem, poněvadž má na sobě hřích prvotný. Přijímajíce jiné svátosti, musíme býti na duši čisti t. j. míti milost posvěcující. Proto musí býti člověk dříve pokřtěn, nežli kteroukoli jinou svátost přijati smí a platně přijati může. Křest jest brána k ostatním svátostem.

Proč jest křest svátost nejpotřebnější?

Jestliže dítě hned po křtu sv. zemře, bude dle výroku Ježíše Krista (Mar. 16, 16.) **spaseno**, byť také nepřijalo jiných svátostí. Bez přijetí jiných svátostí může tedy člověk býti spasen, jenom beze křtu nikoli. Proto se nazývá křest svátostí **nejpotřebnější** (t. j. k spasení) protože beze křtu t. j. bez oné milosti, které se člověku dostává křtem svatým, nikdo, ani dítě, nemůže spasen býti, jak to Pán Ježíš Nikodemovi, vznešenému členu vysoké rady židovské, řekl: „Ne narodí-li se kdo znova z vody z Ducha svatého, nemůže vejíti do království Božího“ (Jan 3, 5.)

Kdo ustanovil křest?

Ježíš Kristus ustanovil křest, poněvadž svým učenníkům křtem přisluhovati rozkázal. Něco rozkázati, naříditi, jest tolik jako ustanoviti.

Kterými slovy ustanovil Pán Ježíš křest?

Pán Ježíš bezprostředně před svým na nebe vstoupením na hoře Olivetské rozkázal apoštolům, aby křtili, když k nim řekl: „Jdouce, učte všecky národy, **křtíce** je ve jménu Otce, Syna i Ducha svatého“. (Mat. 28, 19.)

Tento rozkaz Páně vyplnil nejdříve sv. Petr. Měltě desátého dne po tom, o svátcích letnic, k židům důraznou řeč a k jejich otázce: „Bratří, což máme činiti?“ odpověděl: „Čiňte pokání, a pokřtěn buď jedenkaždý z vás na odpuštění hříchů.“ (Sk. ap. 2, 38.) Na to dalo se jich okolo 3000 pokřtiti. — Sv. Petr pokřtil též Cornelia s celým jeho domem. (Bibl. děj. str. 206.) —

V čem záleží zevnější znamení při křtu?

Zevnější znamení svatého křtu záleží v tom, že se na křtěnce leje přirozená voda a při tom se říká: „Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého“. Lití vody můžeme viděti, slova slyšeti, jest to tedy skutečně zevnější znamení. Toto zevnější znamení nazývá se v katechismu „**voda a slovo Boží**“.

P o z n á m k a. Voda **přirozená** jest voda obyčejná v přírodě se nalézající, ku př. voda ze studně, z potoka, z řeky atd.; nesmí to býti voda připravovaná. Ke křtu sv. užívá se vody zvláště k tomu svěcené — **vody křestní**, jež se dvakráte do roka světí, totiž: v sobotu před svátky velikonočními a v sobotu před svátky svato-dušními, protože v tyto dni dospělí bývali křtěni. Slova: Já tě křtím . . . jsou **slova Boží**, poněvadž pocházejí od Ježíše Krista, a ten je pravý Bůh.

Co působí křest svatý?

1. Sv. Petr řekl o letnicích k zástupům: „Pokřtěn buď jedenkaždý z vás na odpuštění **hříchů**“. (Skut. ap. 2, 38.) Dle výroku toho měly jednomukaždému odpuštěny býti křtem sv. hříchy všechny, žádného nevyjímaje; tedy hřích prvotný i všechny, kterých se dopustili sami. Křest sv. působí tedy **odpuštění hříchu prvotného i všech jiných hříchů, kterých se člověk před křtem dopustil.**

2. Spravedlnost Boží žádá, by každý hříšník potrestán byl. To Bůh také činí. On trestá hříšníky již zde na zemi (časně), jako ku př. bratry Josefovy úzkostmi, jež jim vytrpěti bylo v Egyptě; jakož i po smrti v pekle (věčně), jako bohatce. (Luk. 16, 10.) Dokud tyto tresty člověk si nepřestál, není **čist** a nemůže býti spasen; poněvadž nic nečistého nemůže vejíti do království Božího. (Zj. 21, 27.) Dle výroku Pána Ježíše (Mar. 16, 16.) může však po křtu svatém každý člověk, i dospělý, ihned spasen býti: tudíž odpouštějí se křtem sv. člověku netoliko všechny hříchy, nýbrž i **všecky věčné i časné tresty.** „Není tedy žádného zahynutí těm, kteří jsou v Ježíši Kristu“. (Řím. 8 1.) — Proto se pokřtěným (dospělým) neukládá žádné pokání, kdežto při svátosti pokání ukládá se dostiučinění, poněvadž tu ještě přetrpěti zbývá časné tresty.

3. Ve křtu sv. dostává duše nový nadpřirozený život, **milost posvěcující**, kterou se člověk stává před Bohem **spravedlivým.** — Poněvadž dostáváme od Boha nadpřirozený život, stáváme se křtem **dítěmi Božími** t. j. Bůh nás přijímá za děti své. Poněvadž jsme dětmi Božími, můžeme doufati, že přijdeme po smrti do království Otce svého, čili do nebe t. j. stáváme se **dědici věčného spasení.** — Křtem sv. **uděluje se nám**

milost' posvěcující, kterou býváme ospravedlněni, syny Božími a dědici věčného spasení učiněni.

Proto praví sv. apoštol Pavel ke Korintským: „Obmyti jste, posvěcení a ospravedlnění jste ve jménu Pána našeho Ježíše Krista a v Duchu Boha našeho“ (I. Kor. 6, 11.). — Sv. Jan praví: „Pohledte, jakou lásku prokázal nám Otec, abychom synové Boží slouli a byli.“ (I. Jan 3, 1.) — Sv. Pavel k Římanům: „Jestliže pak synové i dědicové; dědicové zajisté Boží, spolu pak dědicové Kristovi.“ (Řím. 8, 17.)

S milostí posvěcující udělují se duši naší zároveň **tři božské ctnosti**, víra, naděje a láska (vlévají = udělují s hůry). —

„Láska Boží rozlita jest v srdcích našich, skrze Ducha svatého, kterýž dán jest nám“. (Řím. 5, 5.) S láskou musí zároveň od Boha udělena býti víra a naděje, poněvadž bez nich lásky není.

4. Duše člověka, který přijal křest sv., jest milostí Boží označena pro celý život a pro celou věčnost a nemůže se státi nepokřtěnou; proto se praví: **duši se nezrušitelný znak vtiskuje**. Nekřtěný člověk nesmí přijímati sv. svátosti, a kdyby je přijal, byly by neplatny, ana duše jeho k tomu není způsobilou. Křest svatý **činí nás způsobilými** k platnému přijetí ostatních svátostí.

Protože duše pokřtěného označena jest znakov nezrušitelným a způsobilá k přijetí jiných svátostí, **rozeznává se od těch, kdož pokřtěni nejsou**. Jest tedy čtvrtý účinek křtu sv.: **Duši se nezrušitelný znak vtiskuje, tak že pokřtěný stává se způsobilým k přijetí jiných svátostí a co úd církve rozeznává se od těch, kdož pokřtěni nejsou.**

Kdo přisluhuje křtem svatým?

Pán Ježíš rozkázal apoštolům, aby šli do celého světa, učili a křtili. **Apoštolové** obdrželi tedy právo a moc křtem přisluhovati. Toto právo a tato moc přešly na jejich nástupce, biskupy a kněze; proto **řádným** způsobem toliko **biskupové a kněží** křtem sv. přisluhují.

Ve Skut. apošt. čteme, že jahen Filip pokřtil komorníka královny Kandace (Sk. ap. 8, 38.). Dosud směji přisluhovati křtem sv. mimořádně **jahnové t. j.** duchovní osoby, které již všecka svěcení obdržely, vyjímaje kněžství; ale mimořádně, t. j. jestliže dovolení k tomu obdrželi od biskupa neb od kněze.

Jestliže by se nekřtěný člověk octnul v nebezpečení života, křest proto odložiti se nemohl a kněze tu nebylo (v čas nevyhnutelné potřeby), může, ježto křest nevyhnutelně jest potřebný, **každý člověk křtiti.**

P o z n á m k a. Křest, kterým přisluhují biskupové a kněží jest spojen s posvátnými obřady a sluje křest **slavný**. Bylo-li dítě v čas nevyhnutelné potřeby od nekňeze pokřtěno, což se smí státi pouze způsobem **jednoduchým** (litím přirozené vody a současným pronášením slov: Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha sv.) a dítě ostalo na živu, donáší se pak ještě do kostela, aby se obřady doplnily a bylo zapsáno do seznamu (matriky) narozených.

Kdo může křest svatý přijati?

Poněvadž křest jen jednou v životě přijati se smí, může křest přijati každý, kdo jej dosud nepřijal, t. j. každý **nekřtěný člověk**. Pán Ježíš řekl: „Jdouce, . . . křtěte všechny **národy**“. Sv. Petr pokřtil Kornelia s celým jeho domem. Národ sestává z lidí dospělých i dítek; v domě Korneliově byli netoliko lidé dospělí, nýbrž i dítky, z čehož následuje, že křest sv. může přijati **dospělý i dítě**. — Ačkoli děti při křtu ještě

nevědí, co se s nimi děje, přijímají přece křest platně. Není tu žádné překážky, která by přijetí milosti činila nemožným. Vůli dítek zastupují tu rodiče, kteří dítky pokřtít dávají, nebo se dá s jistotou předpokládati, že by dítky, až poznají učení Kristovo, samy za křest žádaly.

Co musí činiti dospělý, chce-li pokřtěn býti?

Lék má sám v sobě moc, nemocnému prospěti. Nemocný musí se však řídit dle nařízení lékařova, on musí sám také něco činiti, aby nemařil působení léku. Právě tak má i svátost křtu v sobě moc, člověku milost Boží posvěcující uděliti; dospělý musí však také sám se své strany něco činiti, by milosti té neodporoval. Dospělý totiž, který chce býti pokřtěn, musí:

1. Poněvadž k platnému přijetí každé svátosti se žádá, aby ji člověk přijati **chtěl**, musí dospělý **miti vůli**, nebo **chtíti státi se křesťanem** t. j. vstoupiti do církve.

2. Poněvadž Pán Ježíš apoštolům rozkázal, aby lidi dříve **učili** a pak teprve **křtili**, a ježto křtěnec přislíbíti musí, že podle učení Ježíše Krista až do své smrti bude živ: musí každý dospělý učení Ježíše Krista (články víry), a poněvadž všechny stejné nejsou, alespoň **nejpotřebnější znáti**, a poněvadž od Boha pocházejí, i v ně **věřiti**. „Kdo uvěří a pokřtěn bude, bude spasen“. (Mar. 16, 16.)

3. Poněvadž dospělý křtem od hříchů svých očistěn býti touží a milost od Boha, jehož hněval, obdržeti chce: musí pocítiti v srdci svém bolest, že svého nejlepšího Otce hněval, nebo on **musí hříchů svých litovati**, jak sv. Petr řekl židům: „Čiňte po-

kání (polepšete se) a pokřtěn buď jedenkaždý z vás na odpuštění hříchů“. (Sk. ap 2, 38.)

4. Pán Ježíš posílaje apoštoly, aby šli a všechny národy učili a křtili, dodal: „A učte je zachovávatí všecko cokoli jsem přikázal vám“. (Mat. 28, 20.) Proto, kdo ve věku dospělosti křtěn jest, musí sobě umíniti, co Ježíš přikázal, vždycky plniti, nebo míti předsevzetí **víře křesťanské věren zůstatí v životě i ve smrti**. Proto táže se ho kněz při křtu, odříká-li se zlého ducha — i všech skutků jeho — i vší pýchy jeho — chce-li se zlého varovati a dle učení Ježíše Krista živ býti? Na to odpovídá křtěnec, že odříká; on to tedy i výslovně slibuje.

Dospělý, nemůže-li **svátosti** křtu účasten býti, spasen býti může *a) křtem žádosti* a nebo *b) křtem krve*.

V čem záleží křest žádosti?

Již lidé, vidí-li, že jim někdo pomoci chce, avšak pomoci nemůže, přijímají dobrou vůli za skutek. Tím více Bůh, Otec nejlaskavější, přijímá vůli dobrou místo skutku. I může se státi, že dospělý milostí Boží poznal, že učení Ježíše Krista jest pravé a že si proto velmi přeje (z celého srdce touží), aby byl pokřtěn. Nalezá se však někde sám a neštěstím nebo nemocí octne se v nebezpečenství života a nemá nikoho, kdo by ho pokřtil. V případě takovém není mu možno svátost křtu přijati. Tu přijímá Bůh tuto vůli nebo touhu tak, jako by ten člověk pokřtěn byl a odpouští mu hříchy. Tato vroucí touha, přijati křest sv., by možno bylo, sluje **křest žádosti**. — Poněvadž se Bůh při křtu žádosti ukazuje k člověku tak laskavým, musí i člověk, jenž křtem žádosti spasen býti chce, Boha milovati, a touto láskou jen to chtíti, co se Bohu líbí, a jen proto chtíti, že se to Bohu líbí. Kdo tak

činí, ten má lásku **k Bohu dokonalou**: miluje Boha **dokonale**. Žádostí tou chce člověk dosáhnouti velmi veliké milosti. Chceme-li od někoho něčeho sobě vyprosit a při tom se rozpomeneme, že jsme ho uráželi: zajisté že nás to v srdci bolí. Právě tak musí člověk, jenž křtem žádosti od Boha odpuštění hříchů dojíti chce, v srdci pocítiti bolest, nebo on **musí hříchů svých želeť**. Při křtu žádosti **musí tedy člověk Boha dokonalou láskou milovati a hříchů svých želeť**.

„Každý, kdo Boha miluje z Boha se zrodil“.
(1. Jan 4, 7.)

V čem záleží křest krve?

V prvních dobách církve byli křesťané od židů i pohanů krutě pronásledováni t. j. do žalářů zavírání, mučení ano i usmrcování. Právě tak vedlo se i těm, kdož učení Kristovo přijali a pokřtěni býti chtěli. Tu se často stávalo, že měli lidé často tak vroucí touhu učení Ježíše Krista (víru) a křest sv. přijati, že raději krev svou prolili a podstoupili smrt, než aby se byli odřekli víry a křtu. Nazývají se mučenníci. Tím osvědčili k učení Kristovu a k tomu, co v něm Bůh poroučí, tudy i k Bohu, lásku největší. Proto učí sv. otcové, že tito lidé svou krví od hříchů očistěni byli. Tato jejich mučennická smrt pro Krista nazývá se **křest krve**. **Křest krve záleží tedy v tom, když nekřtěný člověk pro Krista smrt mučennickou podstoupí**. Tento křest přivádí do nebe, jako křest svátostný, nebo Pán Ježíš praví: „Kdož by život svůj ztratil pro mne (život časný), nalezne jej“ (život věčný). (Mat. 10, 39.)

Co slibuje křtěnec při křtu?

Jestliže dva sobě navzájem něco učiniti slibují, nazývá se tato přípověď **úmluva**. Při křtu sv. dává Bůh křtěnci milost svou a slibuje mu blaženost věčnou,

křtěnc na vzájem slibuje Bohu, že se odříká ďábla i skutků jeho, že věriti chce v Boha trojjediného a zachovávatí přikázání jeho. Tato obapolná přípověď nazývá se **slib křestní**.

Kdo činí slib při křtu dítek na místě jejich?

Dítě nemůže samo ke křtu jíti a také nemůže ještě odpovídati; proto se k tomu dožadují lidé dospělí, kteří dítě při křtu na rukou drží a na otázky kněze odpovídají t. j. za ně slibují. Nazývají se **kmotrové**.

Kdo nemůže býti kmotrem?

Poněvadž se kmotrové k posvátným náboženským povinnostem zavazují, nesmí při křtu kmotrem býti každý člověk. Kmotry smějí býti jen **katoličtí křesťané**. Kmotři slibují za ty, které na rukou drží, že podle víry Ježíše Krista až do smrti živi budou; musí si tedy dáti na tom záležitosti, aby to dítky vyplnily; dle učení Kristova nežily by však děti, kdyby je neznaly. O to pečují obyčejně rodiče; když by však tito byli nedbalí, nebo zemřeli, tu jsou kmotři povinni, aby dítky v křesťanském náboženství cvičili, nebo vy-cvičiti dali.

Kmotři slibují tedy místo dětí, jež na rukou drží, že vykonají křtěnci všecko, co víra Ježíše Krista ukládá a k čemu je křest zavazuje. Tohoto slibu by kmotrové zajisté za nás byli neučinili, kdyby nebyli očekávali, že mu dostojíme. Poněvadž nám tedy pro-kázali toto velké dobrodiní, že se za nás zaručili, máme i my z vděčnosti k nim se vynasnažiti, bychom vyplnili slib ten. Nemáme na ten slib nikdy zapome-nouti, abychom pak naň nezapomněli, máme jej **častěji** opakovati nebo **obnovovati**.

Kdy má se křestní slib obnovovati?

Slib křestní má křesťan obnovovati:

1. Hned jak dospěl k poznání toho, co sliboval na křtu sv. t. j. když dobré od zlého počal rozeznávati, nebo k **rozumu dospěl**.

Na křest pamatuje nás zvláště výroční den narození a památka svatého, jehož jméno jsme obdrželi na křtu; máme tedy slib křestní obnoviti:

2. **v památný den svého narození a v den svého křestního patrona.**

3. Poněvadž před sv. zpovědí svědomí se tázati máme, zdali jsme slib na křtu sv. učiněný věrně vyplnili čili nic, máme slib ten obnoviti před sv. zpovědí a před sv. přijímáním a **kdykoliv jinou sv. svátostí přijímáme.**

Při křtu sv. dává se křtěnci **zvláštní jméno** některého Svatého. Toto jméno má mu připomínati, aby tak zbožně a svatě žil, jako patron jeho na zemi a zároveň jej povzbuzovati a pamatovati, že do obcování svatých přijat jest a má zvláštního přímluvce v nebi. Proto má každý život svého patrona křestního znáti.

Opakování. Co jest křest? — Proč jest křest svátostí první? — Proč nejpotřebnější? — Kdo ustanovil křest? — Kterými slovy ustanovil Pán Ježíš křest? — V čem záleží vnější znamení při křtu? — Co působí svátost křtu? — Kdo jsou rozdavatelé křtu? — Kdo může svátost křtu přijati? — Co se žádá od dospělého, chce-li býti pokřtěn? — V čem záleží křest žádosti? — V čem záleží křest krve? — V čem záleží slib křestní? — Kdo činí slib při křtu dítek na místě jejich? — Které jsou povinnosti kmotrův? — Kdo nemůže býti kmotrem? — Kdy se má křestní slib obnovovati? — Proč se dává na křtu jméno nějakého svatého?

O svátosti biřmování.

Ve svátosti křtu obdrželi jsme život duševní. Tento jest z počátku ještě sláb a potřebuje posily a podpory. Jako člověk dle těla roste a přirozených sil mu přibývá, tak musí i dle duševního života svého růsti a nabývat sil nadpřirozených, aby dosáhnouti mohl svého cíle. Tuto posilu duševnímu životu člověka poskytuje svátost biřmování.

Co jest biřmování?

Biřmování jest svátost, v které křesťan **vzkládáním rukou** biskupových, **svatým křížmem a slovem Božím** přijímá Ducha svatého, aby víru slovem i skutkem vyznával a zmužile hájil.

Název **biřmování** pochází z latinského slova (firmare, confirmatio) a znamená totéž jako naše české **posilnění, upevnění**. Název ten poukazuje tudíž na účinky této svátosti, že nás upevňuje ve víře a posilňuje proti nepřítelům našeho spasení.

Biřmování jest svátost, protože při něm nalézáme všechny tři částky, které nutně náležejí ku svátosti. Které jsou to?

1. **Ustanovení od Ježíše Krista.** 2. **Zevnější znamení.** 3. **Udělení milosti.**

Z čeho vysvítá, že tato svátost od Ježíše Krista jest ustanovena?

Písmo sv. vypravuje, že **apoštolové svátost biřmování udělovali**. Petr a Jan biřmovali v Samaří. O tom dočítáme se ve Skutcích ap. těmito slovy: „Uslyševše apoštolové, kteří byli v Jerusalemě, že Samaří přijala slovo Boží, poslali k nim Petra a Jana; kteří přišedše modlili se za ně, aby přijali Ducha

svatého; nebo ještě byl na žádného z nich nepřišel, ale pokřtěni byli toliko ve jménu Pána Ježíše. „**Tehdy vzkládali na ně ruce a oni přijímali Ducha svatého.**“ (Skutk. ap. 8, 14—17.) Apoštolové dle těchto slov udělovali Samařským zevnějším znamením (modlitbou a vzkládáním rukou) milost (přijímali Ducha svatého) — tedy svátost. Poněvadž Samařští již pokřtěni byli, byla to svátost ode křtu rozdílná — posilnění ve víře = biřmování. — Podobně sv. Pavel vzkládal ruce na nově pokřtěné v Efesu a oni přijímali Ducha svatého. (Skutk. ap. 19, 1—6.) To nemohli apoštolové činiti ze své vlastní moci; nebo lidé nemohou se zvláštním vnějším znamením spojití milost Ducha svatého; to mohl učiniti jen Ježíš Kristus, Syn Boží, a proto od něho svátost biřmování jest ustanovena.

Nad všelikou pochybnost poučuje nás tedy ústní podání, že Pán Ježíš svátost biřmování ustanovil. Z té příčiny od časů apoštolských bylo věřícím od nástupců sv. apoštolů, biskupů, po všechny časy biřmováním přisluhováno.

V čem záleží vnější znamení této svátosti?

Zevnější znamení svátosti biřmování záleží v skládání rukou biskupových a v pomazání sv. křížmem, jakož i ze sv. slov, jež se při tom pronáší. V katechismu nazývá se toto vnější znamení **svaté křížmo a slovo Boží**.

Křížmo jest smíšenina sv. oleje a balzámu, a bývá od biskupa svěceno na zelený čtvrtek mezi mší svatou.

Olej tento pochází z plodů stromu olivového; jest to tedy olej olivový. Olej má tu vlastnost, že údy, které jím potřeny bývají, činí silnějšími, ohebnějšími a pružnějšími. Proto zápasníci za starých časů potírali údy své olejem, aby k zápasu byli tím obratnějšími. Mazání sv. olejem vyznačuje tedy posilu k boji. — Mazání sv. olejem při biřmování znamená a působí, že duše naše Duchem sv.

sílena bývá k boji proti nepřátelům spasení, jakož i k věrnému zachovávání a statečnému vyznání víry. Jako by tedy biskup při sv. pomazání řekl: „Jako nyní olej posiluje tělo tvé zevně, tak dostáváš uvnitř milost Ducha svatého, která duši tvou posiluje k boji proti hříchu.

Balsám jest vonná pryskyřice nebo míza, dobytá z keře balsamového. Má dvojí vlastnost, že chrání před hnilobou, a že vydává velmi příjemnou vůni. — Mazání sv. balsamem znamená tedy, že biřmovanci dostává se milost Ducha svatého, která mu bude nápomocnou, aby se uchránil hříchu těžkého (duševní hniloby) a svým zbožným životem dával dobrý příklad (šířil takorčka vůni ctností) a takto i jiných získal životu bohumilému.

Slovo Boží jsou slova, jimiž biskup mazání sv. provází, říká: Znamenám tě znamením kříže a biřmují (čili posilují) tě křížmem spasení ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen“.

Co působí svátost biřmování?

1. Poněvadž ten, kdo svátost biřmování přijati chce, musí se nalézati v stavu milosti Boží posvěcující, t. j. musí býti bez hříchu těžkého a biřmováním nové milosti se mu dostává, tedy se milost Boží posvěcující **rozmnožuje**.

2. Biřmování působí však ještě něco zvláštního, co působiti nemůže žádná jiná svátost, a to jest **udělení Ducha svatého**, aby nás sílil ve víře a v boji proti hříchu, čili jak v katechismu jest: **zaručují se biřmovanci darové Ducha sv., jichž u vyznání víry potřebovati bude**. To jest zvláštní milost sv. biřmování nebo milost svátostná.

3. Tuto milost ve sv. biřmování, aby víru svou stále vyznával a statečně hájil, obdrží člověk pro celý život a pro celou věčnost. Duše biřmovaného člověka jest milostí tou navždy označena a rozeznává se od duše člověka, jenž biřmován nebyl. To, co něco označuje, nazývá se **znak**; člověk ve sv. biřmování obdrží

na duši znak, který nikdy zahlazen býti nemůže, nýbrž na věky trvá, tudy **nezrušitelným** se nazývá. **Biřmování vtiskuje duši nezrušitelný znak.** Proto smíme biřmování jen jednou platně přijati; jinak by člověk milosti Boží nadužíval (užíval více nežli potřebuje) a proto zneužíval a těžce hřešil.

Druhý účinek sv. biřmování jest, jak jsme slyšeli, že nám Duch svatý zaručuje **své dary.**

Kteří jsou darové Ducha svatého?

Rozeznáváme zvláště **sedmero** darů Ducha svatého jsou :

1. Dar **moudrosti**. Moudrým vůbec nazývá se ten, kdo má dobrý úmysl (cíl) a volí k dosažení jeho dobrých a vhodných prostředků. Naším posledním a nejvznešenějším cílem jest život věčný. Kdo tento poslední svůj cíl na mysli stále má a vhodnými prostředky dosáhnouti se ho snaží, ten jest křesťanský moudrým. A tuto pravou moudrost uděluje nám Duch svatý: **abychom k dosažení života věčného nejvhodnějších a bohumilých prostředků užívali.** Příklady této moudrosti poskytují nám Svatí a Světice Boží životem svým.

2. Dar **rozumu** záleží v tom, abychom svatému náboženství vždy lépe rozuměli. — Dar tento působí, že často zcela prostí a neučení křesťané o pravdách sv. náboženství tak hluboce jsou přesvědčeni, že nic není s to, by je zviklalo v přesvědčení jejich, a pravdám Božským často lépe rozumějí, než největší mudrci. (První křesťané. Sv. apoštolové. Sv. Kateřina.)

3. Dar **rady**. V některých případech neví člověk, jak by měl jednati, by se jednání jeho líbilo Bohu a jemu prospělo k spasení. Nalezá se v pochybnostech. Kdo v pochybnostech je, potřebuje rady. A tu Duch

svatý uděluje nám dar rady, záležející v tom, **abychom se všech omylů uvarovali a vždycky zvolili, co Bohu nejmilejší jest.**

Takové rady každému potřebí jest, zvláště ve věcech důležitých, které rozhodují na celý život, jako při volbě stavu.

4. Dar **síly**. Často nám bývá obtížno vůli Boží ve všem plniti a cítíme se k tomu slabými. Slabý člověk potřebuje posily. A tu Duch sv. poskytuje nám pomoc svou: **dar síly, abychom pokušení k zlému přemáhali, přikázání Boží plniti a trápení pozemská trpělivě snášeti mohli.** — (Sv. mučenníci.)

5. Dar **umění**. By člověk ve všem vůli Boží dostáti mohl, potřebí jest, aby znal povinnosti své k Bohu, k sobě i k bližnímu, a jak v každé okolnosti života je plniti má, věděl. Tu poskytuje nám Duch sv. nový dar — **dar umění, abychom se naučili všelikým svým počínáním Boha velebiti a duši svou posvěcovati.** (Umění Svatých.)

6. Dar **nábožnosti**. Nábožným jest ten, kdo nalezá zalíbení v modlitbě, ve službách Božích a rád koná, co směřuje ke cti Boží. Duch sv. vůli naši nakloňuje darem **nábožnosti, abychom sobě modlitbu a služby Boží zamilovali.**

7. Dar **bázně Boží**. Boha se může člověk báti dvojím způsobem: že by ho mohl potrestati pro hříchy, a z lásky, jako se bojí hodné dítě rodičů svých, chráníc se je rozhněvati, protože je miluje. První bázeň je otrocká, druhá synovská. Touto druhou, synovskou bází, naplňuje Duch sv. nitro naše: **abychom z lásky k Bohu všeho se bedlivě varovali, co by ho uraziti mohlo.** „Kterak bych mohl takovou nešlechternost učiniti, hřešiti proti Bohu svému“! (Josef v domě Putifarově B. d. str. 36.)

Poněvadž od Boha s jistotou dosáhnouti můžeme

jen to, zač jej prosíme, má biřmovaný často a horlivě Boha za tyto dary prositi. „Otec váš nebeský dá Ducha dobrého těm, kteříž ho prosí“. (Luk. 11, 13.)

Kdo jsou rozdavately svátosti biřmování?

V písmě sv. se dočítáme, že vždycky jenom apoštolové svátostí biřmování přisluhovali, nikdy však učenníci Páně. Tak pokřtěné Samařské nikoli jahen Filip, nýbrž sv. apoštolové biřmovali. Pravými nástupci sv. apoštolů jsou však biskupové a proto **jedině biskupové jsou řádnými rozdavately svátosti biřmování**. — Ve zvláštních případech může papež i knězi uděliti pravomoc biřmovati, jako ku př. v krajinách missionářských mezi pohany.

V čem záleží příprava k hodnému přijetí svátosti této?

1. Ve sv. biřmování přichází k nám Duch svatý. Přichází, aby nás posilnil, bychom víru slovem i skutkem vyznávali a statečně hájili; proto, kdo svátost tu přijímá, musí **ve víře dobře vycvičen býti**; nebo co člověk nezná, nemůže vyznávat ani hájiti. — Kdo by nevěděl, co je biřmování, kdo k nám přichází v něm, co znamenají posvátné obřady při něm, ten by je s pravou zbožností a s užitkem nepřijal; proto musí **každý také v tom, co svátost tato znamená, dobře vycvičen býti**.

2. Poněvadž biřmování náleží k těm svátostem, které toliko v stavu bezhříšnosti přijati musíme, musíme dříve než je přijmeme, svátostí pokání a nejsv. svátostí oltářní od všelikých hříchů se očistiti nebo **nalezati se v stavu milosti Boží**.

3. Sluší se, abychom za každou milost prosili, následovně i za tu, které se nám dostává svátostí biřmování. Proto byli apoštolové v den letnic shro-

máždění v jednom domě a modlili se; připravovali se tedy k přijetí Ducha svatého modlitbou; tak i my k přijetí svatého biřmování **modlitbou**, a poněvadž Bůh jen na dobrých skutcích má zalíbení, **i jinými dobrými skutky** připravovati se máme.

Co připovídá biřmovanec?

1. Biřmováním bývá křesťan ve víře nebo v učení Kristově posilněn, aby je slovem i skutkem vyznával. Nemohl by však učení to vyznávat, kdyby je dokonale neznal; proto musí v duchu přislíbiti, že se přičiní, **aby učení Kristovo vždy lépe poznával**. Nedostačí jen učení Kristovo znáti, nýbrž člověk musí také život svůj dle něho zařídit, nebo: „víra bez skutků mrtvá jest“. Zachovává pak učení Kristovo, kdo přikázání Boží plní, a proto musí dále biřmovanec přislíbiti, že **přikázání Boží vždy věrně plnití bude**.

2. Biřmováním stává se křesťan bojovníkem Kristovým. Propůjčená milost jest jeho zbraň. kříž Kristův jest prapor jeho. Voják musí zbraně mu dané v čas potřeby v bitvě užívat, t. j. s ní statečně bojovat a svému praporu věrným zůstat, byť i mnohé utrpení, rány ano i smrt mu vytrpěti bylo. Tak i biřmovanec musí přislíbiti, že jest hotov vyznávat víru za všech okolností, tak že se od ní ani sliby ani hrozbami, ani časnými výhodami, ni pronásledováním, ano ani největšími mukami odvrátiti nedá t. j. **když toho třeba bude, že pro víru všelike obtíže a protivnosti snášeti bude**.

Aby křesťan nezapomněl, co připovídal Bohu při sv. biřmování, má slib ten častěji obnovovati. Obnovovati má jej zvláště:

1. Když obnovuje slib křestní.

2. Člověk je sláb a snadno zapomíná, co konati má; proto jest dobře, bývá-li něčím upamatován. Na slib daný při sv. biřmování pamatuje nás výroční den, kdy jsme biřmování sv. přijali; máme slib ten tedy obnoviti **v památný den svého biřmování.**

3. **O svátcích svatodušních**, protože si v nich připomínáme, že jako druhdy sv. apoštolům, Duch sv. udělen byl i nám.

Kterak slují svědkové při biřmování?

Také k svatému biřmování berou se **kmotrové.**

Kmotrové mají býti netoliko svědky, že biřmovanec skutečně svátost biřmování přijal a povinnosti člověka biřmovaného na sebe převzal, nýbrž mají také o to se starati, aby biřmovanec povinnosti převzaté plnil.

Kmotry smějí býti jen **katoličtí křesťané**, sami již **biřmovaní, téhož pohlaví** jako biřmovanec a **ve věku**, aby povinnostem kmotrů dostáti mohli. Nesmí býti kmotry **rodiče** biřmovancovi; též má býti kmotr jiný, než byl biřmovanci při křtu sv.

I při biřmování dává se biřmovanci zvláštní jméno některého svatého, z týchž důvodů jako na křtu svatém. Musí to býti jméno, jež v seznamu svatých se se nalézá, ne tedy světské, aniž to, které obdržel již na křtu sv.

Opakování. Co jest biřmování? — Z čeho vysvítá, že tato svátost jest od Ježíše Krista ustanovena? — V čem záleží vnější znamení při této svátosti? — Co působí svátost biřmování? — Kdo jsou rozdavatelé svátosti biřmování? — V čem záleží příprava k hodnému přijetí této svátosti? — Co připovídá biřmovanec? — Kdy sluší tuto přípověď obnovovati? — Kterak slují svědkové při biřmování? — Kdo nesmí býti kmotry? —

O nejsvětější Svátosti oltářní.

Na křtu svatém obdržel člověk život nadpřirozený, svátostí biřmování se tento život posiluje a upevňuje, svátostí oltářní pak se živí a zachovává.

Jako potřebuje člověk k zachování svého tělesného života pokrmu a nápoje, rovněž k zachování a zdokonalení svého duševního (nadpřirozeného) života potřebuje **pokrmu duševního**. Tento duševní pokrm P. Ježíš v druhém roce svého veřejného úřadu učitelského skutečně přislíbil. — Nebo, když byl nasytil pět tisíc lidí pěti chleby a dvěma rybama a židé nový zázrak žádali od něho, tu řekl jim: „Pečujte ne o pokrm hynoucí (o pokrm tělesný), ale o ten, kterýž zůstává k životu věčnému, (o pokrm duše), ježž vám dá Syn člověka. — Já jsem chléb živý, který s nebe sestoupil. — Bude-li kdo jísti z chleba toho, živ bude na věky. Chléb pak, kterýž já dám, tělo mé jest, jež vydám za život světa“.

I hádali se židé vespolek, a někteří pravili: „Kterak nám může dáti tento tělo své k jedení?“ Na to odpověděl jim Ježíš: „Amen, amen pravím vám, nebudete-li jísti těla Syna člověka a píti jeho krve, nebudete míti života v sobě. — Nebo tělo mé právě jest pokrm a krev má právě jest nápoj“. (Bibl. děj. str. 154.)

Pán Ježíš přislíbil těmito slovy dáti nám tělo své jakožto pravý pokrm a krev svou jakožto pravý nápoj pro duši.

Co přislíbil Ježíš, to **rok na to také vyplnil**, když totiž v předvečer své smrti ustanovil po poslední večeři nejsvětější svátost oltářní.

Kdy a kterak ustanovil Ježíš Kristus tuto svátost?

Pán Ježíš vzal chléb před ním ležící ve svaté a velebné ruce své, pozdvihl oči k nebesům, k Bohu Otci svému všemohoucímu, a díky čině jemu, žehnal

chléb a dával učenníkům svým, řka: „Vezměte a jezte; **totof jest tělo mé**, kteréž za vás vydáno bude“. Toli-
kéž vzal i kalich s vínem, a opět díky činil, žehnal a
dal jej učenníkům svým, řka: „Vezměte a pijte z toho
všickni; **totof jest krev má**, krev nového zákona,
kteráž za vás a za mnohé vylita bude na odpuštění
hříchů. To číňte na mou památku“! (B. d. str. 178.)

Jako při svatbě v Káně galilejské svou všemo-
houcností proměnil P. Ježíš vodu ve víno, tak při
poslední večeři svým všemohoucím slovem: „**Totof
jest tělo mé**“ a „**totof jest krev má**“, proměnil
chléb v tělo své a víno v krev svou, a dal oboje
apoštolům požívati.

Co Kristus apoštolům podával, nebyl již chléb, nebylo
víno; neboť On, věčná pravda, řekl: „**Totof jest tělo mé**“
a „**totof jest krev má**“, proto bylo to skutečné tělo jeho
a jeho krev pod spůsobami chleba a vína. Co tedy apoštolové
přijímali, bylo tělo Kristovo, byla krev jeho pod spůso-
bami chleba a vína.

Když Pán Ježíš chléb a víno ve své tělo a krev
svou byl proměnil a obé apoštolům k požívání byl
podal, zároveň nařídil, aby apoštolové a jejich ná-
stupci totéž činili a dal jim k tomu zároveň moc,
když řekl: „**To číňte na mou památku**“, t. j. číňte
tutéž, co já právě činil, proměňujte chléb a víno
v tělo mé a v krev mou a obé dávejte věřícím k po-
žívání.

Tento rozkaz Kristův plnili apoštolové a plní
jejich nástupcové, biskupové a kněží, až podnes, na
oltáři, při mši svaté, jej konajíce. — Při mši sv. jest
nejdůležitější částka **proměňování**. Při proměňování
pronáší kněz nad chlebem a nad vínem slova Kri-
stova: „**Totof jest tělo mé**“ a „**toto jest krev má**“
atd. Tato od kněze pronesená slova působí dle vše-
mohoucí vůle Boží, že se mění chléb v tělo Ježíše
Krista a víno v jeho krev, tak že po proměnění
z chleba a vína nezůstává na oltáři nic, nežli spů-
soby.

Chléb, jenž se proměňuje, musí býti nekvašený, z pšeničné mouky a vody připravený, poněvadž i Pán Ježíš takového chleba použil. — **Víno** musí býti z vinné révy, víno pravé, nikoli strojené. K vínu se přimísí trochu vody, poněvadž i Pán Ježíš při ustanovení tak učinil a poněvadž má poukazovati na spojení obou přirozeností v Kristu. Též nám to připomíná, že z boku Páně po smrti vytryskla krev a voda.

Pod způsobou chleba přítomné tělo Ježíše Krista a pod způsobou vína přítomná krev Kristova jest **nejsvětější svátost oltářní**.

Co jest nejsvětější Svátost oltářní?

Nejsvětější svátost oltářní jest pravé tělo a pravá krev Pána našeho Ježíše Krista, v způsobách chleba a vína.

Proč jmenuje se nej s v ě t ě j š í?

O jiných svátostech mluvíce, říkáme **svaté** svátosti, o svátosti oltářní pravíme však **nejsvětější**. Proč asi? V jiných svátostech se nám milost Boží pouze uděluje, ve svátosti oltářní však přítomen jest Ježíš Kristus sám, který jest nejsvětější a původce všeliké milosti.

Proč říkáme jí Svátost o l t á ř n í?

Jmenuje se svátost **oltářní**, protože se proměnění na oltáři děje a na oltáři ve svatostánku nejsvětější svátost se přechovává a z něho uděluje.

Nejsvětější svátost oltářní jest **pravá svátost**, protože při ní všechny tři částky shledáváme, které ku svátosti náležejí.

Ustanovení od Ježíše Krista.

Ježíš Kristus **ustanovil** svátost oltářní, jak jsme již výše slyšeli, při poslední večeři, když vzal chléb, dobrořečil, lámal a dával učenníkům svým a řekl: „Vezměte a jezte: **totoť jest tělo mé**“; a vzal i kalich, díky činil a dal jim, řka: „Pijte z toho všickni: nebo **totoť krev má nového zákona, kteráž za mnohé vylita bude na odpuštění hříchů**. To číňte na mou památku“.

Na toto ustanovení pamatujeme se na Zelený čtvrtek.

Které je vnější znamení této svátosti?

Spůsoby **chleba a vína**, nad kterými kněz pronáší slova Kristova: **Totoť jest tělo mé — totoť jest krev má**, označují, že Ježíš Kristus se svým tělem a svou krví k nám přichází, jsou tedy spůsoby ty, jakož i slova Kristova **zevnějším znamením** této svátosti.

Která jest největší milost v této svátosti?

V této svátosti zjevuje se milost nad jiné **vznešenější**, že jest v ní **Ježíš Kristus skutečně přítomen**.

V nejsvětější svátosti oltářní jest totéž pravé tělo Ježíše Krista přítomno, jež odpočívalo v jeslích, na kříži pnělo a nyní v nebi sedí na pravici Boží. — V nejsvětější svátosti oltářní jest táž krev Ježíše Krista, která v těle Spasitelově byla v jeslích, která prolita byla na kříži a která nyní jest v nebesích v jeho oslaveném těle. —

Nejsvětější svátost oltářní jest pravé tělo a pravá krev Pána našeho Ježíše Krista.

Svátost oltářní není pouze obrazem těla Kristova, jako ku př. krucifix, nýbrž **opravdové** tělo Ježíše Krista, který jest nyní v nebesích, v ní přítomno jest. — Ne že bychom si to jen představovali, sobě to v myšlénkách

tvořili, nebo pouze tak věřili, že by tělo Kristovo v té svátosti přítomno bylo, nýbrž ono jest v ní **skutečně**, jako je skutečně v nebi. — Ve svátosti oltářní jest Ježíš netoliko svou silou a milostí, nýbrž svou celou bytostí, se vším, co k Ježíši náleží, tedy s tělem a s duší, s tělem a s krví, jako Bůh a člověk, on jest tam přítomen **podstatně**.

Jestliže víme, že jest Ježíš Kristus ve svátosti oltářní opravdově, skutečně a podstatně je přítomen, máme mu prokazovati nejvroucnější úctu, jaká přísluší Bohu, t. j. jemu **se klaněti**.

Za tou příčinou ustanovila Církev sv. zvláštní svátek k uctění nejsv. Svátosti oltářní, totiž **slavnost Božího těla**. O této slavnosti bývá s nejsvětější svátostí konán slavný průvod ke čtyřem oltářům mimo kostel vystaveným, abychom tak veřejně Božskému Spasiteli nejhlubší vzdali poctu a osvědčili víru svou v jeho přítomnost. — Že Ježíš Kristus ve svátosti oltářní ustavičně uprostřed nás přebývá, hotov jsa každé chvíle vyslyšeti prosby naše, připomíná nám v kostele před hlavním oltářem stále planoucí světlo, které se nazývá **věčné světlo**. — Máme častěji Ježíše Krista v nejsv. svátosti přítomného v chrámě navštěvovati a jemu prosby své přednášeti. Vcházejíce do chrámu a odcházejíce z něho neopomeňme konečně nikdy zbožně pokleknouti a křížem sv. se požehnati, klaníce se takto Kristu ve svátosti oltářní. Příklad: Mojžíš před hořícím keřem.

Jako kdo jest Ježíš Kristus v nejsvětější Svátosti oltářní přítomen?

Ježíš Kristus jest v nejsvětější Svátosti oltářní přítomen jako **Bůh člověk**.

Když Pán Ježíš pronesl nad chlebem slova: „Totof jest tělo mé“ a nad vínem: „Totof jest krev má“, **proměnil podstatu chleba v tělo své a podstatu vína v krev svou**. Chléb tedy přestal býti chlebem a víno přestalo býti vínem, ačkoli spůsoby chleba a vína se nezměnily. Těmito spůsoby rozumí se vše, co na chlebě a víně smysly svými pojeti můžeme,

jako: podoba, barva, chuť, vůně. Pán Ježíš proměnil chléb a víno v totéž tělo, které tehdy měl; s tělem tím spojeno bylo však **božství**, proto jest Ježíš Kristus v nejsvětější Svátosti oltářní přítomen jako **Bůh a člověk**.

S čím jest Ježíš Kristus jako člověk v této svátosti přítomen?

Ježíš Kristus jest v této svátosti jako člověk přítomen **s tělem i s duší**.

Z čeho to vysvítá?

Nebo když Pán Ježíš proměnil chléb v tělo své a víno v krev svou, měl **živé** tělo a **živou** krev, při živém těle a živé krvi musí však býti též **duše**.

Co jest pod způsobou chleba a pod způsobou vína přítomno?

1. Pod způsobou chleba jest **živé tělo** Ježíše Krista, proto i **jeho krev** a jeho duše přítomna.

2. Pod způsobou vína jest nejen **krev** přítomna, nýbrž i **tělo Ježíše Krista**.

Chléb proměňuje se při proměňování v pravé tělo Ježíše Krista, a to nikoli v mrtvé, nýbrž živé tělo Ježíše Krista, jak oslavené z mrtvých vstalo a nyní v nebi jest.

Mrtvého těla Ježíše Krista není a býti nemůže, jak sv. Pavel ujišťuje: „Kristus, vstav z mrtvých, více neumírá“ Řím. 6, 9.); jest pouze živé tělo Kristovo, jak jest v nebi.

K živému tělu Ježíše Krista náleží však, aby v něm obíhala krev, aby s krví spojeno bylo, i aby v něm byla duše. Od božství nelze tělo a duši Ježíše Krista také oddělit. Proto v nejsvětější Svátosti

oltářní jest pod **spůsobou chleba** přítomen Kristus **s tělem i s duší, s tělem i krví jako Bůh a člověk**; celý Kristus, jak sedí na pravici Boží v nebi.

Víno proměňuje se při proměňování v **pravou krev** Ježíše Krista, a to nikoli v mrtvou, od těla oddělenou, nýbrž v **živou** krev s tělem spojenou.

Mrtvé, od těla oddělené krve Ježíše Krista není a býti nemůže, poněvadž Kristus již poraněn neb usmrcen býti nemůže.

K živé krvi Kristově náleží však nejen tělo, nýbrž i duše Ježíše Krista. Od božství samozřejmě duše též nikdy oddělena býti nemůže. Proto jest **i pod způsobou vína přítomen Ježíš Kristus s tělem i s duší, s tělem a krví jako Bůh a člověk**, celý Kristus, jak v nebi nyní jest.

Kterak jest Ježíš Kristus pod každou z obou způsob přítomen?

Ježíš Kristus jest pod každou z obou způsob **celý**, jako Bůh i člověk, **přítomen**, t. j. ve svátosti oltářní jest jak pod způsobou chleba, tak i pod způsobou vína celý, živý Kristus, jako nyní v nebi se nalézá, přítomen. On jest právě tak pod způsobou chleba, jako pod způsobou vína celý, jako Bůh i člověk, s tělem i s duší, s tělem i s krví přítomen, tak že kdo pouze pod jednou způsobou přijímá, přijímá **celého** Krista Pána.

Kterak jest Ježíš Kristus pod každou i tou nejmenší částkou přítomen?

Kristus jest v nejsvětější Svátosti oltářní i **pod každou částkou způsobu** chleba a vína přítomen, ano i **pod nejmenší částkou každé způsobu**, poněvadž

celý chléb a všecko víno proměněny byly, a proto každá i nejmenší částka způsobu vnějším znamením přítomného Krista jest.

Když kněz **hostii láme** nebo v částky dělí, tedy se neláme aniž rozděluje tělo Kristovo, neboť Kristus již zemřít nemůže, nýbrž dělí se jen způsobem chleba a v každé části této způsobu jest Kristus **celý**, živý a tudíž **skutečně a nerozdílně** přítomen. Podobností **zrcadla**: Celé zrcadlo poskytuje obraz předmětu; v částky rozbito, poskytuje opět každá jeho částka celý obraz.

Jak dlouho zůstává Kristus pod spůsobami přítomen?

Ježíš zůstává ve Svátosti oltářní přítomen **tak dlouho, dokud spůsoby chleba a vína nepřestanou spůsobami chleba a vína býti.**

P. Ježíš řekl nad chlebem: „**Totoť jest tělo mé**“ t. j. dokud potrvá způsob chleba, jest pod ní i mé tělo přítomno. Tělo Kristovo bylo pod způsobem chleba nejen v tom okamžiku, když slova proměnění pronášel, nýbrž také potom, když apoštolové spůsoby chleba vzali do ruky a je požívali a zůstalo pod ní tak dlouho přítomno, dokud způsob ta potrvávala. — Nad kalichem s vínem řekl Kristus: „**Totoť jest krev má**“ t. j. dokud potrvá způsob vína, jest pod ní i má krev přítomna. Když byl P. Ježíš slova proměnění pronesl, byla v kalichu pod způsobem vína Kristova krev. Krev Kristova musila však pod způsobem vína zůstatí přítomnou, neboť chtěl, aby všickni apoštolové krev jeho pili; nebo řekl: „**pijte z toho všickni**“. Dokavád tedy při svátosti způsob chleba a vína jest, dotud zůstává i Ježíš Kristus přítomen. **Přešla-li** však způsob chleba a vína ve **spůsobu jinou** nebo změnila-li se, přestala-li ve svátosti oltářní býti způsobem chleba a vína ku př. plíní nebo rozpuštěním spůsoby chleba ve vodě, změnou způsobu chleba ve vodě, změnou způsobu vína v kyselinu atd. přestal i Kristus pod nimi býti přítomen, poněvadž není více **toho**, o čem Kristus řekl: **to** jest tělo mé a **to** jest krev má a poněvadž také zevnější znamení, které nutně náleží k svátosti, již není.

Proč jest Ježíš Kristus v té svátosti přítomen?

Ježíš Kristus jest z dvojí příčiny v nejsvětější Svátosti oltářní přítomen:

1. aby se za nás **obětoval**, což se děje při **mši svaté**;

2. aby se nám za **pokrm k životu věčnému** **podával**, což se děje ve **svatém přijímání**.

Budeme tedy jednati nejdříve o **oběti mše svaté** a pak o **svatém přijímání**.

Opakování. Co jest nejsvětější Svátost oltářní? — Proč jmenuje se nejsvětější? — Proč říkáme jí Svátost oltářní? — Kdy P. Ježíš tuto svátost přislíbil? — Kdy a kterak ji ustanovil? — Které jest vnější znamení této Svátosti? — Která největší milost v této svátosti? — Jako kdo jest Ježíš Kristus v nejsvětější Svátosti oltářní přítomen? — S čím jest Ježíš jako člověk v této svátosti přítomen? — Z čeho to vysvítá? — Co rozumíme způsobami chleba a vína? — Co jest pod způsobou chleba a co pod způsobou vína přítomno? — Kterak jest Ježíš Kristus pod každou z obou způsob přítomen? — Kterak jest J. Kristus i pod tou nejmenší částkou každé spůsoby přítomen? — Jak dlouho zůstává Ježíš Kristus pod způsobami přítomen? — Proč jest Ježíš Kristus v té svátosti přítomen?

O oběti mše svaté.

Již oba nejstarší synové Adamovi Kain a Abel přinášeli Bohu oběti, jakož i později Noe, Abraham, Melchisedech, Isák, Jakob atd.

Co jest oběť vůbec?

Oběť jest viditelný dar, který se dobrovolně přináší Bohu, abychom jej jakožto nejvyššího Pána ctili.

Oběti tyto se zbožným srdcem přinášené byly Bohu příjemny, jak poznáváme na oběti Abelově. Bez pochyby Bůh sám již první lidi o způsobu tom poučil, jak by ho ctíti měli a později vždy lidi k obětem povzbuzoval.

Kdo nařídil již oběti v zákoně starém?

Skrze Mojžíše nařídil Bůh Hospodin národu vyvolenému, že mu oběti přinášený býti mají a zároveň ustanovil i způsob, jakým se to dítí má. (Bibl. dějep. str. 58.)

Které druhy oběti byly v zákoně starém zařízeny?

Oběti starého zákona byly dvojího druhu: buď **krvavé** nebo **nekrvavé**. — Prvnější, **krvavé**, záležely v obětování zvířat, při jichž zabíjení se prolévala krev. K nim bral se skot, brav i holubi. — **Nekrvavé** byly z většího dílu jen jako přídavky ke krvavým. K nim brávala se bělná, přesná mouka i víno, a dle toho byly buď **suché** nebo **litby**.

Za kolikerým úmyslem přinášely se oběti v zákoně starém?

Oběti tyto přinášeli lidé Bohu:

- a) aby jej jakožto nejvyššího pána nebe a země **ctili**;
- b) jemu za prokázaná dobrodiní **děkovali**;
- c) za budoucí dobrodiní jej **prosili**, a konečně
- d) aby od něho **odpuštění hříchů** dosáhli.

Přinášela-li se oběť jen k poctě Boží, byla to oběť **chvály**; obětovalo li se s tím úmyslem, aby se Bohu děkovalo, byla to oběť **děkovací**; jestliže jí lidé nových chtěli dosáhnouti dobrodiní: oběť **prosebná**; žádalo-li se jí odpuštění hříchů: oběť **smířitelná**.

Čeho obrazem byly oběti starozákonné?

Na obětích starozákonních nenalezal Bůh úplného zalíbení, poněvadž nedostačně byl poctěn, a protože nebyly s to, aby člověka očistily od hříchů. Ony byly jenom předobrazem oběti Nového zákona, kteráž jest smrt Ježíše Krista na kříži. — „Nemožno jest“, praví v té příčině sv. Pavel, „aby krev býků a kozlů shladila hříchy“. (K Žid. 10, 4.)

Aby tedy lidi od hříchů očistil, s Bohem smířil a spasil, přišel jednorozený Syn Boha Otce **Ježíš Kristus** na tento svět, vzal na sebe přirozenost lidskou, trpěl, prolil svou krev, umřel na kříži a přinesl svou krev a život svůj nebeskému Otci pro naše spasení jako dar.

Poněvadž tedy přinesl P. Ježíš svou krev a život svůj za nás Otci nebeskému jakožto dar, proto tím přinesl oběť, a to oběť **smíření** za nás; a protože při tom prolil krev, přinesl oběť **krvavou**.

Poněvadž P. Ježíš touto obětí smazal všechny hříchy lidské, dostačí, že jednou oběť tato vykonána byla.

Kterou oběť ustanovil Ježíš Kristus, aby všickni lidé účastni byli krvavé oběti jeho na kříži?

Obětí tou prokázána nám jedna z největších milostí. Proto jest potřebí, bychom si oběť tu často připomínali, ano na ni vždycky mysli. Bylo by tedy pro nás, zapomněnlivé lidi, velice užitečno, kdybychom něco měli, co by nás na oběť tu stále pamatovalo. I o to postaral se božský Spasitel. Při poslední večeři ustanovil totiž oběť nekrvavou, kterou se krvavá oběť jeho na kříži stále obnovuje a nám připomíná, a oběť ta nazývá se **mše svatá**.

Co jest mše svatá?

Mše svatá jest nekrvavá oběť Nového zákona, vždy trvající památka a obnovení krvavé oběti, kterou Ježíš Kristus na kříži vykonal.

Proč jest mše svatá pravá oběť?

Mše svatá jest:

Oběť pravá, poněvadž se v ní Bohu tělo a krev Pána Ježíše ve způsobách chleba a vína darem přináší. Jest zde **dar viditelný** přinesený **Bohu**.

Proč oběť nekrvavá?

Jest oběť **nekrvavá**, poněvadž se při ní krve neprolévá, jako se stalo na kříži.

Proč oběť Nového zákona?

Jest oběť **Nového zákona**, poněvadž ji ustanovil Pán Ježíš a jím začíná zákon nový. Jako byl Zákon starý (úmluva mezi Bohem a lidmi) potvrzen krví zvířat (Bibl. děj. str. 57.) tak byl potvrzen (ustanoven) Zákon nový obětní krví Ježíše Krista.

Proč jest památka vždy trvající utrpení a smrti Páně?

Je **památka**; památkou nazýváme to, co nás pamatuje na něco nebo nám něco připomíná. — Mše sv. je **památka krvavé oběti**, kterou Kristus na kříži vykonal t. j. mše svatá nás živě pamatuje na obětnou smrt Kristovu na kříži.

Je **vždy trvající** památka t. j. památka, která až do konce světa (vždycky) potrvá (nebo mše sv. ustavičně, až do skonání světa, sloužiti se bude.)

Řekl Pán Ježíš k apoštolům: „Nebo kolikrát-koli budete chléb tento jísti a kalich píti (mši svatou sloužiti), smrt Páně budete zvěstovati, dokavádž nepřijde“ (k soudu). (I. Kor. 11, 26.)

Proč jest obnovení krvavé oběti Ježíše Krista?

Jest **obnovení** krvavé oběti t. j. smrti Kristovy na kříži, protože při mši svaté totéž tělo a táž krev se obětuje, jako na kříži, tedy jest mše svatá táž oběť, kterou Pán Ježíš přinesl na kříži, nebo jest **obnovení** smrti Kristovy. Avšak na kříži se obětoval Kristus jinak a při mši sv. opět jinak se obětuje, nebo **ve způsobu obětování** jest rozdíl.

V čem záleží rozdíl mezi mši svatou a smrtí Páně na kříži?

a) Na kříži bylo možno Krista viděti, při mši svaté Ho nevidíme t. j. na kříži obětoval se Kristus **viditelně**, při mši svaté se obětuje **neviditelně**.

b) Na kříži prolil Kristus svou krev, při mši sv. jí neprolévá t. j. na kříži obětoval se **krvavě**, při mši svaté **nekrvavě**.

c) Na kříži Pán Ježíš **zemřel**, při mši svaté však **neumírá**; smrt jeho, při níž se krev oddělila od těla, se pouze naznačuje, že se mše svatá ve dvou oddělených způsobách (chléb a víno) slouží.

Komu udělil Ježíš Kristus moc, konati oběť mše svaté?

Kristus dal moc oběť mše svaté konati svým apoštolům a jejich nástupcům, biskupům a kněžím.

Kterými slovy? — Co ustanovil těmi slovy Pán Ježíš?

Slovy: „**To činite na mou památku**“ dal Pán Ježíš při poslední večeři apoštolům **rozkaz** a zároveň **moc**, aby činili totéž, co činil právě on; aby totiž proměňovali chléb v jeho svaté tělo a víno v jeho svatou krev a oboje obětovali nebeskému Otci.

Kterak to činili apoštolové?

Tento rozkaz Kristův apoštolové skutečně plnili při mši svaté.

Již sv. apoštol Pavel napsal, že křesťané za jeho času měli zvláštní oltář obětní: „Máme (křesťané) oltář, z něhož nemají moci jísti, kteří stánku slouží“, t. j. židé. (K Žid. 13, 10.) Jestliže měli křesťané **obětní oltář**, tedy zajisté také přinášeli **oběť**. Tato oběť byla však oběť v **pokrmu** záležející, sice by byl sv. Pavel nemohl říci, že z ní nemají moci „**jísti**“ židé. Z čeho tato oběť pokrmů záležela, praví nám též sv. Pavel, totiž v nej-**světějším těle** a nej**světější krvi Páně**, pod spůsobami chleba a vína. (I. Kor. 10, 16—21.) — Skutky apoštolské častěji vypravují, že se křesťané scházivali **k lámání chleba** t. j. k slavení mše svaté a svatého přijímání.

Z rozkazu Kristova přenesli apoštolové tuto moc na své **nástupce v úřadě kněžském**: na biskupy a kněze. A tito činí totéž, co konal Pán Ježíš při poslední večeři, sloužíce u oltáře mši svatou.

Co činí podnes kněz, když mši svatou slouží?

Kněz slouže mši svatou:

1. bere chléb a víno do rukou, podává je Bohu a žehná je, což se nazývá **obětování**.

2. Pronáší nad chlebem slova Kristova: „**Totoť jest tělo mé**“ a nad vínem: „**Totoť jest krev má**“, čímž se děje proměna chleba v tělo Kristovo a vína

v krev Kristovu (proměňování). Poněvadž obé pozdvihuje, by se lid Kristu Pánu, pod způsobami chleba a vína přítomnému, klaněl, sluje tato částka též **pozdvihování**.

3. Přijímá sám tělo a krev Páně a podává oboje pod způsobou chleba též věřícím, jestliže přijímati žádají (**přijímání**).

Avšak kněz, koná-li nekrvavou oběť mše svaté, jest **viditelným zástupcem** (náměstkem) Ježíše Krista; Ježíš Kristus sám jest tu pravým oním knězem, který proměňuje chléb ve své svaté tělo a víno ve svou svatou krev a nebeskému Otci přináší; Jeho však viděti nemůžeme, on jest neviditelný; proto obětuje se skrze ruce neb službu viditelného kněze. Proto nepraví kněz: „Totoť jest tělo Kristovo“ atd., nýbrž právě tak, jakoby Kristus sám ta slova pronášel, dí: „Totoť jest tělo mé“. —

Proč se koná tato svatá oběť?

Kněz slouží mši svatou právě z těch příčin, ze kterých bývaly Bohu přinášeny oběti v Zákoně starém, a to:

1. Abychom Bohu, jakožto nejvyššímu Pánu největší prokázali čest. To lze říci i takto: Abychom vyznali **nejvyšší moc a vládu**, kterou má Bůh nade vším stvořením (oběť **chvály**).

2. Abychom Bohu za prokázaná dobrodiní **děkovali** (oběť **díků**).

3. Abychom za potřebné milosti a dary Boha **prosili** (oběť **prosby**).

4. Abychom od Boha dosáhli **odpuštění hříchů** (oběť **smíření**).

Mše sv. jest oběť **smíření** v tom smyslu, že jí dosahuje hříšník milosti, opravdové lítosti a upřímné zpovědi. Dále se nám jí odpouštějí hříchy všední a tresty časné.

Jako oběť Kristova na kříži, jest i oběť mše svaté obětí **chvály, díků, prosby a smíření**.

Komu jedině smí se mše svatá obětovati?

Z těchto příčin smí se mše svatá **toliko Bohu** obětovati; poněvadž on jediný jest svrchovaným pánem; jenom on může nám všeliká dobrodiní prokázati a hříchy odpustiti. Nesmí se tedy obětovati andělům a svatým, smí však se mší svatou světit **památka** andělů, některého svatého nebo svaté, nebo mše sv. smí **ke cti** andělů a svatých sloužena býti.

Slouží-li se pak ke cti a na památku andělů a svatých, děje se to:

Za kterým úmyslem koná se mše svatá, slouží-li se ku cti a památce andělů a svatých?

1. abychom Bohu **děkovali** za milosti Svatým udělené;

2. abychom je **za přimluvu prosili** a podobných sobě vyžádali milostí.

Tohoto dvojího účelu můžeme mší svatou nejlépe dosíci, neboť ona jest Bohu nejmilejší a nej příjemnější obětí diků a prosby.

Za koho se mše svatá obětuje?

Již v Zákoně starém přinášely se oběti netoliko **za živé**, nýbrž i **za zemřelé**, jak to dokazuje Juda Makabejský, který dvanáct tisíc drachem stříbra (= řecká mince, asi 17¹/₂ krejcarů) poslal do Jerusalema, by za **mrtvé** konány byly oběti. (B. d. str. 118.)

Svou smrtí vykoupil P. Ježíš netoliko lidi, kteří tehdy žili, nýbrž i před ním zemřelé, nebo duše jeho sstoupila do předpekli, by odtud vysvobodila duše zesnulých spravedlivců. Poněvadž však jest mše svatá táž oběť, jako smrt Kristova na kříži: může se obětovati **za živé i za mrtvé**, bychom jim vyprosili na Bohu milost a smilování.

V čem záleží ovoce mše svaté?

Ovoce mše svaté záleží v tom, že se nám přivlastňují zásluhy umučení a smrti Pána Ježíše.

Ovocem mše svaté rozumějí se duševní užitky, milosti a dary, jakož i časná dobrodiní, jež nám Bůh uděluje mší svatou. Tohoto ovoce se dostává mší svatou celé katolické církvi, jakož i jednotlivým jejím údům; živí i zemřelí berou na něm podíl. Pán Ježíš vyzískal nám umučením a smrtí svou na kříži smíření s Bohem, milost posvěcující a blaženost věčnou, a poněvadž je mše svatá táž oběť, jako smrt Kristova na kříži, všech těchto milostí stáváme se mší svatou účastnými, nebo ony se nám přivlastňují. Zejména mší svatou nabýváme:

1. **daru pravé kajicnosti.** Jestliže se při mši svaté živě rozpomínáme, že se tu obnovuje smrt Kristova, kterou zavinily hříchy naše, bývá tu srdce naše k opravdové lítosti nad hříchy pohnuto.

2. Prominutí **všedních** hříchův a **časných** trestův.

3. **Rozmnožení** posvěcující milosti Boží.

4. **Pomoci a sily** v potřebách duchovních (t. j. pro duši) i tělesných (pro tělo).

Kdo bývá účasten zvláště toho ovoce?

Toho ovoce bývá zvlášť účasten:

1. **Kněz**, který mši svatou slouží.

Dále dostává se užiteků těch tomu

2. **za koho** mše svatá se obětuje, ať jsou to živí nebo zemřelí. Můžeť kněz mši svatou s tím úmyslem sloužiti, aby užiteků jejích se dostalo jistým osobám.

Na užitecích těch bere dále podíl

3. Kdo mši svaté **pobožně přítomen** jest.

Zvláštní užitek duševní má konečně ze mše svaté

4. Kdo při ní tělo a krev Pána Ježíše **přijímá**, t. j. kdo jde ke svatému přijímání.

Opakování. Co jest mše svatá? — Proč jest mše sv. pravá oběť, nekrvavá oběť, oběť nového zákona, vždy trvající památka utrpení a smrti Páně a obnovení krvavé oběti Ježíše Krista? — Komu udělil Ježíš Kristus moc, konati oběť mše svaté? — Kterými slovy? — Co ustanovil těmito slovy Pán Ježíš? — Kterak to činili apoštolové? — Co činí podnes kněz, když mši svatou slouží? — Komu jediné smí se mše svatá obětovati? — V čem záleží ovoce mše svaté vůbec? — Kdo bývá účastným zvláště toho ovoce?

O svatém přijímání.

Pán Ježíš ustanovil nejsvětější Svátost oltářní, aby se za nás **obětoval**, což se děje při mši svaté, a **aby se nám podal za pokrm duše**, což se děje ve svatém přijímání. Pojednáme tedy nyní o svatém přijímání.

Co jest svaté přijímání?

Svaté přijímání jest požívání těla a krve Ježíše Krista ve způsobách chleba a vína.

Proč rozkázal Ježíš Kristus tuto svátost přijímati?

Pán Ježíš rozkázal, abychom nejsvětější Svátost oltářní přijímali:

1. aby s námi v nejužší **spojení** vešel. Jako požitá potrava tělesná přechází v tělo a v krev, tak Pán Ježíš vchází při svatém přijímání do duše naší a spojuje se s ní jako její pokrm. Proto řekl on sám: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm“. (Jan 6, 57.) Kdo tedy hodně přijal tělo

a krev Páně, může se sv. Pavlem říci: „Nejsem živ já, ale živ jest ve mně Kristus“.

2. Abychom vzali **závdavek** slavného z mrtvých vstání. Závdavek značí tolik, jako ujištění. Pán Ježíš sám nás ujišťuje, budeme li hodně přijímati, že nám dá život věčný a nás z mrtvých vzkřísí, když praví: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v den nejposlednější“. (Jan 6, 55.)

Jako živil Bůh těla Israelských po čtyřicet let na poušti manneu, tak živí a zachovává Ježíš Kristus duši naši svatým přijímáním pro nebe (pro život věčný). Také tělo naše, jsouc příbytkem duše, bývá svatým přijímáním posvěceno a stává se schopným, aby jednou oslavené vstalo z mrtvých.

Mimo to jsou ještě jiné četné milosti, kterých se nám dostává svatým přijímáním.

Všecky, i ty nejtěžší hříchy, jestliže jich skroušeně litujeme a upřímně se z nich vyznáme a se polepsiti chceme, bývají nám odpuštěny svátostí pokání. Kromě toho můžeme míti na sobě ještě některé malé (všední) hříchy. Odpustil-li nám Ježíš Kristus hříchy těžké, můžeme býti jisti, že přicházejí k nám s tělem svým, odpustí nám i hříchy všední.

Svatým přijímáním nabýváme tedy **odpuštění hříchů všedních**.

Ve svátosti pokání odpouštějí se nám hříchy a uděluje se nám milost Boží posvěcující. Ve svatém přijímání přichází k nám Ježíš Kristus se svým tělem a se svou krví. Tím nás ujišťuje, že jsme ve svátosti pokání skutečně milost Boží přijali a uděluje nám ještě novou milost, tudy se svatým přijímáním **milost posvěcující rozmnožuje**.

Duše naše potřebí má netoliko pokrmu, by se při zdraví zachovala, nýbrž potřebuje také posily proti nepřítelům svým, mezi nimiž jest první tělo s hříšnými žádostmi svými. Poněvadž ve svatém při-

jímání Pán Ježíš přichází k nám, jenž jest všemohoucí, nabýváme jím **posily v boji proti hříšným žádostem těla**. Nebo: Je-li Bůh s námi, kdo může býti proti nám?

Co jest tomu činiti, kdo tuto svátost hodně přijati chce?

Kdo však těchto milostí dojíti chce, musí tuto svátost **hodně** přijímati t. j. musí ji přijímati s onou přípravou, kterou Bůh žádá. K svatému přijímání má se tedy každý **dobře a náležitě připravit**.

„Zkusiž pak sám sebe člověk, a tak z toho chleba jež a z kalicha pij“ (1. Kor. 11, 28.) t. j. člověk očistiž a připraviz se opravdově před přijetím těla a krve Páně.

Kolikerá jest příprava k svatému přijímání?

Člověk záleží z těla a z duše. **Tělo i duši** svou musí tedy člověk před svatým přijímáním přivést do takového stavu, jaký vyžaduje tak posvátný úkon — příchod nebeského Hosta.

Příprava k hodnému přijímání velebné svátosti oltářní jest tudy dvojí: jedna **duše**, druhá **těla**.

O přípravě **duše**.

Příprava **duše** žádá, abychom:

1. **čisté svědomí** a 2. **pobožné srdce** měli.

Duch svatý prchá (Moudr. 1, 5.) před lidmi hříšnými, tudíž také Pán Ježíš, poněvadž jest s Duchem svatým téže přirozenosti, nemůže příbytek svůj zvoliti v duši hříchy poskvrněné. Chceme-li tedy, aby Ježíš Kristus k nám zavítal se svým tělem a svou krví, jako pokrm a posila duše: musíme duši ode všech, alespoň ode všech těžkých hříchů očistiti, nebo musíme míti čisté svědomí. Čisté svědomí má, kdo jest aspoň bez těžkých hříchů, nebo jinými slovy: kdo se nalézá ve stavu milosti Boží posvěcující.

Pán Ježíš vypravoval podobenství o **rouchu svatebním**, kterým se vyrozumívá milost Boží posvěcující, jíž ozdobení býti musíme, když přistupujeme k hodům Krále nebeského t. j. ku svatému přijímání. Kdo by milosti posvěcující neměl a přece k svatému přijímání šel, vedlo by se mu jako nehodnému hostu, který vešel mezi hodovníky, nemaje roucha svatebního; byl by od Boha zavržen.

Kdo s **čistým svědomím** ku stolu Páně přistupuje, ten přijímá **hodně**. — Kdo jest si však vědom nějakého těžkého hříchu a přece k stolu Páně přistoupí, ten přijímá nejsvětější Svátost oltářní **nehodně**, nebo svatokrádežně. Takový člověk neobdrží žádné milosti, nýbrž dopouští se těžkého hříchu a zavinuje své zavržení věčné.

„Kdokoli bude jísti chléb tento, aneb píti kalich Páně nehodně, vinen bude tělem a krví Páně“, (I. Kor. 11, 27.) t. j. kdo v stavu těžkého hříchu velebnou Svátost přijímá, ten má vinu nebo hřích, že tělo a krev Páně těžce zneuctívá, poněvadž přijímá, co mu nenáleží, poněvadž podobně jako Jidáš Nejnevinnějšího a Nejsvětějšího v ruce (v spojení) hříšníka a hříchu vydává . . . „Kdo jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije, jelikož nerozsuzuje těla Páně“ (I. Kor. 11, 29.) t. j. on sám způsobuje si zavržení věčné, on odsuzující výrok Páně sám do duše si klade, poněvadž tělo Páně jako jiný, obyčejný pokrm požívá, bez přípravy, bez čistoty srdce.

Nehodné přijímání jest hřích těžký, poněvadž nehodně přijímající těla a krve Páně zcela proti vůli Boží užívá a Ježíše Krista tím velmi těžce zneuctívá.

Jak veliké jest požehnání, které plyne člověku z hodného svatého přijímání, právě tak veliká jest škoda a kletba, která vzchází z přijímání nehodného. Jako archa úmluvy přinášela požehnání Israelitům zbožným, ale lidem zlým, jako Filištínským, přinesla jen záhubu (Bibl. děj. str. 69.), právě tak, ano ještě více požehnání přináší přijímání hodné, nehodné však kletbu a záhubu.

Aby se každý uvaroval tak těžkého hříchu, má se k svatému přijímání zcela řádně připravit a platnou sv. zpovědí od těžkých hříchů se očistiti.

Jestliže někdo bez vlastní své viny zapomněl ve svaté zpovědi na nějaký hřích těžký a vzpomene si naň ještě před svatým přijímáním, má ještě před přijímáním, možno-li, z něho se zpovídati; pakli by to bylo nemožno, anebo jen s velkými obtížemi možno, má se přičiniti, aby vzbudil dokonalou lítost a si předsevzetí, že se z něho vyzná při příští svaté zpovědi. — Kdo z jakékoli příčiny neobdržel rozhřešení, nesmí jíti k svatému přijímání; nebo by k hříchům předešlým připojil ještě nový, totiž svatokrádež.

Máme se však přičiniti, své srdce netoliko od těžkých hříchů očistiti, nýbrž i vsecky všední hříchy, jak dalece možno, z něho odstraniti. Nečiní-li všední hříchy svaté přijímání nehodným, tedy umenšují přece působení milosti a jsou příčinou, že nenabýváme ze svatého přijímání tak hojných užitků, jak bychom mohli a měli. Také toho žádá úcta k nejsvětější Svátosti.

Má-li do domu přijíti vznešený host, bývá v něm všecko očistěno, jak dalece to možno, a vše co nejlepe uspořádáno. Neskončeně více máme se přičiniti, bychom duši svou zcela očistili a ozdobili, an sám Božský Spasitel zavítati chce ve svatém přijímání do srdcí našich.

Řádná příprava k svatému přijímání žádá, bychom měli netoliko čisté svědomí, nýbrž i **pobožné srdce**.

V čem záleží pobožnost srdce?

Apoštolové věřili při poslední večeři, že Ježíš Kristus pod spůsobami chleba a vína se svým tělem a krví jest přítomen. Totéž musíme věřiti i my, sice bychom se prohřešili proti Pánu Ježíši právě v tom okamžení, kdy nám prokázati chce největší milost, čili máme míti **víru**; nebo bez víry nelze se líbiti Bohu. (K Žid. 11, 6.)

Pán Ježíš přislíbil nám za hodné svaté přijímání život věčný. Tuto odměnu za hodné přijímání máme pevně očekávati, nebo máme míti **naději**.

V této svátosti prokazuje nám Pán Ježíš největší lásku. Lásku máme spláceti opět láskou: proto máme lásku svou Kristu Pánu osvědčovati. Pobožnost srdce žádá tedy:

1. abychom **víru, naději a lásku** vzbudili.

Z té příčiny má se každý před svatým přijímáním pomodliti tyto tři Božské ctnosti, jak ku konci katechismu jsou uvedeny, nebo v každé modlitební knížce se nalézají. —

Jsme-li proniknutí pevnou a živou vírou, že Ježíš Kristus v nejsvětější Svátosti opravdově jest přítomen, tedy mu prokážeme také největší uctivost, neboť jest naším Pánem a Bohem, naším Stvořitelem a Vykupitelem a jím zůstává, ať se nám objevuje v jakékoli podobě. Pobožnost srdce žádá tedy dále:

2. abychom Pánu Ježíši v nejsvětější Svátosti se **klaněli**.

Pán Ježíš ustanovil tuto svátost na památku smrti své a nám ji přijímati přikázal. Máme si tedy smrt Kristovu při ní připomínati; a protože nám tím prokázal největší dobrodiní, jemu též ze srdce děkovati, nebo ta vzpomínka smrti Kristovy má býti vděčná. Pobožnost srdce vyžaduje tedy posléze

3. abychom **smrt Páně sobě vděčně připomínali**.

S přípravou má člověk počítati již u večer před svatým přijímáním, pamatuje stále na to, že přistoupí k stolu Páně: proto se má modliti, rozjímati, nábožné knihy čísti. Sluší také zdržeti se všech hlučných vyrazení, jako divadla, her a zbytečných rozmluv.

Hlavní sice věci jest k přijetí nejsvětější Svátosti připraviti **duši**, ale na tom není ještě dosti; každý má se připraviti též podle **těla**.

O přípravě **těla**.

Příprava **těla** žádá, bychom krom nebezpečné nemoci:

1. před svatým přijímáním **lačni** zůstali t. j. od dvanácti hodin s půlnoci se zdrželi všeho pokrmu a všeho nápoje.

Před svatým přijímáním nesmí tedy nikdo od dvanácti hodin s půlnoci ničeho jísti, aniž píti. Nejmenší částka pokrmu a nápoje porušila by půst tento.

Příkaz o úplné lačnosti před sv. přijímáním pochází, jak sv. Augustin se domnívá, již z časů apoštolských. Lačným zůstatí před svatým přijímáním, vyžaduje uctivost, kterou Ježíši Kristu ve Svátosti oltární prokazovali povinni jsme. Tato lačnost má nás též povzbudit, bychom se více starali o věci nebeské, nežli pozemské.

Jestliže by někdo po půlnoci vody nebo jiného nápoje se napil, nebo pokrmu, by to byl i lék, požil, nemá a nesmí téhož dne k stolu Páně přistoupiti. Kdo by s jistou věděl, že něco pojedl nebo se napil, a by to bylo i v sebe menší částce, a přece se odvážil k svatému přijímání jíti, dopustil by se hříchu těžkého.

Jedině **těžce nemocní**, kteří se nalézají v nebezpečenství života, mohou Tělo Páně přijati při zaopatřování, i když nejsou lační. — Příprava dle těla vyžaduje dále

2. abychom v **slušném oděvu** a velmi **uctivě** k stolu Páně přistoupili, t. j. kdo ke svatému přijímání jde, má býti slušně oblečen. Slušně oblečen jest ten, kdo přichází k svatému přijímání ve svých lepších (svátečních) šatech, nemá šaty roztrhané, špinavé, nebo takové, které by svědčily o domýšlivosti a zhýralosti mravní. — Kdo nemá lepších šatů, nech ať jde v těch, které má; nebo Bůh hledí spíše na srdce, nežli na šaty.

K stolu Páně přistoupiti t. j. k svatému přijímání jíti.

Svaté přijímání nazývá se stůl Páně, protože Pán Ježíš ustanovil svaté přijímání jakožto pokrm pro duše naše a poněvadž nás při něm tělem a krví svou nasycuje, jako při obyčejném stole nasyceno bývá tělo.

Velmi uctivě k stolu Páně přistoupiti, znamená, by na celém zevnějšku i chování přijímajícího znáti bylo, že chová v srdci k Ježíši Kristu největší uctivost a všemi svými myšlenkami u něho dlí a po něm touží. Tato uctivost má se zvláště jeviti, když k mřížce přistupuje a přikleká, u níž se uděluje sv. přijímání. Promluvíti na jiného, ohlížeti se, tlačiti se před jinými, bylo by tu velice nezpůsobno a hříšno.

Co činiti má každý při přijímání samém?

Kněz uděluje svaté přijímání buď **mezi mší svatou** (jak dle předpisu býti má), při čemž jest oblečen v roucho mešní; nebo **mimo mši sv.**, oděn rochetou a štolou.

K udílení svatého přijímání ustanovila církev sv. jednoduché, ale významné **obřady a modlitby**.

Kněz uděluje svaté přijímání lidu, když byl sám přijal Tělo a Krev Páně. Přisluhující (ministrant) modlí se na místě těch, kdož přijímati budou, „confiteor“ t. j. veřejné vyznání hříšnosti, při němž ještě jednou Boha, nejblahoslavenější Pannu Marii. všechny svaté i kněze, jakožto zástupce Božího, skroušeně prosí za odpuštění.

Co máme činiti mezi tím, co se přisluhující confiteor modlí?

Když se „confiteor“ čili obecná zpověď říká, máme ještě jednou hříchů svých želeť.

Mezi tím otevře kněz tabernakl (svatostánek) a vystaví kalich (ciborium) s nejsvětější Svátostí na oltář. Když byl před velebnou svátostí poklekl, obrátí se k těm, kdož přijímati mají a modlí se „Misereatur“, v kteréžto modlitbě prosí Pána za smilování pro věřící a pak „Indulgentiam“, čímž za odpuštění hříchů přijímajících prosí. Mezi druhou modlitbou žehná kněz věřící svatým křížem,

proto mají klečeti a křížem svatým se požehnati. — Pak vezme kněz svatou hostii z kalichu a obrátiv se k lidu drží ji nad kalichem a dí: „Ejhle Beránek Boží, který snímá hříchy světa“. (B. d. str. 131.) Hned na to dí třikráte: „Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem, a uzdravena bude má“. (Bibl. děj. str. 142.)

Co máme činiti, když kněz svatou hostii lidu ukazuje?

Když kněz svatou hostii lidu ukazuje, máme se pokorně klaněti a v prsa se bítí, říkájice: „Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem, a uzdravena bude duše má“.

Kněz jde na to, k jednotlivým, kdož přijímati chtějí, a proto ku mřížce byli přiklekli, činí nad každým svatou hostií kříž, na znamení, že Ten, jenž smrtí svou na kříži vyzískal nám všeliké požehnání, přichází k nám, a praví při tom: „Tělo Pána našeho Ježíše Krista ostříhej duši duši tvou k životu věčnému, Amen“, a položí svatou hostii na jazyk přijímajícího.

Co se má činiti při přijímání svaté hostie?

Při přijímání svaté hostie se ústa slušně otevrou, jazyk se povyplazí. bílé roucho (je-li tu jaké) se před sebe vezme, svatá hostie se brzo polkne a nad potřebu v ústech se nedrží. Kdyby se svatá hostie snad v ústech přilípla, ne prsty, ale jazykem ji odloupnouti máme.

Ústa se slušně otevrou, t. j. ne příliš mnoho, ani ne příliš málo, nýbrž patřičně tak, aby kněz pohodlně do nich vložit mohl svatou hostii. Při tom se nemá hlava skloniti k prsům, nýbrž má se držeti rovně. — **Jazyk se položí** na dolní ret, aby naň kněz svatou hostii snadno položit mohl.

Bílé roucho jest bílý dlouhý ubrus, na zábradlí upevněný. Toto roucho drží se vodorovně před sebou z té příčiny, kdyby snad svatá hostie, nebo jen částěčka její upadla, nejsvětější tělo Páně neupadlo na zemi, nýbrž na toto

roucho, odkud by je kněz snadno vzíti mohl. Není-li takového roucha, drží se otevřené modlitební knížky vodorovně pod bradou, aby byly jako stolek.

Byla-li hostie na jazyk položena, **nevtáhne se jazyk rychle zpět**, nýbrž **ponenáhlu**, aby snad svatá hostie nespadla. — Svatá hostie se polkne, a **nekouše se** jako obyčejný pokrm. — Také svatá hostie **nemá se dlouho v ústech držeti**, by se nerozplynula dříve, nežli se polkne, poněvadž máme Tělo Páně skutečně požívat.

Jestliže by se svatá hostie přilípla **na patře úst**, nesmíme ji prsty odloupnouti, nýbrž jazykem, poněvadž Těla Páně nesmí se dotknouti nežli svěcené ruce kněžské.

Po přijetí svaté hostie **nemá se brzy plivati**, nýbrž delší dobu (asi čtvrt hodiny) má se každý zdržeti, aby se spůsoby strávily a nenastalo nebezpečí, že by se mohly vyplivnouti částky hostie se slinami.

Po svatém přijímání odeběře se každý v největší uctivosti na své místo, aby se Spasitelem rozmlouval a jemu děkoval.

Co jest činiti po svatém přijímání?

Po přijetí nejsvětější Svátosti máme v duchu pokorně uvažovati, kdo a co jsme my, ku kterým svrchovaný Pán nebe i země, Spasitel a Vykupitel náš přijíti ráčil a prokazovati mu největší úctu v srdci svém, nebo jemu **v pokoře se klaněti**. —

Nejsvětější Svátostí oltářní prokázal nám Ježíš Kristus největší dobrodiní, a proto mu máme **děkovati**. Máme tedy po sv. přijímání

1. Kristu Ježíši v pokoře **se klaněti** a jemu **děkovati**, že k nám přijíti ráčil.

Jestliže nás Pán Ježíš nasycuje tělem svým a krví svou, můžeme i všechno ostatní, čeho jest nám pro tělo i pro duši potřebí, s důvěrou od něho očekávati. Máme mu tedy upřímně, důvěrně a od srdce pověděti, čeho potřebujeme pro tělo i pro duši. Řeklť on sám: „Pojďte ke mně všickni, kteří pracujete, a obtíženi jste, a já vás občerstvím“. (Mat. 11, 28.)

Největší dobrodiní prokáže Kristus duši i tělu našemu, zůstane-li při nás, a proto Ho máme zvláště za to prositi. Máme po sv. přijímání Ježíši Kristu

2. všechny potřeby těla i duše **pověděti** a spolu **prositi**, by milostí svou stále u nás přebýval.

Ve svatém přijímání sebe sama podává nám Kristus za pokrm duše: Proto i my máme mu přislíbiti, že jemu chceme náležeti s tělem i s duší, t. j. že všechny síly duše i těla k tomu vynaložíme, bychom plnili jeho svatou vůli a působili mu radost. A budeme-li jen to chtít, co Pán Ježíš chce, vzdáme se své vlastní vůle, přineseme mu dar nejvzácnější, nebo jemu se obětujeme. Co jsme mu slibovali před svatou zpovědí a před svatým přijímáním, máme tu ještě jednou opakovati, nebo dobrá předsevzetí obnoviti. Jest tedy po sv. přijímání potřebí:

3. Ježíši Kristu s tělem i s duší **se obětovati** a dobrá předsevzetí svá **obnoviti**.

Den svatého přijímání má nám býti dnem svátečním, a proto se máme přičiniti, bychom jej ztrávili zbožně a svatě. Máme se tu varovati zvláště zahálky, která bývá hříchu počátkem. Máme hluku světskému co možná se vyhýbati t. j. býti raději o samotě a všech, i dovolených zábav, hlučných her a společností se straniti. — Máme v myšlénkách svých s Božským Spasitelem se obírat, jenž k nám toho dne zavítal; modliti se horlivěji než jindy, (nábožné knihy čísti a možno-li i na odpolední služby Boží jíti, a jiné dobré skutky [jako almužnu] prokazovati).

Opakování. Co jest svaté přijímání? — Proč rozkázal Ježíš Kristus tuto svátost přijímati? — Co jest tomu činiti, kdo tuto svátost hodně přijati chce? — V čem záleží příprava dle duše? — V čem dle těla? — Jak se máme chovati při svatém přijímání? — Co jest činiti po svatém přijímání? —

O svátosti pokání.

Hřích dědičný a všechny jiné před křtem sv. spáchané hříchy bývají odpuštěny na křtu svatém. Jakožto prostředek k odpuštění hříchů po křtu sv. spáchaných ustanovil Pán Ježíš svátost pokání.

Co jest pokání?

Pokání jest svátost, v kteréž nám kněz k tomu zřízený na místě Božím odpouští hříchy, když jich srdečně **litujeme**, skroušeně se z nich **zpovídáme** a za ně **dosti učinití** chceme.

Slovo „pokání“ má rozličné významy. Znamená tolik jako „kající smýšlení“ v srdci míti, lítost míti nad hříchy a k Bohu se obrátiti; tím jest označena ctnost pokání; tu mluvil sv. Jan Křtitel, když volal: „Čiňte pokání, nebo se přiblížilo království Boží“. (Mat. 3, 2.) — Také to může znamenati „pokutu“, která se ukládá hříšníkově. Tak se jmenuje i dobrý skutek, který se při zpovědi jako dosti-činění ukládá, „pokání“. — Konečně znamená slovo „pokání“ čtvrtou ze svatých svátostí a v tomto významu jedná se o pokání v katechismu.

Pokání jest skutečně svátost, poněvadž při něm nalazáme všechny tři částky, které náležejí ke svátosti; totiž :

1. Ustanovení od Ježíše Krista, 2. Zevnější znamení a 3. Udělení milosti Boží.

Kdy a kterak ustanovil Ježíš Kristus tuto svátost?

Pán Ježíš **ustanovil** svátost pokání v den svého z mrtvých vstání, kdy přišel k apoštolům zavřenými dveřmi, řekl k nim: „Pokoj vám! Jako mě poslal Otec, tak i já posílám vás“. Když to byl pověděl, dechl na ně a řekl: „Přijměte Ducha svatého; kterýmž odpustíte hříchy, odpouštějí se jim; a kterýmž

zadržíte, zadržány jsou“. (Jan 20, 23.) Těmito slovy dal Pán Ježíš apoštolům moc, hříchy odpouštěti a hříchy zadržovati (neodpouštěti), jako by byl řekl: nyní dostáváte moc, jakožto zástupci Boží, hříšným křesťanům hříchy odpouštěti. Všem těm křesťanům, kterým ve jménu mém hříchy odpustíte, jsou i ode mne odpuštěny, kterým je však zadržíte (= odpuštění odepřete), těm také ode mne nejsou odpuštěny.

Aby však apoštolové mohli posouditi, mají-li hříchy odpustiti nebo zadržeti, musili je dříve věděti a znáti. Nebyli by je však věděli a o nich rozsouditi mohli, kdyby jich hříšník byl nevyznal; proto musil ten, kdo chtěl dojíti odpuštění hříchů, k apoštolům jíti a musil před nimi skroušeně své hříchy vyznati nebo se zpovídati a tak od nich rozhrěšení dosáhnouti. Pán Ježíš sám pokání (a i zpověď) ustanovil.

Apoštolové tedy obdrželi od Ježíše Krista moc, na místě Božím hříchy odpouštěti nebo zadržovati. Ježto však Pán Ježíš řekl: „Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás“, obdrželi apoštolové zároveň právo tuto moc přenášeti na jiné. To činili skutečně apoštolové a odevzdali tuto moc starším t. j. biskupům a kněžím, jakožto svým nástupcům. Moc hříchy odpouštěti nebo zadržovati mají tedy nyní biskupové a kněží, a budou ji míti až do skonání světa. Nebo Bůh nechtěl spasiti pouze ty lidi, kteří živi byli za času apoštolů; nýbrž on chce všecky lidi, kteří až do skonání světa budou živi, spaseny učiniti. Protože však až do konce světa budou lidé, kteří hříchy na sobě míti budou, nutno jest, aby mezi lidmi byl někdo, kdo by jim na místě Božím mohl hříchy odpouštěti, a to jsou **biskupové a kněží**.

Zřízený kněz jest ten, který od biskupa obdržel dovolení a pravomoc, aby ve svátosti svěcení kněžstva nabyté moci, hříchy odpouštěti, nebo zadržovati, směl užívati (směl zpovídati).

Na místě Božím t. j. jako náměstek Boží, obdařený rozkazem a mocí, jež udělil Kristus.

Pokání jest tedy skutečně od Ježíše Krista ustanoveno.

Které jest vnější znamení této svátosti?

Zevnější znamení svátosti pokání jest skroušené vyznání hříšníkovo před knězem, spojené s upřímnou vůlí za hříchy zadost učiniti, nebo zevnější znamení jest **litost, zpověď a dostiučinění kajcníka**; jakož i kněžské **rozhřešení**, kteréž uděluje zpovědník, že dělá nad kajcníkem **kříž** a při tom pronáší **slova**: „Já tě rozhřešuji ode všech hříchů tvých ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Amen“. — Toto zevnější znamení však milost neviditelnou netoliko označuje, nýbrž ono milost neviditelnou působí. Jest tedy při pokání:

Udělení milosti Boží; které záleží v odpuštění hříchů a udělení mnohých jiných nezasloužených darů.

Poněvadž při pokání shledáváme ustanovení od Ježíše Krista, zevnější znamení, udělení milostí, jest ono skutečně svátostí.

Čeho nabýváme touto svátostí?

Každým hřichem urážíme Boha a zasluhujeme za to trest, za malý hřích trest časný, který jen na čas trvá, za hřích těžký trest časný i věčný (= který trvá věčně).

Urážka Boha nazývá se také vina hřichu, poněvadž kdo hřích spáchal, provinil se proti svrchované účtě i proti poslušnosti, kterou jest Bohu povinen.

Ve svátosti pokání odpouští nebo promíjí nám Bůh urážky, jež jsme mu učinili; proto nabýváme svátostí tou:

1. odpuštění hříchů.

Poněvadž se stal člověk odpuštěním hříchů dítkem Božím, proto nemůže mít stejný podíl s nepřátely Božími, totiž věčné zahynutí; Bůh mu odpouští i **věčné tresty**. Příklad toho máme na kajícím lotru. Pán Ježíš řekl k němu: „Dnes budeš se mnou v ráji“. Tím pak zřejmě ukázal, že mu odpustil netoliko hříchy, nýbrž i **věčné tresty**. Pokáním nabýváme:

2. prominutí trestů věčných.

Hříchem pozbýváme milosti Boží. Je-li Bůh tak dobrotiv, že nám odpouští hříchy: tedy nám uděluje opět i milost svou, nebo nabýváme

3. posvěcující milosti Boží.

Je-li svědomí od hříchů očistěno, pocituje zvláštní útěchu a nemá žádné příčiny, by bylo nepokojno; pokáním nabýváme tedy konečně

4. zvláštní útěchy a pokoje svědomí.

Komu jest tato svátost k spasení potřebna?

Kdo ještě není pokřtěn, musí dříve, aby došel spasení, přijati křest svatý. Kdo však po křtu svatém (t j. křesťan) těžce zhřešil, nemůže odpuštěním hříchů jiným řádným způsobem dojíti, než svátostí pokání. Bez odpuštění hříchů (těžkých) bychom spasení nedošli; svátosti pokání jest tedy **k spasení** třeba těm, kteří po křtu svatém **těžce** zhřešili.

„Nebudete-li pokání činiti, všickni spolu zahynete“. (Luk. 13, 3.) — Zajisté pravím vám, neobráťte-li se ... nevejdete do království nebeského“. (Mat. 18, 3.)

Poněvadž jenom ve svátosti pokání odpuštění hříchův dosíci a spasení věčné zabezpečiti lze, proto prikazuje církev sv. přísně všem křesťanům, nejméně jednou v roce se zpovídati. Kdo tuto povinnost zanedbává, dopouští se těžkého hříchu.

Když Pán Ježíš k apoštolům řekl: „Kterým odpustíte hříchy, odpouštějí se jim“ — nečinil žádné výjimky mezi hříšníky vzhledem odpuštění, z čehož plyne, že **každý** hřích i ten **nejtěžší** může ve svátosti pokání odpuštěn býti.

Jsou-li tedy hříchové naši velcí a četní, pomněme, že milosrdenství Boží jest nesmírné a že nám budou odpuštěni, jestliže se opravdu s kajícím srdcem k Bohu ve svátosti pokání utečeme. O tom ujistuje nás písmo sv.: „Pakli vyznáme hříchy své, věrný jest Bůh a spravedlivý, aby nám odpustil hříchy naše“. (I. Jan 1, 9.)

Které jsou podstatné částky této svátosti?

Pravili jsme, že ve svátosti pokání odpouští nám zřízený kněz na místě Božím hříchy, když jich srdečně **litujeme**, skroušeně se z nich **zpovídáme** a za ně **dosti učiniti** chceme. Z toho následuje, že k svátosti pokání náležejí **tři podstatné částky**, totiž: 1. **lítost**. 2. **zpověď**. 3. **dostiučinění**.

Opakování. Co jest svátost pokání? — Kdy a kterak ustanovil Ježíš Kristus tuto svátost? — Které jest zevnější znamení této svátosti? — Čeho dosahujeme touto svátostí? — Komu jest tato svátost k spasení potřebna? — Které jsou podstatné částky této svátosti?

O lítosti.

Co jest lítost?

Lítost neboli **skroušenost** jest **bolest duše**, že jsme Boha urazili, a **ošklivost** nad hříchem spáchaným, spolu **s pravým úmyslem**, nikdy více nehřešiti.

K pravé lítosti dle toho náležejí tři věci: kajcník musí míti **bolest v duši**, pociťovati **ošklivost** nad

hříchem a zároveň míti **pravý úmysl**, nikdy více nehřešiti.

Bolest duše jest bolest v nitru našem; jest zármutek, skormoucenost, bolestná nespokojenost se sebou v srdci, kdežto bolest tělesná jest bolest vnější. Avšak ne každá bolest duše jest už lítostí, o které tu řeč; (tak ku př. bolest nad ztrátou rodičů nebo nad nějakým jiným neštěstím, není lítostí), nýbrž jen ta bolest (ten zármutek a žal), kterou nad svými spáchanými hříchy t. j. nad urážkami, jež jsme Bohu učinili, v duši máme.

Ošklivost nad hříchem spáchaným míti znamená, míti nelibost, odpor proti hříchu, tak že si přejeme, ó, kéž bychom se byli hříchu tohoto nedopustili!

Takou ošklivost neb nelibost zajisté pocítíme, uvážíme-li, že jest hřích největší zlo, jež člověka věčně činí nešťastným. Všecka jiná zla škodí nám jen v tomto životě, hřích však i na věčnosti. Všecka jiná zla mohou uškoditi tělu, hřích však může uškoditi i duši, proto máme před hříchem míti největší ošklivost.

Pravý úmysl, nikdy více nehřešiti, musí s bolestí a ošklivostí spojen býti. Kdo má takovou vnitřní bolest a ošklivost nad hříchem, ten se také opravdově od hříchu odvrátí a nechce o něm již ani věděti.

Příklad pravé lítosti nalazáme při sv. Petru, když zapřel třikráte Pána Ježíše. „Petr vyšel ven a plakal hořce“. (B. d. str. 184.) Obyčejně pláče nad tím, co nám působí bolest, a co se nám nelíbí. Petr pocítil zajisté nad hříchem bolest a velikou nelibost (ošklivost). Jeho svědomí nebo nitro mu hřích ten vyčítalo: byla to tedy bolest vnitřní, že urazil Boha. Při této bolesti a ošklivosti si Petr zajisté přál, aby se byl toho hříchu nikdy nedopustil; on si umínil, že budoucně Boha nikdy již nerozhněvá. — Svata Máří Magdalena. (B. d. str. 143.)

Která je potřeba lítosti?

Lítosti je třeba tak, že bez ní nelze dojíti odpuštění hříchů.

By se hříšník sebe úplněji a upřímněji z hříchů svých vyznal — by rozhřešení i obdržel — by sebe přísnější a sebe delší dostiučinění konal, nemá-li lítosti s pevným předsevzetím, nic mu to neprospívá; nedochází smíření s Bohem. Bůh nechce, nemůže a neodpustí hříchů, schází-li lítost, nebo sám od věčnosti ustanovil jen za této podmínky hříchy odpustiti. On nemůže ani jinak, jsa nejvyšší svatý, nežli za této podmínky odpustiti, nebo by se nepravosti zastával, která jediné lítostí zahlazena a ze srdce hříšníkova vypuzena býti může — Lítost tak potřebna jest, že jí v jistých případech i bez zpovědi odpuštění hříchů dojíti lze.

Jaká má býti lítost?

Každá lítost není však ještě dostačitelná, aby nám Bůh pro ni odpustil hříchy. Má-li nás lítost ve svátosti pokání skutečně s Bohem smířiti, musí míti jisté vlastnosti; musí totiž býti:

1. **vnitřní**, 2. **nade všecko**, 3. **obecná**, 4. **nadpřirozená**.

Tyto vlastnosti musí míti pravá lítost, a jestliže jí schází jedna z těchto vlastností, není pravou lítostí a nedostačuje k odpuštění hříchů.

Kdy je lítost vnitřní?

Lítost **vnitřní** má, kdo **v duši** toho želí, že Boha rozhněval, a spolu hřích co největší zlo si zošklivuje. Neměl by tedy vnitřní lítosti, kdo by jen **skroušená slova** říkal, v duši však necítil bolesti žádné.

V srdci nebo v duši vzal hřích svůj původ. V duši povstala první zlá myšlenka a žádost a proto musí také duše cítiti toho hříchu ošklivost, hřích musí se jí protiviti, hřích musí nenáviděti. Tak jenom obrátí se duše k Bohu, od kterého se odvrátila hříchem. — Neměl by tedy pravé lítosti, kdo by pouze modlitbu lítosti odříkával a „lituji“ říkal, ale v srdci o tom nic nevěděl, bolestí dojat nebyl. Taková lítost

byla by pouze vnější a neměla by žádné ceny. Člověk takový by se stával nad to i pokrytcem.

„Roztrhněte srdce vaše (mějte v srdci bolest, opravdovou ošklivost nad hříchem a zármutek), ne roucho vaše (ne abyste jen skroušená slova říkali bez vnitřního dojmутí) a obraťte se k Hospodinu Bohu svému.“ (Joel 2, 13.)

Kdy jest lítost nade všecko?

Lítost **nade všecko** má, kdo více toho želí, že Boha urazil, nežli kdyby byl všecko na světě ztratil.

Ztráty sto zlatých budeme více litovati, nežli jediného krejcaru. Čím větší jest tedy dobro, jež ztrácíme, tím větší má býti též lítost. Spasitel však praví: „Co prospěje člověku, kdyby celý svět získal a na své duši škodu trpěl?“ (Mat. 16, 16.) t. j. celý svět není s to, by nám nahradil škodu, totiž ztrátu, milosti Boží, kterou jsme utrpěli hříchem. Celý svět jest tedy mnohem menší dobro, nežli milost Boží. Proto má hříšník více toho litovati, že Boha urazil, než kdyby byl všecko na světě ztratil a pak jest lítost jeho **nade všecko**.

(Sv. mučedníci. Eleazar. Bratři makabejští.)

Kdy jest lítost obecná?

Lítost **obecnou** má, kdo **všech** hříchů svých upřímně želí.

Poněvadž jsme každým hříchem Boha uráželi, musíme i každého hříchu litovati, aby nám jej Bůh odpustiti mohl. — Kdo se dopustil **hříchů těžkých**, musí **všech** bez výjimky litovati. Kdyby někdo nelitoval jediného těžkého hříchu, nebyl by mu odpuštěn hřích žádný. Hříchy se odpouštějí buď všechny nebo žádný, nebo nemůže někdo býti přítelem Božím a zároveň nepřítelem.

„Pakli by bezbožný činil pokání **ze všech** hříchů svých, živ bude“. (Ezech. 18, 21.)

Jinak se to má s hříchy všedními. Hřích všední není úplné odvrácení se od Boha, jím nestáváme se nepřátely Božími, nýbrž zůstáváme i přes ně v milosti Boží a přátely Božími. Proto může hřích všední oželen a odpuštěn býti bez jiného.

Kdy jest lítost nadpřirozená?

Lítost **nadpřirozenou** má, kdo z milosti **Ducha svatého** hříchů svých proto želí, že jimi rozhněval Boha, **nejvýš spravedlivého, nejdobrotivějšího a nejsvětějšího**.

Přirozeným nazýváme to, co jest ze světa, co nesahá nad přírodu. — **Nadpřirozeným** pak nazýváme to, co sahá nad přírodu, není z tohoto světa, nýbrž z jiného.

Nadpřirozené věci jsou ku př. milost, zjevení, které Bůh sám učinil, nebe oznámil Ježíšem Kristem a sv. apoštoly.

Má-li lítost naše míti před Bohem cenu, musí býti též nadpřirozená. Aby lítost byla nadpřirozená, jest nutně třeba: Aby 1. Duch svátý pohnul srdce a milostí svou napomáhal, by bolestí a ošklivostí nad hříchy bylo naplněno; — 2. musí nadpřirozené příčiny srdce k lítosti pohnouti.

Ke každému dobrému skutku potřebujeme milosti Boží, kterou uděluje Duch svatý; proto se nazývá také milostí Ducha svatého. Tedy i k lítosti potřebuje hříšník milosti Ducha svatého.

Hříchy urážíme Boha nejvýš spravedlivého, nejdobrotivějšího a nejsvětějšího, tím upadáme v nemilost jeho, ztrácíme nebe a propadáme trestům věčným v pekle. Tyto následky mají nás pohnouti. bychom se hříchů varovali. Tyto následky nenalezají se mezi stvořenými věcmi tohoto světa (ne v přírodě); ony

jsou nám proto známy, poněvadž nám je Bůh, **Pán nad přírodou**, zjevil, proto slují **nadpřirozené**.

Jestliže hříšník milostí Ducha svatého a těmito nadpřirozenými věcmi bývá k lítosti pohnut, pak jest lítost jeho **nadpřirozená**.

Přirozené pohnůtky lítosti jsou ty, které pocházejí ze světa, ku př. hanba, škoda, bolest atd.

Kdyby někdo litoval hříchů jen proto, že mu z nich **hanba** (zahanbení před lidmi) nebo **škoda světská** (ztráta zdraví, majetku, svobody) nebo jiná zla vezdejší vzešla, toho lítost by byla pouze **přirozená**.

Kdo by litoval svých hříchů **pouze pro přirozené následky**: ten by jich nelitoval a nemínil se jich vystříci, když by se tyto následky nedostavily; máje lítost pouze přirozenou nechtěl by se zcela polepšiti. Při této lítosti nejeví též člověk žádné lásky k Bohu a sv. apoštol Pavel praví, že kdyby člověk i sebe více dobrého konal, při tom však neměl lásky k Bohu, nic mu to neprospívá. (I. Kor. 13, 3.) Proto lítost pouze přirozená není dostačitelná, bychom pro ni dosáhli od Boha odpuštění hříchů.

Příklady lítosti přirozené a nadpřirozené:

Někdo nestřídmě jedl a pil, tak že následkem toho onemocněl. Pak lituje, že byl nestřídmý. Lituje toho hořce a činí předsevzetí, že již nikdy nebude nestřídmým, aby znova neonemcněl. Tento člověk má lítost, ale pouze přirozenou, poněvadž ho jenom nemoc, kterou si způsobil nestřídmostí (tedy pohnutka přirozená), k lítosti přivádí a ta prospívá jen pro tento svět. — Chce-li od Boha dojíti odpuštění, musí své nestřídmosti především a hlavně litovati proto, že jí urazil Boha, mnohé milosti, ano snad i nebe ztratil, očistec, ano snad i peklo zasloužil, tedy pro něco, co je z jiného světa nebo čemu víra učí — z pohnutek nadpřirozených.

Někdo učinil tajně něco velmi zlého. Pak přes všecko očekávání se to na něho prozradilo a jest mu se přede všemi kteří se o tom dověděli, velmi stydět. I lituje toho, že toto zlo spáchal, poněvadž se přede všemi lidmi velmi

styděti musí. Tento hříšník má také lítost, ale pouze přirozenou, poněvadž ho pouze hanba, která ho stihla, k lítosti pohnula, a to jen z tohoto světa, nebo pouze přirozenou pohnutkou jest — Chce-li odpuštění u Boha dojíti, musí svého zlého činu litovati hlavně proto, že jím Boha urazil, který jest nejvyšš spravedlivý, nebe ztratil a peklo zasloužil.

Zloděj jest zavřen do žaláře. I lituje toho velice, že kradl, ale jen proto, že jest zavřen a nemůže volně vycházeti (nemá svobody). Tento člověk má také lítost, ale lítost pouze přirozenou. Proč? Chce-li u Boha dojíti odpuštění, proč musí litovati? —

Antioch, král, také litoval a naříkal na své hříchy, ale jen proto, že se bál blížící se smrti. (I. Mak. 6, 12.) — Saul také nenáviděl neposlušnost svou k Bohu a trápil se nad tím, ale jen proto, že se jí o trůn připravil. Lítost jejich byla přirozená.

Sv. Máří Magdalena plakala u nohou Ježíšových, (Luk. 8. 37.) že tak dlouho hříchy svými hněvala Boha, nejvyšš spravedlivého (t. j. že hříchy nebe ztratila a peklo zasloužila); Boha nejdobrotivějšího, (který ji mohl okamžitě potrestati, ale život i zdraví i nadále jí poskytoval); Boha nejsvětějšího, (který všeliké zlé nejvyšš nenávidí). Pohnutky k lítosti její nebyly z tohoto světa (přirozené), nýbrž ze světa jiného, nebo o těchto pravdách dověděla se z kázání Ježíšova. Jaká byla lítost její? —

Kolikerá jest lítost nadpřirozená?

Lítost nadpřirozená jest dvojí, buď **nedokonalá** nebo **dokonalá**.

Představte si dva hochy, kteří svou neposlušností urazili otce. Oba uznávají chybu svou a litují jí. Jeden jí lituje jen proto, protože se bojí, že od otce bude potrestán. Druhý lituje proto, že otce urazil, jeho lásky a zalíbení pozbyl.

Právě tak rozličným způsobem může hříšník vzbuzovati lítost nadpřirozenou nad svými hříchy.

Lituje-i hříšník hříchů svých hlavně z té příčiny, že jimi nebe ztratil a peklo zasloužil, má lítost nadpřirozenou **nedokonalou**.

Proč nadpřirozenou? Protože pochází z pohnůtek nadpřirozených.

Proč jen nedokonalou? Protože pochází více **z bázně** před Bohem, nežli z lásky k Bohu. Nedokonalou sluje proto, že pochází **z nedokonalé lásky** k Bohu. Nebo Bůh by mohl říci takovému kajcníku: Jak pak, kdybys pekla se nebál a na nebe se netěšil, zdali bys také hříchu se varoval?

Lítost tato jest sice dobrá, ale není ještě dokonalá. Při lítosti nedokonalé dojde sice, kdo se zpovídá, odpuštění hříchů; mají však všickni kajcníci přičiniti se, aby hříchů svých litovali dokonale.

Lituje-li člověk hříchů svých hlavně **z lásky** k Bohu, t. j. že Boha nejvyšší dobré a lásky nejhodnějšího rozhněval, má lítost nadpřirozenou **dokonalou**.

Lítost dokonalá pochází z dokonalé lásky k Bohu.

Kdy docházíme dokonalou lítostí také odpuštění hříchů?

Dokonalou lítostí docházíme odpuštění hříchů i tenkrát, když by nám nemožno bylo se zpovídati, ač toho toužebně žádáme.

Odpuštění hříchů znamená tolik jako: promínutí hříchů. O sv. Máří Magdaleně řekl Pán Ježíš: „Odpouštějí se jí hříchové mnozí, poněvadž milovala mnoho“. (Luk. 7, 47.)

V tom okamžení (ku př. v čas nebezpečství smrti), když má člověk dokonalou lítost v srdci, odpouštějí se mu všechny i těžké hříchy, však při tom musí býti **upřímná touha**, že se **vyzpovídá**, jakmile mu to bude možno. To jest zcela přirozeno; nebo kdo má lítost dokonalou, má také dokonalou lásku k Bohu. Kdo však má dokonalou lásku, činí také rád, co Bůh míti chce, bude tedy také chtíti co nejdříve vykonati správu Boží.

Kdy máme dokonalou lítost vzbuzovati?

Poněvadž hodina smrti naší jest jistá, a snadno by se státi mohlo, že bychom zemřeli v hříších, velmi prospívá lítost dokonalou **častěji** vzbuzovati, t. j. každého dne, dříve nežli se k spánku ubíráme.

Zvláště pak máme dokonalou lítost vzbuditi:

a) když jsme těžkého hříchu se dopustili a nemáme hned příležitosti se zpovídati. V těžkém hříchu setrvati jest nebezpečno, nebo nemá nikdo jistoty, zdali mu Bůh popřeje příležitost, z něho se vyznati a proto má hříšník hned po spáchaném hříchu vzbuditi lítost dokonalou. Sv. Petr, zapřev Pána Ježíše, hned litoval. „Vyšed ven, plakal hořce“. (Mat. 26, 75.);

b) když nebezpečenství smrti nastává. Nebezpečenství smrti nastává tomu, kdo blízek jest smrti, ku př. těžce nemocný nebo ti, kdož neštěstím nějakým (pádem domu, povodní, rozkotáním lodi, atd.) octnou se v nenadálém nebezpečenství života. — V takovém případě jest lítost dokonalá jediný prostředek, který zbývá člověku, aby se smířil s Bohem.

Jak lítost dokonalou **vzbuditi lze** viz Příklad str. 137.

Abychom dokonalou lítost v sobě vzbudili, máme:

1. Boha za dar pravé lítosti prositi.

Ku každé nadpřirozené, zvláště dokonalé lítosti jest nám potřebí přispění Božího. A jako jest svatou vůlí jeho, bychom ho za vše dobré prosili, máme ho prositi i za tuto pomoc;

2. často rozjímati, že to Bůh, nejvyšší a lásky nejhodnější dobré, jehož jsme hříchy svými urazili.

Často rozjímati t. j. živě si připomínati, vážně o tom přemýšleti, kdo jest Bůh, jehož jsme urazili

hříchy svými; že jest náš nejlepší Otec, náš nejvyšší dobrodinec, naše dobro největší, které jsme měli nade všecko milovati, jehož jsme neposlušnými byli atd.

Co nutně náleží k lítosti?

Jestliže dítě urazilo rodiče své neposlušností neb jiným činem a zarmoutilo je, nedostačí, by pouze litovalo, nýbrž ono musí též upřímnou míti vůli a přislíbiti, že toho vícekrát neučiní. Jen za té podmínky odpouštívali rodiče dítěti poklesek jeho. Totéž musí činiti též hříšník, který od Boha dojíti chce odpuštění. Musí totiž míti upřímnou vůli, nebo dáti si všecku práci, života svého polepšiti a nikdy již nehřešiti, a to se nazývá **pravý úmysl**. Proto je v katechismu:

K lítosti náleží podstatně **pravý úmysl** t. j. upřímná a pevná vůle, život svůj polepšiti a nikdy více nehřešiti.

Pevný úmysl jest více, nežli pouhé přání. Kdo má pouhé přání, ten by sice něco rád činil nebo opominul, ale nechce opravdově; kdo má úmysl, ten chce opravdu něco činiti nebo opomenouti; on si **chce dáti** práci, by provedl vůli svou.

Pravý úmysl má, kdo má pevnou a upřímnou vůli, a všemožně se přičiňuje, by něco určitého vykonal, nebo něčeho zanechal, ku př. Zachaeus. (Bibl. dějepr. str. 171.)

Co musí si pravý kajicník pevně umíniti?

Kdo se chce uchrániti před nějakou nemocí, nesmí navštěvovati ta místa a ty osoby, kde by se nakaziti mohl. Právě tak jsou místa a osoby, kde člověk snadno bývá k hříchu sveden; nazývají se blízká **příležitost**. Toho se musíme varovati, jinak nejsme před hříchem jisti, nebo se vydáváme v **ne-**

bezpečnosti k hříchu. Proto si má pravý kajicník umíniti:

1. že se bude varovati všech hříchů i všech příležitostí a nebezpečnosti k hříchu.

Člověk od své přirozenosti nakloněn jest více ke zlému nežli k dobrému; tato žádostivost a snadnost do hříchu upadnouti, sluje **náklonnost** k hříchu. Náklonnost k hříchu má ten, kdo se hříchu snadno poddá, tak že je s to každého času, při nejmenším podnětu hříchu se dopustiti. Kdo má pravé předsevzetí, musí si umíniti, každé náklonnosti k hříchu odpírati t. j. jí odporovati, by ho k hříchu nestrhla, jí potlačovati, panovati nad ní. — Chceme-li něčeho dosíci, musíme také užívatí vhodných prostředků, které k tomu vedou. Má tedy i kajicník si umíniti, že bude užívatí všech vhodných prostředků, by se uchránil hříchu. Prostředky takové jsou: vroucí modlitba, nebo praví Pán Ježíš: „Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení“; horlivé účastenství ve službách Božích t. j. obcování mši sv. a poslouchání slova Božího; časté přijímání sv. svátostí, pokání totiž a nejsv. svátosti oltářní; zapírání sebe t. j. přemáhání se ve svých náklonnostech; vzpomínání na Boha vševědoucího a všudypřítomného, jakož i na poslední věci člověka.

Kajicník musí tedy odhodlán býti:

2. že bude odpírati každé náklonnosti k hříchu a užívatí potřebných k tomu prostředků, jakož jsou: vroucí modlitba, horlivé účastenství v službách Božích, časté přijímání svátostí, zapírání sebe, vzpomínání na Boha vševědoucího a všudypřítomného, jakož i na poslední věci člověka.

Dobrymi příklady bývá člověk k dobrému povzbuzen. špatnými podněcován ke zlému. Taková špatná slova a špatné činy jiných, kterými bývají lidé ku zlému ponoukáni, (aby špatně mysleli, mluvili

neb jednali) a tak horšími se stali, nazývají se pohoršení. Dopouštějí-li se lidé zla, ku kterému pohoršením byli svedeni, trvá hřích a pohoršení dále. Proto ti, kdož dali pohoršení, mají všecko vynaložiti, by ti, jimž bylo dáno pohoršení, zlo dále nečinili; mají se o to postarati, aby je dobrými příklady k dobrému povzbudili t. j. pohoršení, jež způsobil hřích, mají napravit. — Kromě pohoršením můžeme jiným ublížiti na jejich majetku, cti a dobrém jménu. Pravý kajicník má si tedy umíniti:

3. že napraví, kde koho hříchem pohoršil a komu jakýmkoli způsobem ublížil.

Člověk, který nás nenávidí a nám škoditi usiluje, jest náš nepřítel. Po příkladu Ježíše Krista na kříži máme nepřátelům ze srdce odpouštěti, t. j. hněvu a zášti výhosti dáti a nelibost potlačiti. Kajicník si musí umíniti:

4. že odpustí ze srdce všem nepřátelům svým.

To, co každý podle vůle Boží konati má ve svém stavu a povolání, nazývají se povinnosti stavu. Kdo tyto povinnosti plniti nechce, nechce uposlechnouti vůle Boží a nemá pravého úmyslu. Proto se musí kajicník konečně pevně odhodlati.

5. že bude horlivě konati povinnosti stavu svého.

Opakování. Co jest lítost? — Která jest potřeba lítosti? — Jaká má býti lítost? — Kdy jest lítost vnitřní? — Kdy nade všecko? — Kdy obecná? — Kdy nadpřirozená? — Kolikerá jest lítost nadpřirozená? — Kdy jest lítost nadpřirozená nedokonalá, kdy dokonalá? — Kdy docházíme dokonalou lítostí také odpuštění hříchův? — Co nutně náleží k lítosti? — Co musí si pravý kajicník pevně umíniti? —

O zpovědi.

Co jest zpověď?

Zpověď jest **vyznání z hříchů**, kteréž kajicník činí **zřízenému knězi**, aby od něho **rozhřešení** došel.

Slovem „zpověď“ rozumí se často svátost pokání; zde rozumí se zpovědi druhá částka k svátosti pokání nezbytně náležející.

Ve svátosti pokání musíme hříchy vyznati a na sebe žalovati, a to před knězem, abychom obdrželi rozhřešení. Jestliže sami hříchy na sebe žalujeme, činíme **vyznání hříchů**.

Z vlastních hříchů musí se hříšník vyznati t. j. z hříchů, kterých se dopustil skutečně sám, nikoli však z hříchů jiných lidí anebo z hříchů, o kterých by se jen domníval, že se jich dopustil, ale jich nespáchal.

Vyznání z hříchů musí hříšník činiti **zřízenému knězi** t. j. takovému knězi, který má od svého biskupa k zpovídání povolení nebo právomoc. Takový kněz nazývá se též **zpovědník**.

Toto vyznání z hříchů musí hříšník učiniti, aby došel od kněze **rozhřešení**, t. j. musí při tom míti úmysl, že chce od svých hříchů býti rozhřešen. Kdo by za jiným účelem před knězem k hříchům svým se přiznal, (že by mu je vypravoval, aby si stěžoval) nebylo by takové vyznání zpovědi.

Nazýváme zpověď také **správu Boží**. „Správa“ znamená tolik jako pořádnost, zaplacení nebo vypořádání. Jako pak soudce světský smíří nepřátelské strany a učiní mezi nimi pořádnost, tak při zpovědi pomocí kněze, jakožto ustanoveného soudce, dochází hříšník smíření s Bohem, neboť hříchem povstává nepřátelství mezi Bohem a člověkem.

Proč jest zpověď podstatnou částkou svátosti pokání?

Ve svátosti pokání chce hříšník dojíti rozhřešení. Kněz však musí posouditi, je-li rozhřešení hoden, čili nic. Aby to posouditi mohl, musí hříšník knězi stav své duše vyjeviti nebo z hříchů se vyznati.

Zpověď náleží **podstatně** k svátosti pokání, protože by jinak kněz nemohl rozsouditi, zasluhuje-li hříšník rozhřešení čili nic.

Čeho je třeba, aby byla zpověď platná?

Aby byla zpověď **platná**, musí se kajicník zpovídati: 1. **skroušeně**, 2. **upřímně**, 3. **úplně**.

Kdy zpovídáme se **skroušeně**?

Jestliže hříšník z hříchů svých na sebe žaluje: má jeviti slovy svými i veškerým chováním svým, že cítí vnitřní bolest; má na sebe žalovati s opravdovou lítostí. Poněvadž jsme se učinili hříchy svými velmi nešťastnými, a kdybychom zpovědí od Boha nedošli jich odpuštění, bylo by naše neštěstí ještě větší, proto se máme pro hříchy své před Bohem pokořiti, jako publikán v chrámě.

Skroušeně se zpovídá, kdo s opravdovou **lítostí** a **ponižením** sebe knězi z hříchů svých na sebe žaluje.

Kdy zpovídáme se **upřímně**?

Bůh ví zcela určitě, které máme hříchy a jak jsme se jich dopustili. Proto je máme vyznati před knězem tak, jak jsme se na ně po pilném zpytování upamatovali, a pak jest zpověď naše upřímná.

Upřímně se zpovídá, kdo z hříchů svých tak se vyzná knězi jako **Bohu samému**.

Protož nemáme hříchů svých zmenšovati aneb zbytečně omlouvati, aniž vinu na jiné sváděti. Co

o hříších svých s jistotou víme, máme za jisté udati a naopak za nejisté, co máme za pochybné.

Ku sv. zpovědi nepřicházíme, bychom se chválili, nýbrž na sebe žalovali; proto se nemá nikdo dělati lepším, nežli skutečně jest t. j. hříchů svých zmenšovati. — Sv. Bernard praví: „Kdybys byl upřímně nechtěl, jistě bys nezhřešil“. Proto nemá nikdo hříchy zbytečně omlouvati, ku př. že je člověk sláb, že pokušení bylo mocné atd., aniž vinu na jiné sváděti, jako by ho byli svedli. — Často ví hříšník jistě, že se toho neb onoho hříchu dopustil, ale neví kolikráte, nebo se nepamatuje jak se některý hřích stal. I to náleží k upřímnosti, by udal, co ví o hříších svých jistě, a co jest mu pochybno.

Kdo zpovídá se **úplně**?

Úplně se zpovídá, kdo se vyzná **aspoň ze všech těžkých hříchů**, které po bedlivém zpytování svědomí na paměti má.

Kdo se dopustil těžkého hříchu od poslední platné zpovědi vícekrát, musí též udati, **kolikrát se ho dopustil**. Nemůže-li to udati určitě, má počet ten udati alespoň přibližně. Kdyby někdo ku př. vlastní svou vinou desetkrát byl zanedbal jíti v neděli na mši sv., a zpovídal by se: já zanedbal v neděli svou vinou mši sv.; tento hříšník vyznal se tedy jen z jednoho těžkého hříchu, z ostatních devíti se nezpovídal a proto by byla zpověď jeho neúplná a neplatná.

Místo a okolí, kde se stal hřích, čas, kdy se stal, způsob, jak se stal, osoby, před kterými anebo proti kterým se stal, příčiny proč se stal, jsou **okolnosti** hříchu (= co okolo hříchu jest, jej provází).

Ne všechny okolnosti hříchu třeba vyznati, nýbrž jen **důležité** a sice ty, kterými se hřích **zveličuje** nebo **proměňuje**. Okolnostmi může se totiž hřích sám o sobě všední státi těžkým. Ku př. někdo se zpovídá: „Já byl nestřídmý“. Nestřídmost bývá často jen hříchem všedním. Jestliže však touto nestřídmostí si vědomě ublížil značně na zdraví, činí ji tato okolnost hříchem těžkým, a kajicník musí tuto okolnost udati, nebo by se jinak mohl zpovědník domnívati, že se dopustil pouze hříchu všedního. — Nebo někdo způsobil bližnímu lží velikou škodu, to je okolnost, která činí lež hříchem těžkým a ta se musí udati. —

Okolnostmi může se hřích **proměnit** v hřích jiného druhu, čímž hřích proti jednomu přikázání stává se zároveň hřichem proti přikázání jinému. Ku př.: Někdo by odcizil kalich, jenž jest posvěcen a náleží kostelu, dopustil se tedy hřichu proti sedmému přikázání, ale zároveň proti přikázání prvnímu, poněvadž je tato krádež svatokrádeží. — Nebo někdo přeje jinému smrt, dopouští se hřichu proti pátému přikázání Božímu. Jsou-li to to však jeho rodiče, jest to zároveň hřích proti čtvrtému přikázání. I tato okolnost musí se ve sv. zpovědi vyznati. —

Kromě těchto, potřebí též udati ty okolnosti, které musí nutně vědět zpovědník, aby duševní stav kajícníkův dobře posouditi mohl, jako ku př. trvá-li někdo v blízké příležitosti nebo v navyklosti k hřichu atd.

Všecko ostatní, co nemá na počet a druh hříchů značného vlivu, nenáleží k zpovědi (nevypravovati tedy zbytečné věci). — Nikdy však nemá kajícník jmenovati osob (jméno jejich udávati), které hřešily spolu s ním. aniž smí udávati, co by bližnímu škoditi mohlo na cti.

Je-li nevyhnutelně třeba i ze všedních hříchů se zpovídati?

Poněvadž hříchy všedními nepozbývá se milost Boží a odpuštění jich dojíti lze i jiným způsobem (lítostí, dobrými skutky, obcováním mši sv. atd.): jest Bůh tak dobrotiv, že se zpověď považuje za platnou, jestliže se někdo z hříchů všedních nezpovídá.

Ze **všedních hříchů** se zpovídati není tedy nevyhnutelně třeba, přece ale radno a užitečno.

Jest „**užitečno**“ ze všedních hříchů se zpovídati t. j. prospívá k přijetí do nebe. Všedních hříchů možno odpuštění dojíti i lítostí, obcováním mši svaté, sv. přijímáním, ale nejjistěji jich zbaveni býváme sv. zpovědí. Jest tedy užitečno ze všedních hříchů se zpovídati

1. protože sv. zpovědi nejjistěji docházíme odpuštění i všedních hříchů.

Jest „**radno**“ ze všedních hříchů se zpovídati t. j. dlužno to každému raditi.

2. protože v posuzování svých hříchů se mýlíti a i těžký hřích za všední považovati můžeme. Tím více musíme se z hříchu vyznati, jestliže bychom **pochybovali**, zdali je to hřích všední nebo těžký.

Čeho dopouští se, kdo ve zpovědi zúmyslně těžký hřích zamlčuje?

Kdo by **zúmyslně** hříchu těžkého ve zpovědi zamlčel, nedošel by platného rozhřešení, ano spáchal by tím i nový těžký hřích, jenž slove svatokrádež.

„**Zúmyslně zamlčeti**“ znamená tolik, jako schválně nebo vědomě a s úmyslem. To by se stalo, kdyby se hříšník při zpovědi na hřích rozpomenul, jej věděl, a přece ho nevyznal. Ať by se to již stalo ze studu, z bázně nebo z jakékoli jiné příčiny. —

Takový člověk nedošel by **platného rozhřešení** t. j. nedošel by odpuštění ani ostatních hříchů, ze kterých se vyznal. Bůh odpouští buď hříchy všechny nebo žádný; nebo nemůže člověk býti přítelem a zároveň nepřítelem Božím. Bůh tedy člověku takovému milosti neudělí, všechny hříchy mu zůstanou, zpověď jeho jest neplatná. — Protože zpovědi zneužil a ji znesvětil, dopouští se nového těžkého hříchu, jenž slove svatokrádež. Odchází tedy od zpovědnice taký nešťastný kajcník jsa větším hříšníkem, nežli byl před tím. Všecky hříchy mu zůstaly a k nim přičinil ještě hřích nový.

Co musí hříšník činiti, chce-li hříšnou, neplatnou zpověď napravit?

Aby se taková zpověď napravila, musí hříšník:

a) ze zamlčeného hříchu se upřímně vyznati, jakož i

b) udati, v kolika zpovědích tento hřích zamlčel.

Poněvadž zpověď, ve které hřích těžký zamlčel, i všechny následující zpovědi neplatny byly, poněvadž nemohl dosíci odpuštění, musí

c) tyto zpovědi opakovati, jestliže i z jiných těžkých hříchů se zpovídati povinen byl.

Poněvadž všechny ostatní svátosti kromě křtu a pokání jen tehdy hodně přijímáme, jsme-li hříchů prosti, musí

d) také udati, přijal-li v tom stavu i jiné svátosti.

Co jest činiti tomu, kdo proti své vůli ve zpovědi něco podstatného zapomněl?

Kdo by **proti své vůli** v zpovědi něco podstatného byl **zapomněl**, nemusí sice zpověď opakovati, ovšem ale má v příští zpovědi udati, co dříve byl zapomněl.

Co jest tomu činiti, kdo zapomněl těžký hřích, protože svědomí své nedbale zpytoval?

Kdyby kajicník některý těžký hřích **proto** byl zapomněl, že **příliš nedbale** zpytoval svědomí své, tož by jen sám tím byl vinen, že zpověď jeho byla podstatně neúplná, a protož by ji musil opakovati.

Proč není příčiny ve zpovědi něco tajiti?

Nemáme **žádné příčiny**, abychom z bázně nebo z nepravého studu ve zpovědi hříchů svých tajili.

Nemáme se báti ani stydět, hříchy vyznati, by i sebe byly větší. Zpovědník nemůže ovšem hříšníka chváliti a z hříchu se radovati, ale on kajcníka přijme vlídně a laskavě, vidí-li, že má lítost. **Stydět se** má člověk pouze, hříchu se dopustiti, ale nikoli stydět se, ho litovati a z něho se vyznati. **Bát se máme** jen Boha, že nás potrestati může, ale nikoli se báti, tento trest odvrátiti od sebe skroušenou zpovědí. Nemáme tedy příčiny, bychom z bázně nebo ze studu ve zpovědi hříchů svých tajili:

1. protože jsme se nestyděli hřešiti před Bohem, jenž všecko vidí, aniž se báli, že nás věčně zatratí.

Kain, dopustiv se těžkého hříchu — bratrovraždy, — bloudil světem a nemohl najíti místečka pokojného. Tak znepokojuje svědomí každého hříšníka, on také nešťastně umírá. „Smrt hříšníků jest nejhorší“ (Žalm 33, 22.); při posledním soudu budou hříchy jeho přede všemi lidmi (před celým světem) zjeveny a uslyší strašný rozsudek věčného zavržení, nebo bude zahanben před celým světem. Pročež

2. lépe jest, hříchy své soukromě knězi svěřiti, než v nich nepokojně žiti, nešťastně umřít, a při posledním soudu před celým světem zahanbenu býti.

Zpovědník ví dobře, že jest člověk slab a i při nejlepší vůli snadno zhřešiti může. Proto má s kajcníkem soustrast nebo útrpnost a zachází s ním laskavě. Nemáme se tedy při sv. zpovědi báti, nebo stydět:

3. že jest si zpovědník vlastních křehkostí vědom, a proto s hříšníkem útrpnost má.

Každému zpovědníku jest co nejprísněji přikázáno, že nesmí ani toho nejmenšího prozraditi, co

slyšel ve sv. zpovědi. Zpovědník, jenž by něco prozradil ze sv. zpovědi, dopustil by se hříchu velmi těžkého a za to byl by velmi přísně trestán zde na světě (od svého biskupa), a když by v hříchu tomto těžkém zemřel, propadl by i trestům věčným. Zpovědník musí naopak býti odhodlán, jako ku př. sv. Jan Nepomucký, vytrpěti největší bezpráví, ano i smrt mučennickou, než aby něco prozradil ze sv. zpovědi. Nemá tedy nikdo příčiny se báti nebo stydět,

4. neboť by zpovědník těžce zhřešil a velmi přísně časné i věčně trestán byl, kdyby nemlčel.

Kterak máme při zpovědi mluvit?

Ve sv. zpovědi máme vždy zřetelně a počestně a jen takovým hlasem mluvit, aby toliko zpovědník slyšel.

„Zřetelně mluvit“ t. j. nezpovídati se příliš rychle, nesrozumitelně, nýbrž každé slovo náležitě vysloviti, by je zpovědník slyšel a jemu rozuměl.

„Počestně“ t. j. máme užívat při sv. zpovědi počestných výrazů a slov, jak se pro tak svatý úkon hodí, nikoli však slov sprostých a neslušných.

Neznáme-li počestného výrazu, bychom hřích označili, povězme jej tak, jak umíme, anebo poprosme zpovědníka, aby nám byl nápomocn

Poněvadž jest zpověď vyznání soukromé a tajné, nemá se nikdo zpovídati na hlas, nýbrž **mluviti jenom tak hlasitě**, aby zpovědník slyšel. Kdyby někdo schválně mluvil tak pošeptno, aby zpovědník přeslechl nějaký těžký hřích, scházela by upřímnost a úplnost ve zpovědi a zpověď taká byla by neplatná.

Kdyby někdo náhodou ze zpovědi jiného něco zaslechl, byl by to hřích těžký, kdyby to vypravoval jiným. — Rovněž hříchu těžkého by se dopustil, kdo by schválně naslouchal, co se jiný zpovídá. Také o své vlastní zpovědi nemáme mluvit s jinými.

Kterak se zpovídáme?

Prve než se počneme z hříchů svých zpovídati, kleknouce uděláme kříž a řekneme zpovědníku:

Prosim Vás, ctihodný otče, za svaté požehnání, abych se mohl zcela a dobře vyzpovídati.

Co jest činiti, když nám byl zpovědník požehnání udělil?

Když jsme byli dosáhli od zpovědníka požehnání, modlíme se obecnou zpověď, která zní takto:

Já bídny hříšník zpovídám a vyznávám Bohu vševědoucimu, Marii, jeho důstojné Matce, všem milým Svatým, a Vám, otče duchovní, který jste na místě Božím, že jsem od své poslední zpovědi, která se stala (tu se řekne: kdy?) následujícími hříchy Boha rozhněval . . . (Tu jmenujeme hříchy, na které jsme se při zpytování upamatovali)

Jak dokončíme zpověď?

Po upřímném vyznání dokončíme zpověď, řkouce:

Těchto hříchů svých i všech jiných, na které jsem se snad neupamatoval, srdečně lituji, protože jsem jimi Boha, kteréhož nade všecko miluji, urazil a rozhněval. Opravdu míním, nikdy více nehřešiti a všeliké příležitosti k hříchu se varovati. Prosim Vás, ctihodný otče, za kněžské rozhřešení a za spasitelné pokání.

P o z n á m k a. Katecheta uče obecné zpovědi jakož i závěrku, dbej toho, aby žáci rozuměli, co říkají a každé slovo správně vyslovili. Upozorni je zvláště, že před svatou zpovědi se prosí za požehnání a po ní za kněžské rozhřešení a za spasitelné pokání, nebo v tom se dítky obyčejně matou. Jak čas mají udati, kdy posledně u sv. zpovědi byli, rovněž je nauč; vy řeknete: před čtvrt rokem, nebo: před půl rokem atd.

Nyní musíme bedlivě naslouchati, jaké poučení nám zpovědník dává. On poukazuje na těžkost hříchu a snaží se, pohnouti k lítosti a k předsevzetí. Za tohoto poučování zpovědníkova nemá nikdo o hříších uvažovati nebo hloubati; připadne-li někomu ještě nějaký hřích, má jej říci, až když byl zpovědník dokončil poučení své, ale ještě před rozhřešením.

Táže-li se zpovědník na něco, má se na jeho otázky upřímně a skroušeně odpověděti. — Sluší dáti dobrý pozor, **jaké pokání** zpovědník ukládá. Kdo by byl neporozuměl, má se zpovědníka na ně výslovně zeptati, a kdo by je nemohl vykonati, má prositi za jiné. — Když byl zpovědník pokání uložil, uděluje **rozhřešení**. Činí totiž nad kajicníkem` znamení kříže, při čemž se má i kajicník sv. křížem poznamenati. Od zpovědnice smí se odejíti teprve tehdy, když byl zpovědník pokynul nebo dal jiné znamení, že odejíti se může. Dříve nežli kajicník odejde, políbí zbožně konec štolý, kterou mu zpovědník podá. Tímto políbením vzdávají se Ježíši Kristu díky, že ustanovil kněžstvo, které nám odpouští hříchy na místě něho; nebo štolá jest odznakem moci a důstojnosti **kněžské**.

Opakování. Co jest zpověď? — Proč jest zpověď podstatnou částí svátosti pokání? — Čeho jest třeba, aby byla zpověď platná? — Kdy zpovídáme se skroušeně? kdy upřímně? kdy úplně? — Čeho dopouští se, kdo ve zpovědi zúmyslně těžký hřích zamlčuje? — Co musí hříšník činiti, chce-li hříšnou, neplatnou zpověď napravit? — Co jest činiti tomu, kdo proti své vůli ve zpovědi něco podstatného zapomněl? — Co jest tomu činiti, kdo zapomněl těžký hřích, protože svědomí své nedbale zpytoval? — Proč není příčiny ve zpovědi něco tajiti? — Kterak máme při zpovědi mluvit? — K čemu je zavázán, kdo z cizí zpovědi něco zaslechl? — Kterak se zpovídáme? —

O dostiučinění.

Třetí část, která svátost pokání doplňuje, jest dostiučinění.

Co rozumíme dostiučiněním?

Dostiučiněním rozumíme **kající skutky**, které **kněz ve zpovědi** hříšníku ukládá.

Někomu dostiučiniti znamená, činiti tolik, co dostačuje, aby se učiněná křivda nebo učiněná urážka opět napravila. **Dostiučinění** jest tedy vůbec povinná náhrada za urážku někomu učiněnou. **Dostiučinění vykonati** znamená zde tedy, činiti tolik, kolik potřeba jest, aby hřích a způsobené hříchem zlo zase se napravily

Dostiučinění nazývá se též **pokáním**, nebo kající skutky, které zpovědník ukládá. Tak je i kajcník jmenuje, když za ně prosí, řka: prosím vás za **spasitelné pokání**.

Proč ukládají se kající skutky?

Pokání nebo kající skutky se ukládají ze dvou příčin:

1. **za pokutu** pro spáchané hříchy, tedy jako trest za hříchy;

2. **na výstrahu a k polepšení** kajcníka t. j. jako prostředek, kterým by se kajcník napravil.

Za pokutu se ukládají kající skutkové.

Ačkoli otec marnotratnému synu odpustil jeho provinění i trest zcela, přece chtěl syn ten jenom jako služebník přijat býti a všecky obtíže a nepříjemnosti snášeti, by napravil křivdu a urážku otci učiněnou nebo mu za to dal náhradu. Proto máme i my, když nám Bůh ve svátosti pokání odpustil vinu hříchu a trest věčný, všelikým nepříjemnostem a obtížím se podrobiti. Pokání se ukládá

a) aby se poněkud napravily křivdy, které Bohu hříchem učiněny jsou.

Když se Jakub vracel z Haran od Labana domů, poslal napřed pět stád Esauovi, aby tím napravil křivdu učiněnou; a poněvadž uznával, že za své někdejší provinění zasluhuje trest, aby se sám potrestal za hřích svůj. Právě tak má hříšník uznati, že jest před Bohem trestuhodným a má konati kající skutky:

b) aby hříchy své sám na sobě trestal.

Když David (II. k. král. 12.) nespravedlivým způsobem dal se světa sprovoditi Uriáše, aby jeho manželku Bethsabe mohl pojeti za ženu, poslal k němu Bůh proroka Nathana, který mu vyčítal hřích i trestuhodnost jeho. David uznal křivdu svou a zvolal pln skroušenosti: „Zhřešil jsem proti Hospodinu“. Na to zvěstoval mu Nathan, že mu Bůh prominul hřích jeho, totiž **vinu hříchu a trest věčný**. Avšak David musil přetrpěti přece **tresty časné**; zemřelo mu totiž dítě, jež velice miloval a syn jeho Absolon vzbouřil se proti němu. Totéž činí Bůh i nám. Odpouští-li nám ve svátosti pokání vinu hříchu a trest věčný, tresce přes to ještě hříšníka **časné**. Podrobí-li se však hříšník sám nějakým skutkům kajícím za hříchy své, nebude ho Bůh tolik trestati. Kajicník má tedy jisté skutky za své hříchy vykonati

c) aby jemu zasloužené časné tresty odpuštěny byly.

Kající skutky ukládají se:

Na výstrahu a k polepšení kajicníka, aby se naučil hříšné náklonnosti snadněji přemáhati, zlých příležitostí opatrněji se varovati a dobrovolné kající skutky konati.

„**Na výstrahu**“, aby byl budoucně na sebe opatrnějším a neupadl znova v předešlé hříchy.

„**K polepšení**“, aby na místo skutků zlých nastoupili skutkové dobří.

Opatrnějším se osvědčí, bude-li přemáhati své hříšné náklonnosti a zlých příležitostí se uvaruje. — Že lepším jest, osvědčí, bude-li i dobrovolně kající skutky konati.

Které kající skutky ukládají se obyčejně za pokání?

Kající skutkové, kteříž se v zpovědi obyčejně ukládají, jsou **modlitba, půst a almužna**.

Modlitbou rozumějí se zde veškeré úkony zbožnosti.

Postem veškeré skutky mrtvení sebe a sebezapření.

Almužnou veškeré skutky lásky k bližnímu, jmenovitě skutky tělesného a duševního milosrdenství.

Poněvadž hříšník tímto trojím směrem obyčejně se provinuje: proti Bohu, bližnímu a sobě, proto jeden z tohoto trojího druhu dobrých skutků ukládá se mu za pokání.

Modlitbou smiřujeme **Boha**, almužnou osvědčujeme **lásku k bližnímu**, a postem **trestáme sebe samy**.

Sv. Jan praví, že vše, co jest na světě, jest „žádost očí, žádost těla a pýcha života“. (1. Jan 2, 26.) To jsou jako tři pramenové všech hříchů našich, a proto musíme nejdříve tyto uhraditi.

Modlitbou se pokořujeme před Bohem, a tak přemaháme **pýchu života**.

Postem odepíráme něco svému tělu, a tak krotíme **žádostivost těla**.

Almužnou obětujeme statek a působíme proti **žádosti očí** nebo **touze po statcích vezdejších**, a osvědčujeme zároveň **lásku k bližnímu**.

Kterak má se uložené pokání vykonati?

Uložené pokání máme vykonati:

1. **s pokorným srdcem** t. j. máme je ochotně a pokorně přijati a při tom pomysli, že jsme mnohem více zasloužili za hříchy své. Bůh pokorným dává milost (Jak. 4, 6.);

2. **věrně, tak jak bylo uloženo** t. j. právě tolik, na témž místě, v týž čas, týmž způsobem, jak uložil zpovědník;

3. **bez odkladu co nejdříve** máme je vykonati t. j. jak brzy to býti může, a nebo jestliže zpovědník uložil je vykonati v určitý čas, v týž stanovený čas.

Co má učiniti ten, komu se uložené pokání obtížným býti zdá?

Kdyby se komu zdálo uložené pokání **příliš obtížné**, má uvážiti, že za své hříchy **mnohem větší** tresty zasluhuje.

Co činiti tomu, kdo uložené pokání za nemožné pokládá?

Kdyby někdo pokání za **nemožné** pokládal, má to zpovědníkovi uctivě a upřímně povědět.

Nemožno by bylo dáti kajcníkovi almužnu, kdyby sám byl chud; postiti se, kdyby byl churav. Nemožno by bylo vykonati pokání i tehdy, kdyby se kajcník bál prozrazení své zpovědi; na př. aby se postil, kdy s jinými jísti nucen bývá při témž stole.

O co má se přičiniti kajcník mimo pokání od kněze uložené?

Mimo pokání od kněze uložené může a má každý kajcník se přičiniti, aby Bohu dostiučinil i **jinými dobrými skutky**, zvláště trpělivým snášením strastí a protivenství, které Bůh na něho dopouští.

Proč máme i dobrovolné skutky kající konati?

Jako tělo po těžké nemoci bývá slabo, tak i duše jest po hříchu slaba k dobrému. Právě pro tuto mdlobu naši a z jiných ještě příčin (jako ku př.: aby hříšníku dodal k polepšení více myslí, jakož i proto, že předsevzetí k polepšení sice okamžitě vzniká, ale polepšení samo jen znenáhla provést se může atd) neukládá vždy zpovědník takového pokání, jakého bychom zasloužili za své hříchy. Má si tedy každý ještě sám uložiti nějaké pokání, protože

1. zpovědník pro naši mdlobu neb z jiných příčin neukládá vždy takového pokání, jakého bychom za své hříchy zasloužili.

Bůh jsa nejsvětější a nejvyš dobrotivý zasluhuje toho zajisté od nás, abychom všecko možné ke cti jeho činili; to tím více, chceme-li po hříších dosíci opět milosti jeho. V tom smyslu volal sv. Jan Křtitel: „Čiňte hodné ovoce pokání“ (Mat. 3, 8.), t. j. takové kající skutky, které by svědčily o pravé kajcnosti. Proto kromě pokání, jež nám uložil kněz, i jiné vykonati máme, nebo

2. máme dle příkazu Ježíše Krista činiti hodné i hojné ovoce pokání.

Hříchem bývá uražen Bůh. Poněvadž jest Bůh nesmírný, tedy i urážka, jemu hříchem učiněná, jest nesmírná. Proto není žádný člověk s to, aby vykonal takové dostiučinění, aby jím Bohu učiněná urážka napravena byla, poněvadž by musila býti nesmírná, a všecko, co člověk činí, má cenu pouze konečnou, omezenou. Nebo jak katechismus praví:

Člověk nemůže žádným způsobem **sám ze sebe** Bohu dostiučiniti; nebo všeliké lidské pokání (dostiučinění) nestačí vyrovnati urážku neskonale velebnosti božské.

To můžeme poznati z následujícího: Někdo by měl ku př. nějakou práci dělati po pět dní a to každý den tolik, kolik mu vůbec jen možno jest. Když by však po tři dni zahálel, čtvrtý a pátý den pak pracoval po dvaceti hodinách, tu by vyplnil povinnost svou pouze za čtvrtý a pátý den, a co za tři dni zameškal, nenahradil by nikterak; poněvadž měl každý den pracovati tolik, kolik mu bylo možno. — Boha máme milovati nade všechno; všecky naše myšlenky, žádosti, slova a skutky mají směřovati k němu a po všecky dni z lásky k Bohu činiti tolik, co nám možno jest. Jestliže toho nějaký čas nečiníme, zůstáváme Bohu dlužni povinný důkaz lásky. Jestliže po čase tuto velkou chybu svou uznáme a pak každodenně, co jen nám možno, z lásky k Bohu konáme, plníme toliko povinnost svou jen pro ten čas, v němž pro Boha horlivými se osvědčujeme; ale zameškané důkazy lásky nemůžeme nikdy nahraditi.

Proto Ježíš Kristus, jenž žádného hříchu ne učinil, (1. Petr 2, 22.) nahradil utrpením a smrtí svou lásku naši a Otci nebeskému **zadostučinil**. Jen tedy tím, co Ježíš Kristus pro nás vykonal, nebo zásluhami Ježíše Krista můžeme Bohu za hříchy dostiučiniti; to praví katechismus: Ježíš Kristus dal neskončenou náhradu za hříchy lidské smrtí svou.

Proč máme sami pokání činiti, když Ježíš Kristus za hříchy neskončenou dal náhradu?

Tu by se mohl někdo domnívati, že člověk za své hříchy již pokání činiti nemusí, když Ježíš Kristus za nás dostiučinil. To by bylo chybné. Hříšníci, i když Ježíš Kristus za nás dostiučinil, jsou povinni za své hříchy dostiučiniti.

Jest-li někdo nemocen, musí i sám tolik činiti, co může, aby ozdravěl. Musí užívatí léků, musí se zdržovati jistých pokrmů, musí na lůžku setrvati atd., jedním slovem: musí sám dle sil svých spolupůsobiti, by účinnost léků mu prospěla; právě tak musí ti,

kdož zásluh nebo dostiučinění Kristova účastnými se státi chtějí, spolupůsobiti a tolik činiti, co mohou. Nebo jak dí katechismus: však i my se máme přičiniti, abychom za hříchy své dle možnosti pokání činili, protože jen tak zásluh Kristových účastni býti můžeme.

„Budeme-li s ním trpěti, budeme s ním též kralovati“.
(2. Tim. 2, 12.)

Odkud nabývají skutky kající své ceny?

Skutky, které kněz po zpovědi ukládá, jakož i ty, které skroušený kající sám dobrovolně koná, **nabývají ceny** neskončeným dostiučiněním Ježíše Krista; protož máme všechny kající skutky s tím úmyslem konati, aby se Bohu pro zásluhy Ježíše Krista zalíbily a nám prospívaly.

Opakování. Co rozumíme dostiučiněním? — Proč ukládají se kající skutky? — Které kající skutky ukládají se obyčejně za pokání? — Kterak má se uložené pokání vykonati?

O přípravě k svátosti pokání.

V čem záleží příprava k hodnému přijetí svátosti pokání?

Jako k přijetí každé svátosti, bychom ji přijali hodně, tak i k přijetí svátosti pokání, máme se náležitě připraviti.

Připraviti pak se máme:

zpytováním svědomí;

vzbuzováním lítosti;

modlitbou a jinými dobrými skutky.

Co jest to zpytovati svědomí?

První důležitou prací toho, kdo chce přijati svátost pokání, jest, aby **zpytoval** svědomí své.

„**Svědomí**“ jest ten hlas (Boží) v srdci našem, který nás před zlým varuje a od zlého zdržuje, a k dobrému povzbuzuje; který ze spáchaného zlého skutku obviňuje a výčitky nám činí, za vykonané dobré však chválí.

Něco „**zpytovati**“ znamená, dáti si práci, bychom dotazováním a přemýšlením něco náležitě poznali.

Svědomí zpytovati jest, přemýšleti, čím jsme Boha rozhněvali.

Proč jest třeba svědomí zpytovati?

Smíření s Bohem ve svátosti pokání, jak jsme slyšeli, můžeme dojíti, jestliže hříchů svých srdečně litujeme, z nich úplně a skroušeně se vyznáme a za ně dostiučiníme. Hříchů svých nemohl by však náležitě litovati, ani se z nich úplně vyznati, ani za ně dostiučiniti, kdo by nevěděl, jaké má hříchy; dověděti se hříchů svých můžeme však jen tehdy, rozpomínáme-li se, čím jsme rozhněvali Boha, nebo zpytujeme-li svědomí své. Proto praví katechismus:

Jest nevyhnutelně třeba, svědomí své zpytovati; neboť nemůže hříchů svých litovati, ani se z nich zpovídati, ani jich napraviti, kdo jich dokonale nepoznal.

Koho máme před zpytováním svědomí vzývati? Proč?

Bez milosti Boží ničeho nemůžeme. (2. Kor. 3, 5.) Proto máme před každou prací za milost nebo přispění Boží prositi. Rozdavatelem milosti Boží a osvětitelem rozumu našeho jest Duch svatý; proto

máme před zpytováním svědomí Ducha svatého prositi za milost jeho, aby osvětlil rozum náš a dal nám poznati hříchy naše. Nebo jinak:

Abychom se na hříchy své náležitě upamatovali, musíme nejprve prositi Ducha svatého za dar osvětlení. —

K Duchu svatému před zpytováním svědomí můžeme krátce vzdechnouti takto: „Přiď, svatý Duše! a osvěť mysl mou, abych dokonale poznati mohl hříchy své. Skrze Ježíše Krista, Pána našeho. Amen.“ — Sluší také o samotě zpytovat svědomí své. Každý má sám o sobě přemýšleti.

O čem máme při zpytování svědomí přemýšleti?

Poněvadž při zpytování svědomí rozpomínáme se, kterých hříchů jsme se dopustili od poslední svaté zpovědi, a ne na hříchy dřívější, z nichž jsme se již vyznali a došli jich odpuštění, máme se nejdříve rozpomenouti:

1. kdy jsme naposledy u správy Boží byli; zdali jsme ji platně vykonali a s jakým prospěchem.

„Kdy jsme naposledy u správy Boží byli“ máme si připomenouti, bychom věděli, za jak dlouhý čas máme zpytovat svědomí: za čtvrt uplynulého roku, za půl roku, nebo za celý rok atd.

Kdo ještě nebyl u sv. zpovědi, musí se rozpomínati, kterých hříchů se dopustil od toho času, kdy začal hřích poznávati; musí tedy v myšlénkách svých projíti celou dobu, v které již rozeznával mezi dobrým a zlým.

Na poslední sv. zpověď: „zdali platně a s jakým prospěchem vykonána byla“ potřebí upamatovali se, nebo kdyby neplatná byla bývala, musili bychom ji opakovati a nevzešel-li z ní prospěch pro duši naší vinou, i to udati.

Co činiti a čeho opomenouti máme, praví nám desatero Božích přikázání a patero přikázání církevních. V každém přikázání Božím i církevním se

něco velí a něco zapovídá. Kdo nekoná, co Bůh přikazuje, nebo koná, co Bůh zapovídá, hřeší. Proto se máme rozpomenouti

2. zdali jsme jednali proti desateru Božích anebo pateru církevních přikázání.

Jestliže jsme se některého těžkého hříchu dopustili vícekrát, musíme se též upamatovati, kolikrát se to stalo, nebo kolikrát někdo hříšný skutek opakuje, tolik má hříchů. — I na okolnosti, které hřích značně proměňují třeba se upamatovati t. j. nestal-li se hřích sám o sobě všední okolnostmi těžkým, nebo není-li hřích těžký zároveň hříchem jiného druhu. Máme se tedy dále rozpomenouti

3. kolikrát jsme se toho neb onoho těžkého hříchu dopustili; a stal-li se ten hřích v takových okolnostech, kterými se znamenitě zvětšil aneb do konce proměnil.

Kdo by se nemohl určitě na počet hříchů těžkých upamatovati, ať si připomene počet ten přibližně: kolikrát asi dopustil se hříchu toho za den, za týden, za měsíc atd. — Při hříších všedních není potřeba počet udávati.

Hříchem není však jenom hříšný skutek nebo čin, ale možno hřešiti též myšlenkami a žádostmi. — Někdy může člověku napadnouti zlá myšlenka, aniž by tomu chtěl. Pripadne-li nám zlá myšlenka proti naší vůli a nemáme-li v ní radost a zalíbení, nýbrž snažíme-li se jí zapudit, není hříchem. Zlá myšlenka jest jen tehdy hříchem, když ji dobrovolně v sobě probouzíme a na ní třeba jen krátký čas máme radost a zalíbení. Rozpomínajíce se na zlé myšlenky, musíme tedy dáti pozor, měli-li jsme v nich zalíbení. —

Když druhdy Josef egyptský odešel na rozkaz otcův za bratřími, aby zvěděl, jak se jim daří a mohl to oznámiti otcí, řekli bratři jeho, jakmile jej zhledli: „Pojďtež: zabijme jej a vřzme do jámy staré, a díme:

dravá zvěř sežrala jej“. Bratři chtěli tedy, nebo měli velkou žádost, Josefa zabiti a chtěli též dle té žádosti jednati nebo oni v žádost tu svolili; jedině Ruben nesvolil, nebo řekl: nezabíjejte ho. Bratři Josefovi. ačkoli nezabili bratra svého, zhřešili přece těžce žádostí vraždy. Při zpytování svědomí o žádostech dlužno uvážiti, zdali jsme ve zlé žádosti svolili, byť to i k skutku bylo nedošlo. Vzhledem myšlének a žádostí musíme svědomí zpytovati

4. zdali jsme měli zalíbení v zlých myšlénkách, a zdali jsme svolili v zlé žádosti, byť to i k skutku bylo nedošlo.

Knížata kněžská a zákonníci spůsobili nespravedlivě, že lid žádal, aby nevinný Ježíš na smrt byl vydán a tím se dopustili velmi velkého hříchu. Kdo je příčinou, že jiný hřeší, dopouští se hříchu cizího. Potřebí tedy dále upamatovati se

5. zdali jsme byli příčinou, že bližní hřešil.

Některého hříchu dopustili jsme se snad jen jednou, jiného vícekrát, jiného velmi často, tak že častým opakováním stal se nám takořka zvykem. Na takový hříšný zvyk, který byl snad příčinou mnohých jiných hříchů, potřebí se zvláště upamatovati a jej pak u sv. zpovědi udati. Máme se tedy rozpomenouti

6. kterého hříchu jsme se nejčastěji a takořka ze zvyku dopouštěli.

Kterou píli máme věnovati zpytování svědomí?

Zpytování svědomí jest věc velmi důležitá; nebo bez něho bychom se nemohli úplně vyzpovídati z hříchů svých, nemohli dojíti jich odpuštění a tudíž ani blaženosti věčné. Tím více pilnosti máme tedy na ně vynakládati, nebo jak dí katechismus: Máme

svědomí **takovou pilností** zpytovati, jako jiná **důležitá** díla konáme. —

Kdo má zvláště pilně svědomí své zpytovati?

Kdo nedbale (jen ledabylo, povrchně) anebo zřídka kdy o věcech svých pracuje, tomu jest pak tím více píle vynaložiti, chce-li nahraditi, co zameškal. Právě tak má se to při zpytování svědomí; kdo dlouhý čas lehkovážně žil t. j. na smíření s Bohem nepomýšlel a zpověď zanedbával, musí věnovati zpytování svědomí zvláštní pilnost. Slova katechismu znějí: **Zvláštní** pilností se má přičiniti, kdo **lehkovážně** žil a po delší čas zpověď zanedbával.

Proč hřeší, kdo svědomí své nedbale zpytuje?

Kdo by svědomí své **příliš nedbale** zpytoval, hřešil by, protože se vydává v nebezpečenství, některý těžký hřích opomenouti, čímž by jeho zpověď stala se neplatnou či svatokrádežnou.

Kdy je zvláště prospěšno svědomí zpyto- vati?

Velmi prospívá, svědomí své **každodenně**, zvláště u večer zpytovati.

Každý se má při zpytování opravdově přičiniti, by se na všechno upamatoval. Při tom nemusí býti však nikdo příliš úzkostlivým. Úzkostlivým jest ten, kdo i tehdy, kdy všechno vykonal, co k rádnému zpytování svědomí náleží, pořád ještě má strach, že snad svědomí dobře nezpytoval a stále se proto znepokojuje. — Kdo Ducha svatého za přispění prosil, věnoval zpytování dostatečný čas a pílí, by poznal hříchy své, může doufati, že svědomí své náležitě zpytoval a může býti klidným.

Katecheta připomeň žákům, aby sami o sobě přemýšleli, a varuj jich, aby mechanicky nezpytovali svědomí svého dle vypracovaných seznamů hříchů t. zv. „zrcadel zpovědních“, v modlitebních knížkách obsažených nebo o sobě tištěných. Přísně zapověz, seznam takový přinášeti k sv. zpovědi a do něho při zpovědi nahlížeti. —

Při té příležitosti pouč katecheta žáky o **napisování hříchů**. Není dobře, aby si zvykali při zpovědi hříchy čísti a že mnohem užitečnější jest, zpovídají-li se z paměti. Kdo z úzkostlivosti, že by mohl na něco zapomenouti, hříchy si napíše, nech to učiní patřičným způsobem, jak toho vyžaduje sv. úkon zpovědi. Hříchy ať napíše čitelně pérem, nikoli tužkou, a to na papír čistý, ve dvě půle přeložený a tak velký, aby jej mohl vložit do knížky modlitební a týž nepřesahoval okraje jejího. Ukaž žákům vzorek, jak asi má býti papír ten velký. Doma ať si hříchy vícekrát každý přečte, by je uměl téměř z paměti a četl je beze všech obtíží. Tento lístek papíru má se spáliti a nikoli na kousky trhati a někde pohazovati. Opomene-li katecheta upozorniti na tyto věci, přinášívají žáci „hříchy“ tužkou nedbale načmárané na všelijakém kusu velkého papíru, vyndávají je před zpovědníkem z kapsy, dlouho je rozvinují, nevědí, z které strany začít, nemohou je přečísti a dopouštějí se tak mnohých jiných neslušností. —

Po prvé k sv. zpovědi jdoucím má katecheta dáti určitý návod, jak se budou zpovídati, procházejí s nimi přikázání Boží a jednotlivé druhy hříchů. Nenapisuj však seznamu hříchů nikdy na tabuli, sice by jej žáci mechanicky opsali a dále žádné práce si nevzali se zpytováním.

Takové zpytování svědomí v hlavních částkách by bylo asi (dle dra. Fr. Falka) toto:

Proti prvnímu přikázání (Modlitba). Já jsem svou každodenní modlitbu (často) zanedbal. — Já se modlil roztržitě. — Já se učil nedbale náboženství.

Proti druhému přikázání (Jméno Boží). Já jsem bral jméno Boží nadarmo. — Já jsem jména svatá a svatých věcí neuctivě vyslovoval.

Proti třetímu přikázání (Kostel, mše sv.). Já jsem v neděli (ve svátek nebyl na mši sv. jednou, dvakrát nebo třikrát atd.). — Já přišel svou vlastní vinou na mši sv. pozdě jednou, dvakrát atd.). — Já se v kostele neslušně choval.

Proti čtvrtému přikázání (Rodiče, učitelové, staří lidé. Já svých rodičů a učitelů neuposlechl (jednou, dvakrát, třikrát atd.). — Já je zarmucoval a zlobil. — Já se za zemřelé rodiče nemodlil. — Já k nim byl spurný a vzdorovitý (jednou, dvakrát, třikrát atd.).

Proti pátému přikázání (Bližní, zlost). Já jsem svému bližnímu nadával. jej bil (jednou, dvakrát, atd. —krát). — Já jsem byl svéhlavý a zlostný (jednou, dvakrát atd. —krát). — Já jsem bližního svého ku zlému sváděl. (kolikrát).

Proti šestému a devátému přikázání (Smilstvo, necudnost). Já jsem (dobrovolně) na nečisté (necudné) věci myslel (jednou, dvakrát, třikrát atd.). — Já jsem si přál nečisté, necudné věci viděti, mluvit, slyšeti anebo žádal je činiti (jednou, dvakrát atd.). — Já se na necudné věci (se zalíbením) díval (jednou, dvakrát atd.). — Já jsem necudné řeči (písně) poslouchal (zpíval). — Já necudné věci mluvil. — Já necudné věci činil (jednou, dvakrát atd.). —

Proti sedmému a desátému přikázání (Škoda, cizí statek). Já jsem mlsal (jednou, dvakrát atd.). — Já jsem něco (co to bylo) odcizil (jednou, dvakrát atd.). — Já poškodil osení, spolužákovi šaty, knihy (jednou, dvakrát atd.). —

Proti osmému přikázání (Lež). Já jsem lhal (jednou, dvakrát atd.). — Já jsem chyby bližního (bez potřeby) roznášel (asi jednou, dvakrát atd.). — Já na spolužáky křivě žaloval. —

Proti přikázáním církevním (Půst). Já jsem v pátek jedl maso.

Hříchy hlavní: Já byl marnivý (pyšný), lakomý, závistivý, líný a nestřídmý.

Snad by nebylo bezúčelno při každém přikázání zavštípiti dětem vřadná slova (jako ku př. v závorce) a na základě jich svědomí s nimi zpytovat: nebo jim dáti návod dle toho, jak se chovali ve škole, doma, mimo školu a domov.

Co máme ihned po zpytování svědomí učiniti?

Po zpytování svědomí máme hned pravou lítost v srdci svém vzbuzovati. (Jak lítost vzbuditi lze, viz Příklad str. 137.)

Kterak máme trávit den před svatou zpovědí?

Každému důležitému dílu věnujeme čas a řádně se k němu připravujeme. Sv. zpověď jest dílo veledůležité, nebo tu jde o smíření se s Bohem a o spásu věčnou. Má se tedy každý již den před sv. zpovědí k tomuto dílu připravovati. Katechismus praví:

V den před svatou zpovědí máme na vroucích modlitbách trvati, dobré skutky konati, zvlášť pak, pokud možno, hlučných radovánek a vší roztržitosti se vystříci.

Jak často máme se zpovídati?

Jestliže jsme nemocni, zajisté toužíme, bychom brzy ozdravěli a užíváme k tomu všelikých, vhodných prostředků; právě tak máme se přičiniti, bychom se zbavili nemoci duše, totiž hříchu, skroušenou zpovědí. Máme tedy k sv. zpovědi ihned jíti, jakmile jsme těžce zhřešili. To činívali první křesťané velmi svědomitě: jakmile upadli do hříchu, hned pospíchali, by ve svátosti pokání od něho došli rozhřešení. Tato horlivost znenáhla ochabovala a proto nařídila církev sv. ve svém čtvrtém přikázání: nejméně jednou v roce se zpovídati.

Každý katolický křesťan zavázán jest církevním přikázáním, **nejméně jednou v roce se zpovídati.**

Proč jest to spasitelné, častěji svátost pokání přijímati?

Poněvadž se v přikázání tom praví „**nejméně**“ jednou v roce; jest patrné, že jest přáním církve sv., aby se to dle okolností a možnosti častěji stalo v roce. Jestliť spasitelné (k spasení prospěšné) **častěji** svátost pokání přijímati.

„Sedmkrát za den padne spravedlivý a zase povstane“, (Přísl. 24, 16.) praví písmo sv., chtěc tím říci, že člověk ke hříchu jest náchylen a často hřešívá, a proto tím častěji máme se též zpovídati. — Lidé před potopou měli 120 let ku smíření s Bohem; oni však smíření to stále odkládali a tím se stali velice nešťastnými. Tak se vedlo též Faraonovi, který se nechtěl polepšiti k napomínání Mojžíšovu.

Jest tedy velmi nebezpečno smíření s Bohem na dlouho odkládati. Máme se častěji zpovídati, neboť

1. člověk často hřešívá a jest velmi nebezpečno, smíření s Bohem na dlouho odkládati.

Svátostí pokání obdrží duše milost Boží, kterou posilněna bývá ke všemu dobrému. Čím častěji se kdo zpovídá, tím více **bývá duše jeho silena milostí Boží**. — Čím častěji odklízíme prach a smetí v příbytku, tím bývá čistější. Právě tak má se to se svědomím, jestliže se častěji zpovídáme; stává se tím čistějším, nebo častá zpověď napomáhá **k čistotě svědomí**. Kdo i na malé poklesky a hříchy jest pozorliv, jich lituje a napravití je hledí, ten má **útlé svědomí**. Čím častěji se zpovídáme, tím pozornějšími stáváme se i ohledně malých hříchův a pokleskův a býváme povzbuzeni, bychom se jich varovali, nebo častější zpověď pomáhá **k útlosti svědomí**. — Čím častěji kdo zpytuje svědomí své, hříchův lituje, činí pevné předsevzetí, se polepšiti, tím jasněji poznává, jak snadno může člověk zhřešiti a tím bedlivěji bude se stríci těch míst, kde se mu nebezpečenství a příležitost k hříchu naskytuje; nebo jinými slovy: častější zpověď chrání **před nebezpečenstvím a příležitostmi k hříchu**. Jest tedy spasitelno častěji svátost pokání přijati, nebo

2. častější zpověď sílí duši v milosti Boží, pomáhá k čistotě a útlosti svědomí a chrání před nebezpečenstvím a příležitostmi k hříchu.

Co jest zpověď životná (jenerální)?

Mnozí křesťané zpovídají se časem z hříchů **celého života** svého, aneb **několikaleté** doby životní, ačkoli v tom čase u sv. zpovědi bývali. Takovou zpověď nazýváme **životnou** (jenerální).

„**Životnou**“ nazývá se zpověď ta, jestliže v ní opakujeme všechny zpovědi celého života; při tom zpovídáme se ze všech těžkých hříchů, kterých jsme se dopustili za celý život.

„**Jenerální**“ sluje tato zpověď, což znamená tolik jako „**všeobecná zpověď**“; sluje tak proto, poněvadž v ní všechny hříchy; ze kterých jsme se při jednotlivých zpovědích vyznali anebo vyznati měli, společně, najednou nebo všeobecně vyznáváme.

Komu jest taková zpověď potřebná?

Tato zpověď bývá **potřebná** takovým lidem, kteří jistě vědí, že se zpovídávali neplatně.

Ve všech zpovědích, které z jakékoli příčiny byly neplatny, neobdržel hříšník odpuštění; proto musí ze všech těžkých hříchů, ze kterých se v neplatných zpovědích vyznával, ještě jednou se zpovídati.

Neplatnou byla by zpověď: *a)* kdo by z trestuhodné nedbalosti při zpytování svědomí na některý hřích se nerozpomněl; — *b)* kdo by neměl buď žádné lítosti nebo neměl lítosti pravé; — *c)* kdo by neměl opravdové vůle se polepšiti; — *d)* kdoby schválně nějaký těžký hřích při sv. zpovědi zamlčel; — *e)* kdo by již napřed si umínil, že uloženého pokání nevykoná.

Komu jest jenerální zpověď užitečná?

Zpověď jenerální bývá **užitečná** těm, kdož o platnosti svých zpovědí mají podstatnou pochybnost. Rovněž radí se těm, jimž nastává důležitá změna

v životě, na př. když do nějakého stavu vstupují (stavu manželského) aneb k šťastné smrti se dokonale připravití chtějí.

Kdo by takovou zpověď vykonati chtěl, poradiž se dříve se svým zpovědníkem.

Kdo chce konati zpověď jenerální, oznámí to před tím zpovědníkovi a udá zároveň, za jakou dobu. Na to koná zpověď obyčejnou, vyznává se z hříchů, jichž se dopustil od poslední zpovědi a potom teprve začíná zpověď životní.

Opakování. V čem záleží příprava k hodnému přijetí svátosti pokání? — Co jest to zpytování svědomí? — *Proč jest třeba svědomí zpytovati? — Koho máme před zpytováním svědomí vzývati? Proč? — O čem máme při zpytování svědomí přemýšleti? — *Kterou píli máme věnovati zpytování svědomí? — Proč hřeší, kdo svědomí své nedbale zpytuje? — *Kdo má zvlášť pilné svědomí zpytovati? — *Kdy je zvláště prospěšno, svědomí zpytovati? — *Co máme učiniti hned po zpytování svědomí? — *Co máme činiti v den před sv. zpovědí? — *Jak často jest každý křesťan povinen svátost pokání přijati? — *Proč jest spasitelné, častěji svátost pokání přijímati? — *Co se vyrozumívá zpovědí životní čili jenerální? — *Komu jest potřebná? *Komu užitečná? — *Jakým způsobem se zpověď jenerální koná? *)

O odpustcích.

Co jsou odpustky?

Apoštolové dle výroku Ježíše Krista: „Cožkoli svážete na zemi, bude svázáno i na nebi a cožkoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi“ (Mat. 18, 18.), obdrželi moc, ustanovovati vše, co by bylo

*) Otázky * označené jsou pojaty do učební osnovy pro školy měšťanské.

pravověrným křesťanům na prospěch. Podle této pravomoci ukládali apoštolové jakož i jejich řádní nastupci těm hříšníkům, kteří skroušenou zpovědí odpuštění hříchů dosíci se snažili, **jisté skutky kající**, by jimi učinili zadost za hříchy své.

Tyto skutky kající bývaly v prvních stoletích křesťanských velice přísný. Dopustil-li se někdo hříchu nějakého před jinými (veřejně), musil jej též ve shromáždění před představenými církvě **veřejně** vyznati a **skutky kající za něj veřejně** vykonati, které trvaly někdy rok nebo dvě léta, i deset, dvacet let, ano mnohdy doživotně. S počátku svého veřejného pokání nesměli tací kající účast bráti na službách Božích; musívali klečeti před kostelem a prositi vcházející a vycházející křesťany, by se za ně u Boha přimlouvali. Teprve po nějakém čase jejich pokání bývali znenáhla, ale vždycky jen na některou část, služeb Božích připouštění. Po ten celý čas pokání musili se přísně postiti, dávatí almužnu, ošetřovati nemocné, zajatým křesťanům sloužiti, všech vyrazení se zdržovati a jiné dobré skutky konati. Přísně se k tomu přihlíželo, zdali skutky své kající náležitě vykonávají a se lepší. Přesvědčili-li se představení církevní, že jsou kající ve vykonávání skutků těch zvláště horliví a všemožně se přičiňují, by za hříchy zadost učinili a se polepsili, odpouštěli jim netoliko, jako ve zpovědi se děje, vinu hříchu a tresty věčné, nýbrž i skutky kající, t. j. časné tresty, jež by před Bohem měli trpěti.

Nejednou se též stalo, že vypuklo pronásledování křesťanů, kdy hříšníku veřejné pokání uloženo bylo. Tu bývalo mu odpuštěno celé pokání a tím naznačeno, že mu i Bůh odpouští všechny tresty časné.

Tresty časné, které hříšník po odpuštěné vině hříchu a trestu věčném snášeti má, musí buď v ži-

votě tomto, anebo zemře-li dříve, nežli je přestál, po smrti (v očistci) vytrpěti.

Odpuštění **časných trestů**, kteréž by kajcník i po dosažení rozhrěšení buď v tomto životě anebo po smrti v očistci trpěti měl, nazýváme **odpustky**.

„**Odpustek**“ je totéž jako odpuštění nebo prominutí. Odpustky **nej**sou sprostění od hříchů; ani všední ani těžké hříchy se jimi neodpouštějí; **nej**sou také **odpuštěním věčných trestů**, aniž sprostěním časného zla, které bývá přirozeným následkem hříchu; **nej**sou též sprostěním od pokání (dostiučinění), které naopak jest potřebno k jich získání; nýbrž odpustky jsou pouze **odpuštění a sprostění časných trestů za hříchy**, které bychom jinak buď zde na světě nebo v očistci trpěti musili.

Co věří katoličtí křesťané o odpustcích?

Pán Ježíš řekl k apoštolům: „Amen, amen pravím vám, cožkoli svážete na zemi, bude svázáno i na nebi: a cožkoli rozvážete na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ (Mat. 18, 18.) Tím chtěl Pán Ježíš říci: Vy můžete a smíte s pravověrných křesťanů všecko sňati, je ode všeho sprostiti nebo rozvázati, co by jim bránilo do nebe vejíti; a osvobodíte-li vy je, budou osvobozeni i před Bohem v nebi, tak že beze vší závady mohou vejíti do nebe. — Co však brání křesťanům do nebe vejíti? — Hřích a za hřích zasloužené i časně tresty (poslednější alespoň na čas). Toho všeho křesťany zbaviti, dal Pán Ježíš moc apoštolům. — Tuto moc apoštolové pak skutečně vykonávali. Tak sv. apoštol Pavel vyloučil jednoho křesťana v Korintě pro těžké hříchy z církve, za rok však, když křesťan ten s velikou horlivostí pokání činil, ostatek pokání mu **odpustil** a zase do sboru věřících ho přijal. (2. Kor. 2, 10.) — O odpustcích tedy věříme

1. že církvi od Krista Ježíše dána jest moc, odpustky udělovati.

Odpustky odpouštějí se nám časné tresty, které bychom buď v tomto životě, nebo po smrti v očistci trpěti musili. Jest tedy

2. věřícím spasitelně (užitečně) odpustky získati.

Jako můžeme duším v očistci pomáhati modlitbou, postem a almužnou a obětí mše svaté, tak to můžeme činiti též získáním odpustků pro ně. Tak povždy církev svatá učila. O odpustcích věříme

3. že je můžeme i dušem v očistci přimluvou svou přivlastniti.

„Přivlastniti“ t. j. jako věnovati, by prospěly duším v očistci.

„Přimluvou“ t. j. Boha prositi, by odpustky ty nikoliv nám, nýbrž duším v očistci přivlastnil, jako by je samy byly získaly.

Ale jen ty odpustky možno duším v očistci přivlastniti, **které k tomu účelu církev zvláště uděluje**, výslovně pravíc, že je možno věnovati duším v očistci.

Proč uděluje církev odpustky?

Poněvadž i po odpuštění viny hříchu a trestů věčných zůstávají tresty časné, uděluje církev odpustky

1. aby nedostatky našeho pokání doplnila.

Jako lékař nemocnému, jenž trpí velké bolesti, dodává zmužilosti k jich snášení, těše ho: čím trpělivěji snáseti bude bolesti ty, tím dříve že přestanou: právě tak chce nám církev nadějí v získání odpustků dodati zmužilosti a horlivosti, bychom pravé pokání činili; nebo uděluje odpustky

2. aby nás k pravé kajicnosti povzbudila.

Poněvadž pak tato horlivost jest velice dobra a zasluhuje odměnu, uděluje nám odpustky

3. aby horlivost naši v kajicích skutcích odměnila.

Na čem zakládají se odpustky?

Skutky kající jsou takořka peníze, kterými křesťan své časné tresty za hříchy zaplatiti má. Křesťan však není často s to anebo jen výminečně velmi těžce s to bývá, by vykonal tolik kajících skutků, kolik by postačilo, by odčinil veškeré tresty za hříchy své. Tu mu přichází ku pomoci církev sv. — Pán Ježíš totiž utrpením svým a smrtí svou učinil zadost za všechny tresty hříchů, ano on neskončeně více vykonal a zasloužil, nežli třeba bylo, aby zaplatil za tresty všech lidí od počátku až do konce světa. I mnozí Svatí svými skutky kajícími vytrpěli více, nežli třeba bylo. Všecky tyto zásluhy Kristovy a Svatých jeho jsou veliký poklad, jež nazýváme **duchovní poklad církve** a na kterém věřící pro obcování svatých berou podíl. Tento poklad odevzdal Kristus církvi a poručil jí z něho bráti a dítkám svým tolik udíleti, kolik by měly potřebí. (Dle Jak. Schmitta) Proto praví katechismus:

Odpustky se zakládají na neskončených zásluhách Ježíše Krista, jakož i na zásluhách blahoslavené Panny Marie a všech Svatých. Tyto zásluhy nám církev přivlastňuje udělováním odpustků.

Čeho vyhledává se, abychom odpustků dosáhli?

Kdo odpustků dojíti chce, musí:

1. v stavu milosti Boží býti;
2. skutky od církve předepsané úplně, v pravý čas a s dobrým úmyslem vykonati.

„**V stavu milosti býti**“, t. j. býti prost každého těžkého hříchu; kdo by byl v těžkém hříchu, nemůže odpustků získati.

Časné tresty za hříchy nemohou odpuštěny býti, dokud jest těžký hřích na duši, poněvadž člověk jest ještě ne-

přítelem Božím a hoden věčného trestu. — Kdo má hříchy všední, může odpustky získati, ale nikdy odpustky trestů za takové všední hříchy, jichž odpuštění dosud nedošel, tedy vždy jen neúplně.

„**Skutky od církve předepsané**“ jsou ty dobré skutky, jichž vykonání církev sv. (papež neb biskup) žádá od těch, kteří chtějí odpustky získati.

Tyto skutky jsou obyčejně: Přijetí sv. svátostí, (pokání a nejsvět. Svátostí oltářní) modlitba, almužna, půst, návštěva jednoho neb více kostelů anebo jiné dobré skutky.

Tyto dobré skutky musí vykonány býti **úplně** t. j. v tom rozsahu, jak byly uloženy; nikdo si je nesmí měniti v snadnější nebo je zkracovati; **v pravý čas**, ve který byly uloženy; **s dobrým úmyslem** t. j. v úmyslu zbožném, aby nám Bůh odpustil tresty časné za hříchy.

Které druhy odpustků rozeznáváme?

Odpustky udělují se buď **plnomocné** nebo **nepplnomocné**.

Plnomocné jsou odpustky, když se odpouštějí **všecky** časné tresty, jichžto hříšník zasloužil.

Kdo **obdržel** plnomocné odpustky jest prost všelikých časných trestů, a kdyby po získání jich zemřel, jest schopen přijíti do blaženosti nebeské

Nepplnomocné jsou odpustky, kterými se promíjí jenom **částka** těchto trestů.

Odpustky ku př. 40 dnů nebo jednoho roku jsou odpustky nepplnomocné. Jak tomu máme rozuměti? Odpustky 40 dnů (jednoho neb více roků) jsou takové, kterými se křesťanu z pokladu církve tolik zásluh přivlastňuje, a tudíž tolik časných trestů odpouští, jako by si byl zasloužil, kdyby 40 dní (jeden neb více roků) dle řádu staré církve veřejné pokání byl konal.

Kdo uděluje odpustky?

Tam, kde je někdo představeným, může něco nařizovati, udělovati. Papež římský jest nejvyšší hlavou nebo představeným celé církve; biskupové jsou však představenými jen v tom území, které jest jim vykázáno, a nazývá se diecése. Proto

Papež uděluje odpustky pro celou církev; biskupové ale toliko věřícím svého biskupství.

Opakování. Co jsou odpustky? — Co věří katoličtí křesťané o odpustcích? — Na čem zakládají se odpustky? — Čeho vyhledává se, abychom odpustků dosáhli? — Které druhy odpustků rozeznáváme? — *Kdo odpustky uděluje?

O svátosti posledního pomazání.

Milosti Boží má sice člověk v každém okamžiku života zapotřebí, ale zvláště na konci života. Nebo tu nastává každému chvíle důležitá, odebrati se na věčnost, a na té chvíli visí věčná blaženost nebo věčné zavržení. To ví dobře nepřítel našeho spasení a proto způsobuje člověku právě na konci života největší pokušení a boje, protože tu člověk nejednou bývá zcela sláb a bez pomoci, nejsou někdy schopni ani dobrou myšlenku v sobě vzbuditi, sebe kratší modlitbu se pomodliti, nebo jiný nějaký dobrý skutek vykonati. Aby nám v tomto tak důležitém okamžiku našeho života vydatně přispěl ku pomoci, ustanovil Ježíš Kristus svátost posledního pomazání.

Co jest svátost posledního pomazání?

Poslední pomazání neboli **pomazání nemocných** jest svátost, v které **nemocný** křesťan **svatým olejem** a **modlitbou** kněžskou nabývá **milosti Boží** k prospěchu **duše** a častěji i k prospěchu **těla**.

Proč sluje tato svátost poslední pomazání?

Poslední pomazání se jmenuje tato svátost, ne že by každý, kdo ji přijal, již zemřítí měl nebo musil, nýbrž protože ze všelikého svatého pomazání, kteréž Ježíš Kristus k našemu spasení nařídil, obyčejně naposledy se uděluje. Nebo svaté pomazání, při křtu, břimování a svěcení kněžstva obyčejně předcházejí.

Pomazání sv. sluje tato svátost, poněvadž v ní nemocný olejem svatým bývá pomazán.

Proč nazývá se svátost ta také pomazání nemocných?

Pomazání **nemocných** se jmenuje ta svátost, protože se touto svátostí přísluhuje toliko dospělým křesťanům, kteří se těžce rozstoli a tudíž v nebezpečenství smrti se nalézají.

Dospělým se jen uděluje, tedy ne dětem, které ještě poznati nedovedou účinky této svátosti.

Starí lidé, kmeti, jimž očividně sil ubývá, mohou tuto svátost přijati, když i zvláštní těžkou nemocí stížení nejsou, poněvadž stáří samo jest nemoc a nebezpečenství smrti s sebou přináší.

Poněvadž milost posledního pomazání tolikrát člověku jest potřebna, kolikráte v nebezpečenství života se nalézá: může člověk poslední pomazání přijati, kolikrátkoli v těžkou nemoc upadl. — Dostalo-li se mu milosti té, není potřebí, by ji v téže nemoci přijal ještě jednou, nebo: v téže nemoci smí se přijati poslední pomazání jen jednou.

Čím byla tato svátost naznačena?

„Apoštolové mazali olejem mnohé nemocné a uzdravovali je“ čteme v Písmě sv. (Mar. 6, 13.) Tohoto mazání nebylo užíváno jako nějakého léku, ale

jako zevnějšího znamení pomoci Boží, ježto při tom, jako při vzkládání rukou, jméno Boží vzýváno bylo. Byla tím tedy svátost posledního pomazání **naznačena**.

Z čeho vysvítá, že Ježíš Kristus tuto svátost skutečně ustanovil?

Že Ježíš Kristus tuto svátost ustanovil, svědčí svatý Jakub takto: „Stůně-li kdo z vás, uveď (k sobě) kněží církve, a ať se modlí nad ním, mažíce jej olejem ve jménu Páně; a modlitba víry uzdraví nemocného a polehčí jemu Pán a jest-li v hříších, budou mu odpuštěni.“ (Jak. 5, 14. 15.)

Apoštol poroučí pomazati nemocného a modliti se nad ním a přislubuje, že toto zevnější znamení bude nemocnému k uzdravení a jest-li v hříších, budou mu odpuštěni, tedy milost neviditelná. To by nemohl apoštol slibovati, kdyby to byl Kristus tak nenařídil; nebo jen Kristus mohl se zevnějším znamením neviditelnou milost, zvláště odpuštění hříchů, spojit; proto skutečně Kristus sám poslední pomazání ustanovil a nařídil.

Které jest zevnější znamení této svátosti?

Zevnější **znamení** při této svátosti jest **mazání svatým olejem a modlitba**, kterouž koná kněz, když nemocného maže na rozličných údech těla, říká: „Skrze toto svaté pomazání a své nestihlé milosrdenství odpustiž tobě Bůh, cokoli jsi zavinil zrakem, sluchem, čichem, chutí, hmatem anebo chůzí.“

Mazání sv. olejem možno viděti a modlitbu slyšeti nebo možno obé smysly vnímati; toto znamení značuje a působí milost.

Olej, jehož se užívá k poslednímu pomazání, jest olej olivový, svěcený od biskupa na Zelený čtvrtek. Olej hojí rány a mírní bolesti. Bývá-li nemocný olejem pomazán,

tedy znamená toto pomazání: jako olej rány těla léčí a bolesti mírní, tak i milost této svátosti uzdraví rány duše (hříchy a jejich pozůstatky a následky) a bolesti duše (úzkost, vyčítky svědomí, bázeň před smrtí) zmírní. — Olej sílí též tělo k boji. Proto pomazání toto znamená: jako olej tělo zevně sílí a k boji činí obratným, tak činí tato svátost duši nemocného k boji proti pokušením ďábelským silnou a schopnou. (Jak. Smitt III.)

Co působí svátost posledního pomazání?

Poněvadž poslední pomazání jest svátost, kterou smíme přijati jen v stavu posvěcující milosti Boží, a jí znova milosti té se nám dostává, tedy:

1. **rozmnožuje** posvěcující milost Boží.

Praví-li se o léku, že uzdravuje nemocného, tedy mu slouží ku zdraví tělesnému. Poněvadž sv. Jakub praví: „Modlitba víry uzdraví nemocného“, působí poslední pomazání, že

2. **uzdravuje** nemocného, pakli to prospívá k spasení jeho duše.

Svatý apoštol Petr praví: „Satan obchází jako lev řvoucí, hledaje koho by pohltil.“ (I. Petr 5, 8.) To činí ďábel ustavičně. Přiblíží-li se však člověku poslední okamžiky života, tu činí tak zlý duch tím úsilovněji a namáhá se všemožně, aby nemocného svedl k netrpělivosti, k malomyslnosti, nedůvěře v Boha a k jiným hříchům. Jest tedy člověku v této chvíli zvláštní síly potřeba, by nepozbyl trpělivosti a důvěry v Boha. A této síly dodává nemocnému svátost posledního pomazání, nebo

3. jí Pán **polehčuje nemocnému**; dodává mu totiž síly, aby bolesti trpělivě snášel a všeliká pokušení šťastně překonal.

Přijal-li člověk svátost pokání, mívá často na sobě ještě hříchy všední. Často se může též státi, že nemocný pro velké bolesti na některé hříchy zapomene, kterážto zapomnětlivost není trestuhodná;

často není též s to, jestliže ku př. nemůže dobře mluvit, nebo je bez vědomí (v mdlobě), aby se zpovídal. Poněvadž sv. Jakub praví: „Jest-li v hříších, budou mu odpuštění“, působí tedy svátost ta, že

4. se jí nemocnému **odpouštějí hříchy**, pakli v kterých jest, a sice nejenom všední, nýbrž i těžké, z kterých se snad pro mdlobu zpovídati nemohl.

Proč nemá nemocný s přijetím této svátosti odkládati?

Pro tyto vzácné užitky jest radno, by nemocní v nebezpečné nemoci s touto svátostí neodkládali; protož i příbuzní a přátelé nemocných mají se starati, by nemocní této svátosti záhy došli.

Čeho vyhledává se k hodnému přijetí svátosti posledního pomazání?

Poněvadž nemocný přijímaje svátost tuto má míti milost posvěcující: jest mu milost tuto získati upřímnou a skroušenou zpovědí a Tělo Páně přijati; je-li tak sláb, že se zpovídati nemůže, má vzbuditi nad hříchy opravdovou lítost a skroušeně prositi, aby mu Bůh milost udělil. K hodnému přijetí té svátosti se tedy vyžaduje:

1. aby nemocný dříve svátost pokání a nejsvětější svátost oltářní přijal; nemůže-li se však již zpovídati, má dokonale hříchů svých litovati.

Pak si má připomenouti, že Bůh všecko moudře řídí, a o všechny lidi, tudíž i o něho otcovsky se stará; že od Boha všeho nejlepšího nadíti se může. To má míti za pravdu a též zevně skutky dosvědčovati; to vše musí též od Boha důvěrně očekávati, nebo: nemocný má živou víru a pevnou důvěru v Boha vzbuditi; a poněvadž jest přesvědčen, že to

Bůh nejlépe s ním myslí a nejlépe ví, co mu slouží k spasení duše, má všechno ponechatí vůli Boží a k poslednímu pomazání úplným odevzdáním se do vůle Boží se připravovati. K hodnému přijetí dle slov katechismu se tedy dále vyžaduje:

2. aby nemocný živou víru a pevnou důvěru v Boha vzbudil a do vůle Boží zcela se odevzdal.

„Pane, ne má, ale tvá vůle se staň!“

Kdo by v těžké nemoci, již náhle nebyl zachvácen, s přijetím svátosti pomazání odkládal, mohlo by se státi, že by pak jsa bez vědomí k ní náležitě se připraviti nemohl.

Aby se tedy každý řádně připraviti mohl, má — jinak-li možno (nebyl-li nemocí neočekávaně zachvácen jako ku př. mrtvicí) — poslední pomazání přijati, dokud ještě při zdravém rozumu jest.

V případě náhlého nebezpečí smrti příslahuje nicméně církev umírajícím touto svátostí, předpokládajíc, že by si tuto svátost byli vyžádali, kdyby při paměti byli zůstali.

Opakování. Co jest svátost posledního pomazání? — Proč sluje tato svátost poslední pomazání? — *Proč nazývá se svátost ta také pomazáním nemocných? — *Čím byla tato svátost naznačena? — Z čeho vysvítá, že Ježíš Kristus tuto svátost skutečně ustanovil? — Které jest vnější znamení této svátosti? — Co působí svátost posledního pomazání? — *Proč nemá nemocný s přijetím této svátosti odkládati? — Kdo může tuto svátost platně přijati a jak často? — Čeho vyhledává se k hodnému přijetí této svátosti?

O svátosti svěcení kněžstva.

Prvních pět svátostí ustanoveno jest pro všechny křesťany bez výjimky, dvě poslední však jenom pro jednotlivé křesťany a proto jich všickni nepřijímají. Tyto svátosti jsou: svěcení kněžstva a manželství.

Pán Ježíš ustanovil apoštoly představenými církve své. Dal jim moc, aby učení jeho lidem zvěstovali, oběť Nového zákona konali a svatými svátostmi přisluhovali. (Viz 9. čl. víry.)

Avšak apoštolové nezůstali stále na živu; církev Kristova však, měla-li stále trvati, měla i po smrti jejich představených zapotřebí, kteří by učení Kristovo hlásali, oběť Nového zákona konali, svatými svátostmi přisluhovali, a čeho by ve prospěch církve potřebí bylo, ustanovovali. Proto slovy: „Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás“, dal Pán Ježíš apoštolům moc, aby si voliti mohli nástupce a na ně moc, kterou sami měli, buď zcela nebo částečně přenášeli. To činili svatí apoštolové, světice schopné muže buď na biskupy nebo na kněze a tak se děje až dosud.

Co jest svátost svěcení kněžstva?

Svěcení kněžstva jest svátost, v kteréž se těm, již se stavu kněžskému věnovali, **modlitbou a skládáním rukou biskupových** uděluje **moc kněžská** a **zvláštní milost**, aby úřad svůj řádně a náležitě konali.

V čem záleží moc kněžská?

Moc kněžská záleží v tom, že kněžím přísluší (oni jedině smějí):

1. Konati oběť mše svaté, t. j. oni mají moc, že mohou pronášeti při posvátném obřadu mše sv. nad chlebem: „Totoť jest tělo mé“ a nad vínem: „Totoť jest krev má“ na místě Kristově, a že k těmto jejich slovům všemohoucností Boží mění se chléb v tělo Kristovo a víno v krev Kristovu.

2. Věřícím přisluhovati sv. svátostmi, kromě biřmování a svěcení kněžstva. —

Dvěma poslednějsími svátostmi přisluhují řádně toliko biskupové. Kněz smí tedy přisluhovati řádně pěti svátostmi. Kterými? — Kněžím přísluší dále:

3. Slovo Boží hlásati, osobám a věcem žehnati, služby Boží konati a věřící spravovati.

Kněz **hlásá slovo Boží** v kostele (při kázání, křesťanském cvičení); ve škole, vyučuje náboženství a v soukromém poučování věřících, ku př. při udílení sv. svátostí.

Kněz **žehná osoby** po mši svaté křížem, když uděluje svaté svátosti a koná jiná žehnání osob církví přikázaná. — Žehná **věci** jako: bromnice, ratolesti o květné neděli, nový oheň, vodu, sůl, křídu, některá roucha bohoslužebná, obrazy, kříže, pokrmy atd.

Kněz koná **služby Boží**, které kromě mše svaté jsou služby Boží odpolední (požehnutí, nešpory), průvody, křížová cesta a jiné posvátné úkony k poctě Boží směřující.

Věřící spravovati. Kněz spravuje věřící v jistém okrese od biskupa mu vykázaném, jenž sluje osada. Samostatný správce duchovní sluje farář, kněží ku správě duchovní od biskupa mu přidělení, nazývají se kaplani nebo kooperatoři.

Svěcení kněžstva jest skutečně svátostí, neboť při ní všechny tři částky shledáváme, které nutně ku svátosti náležejí. — Které? —

Kdo ji ustanovil?

Ježíš Kristus **ustanovil** tuto svátost; nebo on sám apoštolům svým udělil trojí duchovní úřad a dal jim moc i jiné na kněžství světiti. (Viz devátý článek víry.)

„Jako mne poslal Otec, tak i já posílám vás“. (Jan 20, 21.)

Tím chtěl Pán Ježíš říci: „Jako mne Otec s nebe na zemi poslal, abych naplnil rozkazy jeho, totiž lidi vyučoval a posvěcoval a je cestou k spasení vedl, tak posílám i vás, abyste v díle Otcem mi uloženém pokračovali; uděluji vám moc a rozkaz, lidi učiti (slovo Boží hlásati), je posvěcovati (svatými svátostmi přisluhovati a oběť mše svaté konati a je cestou spasení vésti (= spravovati rozkazy a zákony.“ Apoštolové byli tedy první kněží. Avšak apoštolům bylo zemřítí a přece měla církev Kristova trvati až do skonání světa a tudíž měla i po jejich smrti kněží zapotřebí; nebo bez kněží nebylo

by pravé církve, neboť by nebylo pravé oběti a svátosti oltární. Proto dal Kristus apoštolům a jejich nástupcům zároveň moc, aby na jiné celou moc kněžskou nebo část její přenášeti mohli. A to Kristus učinil, **ustanoviv svátost svěcení vůbec a svěcení kněžstva zvlášť.**

Na základě této moci a rozkazu Ježíše Krista sv. apoštolové skutečně jiné světili. Tak píše sv. apoštol Pavel k Timotheovi: „Napomínám tebe, abys opět vzbudil milost Boží, kteráž jest v tobě skrze vzkládání rukou mých“. (2. Timoth. 1, 6.) Tím učí apoštol zcela jasně, že Timotheus vzkládáním rukou jeho (za modlitby) obdržel milost a tu že má opět vzbudit a s ní horlivě působiti.

Poněvadž však už apoštolové vzkládáním rukou a modlitbou jahny, kněze a biskupy světili, a tím, jak sv. Pavel tvrdí, neviditelnou milost udělovali jest zajisté svěcení kněžstva **od Krista ustanoveno**; nebo jen Kristus může se zevnějším znamením spojití udělení neviditelné milosti.

Které jest zevnější znamení této svátosti?

Zevnější znamení při udělování této svátosti jest modlitba a vzkládání rukou biskupových.

Písmo svaté vypravuje zcela určitě, že tohoto znamení použito bylo, když Pavel a Barnabáš v Antiochii na biskupy a kněze svěcení byli. „Tedy oni (představení církve v Antiochii) modlili se a vzkládali na ně ruce.“ (Skut. apošt. 13, 3.) — Sv. Pavel sám vypravuje, že posvětil Timothea vzkládáním rukou, uděliv mu tím zvláštní milost. — Skutkové sv. apoštolů vypravují také, že apoštolové vzkládáním rukou a modlitbou světili jahny. (Skut. ap. 13, 3.) (B. děj. 201.) — Proto též církev svatá užívala vždycky tohoto znamení při svěcení na kněžství.

Vzkládání rukou možno viděti, modlitbu slyšeti, jest tedy modlitba a vzkládání rukou zevnější znamení, kteréž **milost** neviditelnou naznačuje a ji skutečně působí, jak výše pověděno bylo.

Co působí tato svátost?

Poněvadž svátost tato přijati se smí jen v stavu milosti Boží posvěcující a jí znova táž milost se uděluje, tedy

a) rozmnožuje posvěcující milost Boží.

Jenom ten, kdo svátost tuto přijal, smí mši svatou sloužiti, svatými svátostmi přísluhovati, a ostatní služby kněžské (obřady) vykonávati, nebo svátost ta

b) činí posvěcence způsobilé k obětování mše svaté, k přísluhování svátostmi a k vykonávání ostatních služeb kněžských.

Úřad kněžský s mnohými spojen jest obtížemi. K překonání těchto obtíží jest zvláštní síly nebo pomoci Boží potřebí, má-li kněz řádně a věrně t. j. jak Kristus ustanovil a míti chce, úřad svůj zastávati po všecken čas života svého. A této síly dostává se svěcencům svátostí tou, nebo ona

c) sílí je, aby úřad svůj řádně a věrně zastávali.

Svěcením kněžstva bývá kněz na svůj celý život, pro všechny časy službě Boží zasvěcen. Duše jeho je milostí tou označena pro celý život a pro celou věčnost. a rozeznává se od těch, kteří svátosti té nepřijali. Kdo jednou platně na kněžství byl posvěcen, nemůže nikdy přestati býti knězem, nemůže tento znak duše zrušiti; nebo svátost ta

d) vtiskuje duši nezrušitelný znak, jímž se kněží od ostatních věřících rozeznávají a k službě Boží na vždy se zasvěcují.

Kdo jsou rozdavately té svátosti?

Toliko **biskupové**, jakožto řádní nástupcové svatých apoštolů, mohou touto svátostí přísluhovati. — Tuto moc obdrželi biskupové svěcením na biskupství.

Kdo smí tuto svátost přijati?

Nesmíme se domnívati, že lze do stavu kněžského vstoupiti tak, jako do každého jiného stavu, neboť jen ten smí býti knězem, kdo k tomu od Boha zvláštní povolání v sobě pociťuje. „Aniž kdo sám“, píše sv. Pavel, „osobuje sobě té cti (kněžské), ale kdo povolán bývá od Boha jako Aron“. (K Žid. 5, 4.) Vzbouření a trest levitů. (Bibl. děj. str. 60.)

Musíť tedy ti, kdož jiných v učení Kristově vyučovati a k dobrému vésti mají, sami potřebné vědomosti míti a bezúhonný a ctnostný život vésti a za takové i od jiných považováni býti, nebo požívati chvalné pověsti. Proto:

Svěcení kněžstva smí uděleno býti jen mužům a sice takovým, kteří se potřebnými vědomostmi, dobrými mravy a chvalnou pověstí vykážati mohou. — Proto napomíná sv. Pavel Timothea: „Nevzkládej rychle rukou na žádného, aniž buď cizích hříchů oučasten“. (I. Tim. 5, 22.)

Kdo chce dospěti k hodnosti kněžství, musí před tím přijati šest svěcení a teprve sedmé jest svěcení na kněžství. Ti, kdož službě církevní se věnují, (ke kněžství se připravují), přijímají nejprve **čtvero nižších** svěcení, kterýmiž se jim svěrují některé menší služby v církvi; pak teprve následují **tři vyšší svěcení**, a to: na podjahný, jimžto hlavně náleží při slavných službách Božích přisluhovati; pak na jahny, kteří mimo to nabývají duchovní moci, kázati, křtíti a tělo Páně lidu podávati; jahnové pak svěcení bývají na **kněžství**. — Pakli kněz jest posvěcen na biskupa, nabývá tím plnosti kněžství a moci apoštolské k udělování svátosti birmování a svěcení kněžstva, jakož i k řízení církve Boží.

Všem věřícím mnoho na tom záleží, aby všudy bylo horlivých pastýřů duchovních; protož mají často, zvlášť pak v suchých dnech a když se svěcení uděluje, prositi za hodně a horlivé kněze, dle písma sv. „aby Pán žní, poslal dělníky na žeň svou“. (Mat. 9, 38.) — Též mají věřící kněží pro jejich vysokou hodnost ctíti, jim láskou křesťanskou býti oddáni a ve všech duševních věcech ochotně jich poslouchati „Ze vsí duše své boj se Pána a kněží jeho v poctivosti měj“. (Sir. 7, 31.)

Opakování. Co jest svátost svěcení kněžstva? — *V čem záleží moc kněžská? — Kdo svátost tu ustanovil? — Která jest vnější znamení této svátosti? — Co působí ta svátost? — Kdo jsou rozdavatelé té svátosti? — Kdo smí svátost tu přijati? — *Která jsou nižší a která vyšší svěcení? — *Kdy a proč mají se věřící modliti za dobré kněze?

O svátosti manželství.

Kdo ustanovil manželství?

Manželství bylo ustanoveno od Boha již v ráji, když Bůh stvořiv Evu, odevzdal ji prvnímu člověku Adamovi za manželku. Dle tohoto ustanovení mělo býti spojení manželské jen mezi jedním mužem a jednou ženou a býti až do smrti jednoho neb druhého nerozlučným; nebo Bůh stvořil jen jednoho muže a jednu ženu a oba spojil svazkem nerozlučným, trvalým. —

Kdo povýšil manželství za svátost?

Ježíš Kristus, který přišel, aby posvětil veškeré pokolení lidské, posvětil milostí svou i život rodinný: poměr mezi mužem a ženou i dítkami, on povýšil manželství za svátost.

Co jest svátost manželství?

Manželství jest svátost, kterouž se **řadný a nerozlučný sňatek** muže a ženy posvěcuje, aby oba na-
byli potřebných milostí k životu manželskému.

Jako u jiných svátostí, tak i při svátosti manželství ustanovil Ježíš Kristus zákon a z moci jeho církve svatá ustanovila zvláštní podmínky, nebo řád, který vyplniti jest těm, kdo svátost tu přijímají, aby sňatek jejich byl **řadný** t. j. aby svátost tu přijali platně a hodně. Tudíž:

Sňatek manželský jest **řádný**, když snoubenci po zákonu Pána Ježíše a řádu církve v stav manželský vstupují.

Jest **sňatek nerozlučný**, protože z ustanovení Božího nemůže leč smrtí rozloučen býti t. j. sňatek manželský přestává, zemře-li jeden nebo druhý z manželů.

„Co Bůh spojil, toho člověk nerozlučuj.“ (Mat. 25, 5.)

Manželství jest **svátost**, poněvadž při něm nalezáme všechny tři částky podstatné, jež k svátosti náležejí. Které? —

Odkud víme, že Pán Ježíš tu svátost ustanovil?

Manželství jako nerozlučné spojení jednoho muže a jedné ženy bylo, jak jsme pověděli, již v ráji Bohem samým ustanoveno. Ale nebylo manželství svátostí Pán Ježíš teprve povýšil manželství na svátost, což vysvítá ze slov sv. Pavla, který manželství netoliko svátostí. nýbrž svátostí velkou nazývá, řka: „Tajemství toto (tajemství = svátost) veliké jest, já pak pravím v Kristu a v církvi“. (Efes. 5, 32.) Nemohl by zajisté sv. Pavel manželství svátostí nazývati, kdyby je Pán Ježíš jako svátost byl neustanovil.

Které jest zevnější znamení této svátosti?

Zevnější znamení této svátosti jest: Snoubenci osvědčují **řádem od církve ustanoveným**, že v stav manželský dobrovolně vstupují.

Dle řádu od církve ustanoveného vypovídají snoubenci před svým duchovním, že dobrovolně v stav manželský vstupují, při čemž si podají pravice, jež kněz štolou ovine a děláje kříž, udílí jim požehnání slovy: . . . „Bůh všemohoucí račiž vás spojití, a já mocí úřadu

svého kněžského potvrzují toto manželství vaše ve jménu Otce, Syna i Ducha svatého. Amen.“

Tímto posvátným úkonem dostávají snoubenci milost neviditelnou; **vzájemný slib, podání rukou a ovinutí jich štolou a požehnání kněze** milost tu naznačují a působí, jsou tedy zevnějším znamením.

Co působí svátost manželství?

Milosti, které tato svátost působí, jsou:

Kdo svátost manželství přijati chtějí, musí se nalezati v stavu milosti Boží posvěcující; poněvadž se jim svátostí tou nové milosti dostává, tedy svátost ta:

1. rozmnožuje posvěcující milost Boží.

Aby manželé mnohé a velké obtíže manželského stavu snášeti a povinnosti své řádně až do smrti plniti mohli, k tomu potřebují zvláštní posily od Boha. Svátost ta

2. uděluje zvláštní posily. Posila ta záleží v tom:

a) aby manželé sobě vespolek k spasení napomáhali.

Hodní manželé již v tomto životě těžce by nesli, kdyby od sebe rozloučení býti měli, tím více, kdyby od sebe měli odloučení býti na onom světě na věky. Tato posvátná páska manželství vybízí je tedy mocně k tomu, by toto spojení jejich zůstalo na věky. Tudíž se na vzájem k dobrému povzbuzují, dobrým příkladem sobě předcházejí, před hříchy se varují t. j. napomáhají sobě ve spolek k spasení

b) aby v potřebách života vezdejšího sobě na vzájem přispívali.

Dle výroku písma svatého (I. Mojž. 2, 24.) jsou manželé svátostí touto spojeni jako jedno tělo. Jako v těle jedrom údové na vzájem se podporují a čeho jednomu se dostane, sdílí s ostatními, tak mají manželé sobě na vzájem v potřebách života vezdejšího přispívat. V záležitostech společné výživy mají se na vzájem podporovati, v utrpeních a souženích, v nemoci a nehodách jeden druhému pomocné ruky podati, vzájemně se těšiti a povzbuzovati.

Svátost ta posiluje, aby rodiče:

c) dítky své ke cti Boží vychovávali.

Bůh rodičům dítky svěřil, aby je vychovávali pro nebe. Výchova dítek s mnohými spojena bývá obtížemi. Bůh ve svátosti manželství dodává rodičům zvláštní síly, aby dítkám svým dobré, křesťanské vychování dáti a tak zabezpečiti mohli jejich časné i věčné blaho. — Konečně záleží posila zvláštní svátostí tou udělená v tom:

d) aby manželé svorně a věrně spolu až do smrti setrvali.

Sworně, aby mezi nimi panovala vzájemná snášenlivost a láska; věrně, aby k sobě byli vždy upřímní. Poněvadž pak svazek manželský jest nerozlučný, udělena jim posila tato na celý život, až do smrti jednoho nebo druhého.

Co žádá církev od těch, kdo v stav manželský vstupují?

Jako řád Boží vyžaduje, aby v manželství vstoupili jeden muž a jedna žena, aby manželství bylo nerozlučné, tak i církev sv. mocí od Krista Pána jí danou, ustanovila jisté zákony, dle kterých manželství uzavíráti se má, by bylo řádné.

Jmenovitě **žádá církev** od těch, kteří v stav manželský vstupují.

1. aby mezi nimi nebylo překážky.

Překážkami manželství rozumějí se jisté příčiny, za kterých kdyby se sňatek manželský uzavřel, byl by buď **neplatný** (žádný; — překážky), nebo **nedovolený** (závady). Rozeznávají se tedy překážky dvojí:

1. Takové, které činí manželství neplatným a tedy je nepřipouštějí, jako: pokrevnosti a příbuzenství do čtvrtého stupně, duchovní příbuzenství (z kmotrovství při křtu a birmování vzešlé, slavný slib čistoty, nekřesťanské náboženství jedné strany a j. v.

2. Takové, které manželství nedovoleným činí, jako slib sňatku manželského jiné osobě daný, zapovězený čas (advent, půst atd.) nekatolické náboženství jedné strany a j. v.

Některé překážky mohou z důležitých příčin prominutím od patřičné vrchnosti duchovní nebo i světské, jestliže tato je stanovila, odstraněny býti. — Aby se možné snad překážky odhalily, musí se každý zamýšlený sňatek manželský po tři za sebou běžící neděle nebo svátky při slavných službách Božích v kostele ohlásiti.

Církev žádá dále, aby snoubenci

2. v pravdách svatého náboženství dobře vy-cvičení byli.

Poněvadž mají rodiče dítky své vychovávat ke cti Boží a to hlavně na základě pravd náboženských státi se může, jest potřebí, aby sami v pravdách svatého náboženství dobře byli vycvičení.

Konečně žádá církev aby snoubenci

3. před svým duchovním pastýřem u přítomnosti dvou nebo tří svědků sňatek manželský uzavřeli a kněžské požehnání přijali.

Před svým duchovním pastýřem t. j. před farářem, na jehož osadě bydlí nevěsta, nebo jeho výpomocným knězem (kaplanem). Kdyby před jiným knězem oddáni býti chtěli, musil by tento od vlastního faráře míti k tomu dovolení (plnou moc).

U přítomnosti dvou neb tří svědků t. j. osob zvláště k tomu dožádaných, které jsou přítomny za tím účelem, aby byli svědky sňatku uzavřeného. Dva svědkové dostačí.

Co náleží k hodnému přijetí té svátosti?

Poněvadž svátost manželství náleží k těm svátostem, které jen v stavu milosti Boží posvěcující věřící přijati smějí, žádá se k hodnému přijetí:

1. aby snoubenci byli v stavu posvěcující milosti; protož napomíná církev, aby dříve svatou zpověď vykonali a k stolu Páně přistoupili.

Svátostí touto má se dostatí snoubencům potřebné milosti. Svatý Pavel připravuje se k přijetí milosti Boží, postil a modlil se po tři dni v Damašku.

I my za každou milost máme prositi a sebezáporem a jinými dobrými skutky státi se jí hodnými. Slušno tedy

2. aby snoubenci střídmostí, modlitbou a jinými dobrými skutky se připravovali.

Důležitost této svátosti žádá, aby oddavky se mší svatou spojeny byly, protože se při ní snoubencům zvláštní požehnání uděluje. Z té příčiny mají býti oddavky v hodinách dopoledních.

Slušno též, aby si snoubenci před sňatkem požehnání svých rodičů nebo pěstounů vyprosili.

Opakování. Co jest svátost manželství? — *Kdo ustanovil manželství? — *Kdo povýšil manželství za svátost? — *Které jest zevnější znamení této svátosti? — *Co působí ta svátost? — *Co žádá církev od těch, kdo v manželství vstupují? — *Co náleží k hodnému přijetí té svátosti?

Konec dílu prvního.

OBSAH.

Úvod.

	Strana
Co jest náboženství?	1
Čemu nás náboženství učí?	1
Od koho může pravé náboženství jediné pocházeti? . . .	1
Kterak nazývá se kniha, která nejdůležitější učení katoli- ckého náboženství obsahuje?	2
O čem jednají tyto díly?	2

Díl I. *O apoštolském vyznání víry.*

Kde jest krátce obsaženo, co Bůh zjevil?	3
Jak zní apoštolské vyznání víry?	3
Kolik dílů nebo článků má apoštolské vyznání víry? . .	4
První článek víry	4
O Bohu. Odkud poznáváme, že Bůh jest?	4
Jest-li více než jeden Bůh?	6
Kdo jest Bůh?	6
Které jsou nejdůležitější vlastnosti Boží?	7
O třech božských Osobách. Kolik božských osob roze- znáváme?	17
Které bytosti a podstaty jsou ty tři božské osoby? . . .	18
Kterak rozeznávají se božské osoby od sebe?	19
Která díla připisují se každé božské osobě zvlášť? . . .	20
Kterak jmenují se tři božské osoby dohromady?	20
Čím vyznáváme Nejsvětější Trojici?	20
O stvoření světa. Co znamená Bůh stvořil nebe a zemi? .	22
Proč stvořil Bůh svět?	22
Co znamená: Bůh všechno zachovává?	23

	Strana
Co znamená: Bůh všechno spravuje?	23
Kterak se jmenuje tato péče Boží?	24
O koho pečuje Bůh?	24
a) <i>O andělech</i>	25
Kdo jsou andělé?	26
V kterém stavu stvořil Bůh anděly a čím je obdařil? . .	27
Proč zkoušel Bůh anděly?	27
Kterak zachovali se ve zkoušce té?	27
Kam byli přijati Bohu věrní andělé?	27
Kterak je nazýváme?	28
Čemu učí písmo svaté o těchto dobrých andělech? . .	28
Kterak nazýváme anděly, kteří pýchou od Boha odpadli? .	30
Kterého smýšlení jsou padlí andělé k nám?	30
b) <i>O člověku</i>	31
Kdo jest nejpřednější tvor Boží na zemi?	31
Čemu učí písmo sv. o stvoření prvních lidí?	31
Jak jmenují se první lidé?	32
Čím vyznamenal Bůh člověka dle těla a čím dle duše? .	32
Jak se nazývají tyto dary a proč?	34
Kterými dary kromě přirozených obdařil Bůh ještě člo- věka?	34
Na koho měly všechny ty dary také přejíti?	35
Proč Bůh lidi stvořil?	35
Které přikázání dal Bůh prvním lidem?	36
Kterak zachovali se první lidi vzhledem k tomu přikázání? .	36
Jaký hřích to byl dle závažnosti? Proč?	37
Komu uškodili první lidé tímto hříchem?	37
Kterak uškodili sobě a kterak svým potomkům?	38
Kterak nazýváme tento hřích?	40
Čeho nemohl člověk v hříšném tom stavu dosíci?	40
Kdo smíloval se nad prvními lidmi hned po hříchu? . .	41
Koho přislíbil Bůh poslati?	41
Kterak připravoval Bůh lidi na toho zaslíbeného Vyku- pitele?	42
Která jsou nejdůležitější Messiánská proroctví?	43
Které jsou nejdůležitější Messiánské obrazy?	45
Kterak jmenujeme toho zaslíbeného Vykupitele?	46
 Druhý článek víry	 47
Odkud víme, že Ježíš Kristus jest Syn Boží?	48
Proč jest Ježíš Kristus pravý Bůh?	49
Které vlastnosti Boží má?	50
Kterak dokázal Pán Ježíš svou všemohoucností a vševědouc- ností?	51
Komu jest Ježíš Kristus jako Bůh roven	51

	Strana
Která úcta mu proto náleží?	52
Proč jest Ježíš Kristus naším pánem?	52
Co znamená Jméno Ježíš?	52
Co znamená slovo Kristus?	53
Proč jest Ježíš Kristus v pravdě ten Bohem zaslíbený Vy- kupitel?	53
O třetím článku víry	54
Kdo jest Ježíš Kristus, protože se z Marie Panny narodil?	55
Kým jest Ježíš Kristus od věčnosti, kým stal se v čase?	55
Co má Ježíš Kristus jako člověk?	55
Kdo jest Ježíš Kristus zároveň?	56
V kolika osobách jest Ježíš Kristus jako Bůh a člověk zároveň?	56
Kolikerá jest přirozenost v Pánu Ježíši?	56
Koho má Ježíš Kristus jako Bůh za Otce?	57
Kým toliko byl svatý Josef?	57
Koho měl Ježíš Kristus jako člověk za svou matku? . .	57
Proč nazýváme Marii Pannu matkou Boží?	57
Kdo spůsobil, že Maria stala se matkou Ježíše Krista?	57
Od čeho zachránil proto Bůh Marii Pannu?	58
Kterak proto nazýváme Marii Pannu?	58
Proč vtělil se Syn Boží?	58
Co učinil Pán Ježíš dříve než trpěl a umřel?	58
Čtvrtý článek víry	59
Co trpěl Pán Ježíš na duši?	60
Co trpěl Pán Ježíš na těle?	60
Co trpěl Pán Ježíš ještě?	61
Za kterého vladaře trpěl Ježíš Kristus?	61
Co znamená: Ježíš Kristus skutečně zemřel?	62
Kde bylo božství Pána Ježíše, když se duše od těla od- dělila?	62
Proč trpěl a umřel Ježíš Kristus?	64
Co spůsobil Ježíš Kristus tou obětí?	64
Co znamená: Ježíš Kristus za nás dostiučinil?	64
Co znamená: Ježíš Kristus nás vykoupil?	65
Pátý článek víry	65
Kam sestoupila duše Ježíše Krista, když jeho tělo v hrobě odpočívalo?	66
Proč sstoupil Ježíš Kristus do předpekli?	66
Co učinil Ježíš Kristus třetího dne po své smrti?	67
Kterak vstal Ježíš Kristus z mrtvých?	67
Proč vstal Pán Ježíš z mrtvých?	69

	Strana
Šestý článek víry	71
Co učinil Ježíš Kristus čtyřicátého dne po svém vzkříšení?	71
Proč vstoupil Pán Ježíš na nebesa?	72
Sedmý článek víry	75
Kdy přijde Pán Ježíš jako Bůh a člověk zase?	75
Proč Pán Ježíš v poslední den zase přijde?	76
Proč jest Ježíš Kristus od Boha ustanoven soudcem všech lidí?	76
Koho vyrozumíváme živými a koho mrtvými?	77
Podle čeho bude Kristus lidi souditi?	77
Kde odplatí spravedlivým a kde bude trestati hříšníky? .	77
Osmý článek víry	78
Proč jest Duch svatý pravý Bůh?	78
Které božské vlastnosti má Duch svatý?	78
Kterak nazývá se Duch svatý v písmě sv. výslovně? . .	79
Která pocta náleží Duchu svatému?	79
Kolikátá božská osoba jest Duch svatý a od které božské osoby rozdílná?	80
Co uděluje nám Duch svatý?	80
Co jest milost?	81
Kolikerá jest milost?	81
Co jest milost posvěcující?	82
Čím uděluje se a jak rozmáhá se v nás milost posvěcující?	83
Co jest milost napomáhající?	83
Co působí Duch svatý touto milostí?	83
Kterak jest milosti Boží k spasení třeba?	84
Po čem má se člověk snažiti vzhledem milosti Boží? .	85
Co však může se člověku v příčině milosti Boží přihoditi?	86
Čím umenšuje se působení milosti Boží?	86
Čím pozbýváme milosti Boží?	87
Komu uděluje Duch svatý milost k spasení potřebnou? .	87
Co musíme činiti, abychom dosáhli milosti k spasení potřebné?	88
Devátý článek víry	89
O církvi. Kterak založil Pán Ježíš církev svou? . .	90
Kterak zařídil Pán Ježíš církev svou?	91
Co jest sv. církev katolická?	96
Známky neb vlastnosti pravé církve. Podle kterých znaků pozná se pravá církev?	96
Která jediná církev má tyto znaky?	99

	Strana
Proč se nazývá církev římsko-katolická?	100
Na čem zakládá církev římsko-katolická své učení? . . .	101
Co jest Písmo svaté?	101
Které knihy nazýváme Písmo sv. starého zákona a které knihy Písmo sv. nového zákona?	102
Co rozumíme ústním podáním?	102
Kterak postaral se Pán Ježíš, aby se učení jeho neporušené zachovalo?	103
Čím obdaril proto učitelský úřad v církvi?	103
Kterak to učinil?	103
Co rozumí se neomylností církve?	105
Kterak děje se neomylné prohlášení učení církve? . . .	105
K čemu jsou věřící zavázáni vzhledem k neomylnému učení církve?	106
Církev katolická jest samospasitelná	107
Které jsou ty prostředky?	107
Obcování Svatých	110
S kým jsou všickni věřící v duchovním spojení?	111
Jak nazývá se toto spojení?	112
Proč nazývá se obcování Svatých?	112
Kdo jsou členové obcování Svatých?	112
V čem záleží obcování Svatých vůbec?	113
V čem záleží obcování věřících na zemi se Svatými v nebi? .	114
V čem záleží obcování věřících na zemi s dušemi v očistci? .	115
V čem záleží obcování věřících mezi sebou?	116
Desátý článek víry	117
Co rozumíme odpuštěním hříchů?	118
Kde lze jediné odpuštění hříchu dosíci?	118
Kdo jediné má moc hříchy odpouštět?	119
Jedenáctý a dvanáctý článek víry	119
O smrti	120
Která doba skončí se smrtí?	120
Čeho tedy po smrti nelze dobyt?	121
Co nevíme o smrti?	121
O soudu soukromém	122
O očistci. Co jest očistec?	123
Které duše přicházejí do očistce?	124
V čem záleží utrpení duší v očistci?	124
Co toliko víme o těchto zvláštních trestech?	125
Kam přijdou duše, až budou dokonale očistěny?	125

	Strana
O vzkříšení těla	126
Co rozumíme vzkříšením těla?	126
Proč budou lidé vzkříšení se svými těly?	127
Jaká budou těla po vzkříšení?	128
O soudu obecném. Kdo přijde po vzkříšení lidí? . . .	129
Kterak bude Pán Ježíš soud konati?	130
O nebi. Co jest nebe?	131
Kdo přijde do nebe?	131
V čem záleží blaženost nebeská?	132
V čem záleží blaženost Svatých?	132
Jak dlouho bude blaženost ta trvati?	133
Čím řídí se míra blaženosti nebeské?	133
O pekle. Co jest peklo?	134
Kdo přijde do pekla?	134
V čem záleží tresty v pekle?	135
Kterým slovem končí apoštolské vyznání víry?	136
Co potvrzujeme tím slovem?	136

Díl II. *O svátostech.*

Co jest svátost?	139
Co náleží k podstatě svátosti?	139
Kolik svátostí ustanovil Ježíš Kristus?	140
Které jsou to?	140
Proč ustanovil Pán Ježíš zevnější znamení při svátostech? .	141
K čemu ustanovil Pán Ježíš svátosti?	141
Co uděluje se nám nebo co rozmáhá se v nás svátostmi? .	142
Čeho nabýváme zvlášť každou svátostí?	142
Co vtiskuje se duši při některých svátostech zvlášť? . .	143
Komu náleží sv. svátostmi přisluhovati?	143
Z čí moci svátosti účinkují?	144
Kdo přisluhuje svátostí platně?	144
Kdo přijímá svátost platně?	145
Kdo přijímá svátost hodně?	145
O svátosti křtu	145
Co jest křest?	146
Proč jest křest svátost nejprvnější?	147
Proč jest křest svátost nejpotřebnější?	147
Kdo ustanovil křest?	148
Kterými slovy ustanovil Pán Ježíš křest?	148
V čem záleží zevnější znamení při křtu?	148

	Strana
Co působí křest svatý?	149
Kdo přisluhuje křtem svatým?	151
Kdo může křest svatý přijati?	151
Co musí činiti dospělý, chce-li pokřtěn býti?	152
V čem záleží křest žádosti?	153
V čem záleží křest krve?	154
Co slibuje křtěnec při křtu?	154
Kdo činí slib při křtu dítek na místě jejich?	155
Kdo nemůže býti kmotrem?	155
Kdy má se křestní slib obnovovati?	156
O svátosti biřmování	157
Co jest biřmování?	157
Z čeho vysvítá, že tato svátost od Ježíše Krista jest usta- novena?	157
V čem záleží vnější znamení této svátosti?	158
Co působí svátost biřmování?	159
Kterí jsou darové Ducha svatého?	160
Kdo jsou rozdavatelé svátosti biřmování?	162
V čem záleží příprava k hodnému přijetí svátosti této?	162
Co připovídá biřmovanec?	163
Kterak slují svědkové při biřmování?	164
O nejsvětější Svátosti oltářní	165
Kdy a kterak ustanovil Ježíš Kristus tuto svátost?	165
Co jest nejsvětější Svátost oltářní?	167
Proč jmenuje se nejsvětější?	167
Proč říkáme jí Svátost oltářní?	167
Které je vnější znamení této svátosti?	168
Která jest největší milost v této svátosti?	168
Jako kdo jest Ježíš Kristus v nejsvětější Svátosti oltářní přítomen?	169
S čím jest Ježíš Kristus jako člověk v této svátosti při- tomen?	170
Z čeho to vysvítá?	170
Co jest pod způsobou chleba a pod způsobou vína při- tomno?	170
Kterak jest Ježíš Kristus pod každou z obou způsob při- tomen?	171
Kterak jest Ježíš Kristus pod každou i tou nejmenší částkou přítomen?	171
Jak dlouho zůstává Kristus pod způsobami přítomen?	172
Proč jest Ježíš Kristus v té svátosti přítomen?	173
O oběti mše svaté	173
Co jest oběť vůbec?	173
Kdo nařídil již oběti v zákoně starém?	174

Které druhy oběti byly v zákoně starém zařízeny? . . .	174
Za kolikerým úmyslem přinášely se oběti v zákoně starém? . . .	174
Čeho obrazem, byly oběti starozákonné? . . .	175
Kterou oběť ustanovil Ježíš Kristus, aby všickni lidé účastni byli krvavé oběti jeho na kříži? . . .	175
Co jest mše svatá? . . .	176
Proč jest mše svatá pravá oběť? . . .	176
Proč oběť nekrvavá? . . .	176
Proč oběť Nového zákona? . . .	176
Proč jest památka vždy trvajících utrpení a smrti Páně? .	176
Proč jest obnovení krvavé oběti Ježíše Krista? . . .	177
V čem záleží rozdíl mezi mší svatou a smrtí Páně na kříži? . . .	177
Komu udělil Ježíš Kristus moc, konati oběť mše svaté? .	177
Kterými slovy? — Co ustanovil těmi slovy Pán Ježíš? .	178
Kterak to činili apoštolové? . . .	178
Co činí podnes kněz, když mši svatou slouží? . . .	178
Proč se koná tato svatá oběť? . . .	179
Komu jedině smí se mše svatá obětovati? . . .	180
Za kterým úmyslem koná se mše svatá, slouží-li se ke cti a památce andělů a svatých? . . .	180
Za koho se mše svatá obětuje? . . .	180
V čem záleží ovoce mše svaté? . . .	181
Kdo bývá účasten zvláště toho ovoce? . . .	181
O svatém přijímání . . .	182
Co jest svaté přijímání? . . .	182
Proč rozkázal Ježíš Kristus tuto svátost přijímati? . .	182
Co jest tomu činiti, kdo tuto svátost hodně přijati chce? .	184
Kolikerá jest příprava k svatému přijímání? . . .	184
V čem záleží pobožnost srdce? . . .	186
Co činiti má každý při přijímání samém? . . .	189
Co máme činiti mezi tím, co se přisluhující confiteor modlí? . . .	189
Co máme činiti, když kněz svatou hostií lidu ukazuje? .	190
Co se má činiti při přijímání svaté hostie? . . .	190
Co jest činiti po svatém přijímání? . . .	191
O svátosti pokání . . .	193
Co jest pokání? . . .	193
Kdy a kterak ustanovil Ježíš Kristus tuto svátost? . . .	193
Které jest vnější znamení této svátosti? . . .	195
Čeho nabýváme touto svátostí? . . .	195
Komu jest tato svátost k spasení potřebna? . . .	196
Které jsou podstatné částky této svátosti? . . .	197

	Strana
O lítosti. Co jest lítost?	197
Která je potřeba lítosti?	198
Jaká má býti lítost?	199
Kdy je lítost vnitřní?	199
Kdy jest lítost nade všecko?	200
Kdy jest lítost obecná?	200
Kdy jest lítost nadpřirozená?	201
Kolikráť jest lítost nadpřirozená?	203
Kdy docházíme dokonalou lítostí také odpuštění hříchů?	204
Kdy máme dokonalou lítost vzbuzovati?	205
Co nutně náleží k lítosti?	206
Co musí si pravý kajcník pevně umíniti?	206
O zpovědi. Co jest zpověď?	209
Proč jest zpověď podstatnou částkou svátosti pokání?	210
Čeho je třeba, aby byla zpověď platná?	210
Je-li nevyhnutelně třeba i ze všedních hříchů se zpovídati?	212
Čeho dopouští se, kdo ve zpovědi zúmyslně těžký hřích zamlčuje?	213
Co musí hříšník činiti, chce-li hříšnou, neplatnou zpověď napravit?	214
Co jest činiti tomu, kdo proti své vůli vyzpovídati něco podstatného zapomněl?	214
Co jest tomu činiti, kdo zapomněl těžký hřích, protože svědomí své nedbale zpytoval?	214
Proč není příčiny ve zpovědi něco tajiti?	215
Kterak máme při zpovědi mluvit?	216
Kterak se zpovídáme?	217
Co jest činiti, když nám byl zpovědník požehnání udělil?	217
Jak dokončíme zpověď?	217
O dostiučinění	219
Co rozumíme dostiučiněním?	219
Proč ukládají se kající skutky?	219
Které kající skutky ukládají se obyčejně za pokání?	221
Kterak má se uložené pokání vykonati?	222
Co má učiniti ten, komu se uložené pokání obtížným býti zdá?	222
Co činiti tomu, kdo uložené pokání za nemožné pokládá?	222
O co má se přičiniti kajcník mimo pokání od kněze uložené?	222
Proč máme i dobrovolné skutky kající konati?	223
Proč máme sami pokání činiti, když Ježíš Kristus za hříchy neskončenou dal náhradu?	224
Odkud nabývají skutky kající své ceny?	225

O přípravě k svátosti pokání. V čem záleží příprava k hodnému přijetí svátosti pokání?	225
Co jest to zpytovati svědomí?	226
Proč jest třeba svědomí zpytovati?	226
Koho máme před zpytováním svědomí vzývati? Proč?	226
O čem máme při zpytování svědomí přemýšleti?	227
Kterou píli máme věnovati zpytování svědomí?	229
Kdo má zvláště pilně svědomí své zpytovati?	230
Proč hřeší, kdo svědomí své nedbale zpytuje?	230
Kdy je zvláště prospěšno svědomí zpytovati?	230
Co máme ihned po zpytování svědomí učiniti?	232
Kterak máme trávit den před svatou zpovědí	233
Jak často máme se zpovídati?	233
Proč jest to spasitelné, častěji svátost pokání přijímati?	233
Co jest zpověď životná (jenerální)?	235
Komu jest taková zpověď potřebná?	235
Komu jest jenerální zpověď užitečná?	235
O odpustcích. Co jsou odpustky?	236
Co věří katoličtí křesťané o odpustcích?	238
Proč uděluje církev odpustky?	239
Na čem zakládají se odpustky?	240
Čeho vyhledává se, abychom odpustků dosáhli?	240
Které druhy odpustků rozeznáváme?	241
Kdo uděluje odpustky?	242
O svátosti posledního pomazání	242
Co jest svátost posledního pomazání?	242
Proč sluje tato svátost poslední pomazání?	243
Proč nazývá se svátost ta také pomazání nemocných?	243
Čím byla tato svátost naznačena?	243
Z čeho vysvítá, že Ježíš Kristus tuto svátost skutečně ustanovil?	244
Které jest zevnější znamení této svátosti?	244
Co působí svátost posledního pomazání?	245
Pro nemá nemocný s přijetím této svátosti odkládati?	246
Čeho vyhledává se k hodnému přijetí svátosti posledního pomazání?	246
O svátosti svěcení kněžstva	247
Co jest svátost svěcení kněžstva?	248
V čem záleží moc kněžská?	248
Kdo ji ustanovil?	249
Které jest zevnější znamení této svátosti?	250

	Strana
Co působí tato svátost?	251
Kdo jsou rozdavately té svátosti?	251
Kdo smí tuto svátost přijati?	252
O svátosti manželství. Kdo ustanovil manželství? . .	253
Kdo povýšil manželství za svátost?	253
Co jest svátost manželství?	253
Odkud víme, že Pán Ježíš tu svátost ustanovil?	254
Které jest zevnější znamení této svátosti?	254
Co působí svátost manželství?	255
Co žádá církev od těch, kdo v stav manželský vstupují?	256
Co náleží k hodnému přijetí té svátosti?	257

